

М.В. Богданович, Г.П. Лишенко

МАТЕМАТИКА

*Умумтасиль мектеплерининъ
1-инджи сыныф талелелери ичюн дерслик*

*Украина тасиль ве илим, генчлик ве спорт
Назирлиги тарафындан тевсие этильди*

Симферополь
2012

М.В. Богданович, Г.П. Лишенко

МАТЕМАТИКА

*Умумтасиль мектеплерининъ
1-инджи сыныф талелелери ичюн дерслик*

*Украина тасиль ве илим, генчлик ве спорт
Назирлиги тарафындан тевсие этильди*

Симферополь
2012

БК22.1я721
Б73

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту України
(наказ № 118 від 07.02.2012 р.)*

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Експертизу здійснював Інститут педагогіки НАПН України

Рецензент — кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії математичної і фізичної освіти Інституту педагогіки НАПН України *Вашуленко О.П.*

Украин тилинден терджиме эткен Аблязиз ВЕЛИЕВ

ШАРТЛЫ БЕЛЬГИЛЕР:

- — дерс материалынынъ сынъыры
- — дефтерге язмакъ ичюн вазифе
- — мантыкъий юкю олгъан вазифелер
- — даиревий мисаллер
- — къошма вазифелер
- — тапмаджалар

Богданович М.В., Лищенко Г.П.

- Б73** **Математика: умумтасиль мектеплерининъ 1-инджи сыныф талебелери ичюн дерслик / украин тилинден терджиме эткен А. Велиев.** — Симферополь: КъДЖИ «Къырымдевокъувпеднешир» нешрияты», 2012. — 160 с. : рес. — Къырымтатар тилинде.

ISBN 978-966-354-488-5

БК22.1я721

Богданович М.В., Лищенко Г.П.

- Б73** **Математика: підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл. / пер. з укр. А. Велиєва.** — Симферополь: КРП «Видавництво «Кримнавчпеддерж-видав», 2012. — 160 с. : іл. — Кримськотатарською мовою.

ISBN 978-966-354-488-5

БК22.1я721

ISBN 978-966-11-0134-9 (укр)
ISBN 978-966-354-488-5

© Богданович М.В., Лищенко Г.П., 2012
© Велиєв А., переклад на кримськотатарську мову, 2012
© Видавництво «Генеза», оригінал-макет, 2012
© КРП «Видавництво «Кримнавчпеддержвидав», 2012

ЭСАП. ПРЕДМЕТЛЕРНИНЪ ХУСУСИЕТЛЕРИ. БОШЛУКЪ МУНАСЕБЕТЛЕРИ

1. Эр бир оюнджакънынъ адыны айт. Эписи олып къач оюнджакъ бар?

2. Огъул неден топлана; сюрю неден тешкиль ола? Я гульдесте?

3. Ресимлерде не къадар предмет олгъаныны теньештирип бакъ.

● 4. Сыныфынъызда къач огълан ве къыз бала бар, теньештирип бакъ. Чифт олып турынъыз. Ким чокъ?

1. Предметлернинъ микъдарыны эсапнен бельгилейлер. Арды-сыра бу сёзлерни къулланалар: бир, эки, учь, дёрт, беш, алты, еди, секиз, докъуз, он...

2. Эписи олып къач айван бар? Олардан къайсы бири энъ кичик? Къайсы энъ буюк?

Ресимге бакъып «къач ...» сёзюнен озь суа-
линъни къой.

3. Масал къараманлары-
нынъ энъ юксегинден энъ
алчагынадже адларыны айт.
Къач масал къараманы бар?

4. Тёгеречиклерни солдан сагъгъа; сагъдан
солгъа сайып чыкъ. Балабан тёгеречиклер къач
дане? Я кичик тёгеречиклер къач дане? Анги
тёгеречиклер чокъ — къырмызыларымы я да кок
сойларымы?

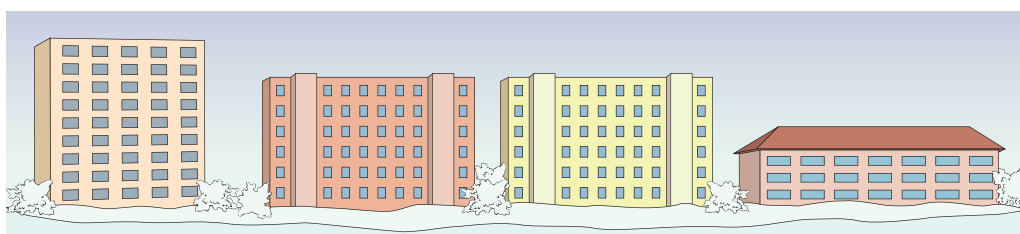

5. Сыныфынъыздаки шейлерге «къач ...» сёзю-
нен суаль къой.

1. Айлыкъ туруп, хавуч, согъан ве чюкюндир-лерни айры-айры сайып чыкъ. Тешкерип бакъ, оларнынъ къачар дане экени таячыкъларнен догъру бельгиленгенми?

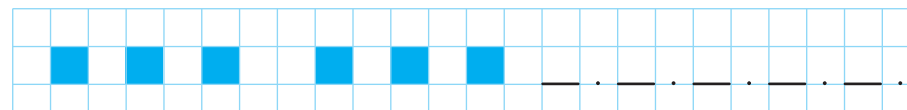
			☐
			☐
			☐
			☐

2. Эр бир эв къач къатлы? Анги ренктеки эв энъ юксек? Ангиси — энъ алчакъ? Ангилери бир чешит юксекликте? «Къач къат» сёзюнен суаль къой.

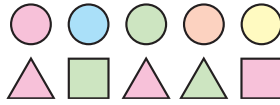

3. Копюрнинъ устюндеки не? Я копюрнинъ тубюндеки не? Юксекликке не котериле? Я ашагъыгъа не тюше?

4.

1. Төгөречиклерни солдан сагъгъа сай. Ешилъ төгөречик анги ерде? Учъ кошеликлерни сай. Ешиллеринден гъайры эписи шекиллерни сай.

2. Бир къушчыкънынъ адыны айт. Къалгъан къушларнынъ адларыны айт. Къушларны солдан сагъгъа сай. Къарылгъач къачынджы ерде тура? Къушларны сагъдан солгъа сай. Энди къарылгъач къачынджы ерде тура?

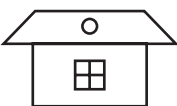
3. Эписи олып къач айван бар? Оларны энъ алчагъындан энъ юксегине къадар айт. Сычанчыкъ анги айванларнынъ арасында тура? Сагъдан энъ четте анги айван тура?

4. Ресимлердеки фаркъларны тап. Ресимлерде сыра боунджа эшечик солдан къачынджы ерде кете; я сагъдан?

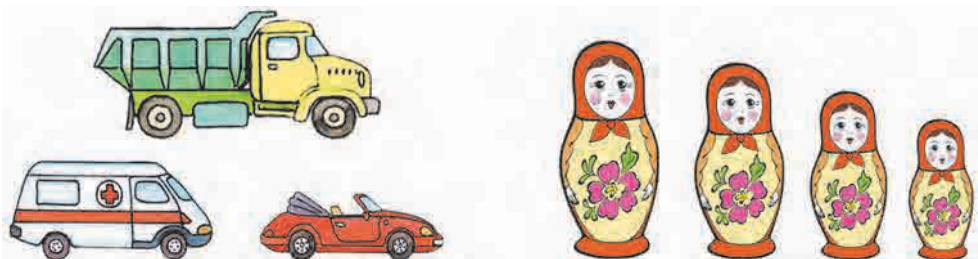
● 5*.

1. Эписи олып не къадар балыкъ бар? Къач балыкъ сол тарафкъа, къач данеси сагъ тарафкъа ялдай?

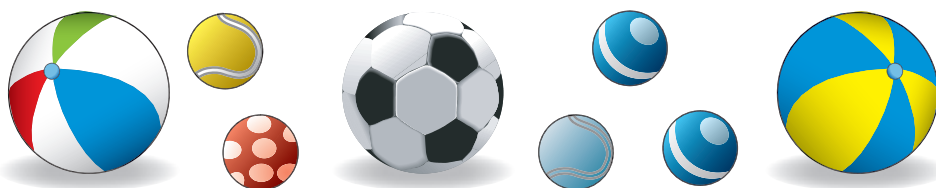

2. Тасвирленген шейлерни бир сѣзнен айт.

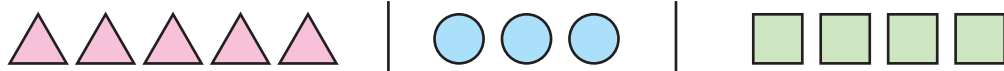

3. Ресимде къач машина бар? Я матрѣшкалар къач дане? Оларнынъ ангиси мусавий? Эписи олып къач дане оюнджакъ бар? Анги машина энъ узун? Ангиси энъ къыскъа? Анги матрѣшка энъ юксек? Ангиси энъ алчакъ?

4. Къач кичик топ олса, о къадар да таячыкъ сыз.

5. Шекиллер насыл аляметлери боюнджа группаларгъа болюнген? Анги шекиль энъ чокъ?

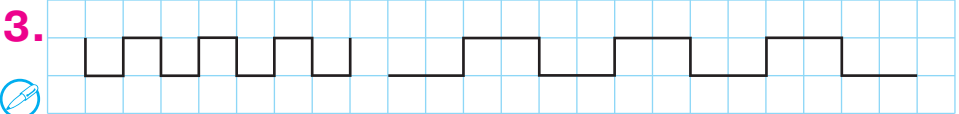
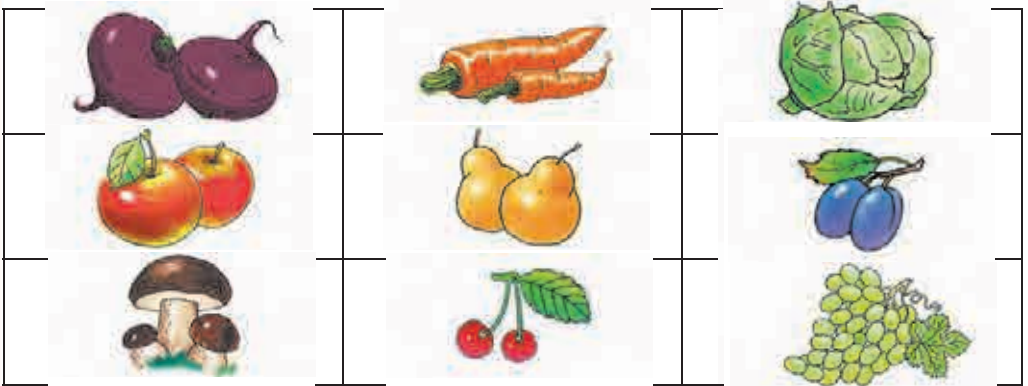

● 6*. Велининъ бою Мединеден юксек, лякин Гульзардан алчакъ. Оларнынъ ангиси энъ алчакъ; ангиси энъ юксек?

1. Огъланчыкъ; кыызчыкъ; копек; мышыкъ кьа-
ерде юкълайлар? Ресимде кьач айван бар?

2. Хавучтан; эриктен солда не бар? Мантардан;
хавучтан; алмадан сагьда не бар? Мантарнен
чюкюндирнинь арасында не бар? Вишненен бир
сырада; кьапыстанынь тубюнде; ортада не бар?

4*. Бу ерде не арткьач? Эр бир кьушнынь
адыны айт. Не кьадар кьуш олса, о кьадар да тая-
чыкъ сыз.

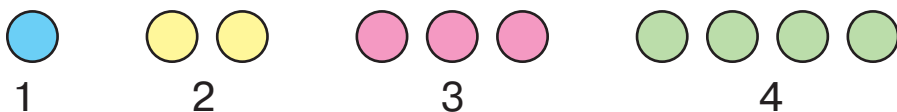

1. Сол тарафта кьач шемсие бар? Я сагъ тарафта? Анги шейлер экишер; бирер; ве чокъ?

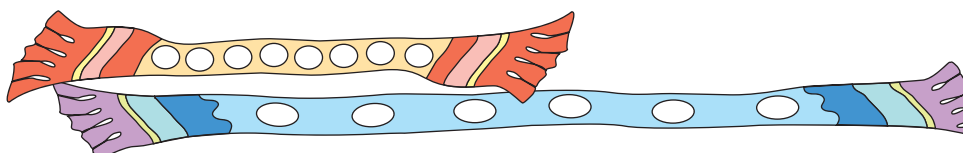

2. Ресимде ренклерине коре бири-биринден фаркъ эткен кьач группа тегеречиклер бар? Эр бир группадаки тегереклерни сайып чыкъ.

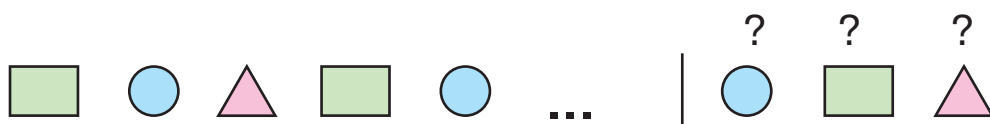
Сайыларны айрыджа бельгилернен — **ракъам-ларнен** кьайд этелер.

3. Узун шарфта не кьадар тегеречик олса дефтеринье о кьадар тегерек сыз.

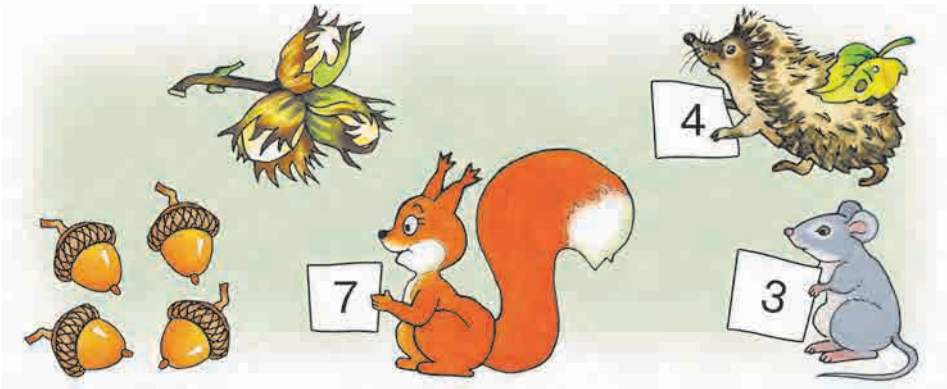
● 4*. Сагъ тарафтаки шекиллерден сайлап алып, сыраны девам эт.

1. Ресимде мелешелер, эрджан мелешеси ве ляле тасвирленген. Чечеклернинъ сайысы ракъамларнен бельгиленген. Анги чечек 3 ракъамынен бельгиленген? Я ангиси 2 ракъамынен?

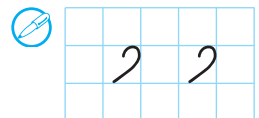
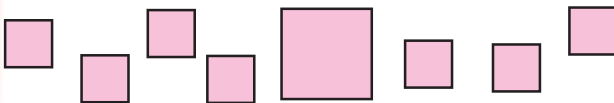
2. Ресимде къач пелит ве къач фындыкъ бар? Эписи олып къач емиш бар? Я айванлар къач дане? Кирпи не сайды? Сычан не сайды? Сансар исе не сайды?

3. Сол тарафта; сагда къач джилек бар?

4. Анги шекиль арткъач? Не ичюн?

КЪОШМА МЕШГУЛИЕТЛЕР

1. Бу эвчик къайсы масалгъа аит? Онынъ огюнде не осе? Къач мантар; къач чечек бар? Эвнинъ янында не бар? Къач терек бар? Аван; сипирки къайда тура? Мышыкъ къайда отура? Эвнинъ ортасында ким отура?

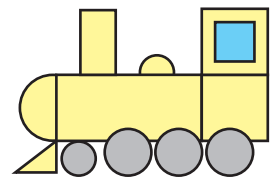

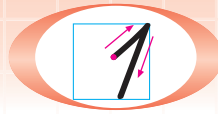
2. Ресимлер бири-биринден нenen фаркъ эте?

3. Рале устуне къырмызы, ешилъ ве кок кубиклерни ойле къой ки, къырмызысы кок кубикке бакъкъанда сагъ тарафта ве ешилъ кубикке бакъкъанда сол тарафта олсун.

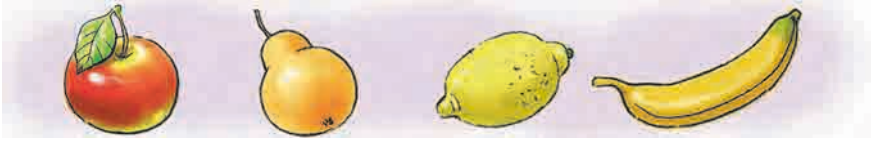
4. Паровозны насыл шекиллерден япкъанлар? Анги шекиллер энъ аз?

САЙЫЛАРНЫ РАКЪАМЛАРНЕН БЕЛЬГИЛЕВ. 1-ДЕН 10-ГЪАДЖЕ

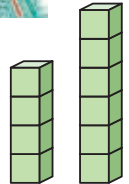
1. Ресимдеки предметлерни айт. Къач алма, армут, банан бар? *Бир* сайысы **1** ракъамынен бельгилене.

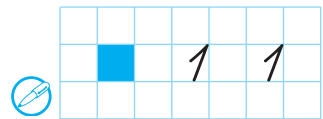
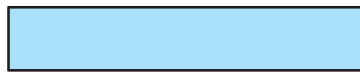
2. Узун юзьбез устюнде къач бардачыкъ бар; къыска юзьбез устюнде къач бардачыкъ бар? Къайсы бардакъ энъ буюк; я энъ кичиги ангиси?

3. Юксек диречикте къач кубик олса, о къадар даиречик сыз.

4. Къайсы ёлакъ узунджа? Я ангиси кенъдже?

5. Къайсы шекиллер зияде? Шекиллернинъ сайысы мусавий олмасы ичюн не япмакъ керек?

диречик — столбик

1.

Бакъ, насыл этип 2 сайысыны эльде этмек мумкюн? Сол тарафтаки йипчикте къач боюнджакъ бар? Сагъ тарафтаки йипте къач боюнджакъ бар? Эгер бир боюнджакъкъа даа бир дане къошсакъ, эки дане оладжакъ. Эки сайысы **2** ракъамынен бельгилене. Бойлеликнен, эгер 1-ге 1 къошсакъ 2 оладжакъ.

2. Къач торт бар; я пирожноелернинъ эр бир чешити къач данеден?

3. Эр бир капикнинъ къыйметини айт.

4. Кягъыткъа сарылгъан къач конфет олса, о къадар да даиречик сыз.

● ? 5. Экиси бакъа, бири лаф эте, экиси де динълей. Бу недир?

1. Къырмызы даиречикниъ сол тарафында къач даире ве сагъ тарафында къач даиречик бар?

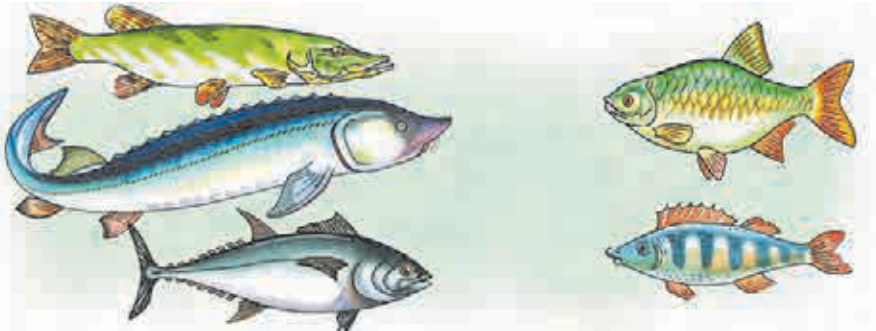
2. Ресимде къач къабакъ, къач мор патильджан ве къач помидор бар?

3. Хоразныъ къач къанаты бар? Я кикиреги къач дане? Хоразныъ къуйругъында къач узун къанаты олса, дефтеринъде о къадар даиречик сыз. Солдан учюнджисини бояла.

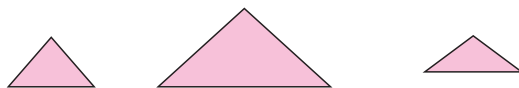

4. Ресимниъ сол тарафындаки балыкъларны сай. Косътер, къайсы бири энъ узун; энъ къыска?

5. Ресимде сагъ тарафтаки балыкъларныъ экисиниъ де узунлыгъы бир чешит. Оларныъ ангиси кенъдже?

● 6*. Шекиллер нenen бири-бирине бенъзейлер? Я нenen фаркъ этелер?

1.

$$1 < 2$$

Сол тарафта къач къавал бар; я сагъда? Къайда эксикче? Къайсы сайы эксик — 1-ми я да 2-ми? $1 < 2$ язысыны бойле окъумакъ керек: «Бир экиден эксик».

2. Солда къач трампете бар; я сагъда? Къайда зиядедже? Къайсы сайы зиядедже — 1-ми я да 2-ми? $2 > 1$ язысы бойле окъула: «Эки бирден зияде».

$$2 > 1$$

3. Солда къач труба бар; я сагъда? Солда ве сагъда бирер труба бар, яни олар мусавий. $1 = 1$ язысы бойле окъула: «Бир бирге мусавийдир».

$$1 = 1$$

4. Сыныфтаки къайсы предметлернинъ сайысыны $2 > 1$, $2 = 2$ деп айтмакъ мумкюн?

● 5*. Рале устуне эки мавы даиречик арасына къырмызысыны къой. Насыл этип, къырмызы даиречикке тиймеден, оны четте къалдырмакъ мумкюн?

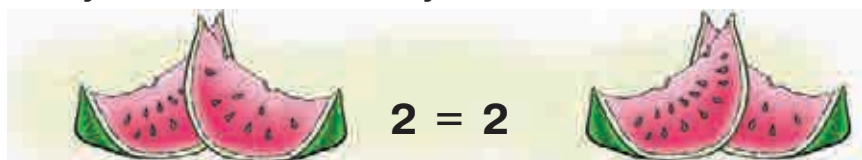
1. Солда ве сагъда къачар боюнджакъ бар? 2 сайысындан насыл этип 3 сайысы япмакъ мумкюн?

2. Сайыларнынъ тенъештирилюви акъкъындаки языларны окъу.

Эксик $1 < 3$	Зияде $3 > 2$	Мусавий $3 = 3$
------------------	------------------	--------------------

3. Солда ве сагъда къачар тилим къарпыз бар? $2 = 2$ мусавийликни окъу.

4. Хыярнынъ узунлыгъыны ве къалынлыгъыны тенъештир. Анги хыяр къыскъа; анги бириси индже экенини косьтер.

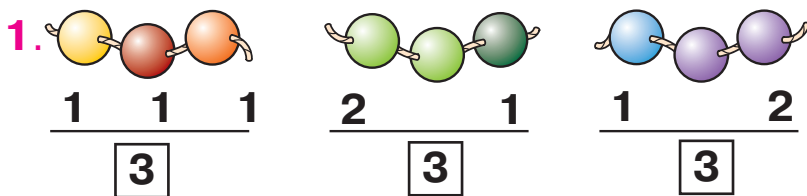

● 5*. Джумлени тамамла:

1) Эгер китап дефтерден къалын олса, демек дефтер...;

2) Эгер 2 3-тен эксик олса, демек 3...;

3) Эгер акъкъайын алма терегинден юксек олса, демек алма тереги...

Учъ боюнджакъны **3** сайысынен бельгилемек мумкюн. **3** сайысы учъ бирден эльде этиле. Боюнджакъларны группаларгъа ерлештирмек мумкюн. Бу группалар къайсы сайыларнен бельгиленген?

2. Ресимде эписи олып къач кыйыш сызыкъ бар? Эр бир сыныкъ сызыкъ къач сыныкъдан тешкиль олгъан?

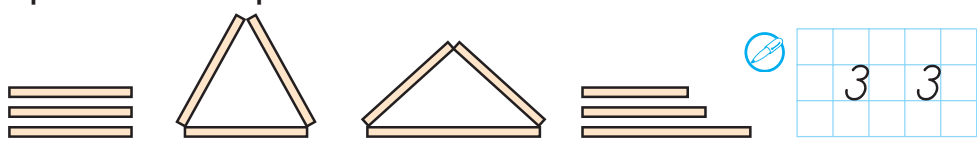
3. Пеналда къач къалем бар? Къач къарындаш ве къач сюрткич бар? Къайсы зиядедже? Къайсы эксикке?

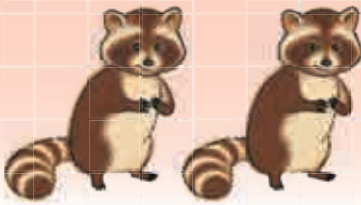
сыныкъ — ломаная

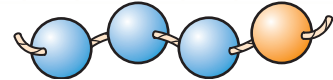
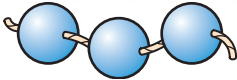
4. Сагъ тарафтаки ресимнинъ эр биринде къачар капик бар? Къач чешит капик?

● **5.** Къач таячыкъ бар? Олардан насыл шекиллер япкъанлар?

1.

Солдаки йипке кьач боюнджакъ тизильген; Я сагьдакисине? 3 сайысындан насыл этип 4 сайысы япмалы?

2. Тешкерип бакъ, эр бир группадаки сары ве ешилъ даиречиклернинъ сайысы догъру бельгиленгенми? Эр бир чифт сайыларны тенъештирип бакъ.

3. Диречиктеки тегеречиклерни сай. Дефтеринъе нумюнедеки киби эр бир чифтнинъ сайысыны тенъештир.

нумюне — образец

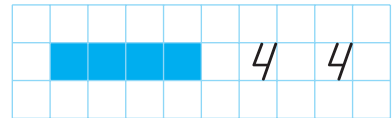
$3 > 2$

?

?

?

4. Эр бир ресимде кьачар вишне бар?

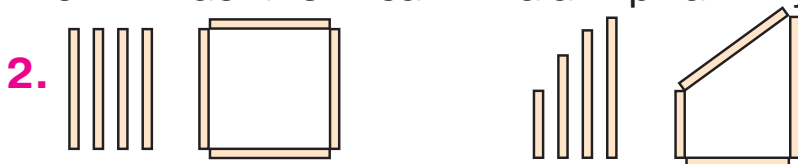

5*. Мектебинъиздеки эписи талелелерни насыл группаларгъа больмек мумкюн?

Къач фындыкъ бар? **4** сайысы дёрт бирден эльде этиле.

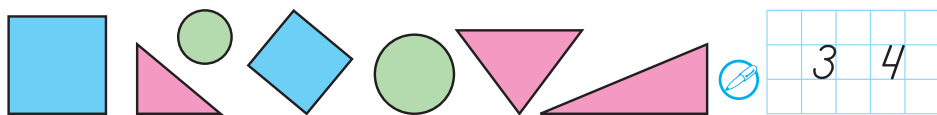
Эр бир тепсиде къачар емиш бар? Анълат, 4 сайысыны насыл эки сайыгъа айырмакъ мумкюн?

Къач мавы таячыкъ бар? Я гульгюлиси къач дане? Олардан дёрткошели шекиллер яптылар. Сыныфынъыздаки **дёрткошели** бичимдеки предметлерни косътер.

3*. Меним бойнузлы учь аякълы атым бутюн ёлларны яхшы биле. Истесем — тура, истесем — чапа.

4. Къач дёрткошелик; къач учькошелик; къач даиречик бар? Къайсы шекиллер зиядедже; къайсылары мусавий?

5*. Къутучыкъкъа къач къашыкъ сыгъмайджакъ?

1. Къач кърмызы даиречик бар? Къач сары; ешилъ; мавы даиречиклер бар?

2. Вазада 3 сары ве 3 де кърмызы алма бар эди. Огъланчыкъ 4 алма алды. Эр бир тюстен, о, къачар алма алгъандыр? Учь чешит джевап тап.

4	
1	3
2	?
?	1

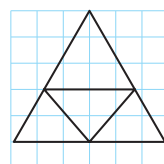
3. Къызчыкъта 4 открытка бар эди. Оларны насыл этип эки конвертке ерлештирмели?

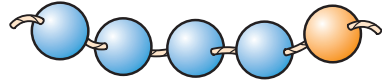
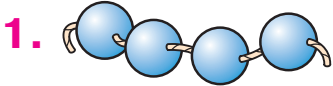
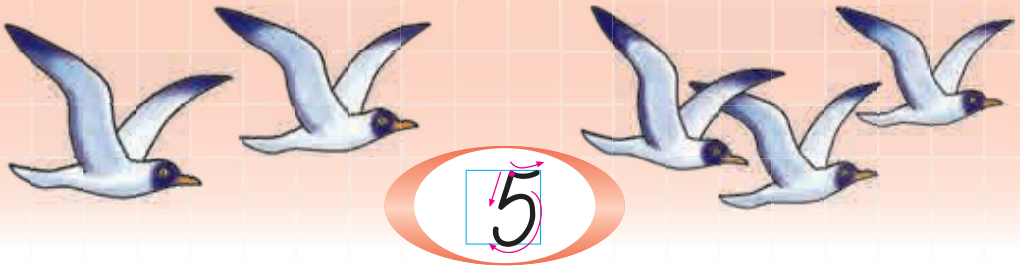
4. Маса устюнде 3 китап бар эди. Даа бир дане кърдылар. Маса устюндеки китапларнынъ сайысы чокълаштымы, я да эксильдими?

5. Ресимде къач китап; дефтер; блокнот бар? Ангиси чокъча: дефтерми я да китапмы; дефтерми я да блокнотмы? Эписи олып не къадар дефтер ве китап бар?

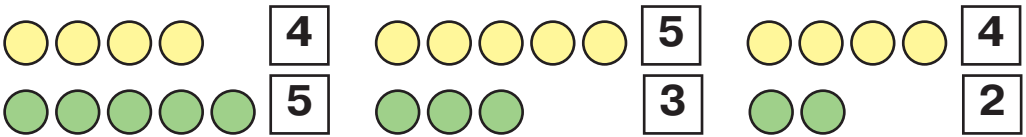
● 6*. Ресимде насыл шекиллер бар? Эписи олып къач учькошелик бар? Дефтеринъде бойле ресимни сыз.

Йипке солда кьач боюнджакъ ве сагьда кьач боюнджакъ тизильген; 4 сайысындан насыл этип 5 сайысы япмалы?

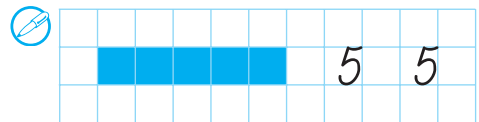
2. Тешкерип бакъ, эр бир группадаки сары ве ешилъ даиречиклернинъ сайысы догъру бельгиленгенми? Чифт сайыларны агъзавий тенъештирип бакъ.

3. Машиналарнынъ арды-сыра финишке келювлерини ракъамларгъа бакъып айт.

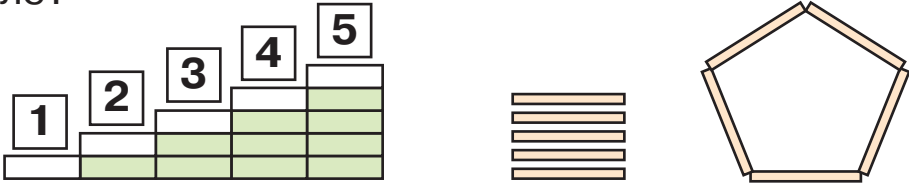
4. 1-ден 5-кедже олгъан ракъамларны айт. 2-ден сонъ анги ракъам келе; я 4-тен сонъ? 4-тен эвель анги ракъам тура; я 2-ден эвель?

5*. Къач чешит шекиль бар? Оларны тюслерине ве шекиллерине коре группаларгъа боль.

1. Эр бир диречикте кьачар тола бар? 1-ден 5-кедже ве 5-тен 1-гедже сайыларны айт. 5-тен эвель анги сайы тура? Я 3-тен сонъ анги сайы келе?

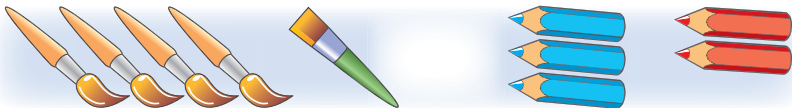

2. Сагъ тарафтаки ресимде кьач дане айрыджа таячыкълар бар? Беш таячыкътан насыл чокъкошелик яптылар?

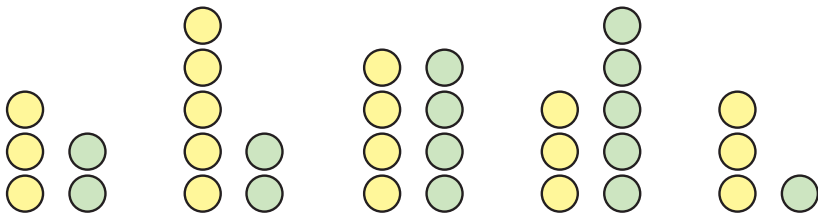
3. Эр бир ресимде кьачар капик бар? Кьач чешит капик бар?

4. 5 сайысыны насыл эки сайыгъа айырмакъ мумкюн?

5. Диречиклерни сай. Сайыларны нумюнедеки киби теньештир.

$3 > 2$

?

?

?

?

● 6*. Шекиллер ненен фаркъ этелер?

1. Солдаки ресимге бакъ. Анълат, 5 сайысыны насыл эки сайыгъа айырмакъ мумкюн?

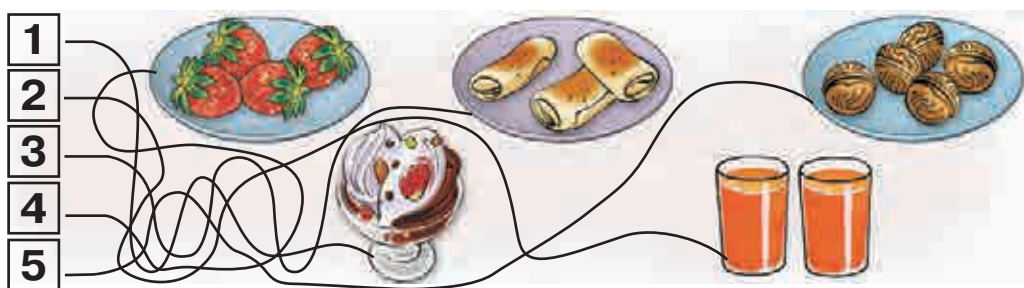

2. Пальманен кактуснынъ юксеклигини тенъештир.

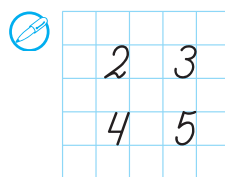
3. Эр бир топ чокълукъта къач сары ве къач ешилъ даиречик олгъаныны тенъештир.

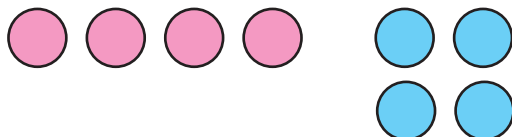
4. Йипчиклер ресимлерден ракъамларгъа догъру алып барылгъанмы, ёкъмы, тешкерип бакъ.

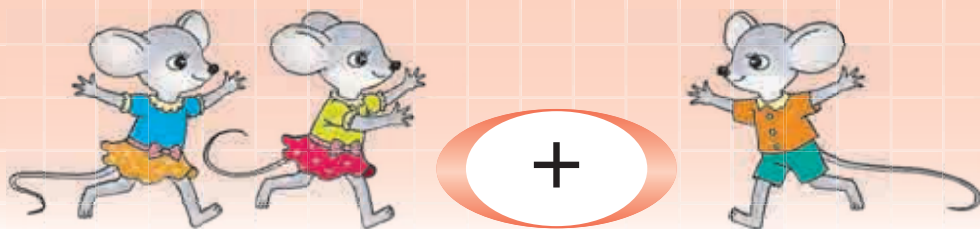

5. Диречиклердеки кубиклернинъ сайыларыны тешкерип бакъ.

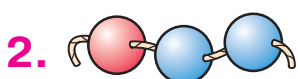

6*. Шекиллернинъ группалары бири-биринден насыл фаркъ этелер?

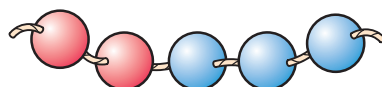

1. Сол тарафта къач сычан бар? Я сагъ тарафта? Эписи олып къач сычан бар? Бу суаллерге бакъып къошув мисалини тертип эттик: $2 + 1 = 3$. Иляве бойле окъула: «**Экиге бир къошсакъ, уч ола**». «+» ишарети «къошув» манасыны анылата.

$$2 + 1 = 3$$

$$3 + 2 = 5$$

Къошув мисали насыл тизильгенини анылат. Оларны окъу.

3. Мисаллерни нумюнедеки киби къош ве окъу.

$$1 + 1 = 2$$

$$1 + \square = \square$$

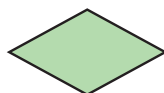
$$\square + \square = \square$$

4. Къошув мисаллери тиз. Оларны окъу.

? 5. Беш балачыкъ ве беш эвчик. Эр бир балачыкъкъа бирер эвчик. Бу не демек?

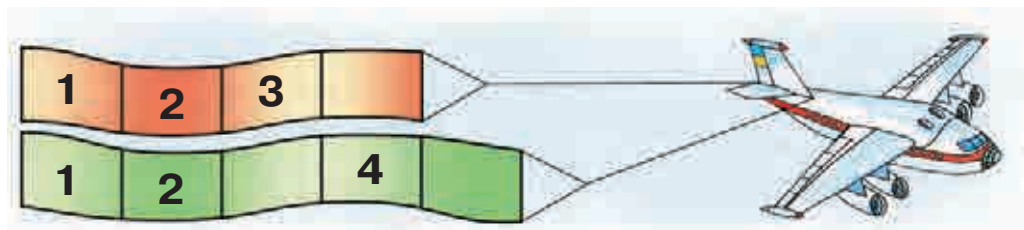
● 6*. Тюсюне, корюнишине, шекильнинъ ольчюсине коре къошув мисаллери тиз.

1. Къошув мисаллери тиз ве окъу.

2. Бош ханелерни толдур.

3. Кровать устюнде не бар? Кровать тубюнде не тура? Кровать тѣпесинде не асувлы тура?

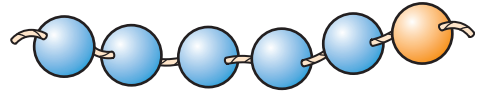
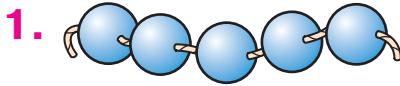
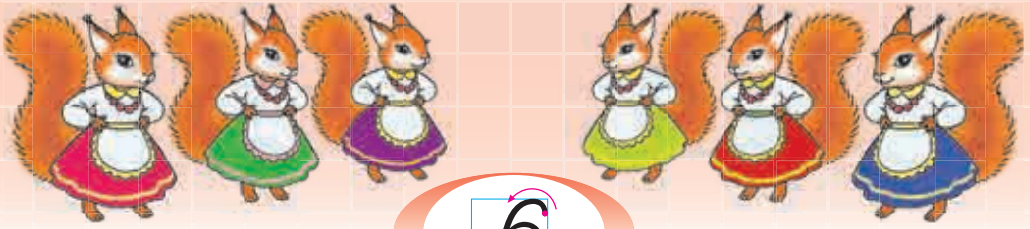
4. Сагъ тарафтаки ресимде не бар? Аювларнынъ къайсы буюк; къайсы кичик?

5.

>
<
=

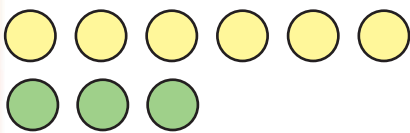
1 < 4
4 2
3 3
4 5
5 3
5 1
2 3
4 4

● 6*. Фетта Алиеден буюк. Алие къач яшта олса, Алим де о яшта. Огъланларнынъ ангиси кичик?

Солда йипке кьач боюнджакъ тизильген; я сагда? 5 сайысындан насыл этип 6 сайысы япмалы?

2. Даирелернинъ сайысыны тешкерип бакъ. Эр бир чифтнинъ сайыларыны тенъештир.

6

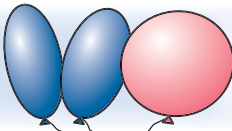
1

3

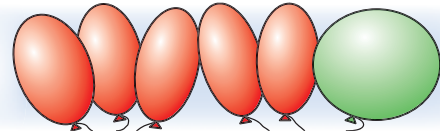

6

3. Ресимлерге бакъып джевапларыны яз.

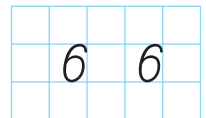

$$2 + 1 = \square$$

$$5 + 1 = \square$$

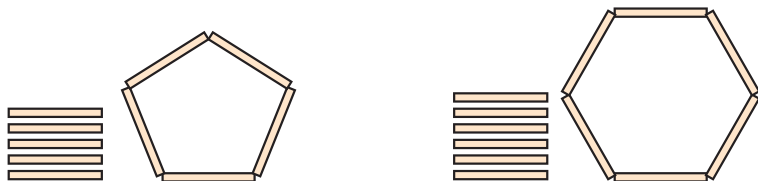
4. 1-ден 6-гъадже ве 6-дан 1-гедже сайыларны айт. 3-тен эвель анги сайы тура? 4-тен сонъ насыл сайы келе? 5 сайысынынъ «къомшуларыны» айт.

● 5*. Шекиллернинъ тюзюне ве корююшине бакъып къошув мисаллери тиз.

1.

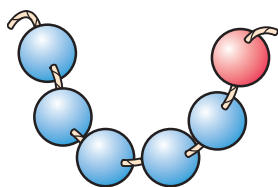

Солда насыл шекиль бар? Сагъ тарафтаки шекиль янында къач таячыкъ бар? О шекиль насыл адландырыла.

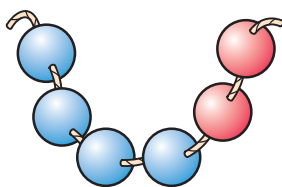
2. Ресимлерге бакъып эки къошув мисали тиз.

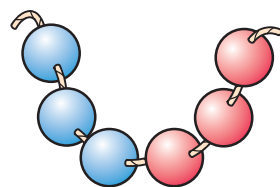
3. Эки ракъамны къошкъанда 6 келип чыкъкъан мисалерни тиз.

$$6 = 5 + 1$$

$$6 = 4 + \square$$

$$6 = \square + \square$$

4. Ресимдеки боюнджакъларнынъ сайысыны мусавийлештир.

$$5 \square 1$$

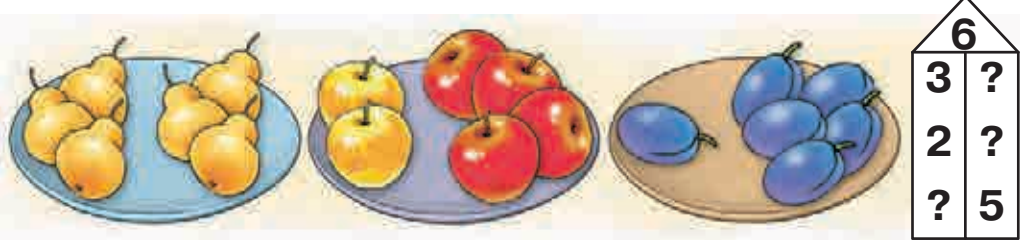
$$4 \square 2$$

$$3 \square 3$$

● 5*. Шекильнинъ тасвирини айт. Къайсы шекиллер чокъча? Ангилери мусавий?

1. Ресимлерге бакъып анылат, 6 сайысыны насыл эки сайынен эльде этмек мумкюн?

2. Дефтеринъе мисаллернинъ джевабыны яз.

$2 + 3 = 5$

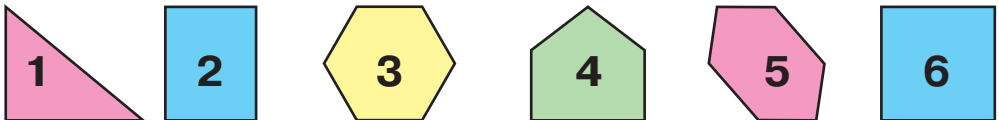
$4 + 2 = \square$

$5 + 1 = \square$

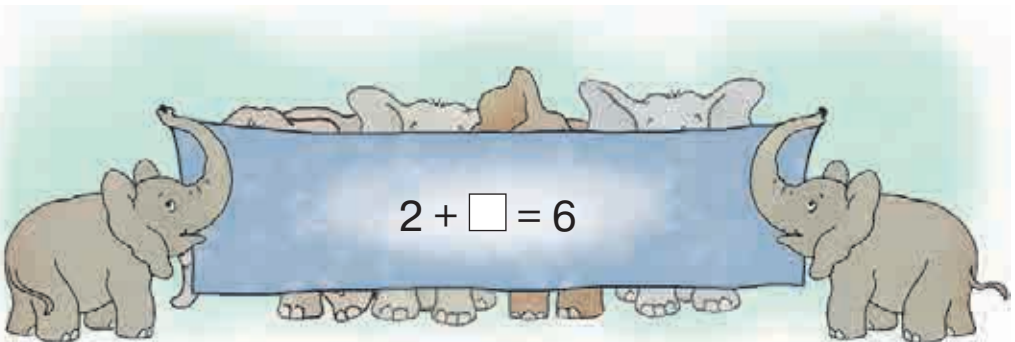
3. Учъ къошув мисали тиз ве яз.

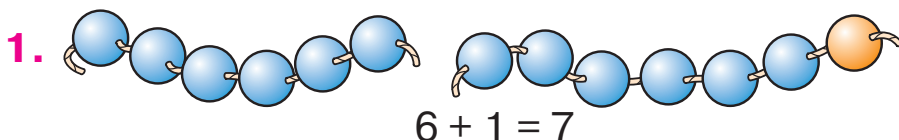
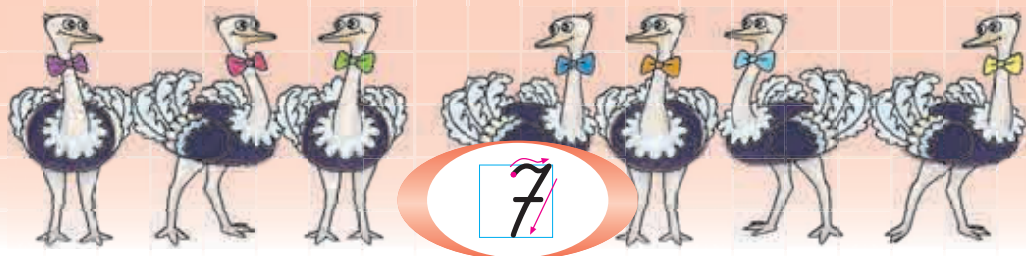

4. Тертип боюнджа бешкошелик къайсы?

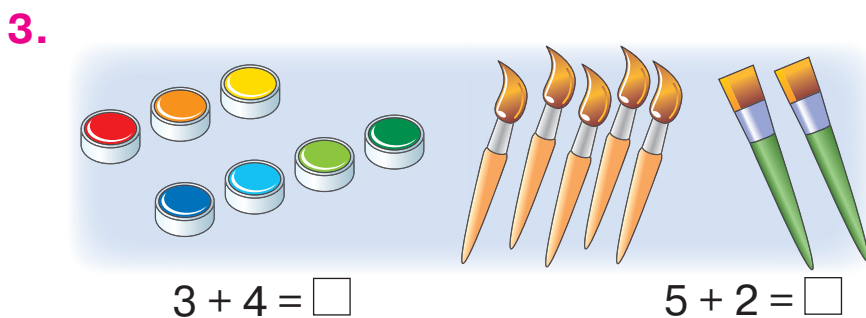
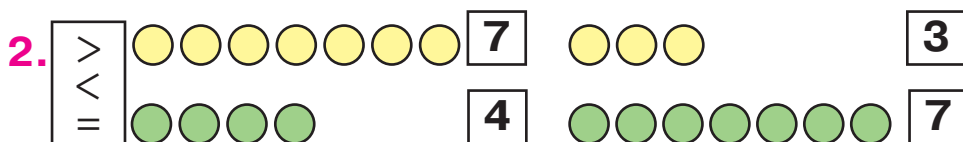

5*. Перде артында къач филь бар?

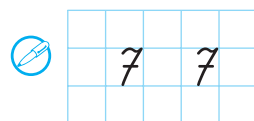

6 сайысындан насыл этип 7 сайысыны мейдангъа кетирмек мумкюнлигини анълат.

4. 1-ден 7-гедже ве 7-ден 1-гедже олгъан сайыларны окъу. 4 сайысындан эвель насыл сайылар бар? 5 сайысындан сонъ насыл сайы келе? 6 сайысынынъ «къомшуларыны» айт.

● 5*. Эписи олып къач шекиль бар? Къач учъкошелик? Къач чокъкошелик?

1. Кобелеклерни ве къарылгъачларны сай. 1-ден 7-гедже олгъан бутюн сайыларны ардысыра айт.

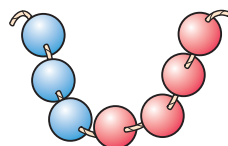
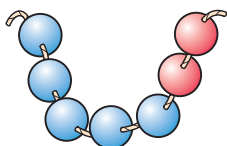
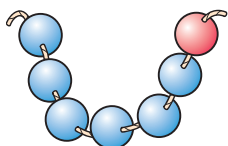

2. Анълат, 7 сайысыны насыл эки сайыгъа айырмакъ мумкюн? Сайыларны нумюнеге бакъып сайла.

$$7 = 6 + 1$$

$$7 = 5 + \square$$

$$7 = \square + \square$$

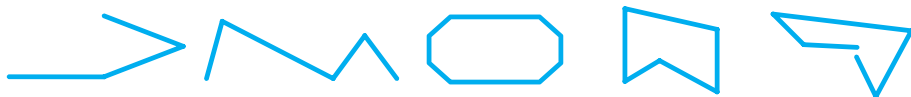

3. Бир афтада 7 кунь бар: базарэртеси, салы, чаршенбе, джумаакъшамы, джума, джумаэртеси ве базар. Ресимде афтанынь куньлери ракъамларнен бельгиленген. Базарэртеси 1 ракъамынен бельгиленген. Афтанынь къайсы куньлери 2; 3; 7 ракъамларынен бельгиленген?

4. Туневин базар куню эди. Бугунь къайсы кунь? Ярын къайсы кунь; о бириси куню къайсы кунь оладжакъ?

5*. Эписи олып къач сыныкъ ёлакъ бар? Къач бирлешкен сыныкъ сызыкъ бар?

1.

Сол тарафта бири-биринен кесишкен эки догъру сызыкь косьтерильген. Догъру сызыкьлар бир нокьтада кесишелер. Сагъ тарафта кене бир догъру сызыкь ве нокьталар бар. Сагъ тарафтаки ресимде эписи олып къач нокьта бар? Къач нокьта бир сызыкьта тура ве къач данеси ондан тышта?

2.

нур — луч
кесик — отрезок

Сол тарафта эки нокьта бельгиленген. Ортада да догъру сызыкьнынъ бир къысмынен бирлешкен эки нокьта бар. Бу, кесиктир.

Догъру сызыкьнынъ сагъ тарафтаки къысмы бир нокьтанен сынъырлана. Бу, нурдыр.

3.

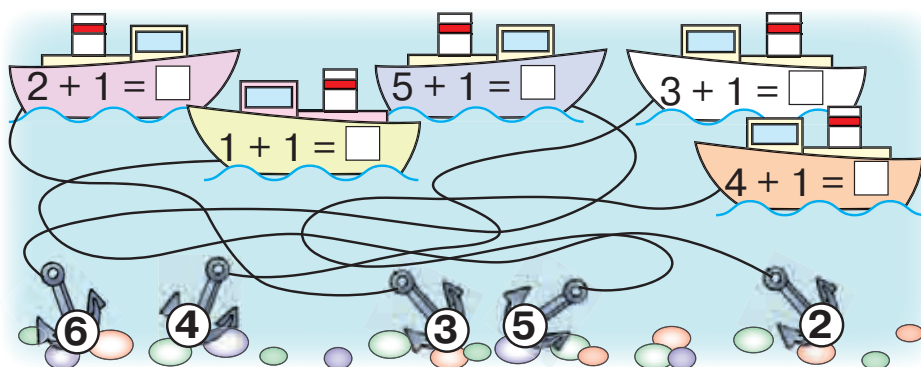

нокьта — точка

Бир чешит узунлыкьта къач кесик бар?
Къайсы кесик энъ къыскъа?

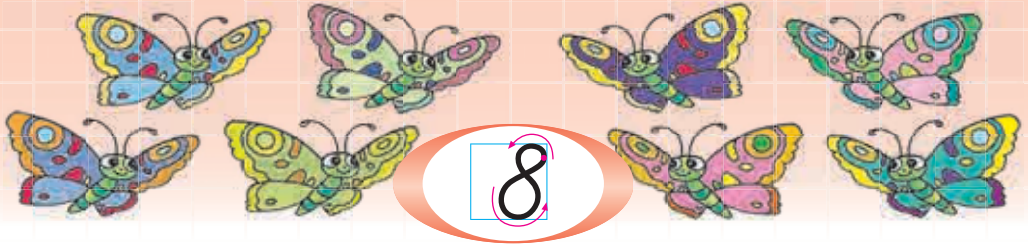
4. Ленгерлер гемилерге догъру багълангъанлармы, тешкерип бакъ.

догъру сызыкь — прямая

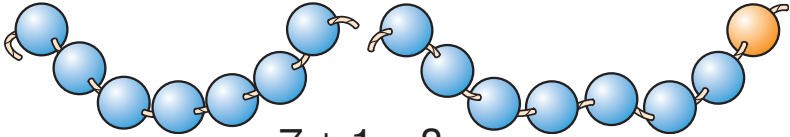

● 5*. Догъру сызыкьта эки нокьта бельгиленген. Кесикни косьтер. Мында къач нур бар?

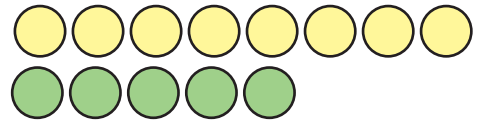
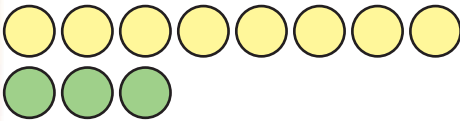
1.

$$7 + 1 = 8$$

Анълат, насыл этип 8 сайысы эльде этильди?

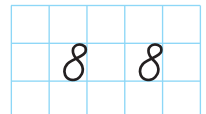
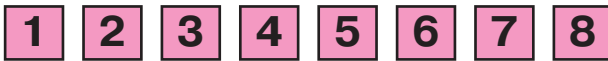
2. Эр бир группадаки сары ве ешилъ тегеречиклерни сайып чыкъ. Эр бир чифттеки сайыларны язма шекильде тенъештир.

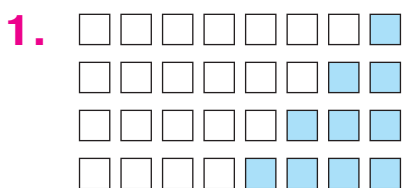
3. $1 + 2 + 3 = \square$

4. Сайыларны 1-ден 8-ге къадар ве 8-ден 1-ге къадар сайып чыкъ. 7 сайысынынъ «къомшуларыны» айт. 6 сайысындан эвель къайсы сайы тура? 7 сайысындан кичик олгъан бутюн сайыларны айт.

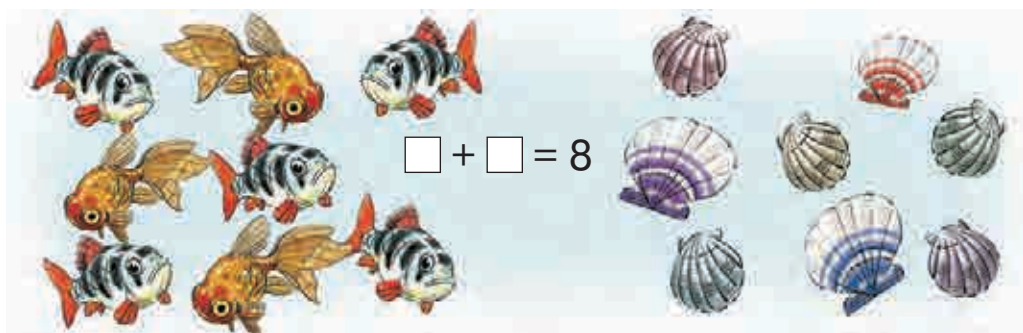
● 5. Окъув афтасында къач кунъ бар? Оларны айт. Чаршенбе кунюнинъ «къомшуларыны» айт.

$8 = 7 + 1$ $8 = 3 + \square$
 $8 = 6 + \square$ $8 = 2 + \square$
 $8 = 5 + \square$
 $8 = 4 + \square$

Ресимге бакъып анълат, 8 сайысыны насыл эки сайыгъа айырмакъ мумкюн. Насыл сайыларны язып чыкъмакъ керек? Мусавийликни окъу.

2. Ресимдеки балыкъларны ве къабурчакъларны къош ве дефтерге эки мусавийлик яз.

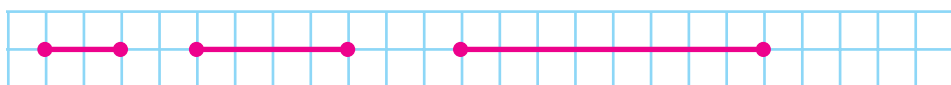
3.
 $3 + \square = 6$ $3 + \square = \square$ $3 + \square = \square$

4. Ойле ракъамларны тап ки, оларны къошкъанда мусавийликлер догъру олсун. Мусавийликлерни окъу.

$7 + \square = 8$ $2 + \square = 4$ $5 + \square = 6$

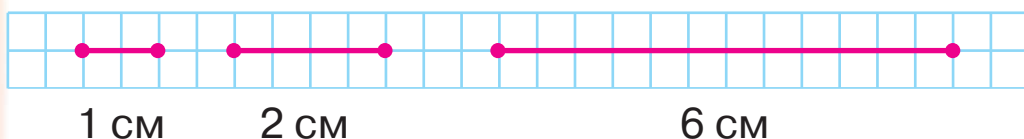
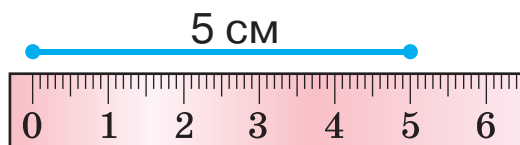
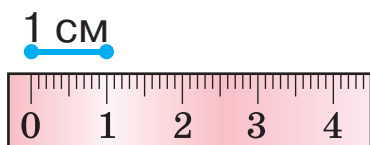

6. Кесиклернинъ узунлыгъыны тенъештир.

1. Кесиклернинъ узунлыгы **сызгычнен** ольчене. Сызгычнынъ къадраны **сантиметрлерге** болюнген. Сагъ тарафтаки кесикнинъ узунлыгы не къадар? **1 сантиметр** узунлыкьтаки кесик дефтернинъ эки козенегине мусавий.

Козенеклер ичиндеки ёлакьнынъ кесиклерине бакъ. Эр бирининъ узунлыгы не къадар олгьаныны окьу.

2. Сызгыч ярдымынен эр бир кесикнинъ узунлыгыны ольче. Оларны тенъештир.

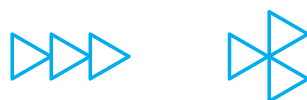
3. Ресимге бакьып мусавийлик тиз.

4. Рақьамларны ойле сайла ки, мусавийлик догьру олсун.

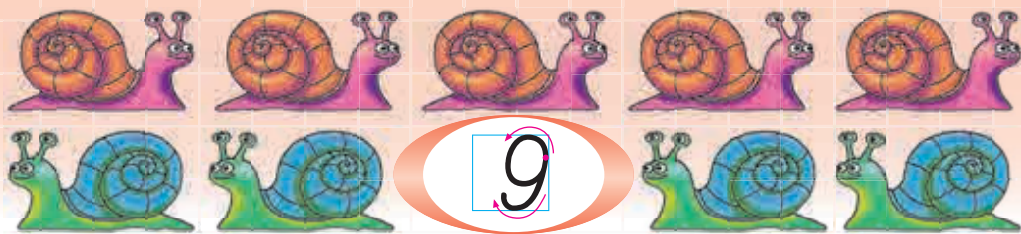
$$5 + \square = 6 \quad 2 + \square = 3 \quad 4 + \square = 5 \quad 6 + \square = 7$$

● 5. Шекиллерде нелер умумий ве фаркьлы?

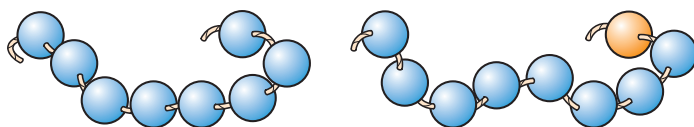

сызгыч — линейка

къадран — шкала

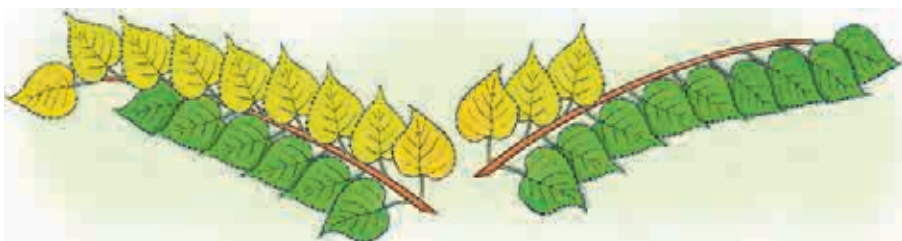
1.

$$8 + 1 = 9$$

Насыл этип 9 сайысы эльде этильди? Мусавийликни окъу.

2. Эр бир пытакъта айрыджа къач сары ве ешилъ япракъ олгъаныны сай. Сайыларны тенъештир ве яз.

3. $\square + 4 = 8$ $\square + 2 = 8$ $\square + 1 = 9$

4. Кесиклернинъ узунлыгъыны ольче ве тенъештир.

5. **1** **2** **3** **4** **5** **6** **7** **8** **9**

6*. Ресимлерде нелер бир чешит ве нелер фаркълы?

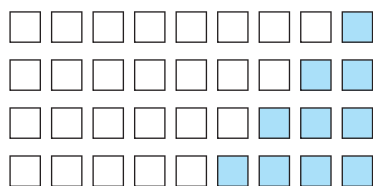
	9	9	

1.

Солдаки ве сагдаки савутларны сай. 9 сайысынынъ насыл теркиби косътерильген?

2. Ресимлерге бакъып анълат, 9 сайысыны насыл эки сайыгъа айырмакъ мумкюн. Мусавийликни текмилле ве окъу.

$9 = 8 + 1$

$9 = 1 + 8$

$9 = 7 + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = 6 + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = \square + \square$

3. Кесиклернинъ узунлыгъыны ольче. Энь узун ве энь къыска кесикнинъ узунлыгъыны тенъештир.

4. Эр бир чифтнинъ сайыларыны тенъештир. Тек «зияде» деген сёзни къулан. Меселя, $5 < 7$ язысыны шойле окъумакъ мумкюн: «Еди бештен зияде».

9 ве 8

7 ве 8

6 ве 7

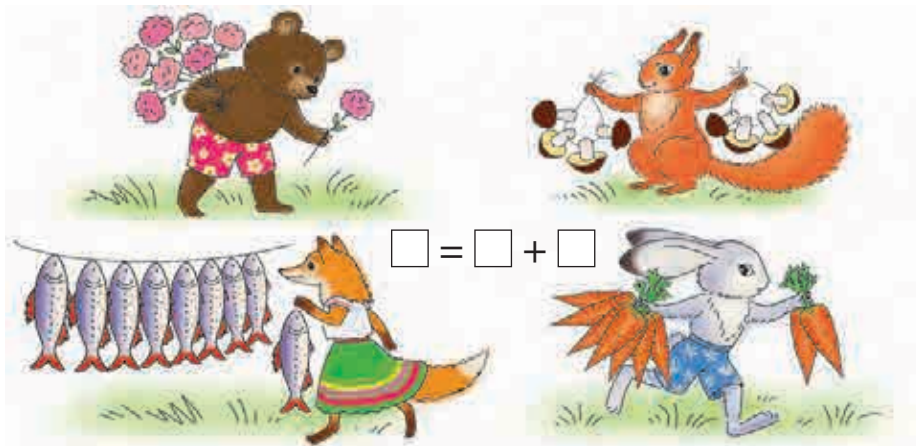
1 ве 9

3 ве 2

● 5*. Насыл шекиллернинъ узунлыгъыны ольчемек мумкюн дегиль?

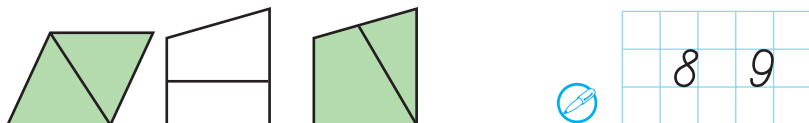
1. Ресимлерден ве схемалардан файдаланып дёрт мусавийлик тиз. Оларны дефтеринье яз ве окью.

2. Язылмай кьалгъан сайыларны айт. 8 ве 3 сайыларынынъ «къомшуларыны» айт.

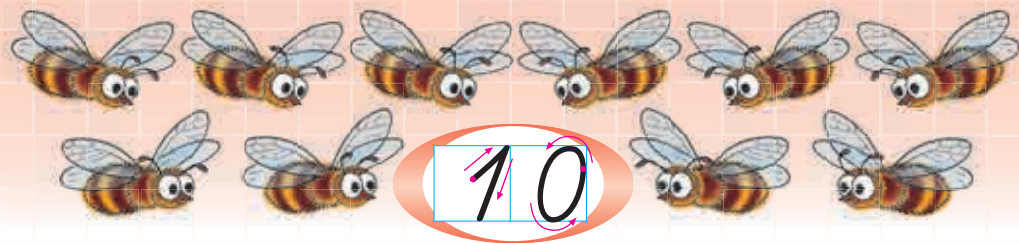
3. Эр бир дёрткошелик кесикнен насыл шекиллерге болюнген?

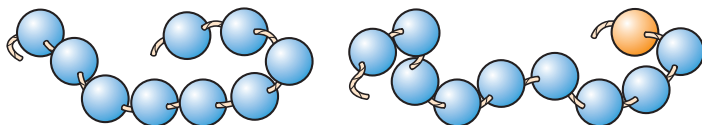
4. Эр бир чифтнинъ сайыларыны теньештир. Тек «эксик» сёзюни кьуллан. Меселя, $3 > 2$ язысыны шойле окьюмакъ мумкюн: «Эки учьтен ЭКСИК».

9 ве 8 7 ве 3 6 ве 4 7 ве 9 5 ве 2

● 5*. Рале устуне сыранен 6 тегеречик кьой, оларнынъ тубюне кене 2 тегеречик кьой. Тегеречиклерни ойле ерлештир ки, эки сырада да оларнынъ сайысы тень олсун.

1.

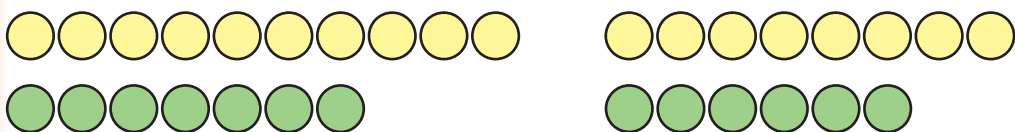
$$9 + 1 = 10$$

Он сайысы эки ракъамнен: бир ве сыфырнен языла. Аньлат, 10 сайысыны насыл эльде этмек мумкюн.

2. 1-ден 10-гъа къадар ве 10-дан 1-ге къадар олгъан сайыларны айтып чыкъ. 5 ве 8 сайыларынынъ «къомшуларыны» айт.

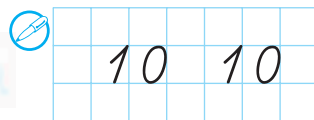
3. Эр бир группадаки сары ве ешиль тегеречиклерни сайып чыкъ. Эр бир чифттеки сайыларны мусавийлештир.

4.

$$10 = \square + \square$$

5*. Эки дост 7 вагоны олгъан треннинъ дёртюджи вагонына минмекни аньлаштылар. Бириси дёртюджи вагонгъа минмек ичюн треннинъ башындан кетти, экинджиси исе сонъундан кетти. Олар анги вагонда бири-биринен расткелиштилер?

1.

Мышыкъларны ве мышычыкъларны айрыджа сай. Бантчыкълары олгъанларыны ве олмагъанларыны айрыджа сай. Эки мусавийлик тиз.

2. Къайсы сайылар язылмагъан? 9 сайысынынъ «къомшуларыны» айт. Эр бир чифтнинъ сайыларыны тенъештир.

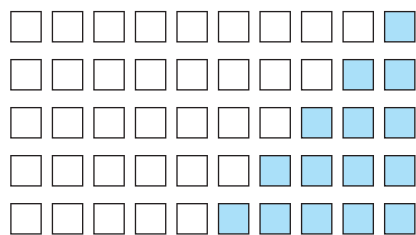
8 ве 6

7 ве 9

5 ве 7

8 ве 10

3. Ресимге бакъып анълат, 10 сайысыны насыл эки сайыгъа айырмакъ мумкюн. Текмилле ве мусавийликлерни яз.

$10 = 9 + 1$

$10 = 1 + 9$

$10 = 8 + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = 7 + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = 6 + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = 5 + \square$

4. Ойле ракъамларны сечип ал ки, мусавийлик догъру олсун. Оларны яз. текмилле — дополни

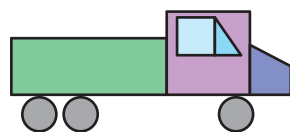
$8 + \square = 9$

$\square + 4 = 10$

$2 + \square = 5$

$9 + \square = 10$

● 5*. Машинаны насыл шекиллерден ясадылар?

1. Солдаки ресимге ве схемагъа бакъып мусавийлик тиз. Оны дефтерге яз ве окъу.

$$4 + \square = \square$$

2. Капиклернинъ кыйметини айт. Эр бир ресимде эписи олып не къадар капик бар?

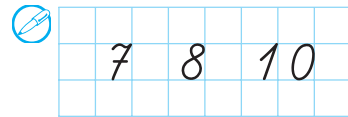
3. Байкъушкъа буюк ве кичик йылдызларны айрыджа эсапламагъа ярдым эт. Мусавийлик тизип дефтеринье яз.

$$\square + \square = \square$$

4. Капиклернинъ кыйметини айт. Мусавийлик тизип дефтеринье яз.

5. Ресимлердеки фаркъларны тап.

6*. Мавы зарфта не къадар япракъ олса, ешилъ зарфта да о къадар япракъ бар. Мавы зарфта исе сары зарфта олгъаны къадар япракъ бар. Анги зарфта япракъ энъ чокъ?

● 7. 8 см узунлыкъта кесик сыз.

Джеми

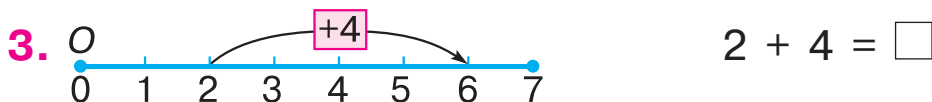
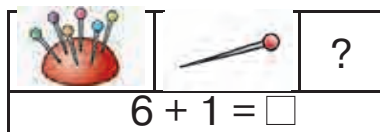
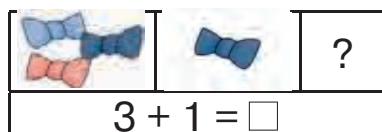
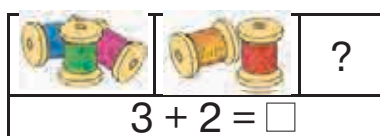
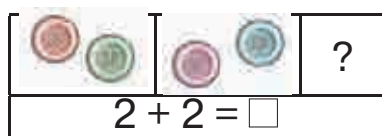
$$\boxed{4} + \boxed{3} = \boxed{7}$$

$$\boxed{6} + \boxed{1} = \boxed{7}$$

Къошулыджы Къошулыджы Джеми

Ресимлерге бакъып тизильген мусавийлик-лерни окъу. Къошулгъан сайыларгъа **къошу-лыджылар** дейлер. Къошулув нетиджесине **джеми** дениле. $6 + 1 = 7$ мусавийлигининъ сайыларыны айт. Оны шойле окъумакъ мумкюн: «**6 ве 1 сайыларынынъ джемиси 7-ге мусавий**».

2. Мусавийликлер насыл тизильгенини анълат. Джемилерини тап. Мусавийликлерни окъу.

Сайылы кесик ярдымынен де къошмакъ мумкюн. Онынъ башындан (нокъта 0) тень кесиклер ольченген. 2 сайысына къадар эки бойле кесикке маликмиз. Косътергичли кемерчикнен даа дёрт бойле кесик къаврап алынгъан. Косътергич 2 ве 4 сайыларынынъ джемиси олгъан 6 сайысыны косътере.

● **4***. Дефтеринъе сайылы кесик сыз. Онъа бакъып $4 + 3$ ве $5 + 2$ джемилерини тап.

къошулыджы — слагаемое, джеми — сумма

1. Вертолётларгъа джемилерни догъру ерлештирмеге ярдым эт.

$4 + 1 = \square$

$1 + 2 = \square$

$5 + 2 + 1 = \square$

2. 5 ве 6 сайыларынынъ теркиплерини нумюнедеки киби яз.

$5 = 4 + 1$

$5 = 3 + \square$

$5 = 2 + \square$

$6 = 5 + 1$

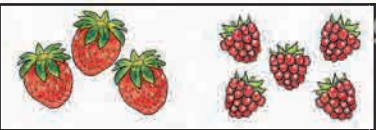
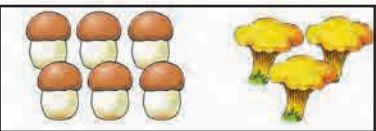
$6 = 4 + \square$

$6 = 3 + \square$

3. Эр бир ресимде эписи олып къачар капик олгъаныны мусавийликлернен яз.

4*.

$6 + 3 = \square$

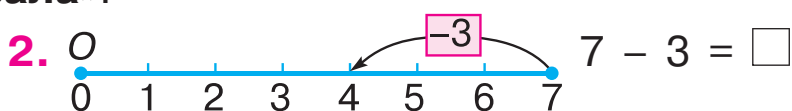
$3 + 5 = \square$

$3 + 2 = \square$

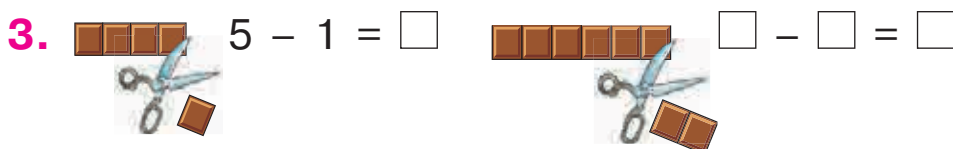
5*. Анасы Фераткъа багъчада учътен зияде алма узьмеге рухсет этмеди. Ферат исе 4 алма узьди. Ферат анасынынъ рухсетини бозмадымы?

1. Сол тарафтаки сепетте 4 балыкъ бар. Къач балыкъ сепеттен атылып тюшти? Сепетте къач балыкъ къалды? Мусавийлик тиземиз: $4 - 1 = 3$. « - » ишарети «чыкъарувны» анылата. Мусавийлик бойле окъула: «**Дёрттен бир чыкъарылса, учь къала**».

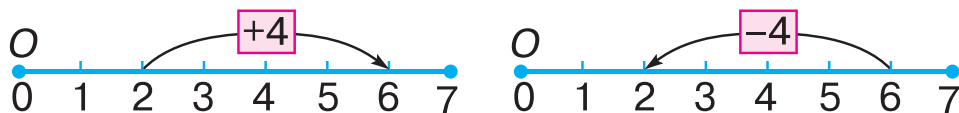

Сайылы кесикке бакъып **сайылы ифаде** тизильген: $7 - 3$ (едиден учь чыкъарыла). 7 сайысындан солгъа косътергичли кемерчикнен бири-бирине тень олгъан учь кесикни къаврап аламыз. Косътергич **ифаденинь къыйметини**: 4 сайысыны косътере. Демек, $7 - 3 = 4$.

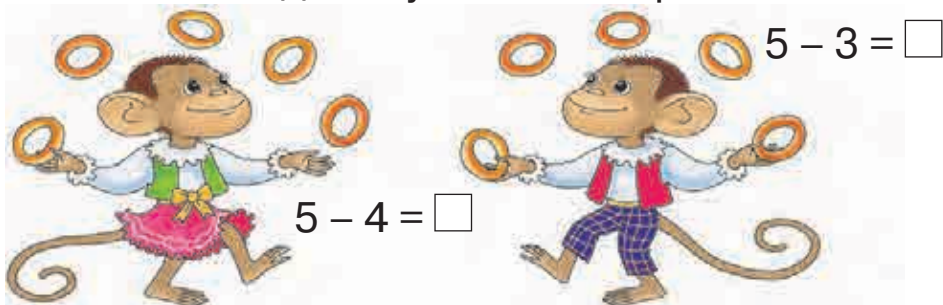
Солдаки ёлакътa 5 козенок бар эди. Бир козенокни кесип алдылар. Сайылы ифаде тизейик: $5 - 1$. 4 козенок къалды. Демек, 4 — ифаденинь къыйметидир. Сагъдаки ресимге бакъып ифаде тиз.

● 4. Схемаларгъа бакъып мусавийликлер тиз ве дефтерге яз.

Сайылы ифаде — числовое выражение
ифаденинь къыймети — значение выражения

1. Эр бир маймуннынъ къачар къалачы бар? Къач къалач авада? Мусавийликлерни текмилле.

$$5 - 4 = \square$$

$$5 - 3 = \square$$

2. Башта эр бир къаттаки эписи пенджерелерни сайып чыкъ, сонъра исе тек ярыкъ пенджерелерни сай. Мусавийликлерни текмилле.

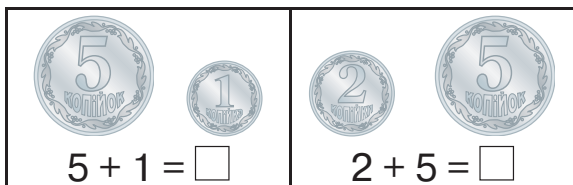
$$6 - 3 = 3$$

$$5 - 1 = \square$$

$$4 - 2 = \square$$

$$6 - 4 = \square$$

3.

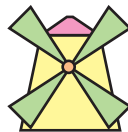
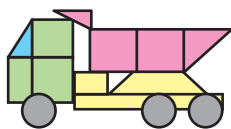
$$5 + 1 = \square$$

$$2 + 5 = \square$$

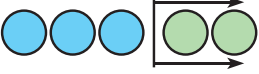
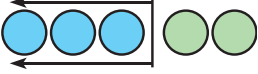

2	3
5	4

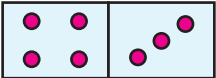
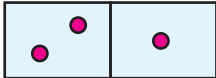
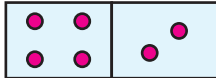
4*. Ресимлерни насыл шекиллерден тиздилер.

5*. Али мектепке аякъ машинасында, Алие исе джаяв кельдилер. Оларнынъ къайсы бири ёлгъа зиядедже вакъыт сарф этти? Не ичюн?

1. $3 + 2 = 5$ $5 - 2 = 3$ $5 - 3 = 2$

Мусавийликлер насыл тизильгенини анылат. Биринджи мусавийликнинъ сайыларыны айт. Биринджи ве невбеттеки эки мусавийликнинъ сайыларыны тенъештир.

2. $4 + 3 = 7$ $2 + 1 = \square$ $4 + 2 = \square$
 $7 - 4 = 3$ $3 - 2 = \square$ $6 - \square = \square$
 $7 - 3 = \square$ $3 - \square = \square$ $\square - \square = \square$

Доминонынъ ресимлерине бакъып мусавийликлерни текмилле. Эр бир диречикте къач мусавийлик бар? Къошулдыжы ве джемине билип, дигер къошулдыжыны насыл тапмалы?

Эгер джемиден къошулдыжыларнынъ бири чыкъарылса, дигер къошулдыжыны билирмиз.

3. $5 + 2 = 7$
 $7 - 2 = 5$

Мусавийликлерни тенъештир. Даа бир дане тиз.

4. Кесикнинъ узунлыгыны ольче. Дефтерде айны узунлыкътаки кесик сыз.

5*. Таячыкълардан шойле шекиль яп. Эки таячыкъны ойле ал ки, 4 мусавий квадрат къалсын.

6*. Ресимге бакъып чешит-тюрю джемилер тиз.

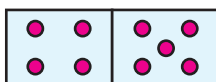
1. Ресимлер ве схемаларгъа бакъып мусавийликлер тиз ве дефтерге яз. 1 сайысыны къош ве чыкъар.

$$4 + \square = \square$$

$$5 - \square = \square$$

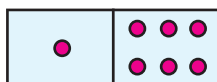
2. Доминонынъ ресимлерине бакъып мусавийликлерни текмилле. Биринджи диречиктеки мусавийликлерни окъу.

$$4 + 5 = 9$$

$$9 - 4 = 5$$

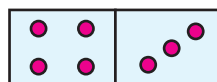
$$9 - 5 = \square$$

$$1 + 6 = \square$$

$$\square - 1 = \square$$

$$\square - 6 = \square$$

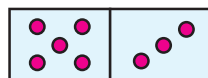
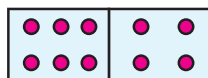
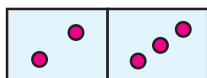

$$4 + 3 = \square$$

$$\square - 3 = \square$$

$$\square - \square = \square$$

3*. Доминонынъ ресимлерине бакъып эр бирине 3-ер мусавийлик тиз.

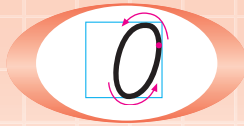

4. Кесиклернинъ узунлыгъыны ольче. Дефтеринъе энъ къыскъа сызыкъны сыз.

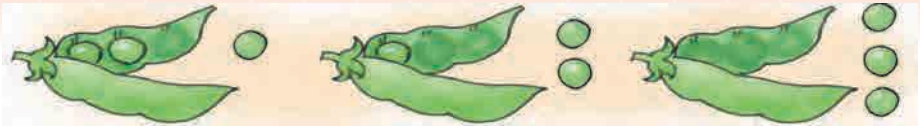

7	6		
9	8		

5*. Сыныфта 7 скемлени ойле ерлештиринъиз ки, дёрт диварнынъ эр биринде 2-шер скемле турсын.

1.

$$3 - 1 = 2$$

$$3 - 2 = 1$$

$$3 - 3 = 0$$

Ресимлердеки эр бир кында 3-ер нохут бар эди. Биринджи кындан кьач нохут тыггырып тюшти? Не кьадар кьалды? Мусавийликни окьу. Экинджи мусавийлик насыл тизильгенини аньлат.

Учюнджи кындан кьач нохут тыггырып тюшти? Не кьадар кьалды?

Эгер нохут **кьалмагьан олса**, кьыннынъ ичинде **сыфыр** нохут, дениле. Мусавийликни окьу.

2. Эр бир чифттеки сайыларны нумюнедекине коре тенъештир.

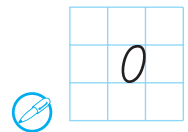
$$2 > 0$$

$$3 < 2$$

$$1 < 0$$

$$0 < 5$$

3. Сайылы кесикни ве мусавийликни козет.

4. Джедвельдеки сайылы кесиктен кьулланып, ифаделернинъ кьыйметини эсапла.

$$4 - 2$$

$$3 - 3$$

$$5 - 5$$

$$4 - 3$$

● 5*. Таячыкьлардан бойле шекиль яп. 2 таячыкьнынъ ерини ойле денъиштир ки, эвчик байракъ олып кьалсын.

сыфыр — ноль

1. Солдаки ресимде 2 бойнузчыкъ тасвирленген. Оларны ашадылар, демек: $2 - 2 = 0$.

2. Ресимге бакъып мусавийлик тиз ве анълат.

3. Эр бир ифаденинь кыйметини эсапла.

$1 - 1$	$4 - 1$	$7 - 1$
$2 - 1$	$5 - 1$	$8 - 1$

4. Ифаделер тиз ве оларнынъ кыйметини эсапла.

$2 + 3 = \square$	$2 + 2 = \square$	$\square + \square = \square$	$\square + \square = \square$
$5 - 2 = \square$	$4 - 2 = \square$	$\square - \square = \square$	$\square - \square = \square$
$5 - 3 = \square$		$\square - \square = \square$	

Биринджи диречикте 3 мусавийлик бар. Экинджисинде исе — тек 2 дане. Не ичюн? Кене бойле мусавийликлер тиз.

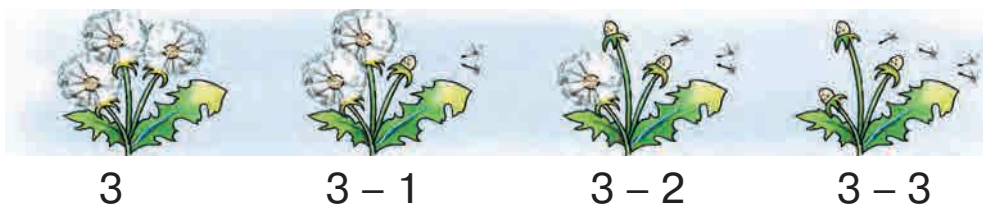
5. Сайыларны 0-дан 10-гъа къадар, 10-дан 0-гъа къадар окъу. 1 сайысынынъ «къомшулары»ны айт.

6*. Ресимлерде нелер умумий ве нелер фаркълы?

1. Эр бир ресимдеки чечеклерни сай. Сайыларны окъу. Ресимлерге эсасланып ифаделернинъ кыйметини эсапла.

2. Башта отлар арасында мантар ёкъ эди. Яни мантар сыфыр эди. 3 мантар осип чыкъты, яни 3 мантар олды. Демек, $0 + 3 = 3$. Мусавийликни окъу. Акъмантарнынъ ресимине бакъып, мусавийлик насыл тизильгенини анълат.

3. Ифаделернинъ кыйметини эсапла.

$$\begin{array}{cccc} 3 - 3 & 7 - 1 & 7 + 1 & 10 - 1 \\ 4 + 0 & 7 - 0 & 8 + 1 & 9 - 1 \end{array}$$

4. Сайыларны нумюнедеки киби тенъештир.

$$8 < 9 \quad 10 \square 9 \quad 0 \square 1 \quad 6 \square 0$$

5. 6, 5 ве 1 сайыларынен учь чешит-тюрлю мусавийлик тиз.

● 6*. Ресимлерде насыл шекиллерни коресинъ?

1.

Солдаки ресимде тавшанларны саймакъ мумкюнми? Къач тавшан олгъаныны насыл бильмели?

Меселе тизейик.

4 тавшан бар эди. Даа 1 тавшан кельди. — Биз бильгенлеримиз, бу — меселенинъ **шарты**.

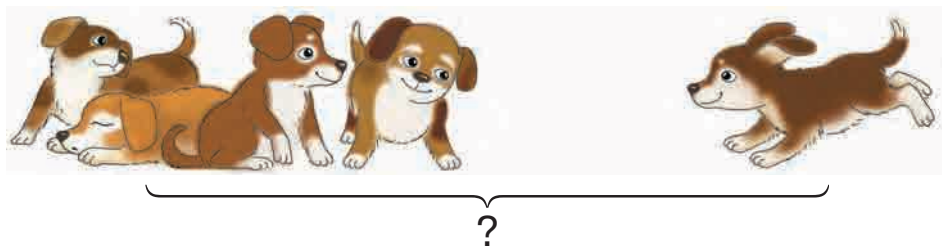
Эписи олып къач тавшан олды? — Тапылмасы керек олгъаны исе — меселенинъ **суалидир**.

$4 + 1 = 5$ — Меселенинъ **чезими**.

5 тавшан олды. — Меселенинъ **джевабы**.

Сагъдаки ресимге бакъып меселе тиз ве чез.

2. Къошув меселеси тиз ве чез.

3. Чыкъарув меселеси тиз ве чез.

5 эди

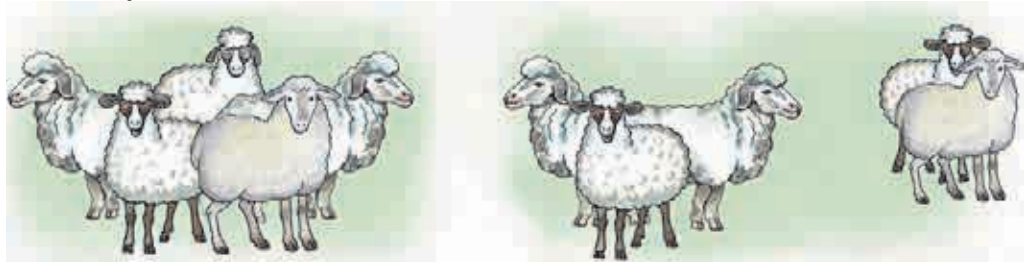
● **4***. Сайыларны энъ кичигинден энъ буюгине къадар тиз ве сёзни окъу.

8 5 6 7 3
О Е Т Р М

меселе — задача
шарт — условие
суаль — вопрос
чезим — решение
джевап — ответ

1. Солдаки ресимге бакъ. Къач къой бар эди? Сагъдаки ресимге бакъ. Не олды? Къойлар акъкъында меселе тиз ве эсапла.

Бар эди

$$\square - \square = \square$$

2. Нумюдеки киби сайыларны тенъештир.

$7 < 8$

$9 \text{ ве } 8$

$4 \text{ ве } 8$

$9 \text{ ве } 7$

$6 \text{ ве } 9$

$8 \text{ ве } 7$

$4 \text{ ве } 3$

$7 \text{ ве } 9$

3. Тюшюрильген сайыларны айт.

1 2 3 5 7 10

9 8 6 4 3

4. 5 сайысындан эвель; 7 сайысындан эвель; 10 сайысындан эвель; 2 сайысындан эвель къайсы сайылар туралар? 9 сайысындан сонъ; 1 сайысындан сонъ; 7 сайысындан сонъ; 8 сайысындан сонъ къайсы сайылар келелер? 6 сайысынынъ; 9 сайысынынъ «къомшуларыны» айт.

5. 6 сайысындан кичик сайыларны язып ал.

1 9 10 7 5 4 2 8 3

● 6*. Ресимде къач кесик бар? Къач нур бар?

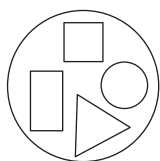

КЪОШМА МЕШГЪУЛИЕТЛЕР

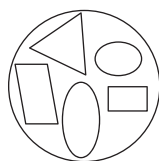
1. Сайылы кесиклерге бакъып ифаделер тиз.

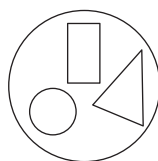
2. Группаларны олардаки шекиллернинъ сайысы зияделешювине коре ерлештир. Сёзни окъу. Бу шеэр акъкъында сен не билесинъ?

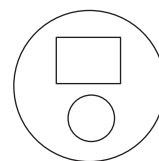
Е

В

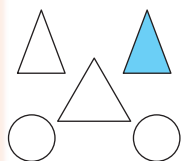

И

К

3. Ифаделернинъ кыйметини эсапла ве ресимге бакъып олар насыл тизильгенини анълат.

$2 + 1$

$2 + 2$

$5 - 3$

$4 + 1$

$3 - 1$

$4 - 2$

$5 - 2$

$5 - 4$

$3 - 2$

$3 + 2$

$5 - 1$

$2 + 2 + 1$

● 4. Эр бир чубукъта 8 япракыкъ олмасы ичюн даа къач япракъ япмакъ керек?

10 САЙЫСЫ СЫНЪЫРЛАРЫНДА КЪОШУВ ВЕ ЧЫКЪАРУВ. КЪОШУВ ВЕ ЧЫКЪАРУВ ДЖЕДВЕЛЛЕРИНИ ТИЗЮВ

1.	☐ ☐	$1 + 1 = 2$	$2 - 1 = 1$
	☐ ☐ ☐	$2 + 1 = 3$	$3 - 1 = 2$
	☐ ☐ ☐ ☐	$3 + 1 = 4$	$4 - 1 = 3$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$4 + 1 = 5$	$5 - 1 = 4$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$5 + 1 = 6$	$6 - 1 = 5$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$6 + 1 = 7$	$7 - 1 = 6$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$7 + 1 = 8$	$8 - 1 = 7$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$8 + 1 = 9$	$9 - 1 = 8$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$9 + 1 = 10$	$10 - 1 = 9$

Сыралардаки беяз ве мавыларындан гъайры эпи-си козенеклерни эсаплап чыкъ. Ифаденинъ кыйме-тини насыл таптынъыз? Джедвеллерни окъу.

2. $4 + 1 + 1 = \square$ $10 - 1 - 1 = \square$ $9 - 1 - 1 = \square$

3. Чыкъарув меселеси тиз ве чез.
9 дане эди.

4. Тюшюрильген сайы ве ишаретлерни яз.

$6 + \square = 7$ $8 \square 1 = 7$ $9 - \square = 8$ $5 \square \square = 6$

● 5*. Тайлакътa (каток) 8 бала бар эди. Оларгъа Сервер де келип къошулды. Тайлакътa къач бала олды?

1. Сепетте 9 хыяр бар, чанакъта исе 1 хыяр. Эписи олып къач хыяр бар?

2. Косътерильген амеллерге меселе тиз ве чез. амель — действие

  $\square - \square = \square$	 $\square - \square = \square$
--	---

3*. Эр бир айванчыкъ насыл масал окъуй?

4. $8 - 1 - 1$ $5 + 1 + 1$ $7 + 1 - 1$ $4 + 0 + 1$
 $9 - 1 - 1$ $6 + 1 + 1$ $8 + 1 - 1$ $3 - 0 - 0$

5. Кесиклернинъ узунлыгыны ольче ве тенъештир.

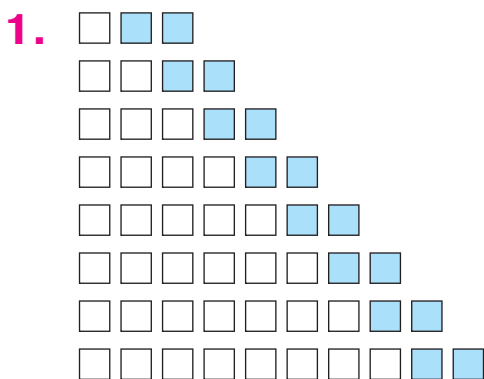

6. 9 ве 10 сайыларынынъ теркибини яз.

$9 = 3 + 6$	$9 = 8 + \square$	$10 = 9 + \square$
$9 = 4 + \square$	$9 = 7 + \square$	$10 = 8 + \square$
$9 = 5 + \square$	$9 = 6 + \square$	$10 = 7 + \square$

7. Ресимге бакъып джемини тапмакъ ифадесини ве 2 де чыкъарув ифадесини тиз.

$1 + 2 = 3$

$3 - 2 = 1$

$2 + 2 = 4$

$4 - 2 = 2$

$3 + 2 = 5$

$5 - 2 = 3$

$4 + 2 = 6$

$6 - 2 = 4$

$5 + 2 = 7$

$7 - 2 = 5$

$6 + 2 = 8$

$8 - 2 = 6$

$7 + 2 = 9$

$9 - 2 = 7$

$8 + 2 = 10$

$10 - 2 = 8$

Ресимлерге бакъып ифаденинь манасыны насыл тапкъаныньны аньлат. 2 сайысынынъ къошув ве чыкъарув джедвелини окъу. Не ичюн «къомшу» ифаделернинъ манасы 1 сайыгъа фаркъ эте?

2. Ифаделерни эсапла. 2 сайысынынъ къошув ве чыкъарув джедвелинден къуллан.

$6 + 1 + 2$

$7 - 2 + 1$

$7 + 1 - 2$

3.

$8 - 2 = \square$

$7 + \square = \square$

4. Косьтерильген амеллерге меселе тиз ве чез.

$\square + \square = \square$

$8 - \square = \square$

● 5*. Мектеп янында 5 алма тереги осе эди. Даа 1 армут ве 2 алма тереги отурттылар. Мектеп янында къач алма тереги олды?

1. $6 + 2 = \square$

2*. Ифаде ве сайыны нумюнедеки киби тенъештир.

$6 + 2 > 7$

$6 + 1 \square 8$

$4 + 2 \square 5$

$6 + 2 < 10$

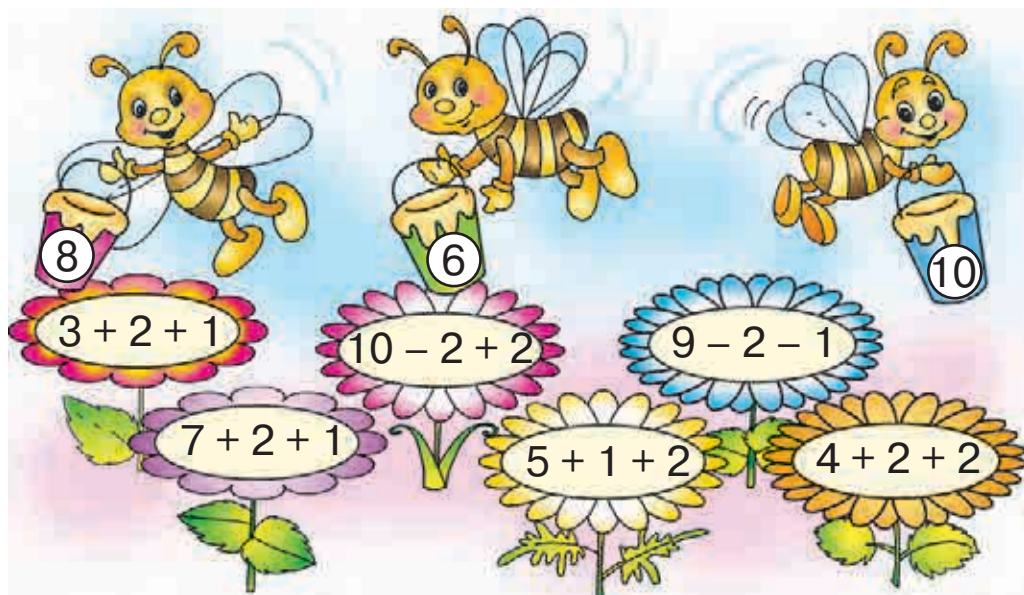
$6 - 1 \square 5$

$9 - 1 \square 8$

3.

  $\square - \square = \square$	 $\square + \square + \square = \square$
---	--

4. Эр бир балкъурт къайсы чечектен шыра топлайджагыны белъигиле.

5. Сайыларны энъ кичигинден башлап энъ буюгине къадар язып ал.

5 4 7 8 6 9

● 6*. Гульнар Алиеден тез чапа, Алие исе Тензиледен тездже чапа. Гульнар Тензиленинъ артындан етерми экен?

1.

1 данеге
эксильттилер

2 данеге

зияделештирдилер

Сол тарафтаки ресимде къапысталарнынъ сайысыны бир данеге эксильттилер. **Эксильтмек ичюн чыкъармакъ керек.**

Сагъ тарафтаки ресимде къапысталарнынъ сайысыны эки данеге арттырдылар. **Зияделештирмек ичюн къошмакъ керек.** Ресимлерге бакъып 1-ге эксильтмек ве 2-ге зияделештирмек мусавийликлерини тиз.

2.

1-ге зияде

Ресимге бакъып меселе тиземиз.

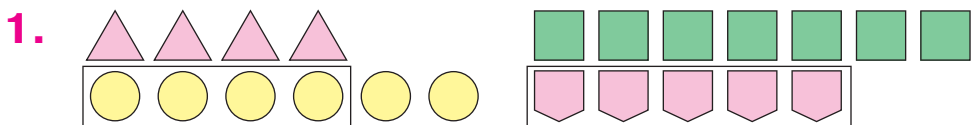
Меселенинъ шарты: «Занбакъ устюнде эки бакъа отура, къамышлар ичинде исе бир бакъа зияде».

Меселенинъ суали: «Къамышлар ичинде къач бакъа бар?»

Чезим. $2 + 1 = 3$.

Джевап. Къамышлар ичинде 3 бакъа бар.

● **3.** Тёпеликтен 2 огъланчыкъ, о къадар да къызчыкъ тайып ойнай эди. Эписи олып тёпеликтен къач бала тайды?

Учыкошелликлер не кьадар олса, тегеречиклер де **о кьадар, ве даа 2 дане.**

Учыкошелликлерге коре тегеречиклер **2 дане зияде.**

$$4 + 2 = 6$$

Мусавийликни бойле окьу: «**Дёрт экиге зияделештирильсе, алты оладжакь**».

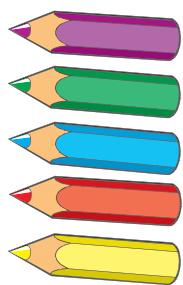
Дёрткошелликлер бешкошелликлер олгьаны кьадар, тек 2 данесиз.

Дёрткошелликлерге коре бешкошелликлер **2 дане эксик.**

$$7 - 2 = 5$$

Мусавийликни бойле окьу: «**Еди экиге эксильтирильсе, беш оладжакь**».

2. Ресимлерге ве языларгьа бакьып учь меселе тиз. Эр бир меселенинь шартыны ве суалини айт. Оларны агьзавий чез ве джевапларыны айт.

0-гьа
зиядедже

1-ге
зиядедже

1-ге
эксикче

3. $6 + 3 > 7$

$6 + 3 < 10$

$4 + 1 \square 5$

$4 + 1 \square 6$

$3 + 3 \square 5$

$3 - 3 \square 1$

● 4. $10 - 2 + 1$
 $10 - 1 - 1$

$9 - 2 - 1$
 $9 - 1 - 2$

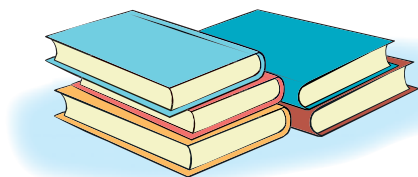
$8 - 2 - 2$
 $8 - 1 + 2$

1.		$1 + 3 = 4$	$4 - 3 = 1$
		$2 + 3 = 5$	$5 - 3 = 2$
		$3 + 3 = 6$	$6 - 3 = 3$
		$4 + 3 = 7$	$7 - 3 = 4$
		$5 + 3 = 8$	$8 - 3 = 5$
		$6 + 3 = 9$	$9 - 3 = 6$
		$7 + 3 = 10$	$10 - 3 = 7$

Ресимлерге бакъып 3 сайысынынъ къошув ве чыкъарув джедвели насыл тизильгенини анълат. Джедвельни окъу.

2. $6 + 1 + 3$ $7 - 2 - 3$ $8 - 2 + 3$ $1 + 3 + 3$
 $0 + 3 + 3$ $9 + 1 - 3$ $6 - 1 - 3$ $5 + 1 - 3$

3. Чыкъарув меселеси тиз ве чез.

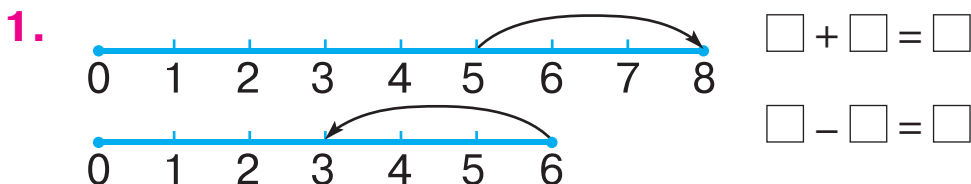
3-дане эксик

4. Къошув меселеси тиз ве чез.

3 дане зияде

● 5*. Анамда 2 хыяр ве 6 помидор бар эди. О, хыярнынъ эписини ве о къадар да помидор алып салат азырлады. Къач помидор къалды?

Сайылы кесиклер ве схемалардан ифаде тиз ве эсапла. Эр бир мисальде кесиклер (3 сайысы) насыл ольченгенини анылат.

2. Емликте 7 баштанкъара отура эди. Даа 3 торгъай келип къонды. Эписи олып къач къуш олды?

3. Эр бир кесикнинъ узунлыгыны ольче.

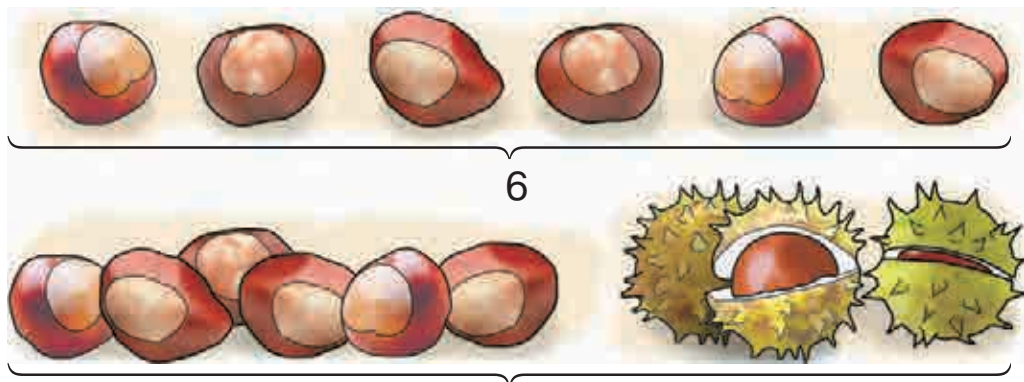
Берильген кесиклернинъ энъ узунундан 2 см узунджа кесик сыз.

4. Ресимлерге бакъып ифаделер тиз ве къыйметини эсапла. Меселя: $6 + 2 + 1 = 9$.

● 5*. Тавшаннынъ 7 хавучы бар эди. Оларнынъ учюнден гъайры эписини ашады. Къач хавуч къалды? Тавшан къач хавуч ашады?

1. Ресимлерге бакъып шойле меселе тизмек мумкюн: «Юкъарыда 6 кестане бар, ашагъыда исе учь кестане зияде. Ашагъыда къач кестане бар?» Меселени чез ве джевабыны айт.

О къадар ве даа 3 кестане

2. Ресимлерге бакъ ве айт, не бар эди ве не къалды. Меселени тиз: шартыны айт ве суаль къой. Меселени чез.

7 дане эди

Не къадар къалды?

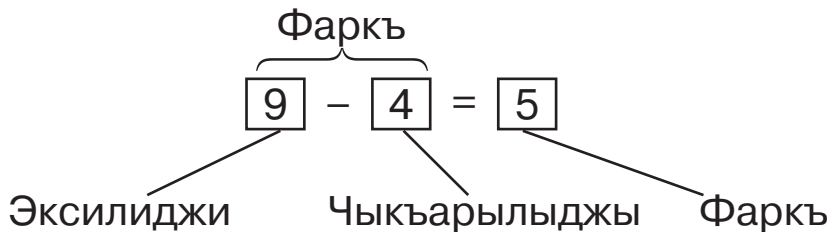
$$\square - \square = \square$$

3. $8 - 3 - 3$ $6 - 2 - 3$ $2 + 2 + 3$ $2 + 2 + 2$
 $7 + 3 - 2$ $9 - 1 - 3$ $4 - 3 - 1$ $8 - 2 - 3$

4. Чечеклернинъ устюнде 5 кобелек отура эди. 2 кобелек учып кетти. Къач кобелек къалды?

5. Дефтеринъе эки кесик сыз: бирисининъ узунлыгъы 5 см, дигери 2 см къыскъа.

1.

2.

☐	☐	☐	☐	☐	$1 + 4 = 5$	$5 - 4 = 1$
☐	☐	☐	☐	☐	$2 + 4 = 6$	$6 - 4 = 2$
☐	☐	☐	☐	☐	$3 + 4 = 7$	$7 - 4 = 3$
☐	☐	☐	☐	☐	$4 + 4 = 8$	$8 - 4 = 4$
☐	☐	☐	☐	☐	$5 + 4 = 9$	$9 - 4 = 5$
☐	☐	☐	☐	☐	$6 + 4 = 10$	$10 - 4 = 6$

Ресимлерге бакъып анылат, $5 + 4$ джемиси ве $9 - 4$ фаркъыны насыл таптылар. 4 сайысынынъ къошув ве чыкъарув джедвеллерини окъу.

3. Ифаделерни яз ве къыйметини эсапла. Сонъки ифадеде 8-ден эписи олып не къадар чыкъарылды?

$6 - 4 + 2$	$7 + 1 - 4$	$7 + 3 - 4$	$6 - 3 - 3$
$9 - 3 + 4$	$6 - 2 + 3$	$5 + 4 - 3$	$8 - 4 - 4$

4. Меселе тиз: онынъ шартыны айт, суаллер къой. Меселени чез ве джевабыны бильдир.

Бар эди

Багъышладылар

Къалды — ?

● 5. Дефтеринъе тамам бойле кесик сыз.

1. Ресимге бакъ. Къач нарат бар эди? Къач дане-сини саттылар? Меселе тиз. Онынъ шарты ве суа-лини айт. Меселени агъзавий шекильде чез.

6 дане эди

Сатылды

2. $6 + 3 - 4$ $6 + 4 - 3$ $7 - 4 + 2$ $2 + 4 - 3$
 $1 + 4 + 4$ $0 + 2 + 4$ $5 - 4 + 3$ $1 + 3 - 2$

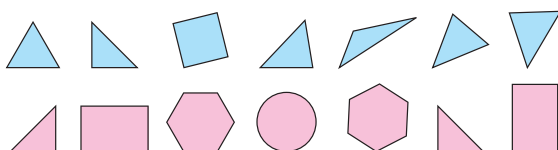
3. $5 + 4$ $9 - 3$ $7 - 2$ $4 - 4$ $6 - 2$ $0 + 7$

4*. Сансарнынъ 5 нохуты ве 2 мантары бар эди. О, даа 3 нохут тапты. Сансарнынъ къач нохуты олды?

5. Ифаделерни ве сайыларны нумюнелердеки киби тенъештир.

$7 + 2 < 10$ $8 - 1 > 6$ $6 + 2 \square 8$ $4 + 2 \square 7$
 $9 < 10$ $7 > 6$ $9 - 2 \square 5$ $8 - 2 \square 4$

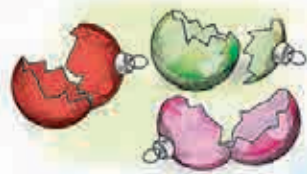
6*. Эр бир сырада бир-бирине бенъзеген ве бир де арткъач («ябанджы») шекиллер бар. Арткъач шекиллерни тап ве айт. Аньлат.

1.

Бар эди

Къырылды

Не кьадар кьалды?

2.

Бар эди	Масраф этильди	Кьалды
		?

3. Клоунлар акькьында меселе тиз ве чез.

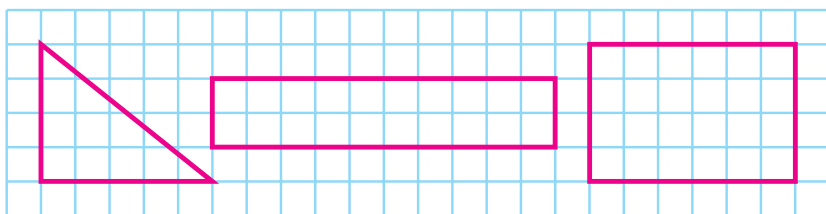
3 бар эди

Кельди

Къач дане олды ?

4.

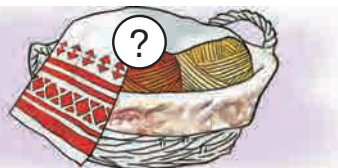
● ? 5*. Аювгъа дерске 6 савускъан учып кельди. О савускъанлардан тек экиси дерске азырлангъан. Дерске къач тенбель савускъан учып кельген?

1.	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$1 + 5 = 6$	$6 - 5 = 1$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$2 + 5 = 7$	$7 - 5 = 2$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$3 + 5 = 8$	$8 - 5 = 3$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$4 + 5 = 9$	$9 - 5 = 4$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$5 + 5 = 10$	$10 - 5 = 5$

Эр бир сырада беяз ве мавы козенеклерни айры-айры сайып чыкъ. $4 + 5$ джемиси ве $10 - 5$ фаркы насыл тапылгъаныны анълат. Джедвеллерни окъу. Экинджи ве бешинджи сырлардаки биринджи къошулдыжы ве джемилерни тенъештир. Насыл нетидже чыкъармакъ мумкюн?

2.	$4 + 5 + 1$	$7 + 2 - 5$	$6 - 4 + 5$
	$10 - 3 - 5$	$2 + 5 - 4$	$9 + 1 - 5$

3. Юмакъ ве макъара йиплери акъкъында меселе тиз ве чез. 5 дане эксик

4. 1) Бир бурумда 7 армут бар, экинджисинде 3 дане зияде. Экинджи бурумда къач армут бар?

❄️ 2) 7 сайысыны 5 сайысына денъиштирип айны ойле меселе тиз. Чезимде амель денъиштимми?

5. Бир бурумда 7 армут бар, экинджисинде 3 дане эксик. Экинджи бурумда къач армут бар?

● 6*. Ойле сайы ве амель ишаретлерини сайлап ал ки, мусавийликлер догъру олсун.

$7 + \square = 9$

$10 - \square = 8$

$\text{❄️ } 6 \square \square = 1$

$2 + \square = 7$

$6 - \square = 1$

$4 \square \square = 9$

1.

Тавшанчыкълар ве хавучларны сай. Къач хавуч арткъач? Демек, хавучларгъа коре тавшанчыкълар 3 дане эксик. Хавучлар исе тавшанчыкъларгъа коре 3 дане зияде. 8-ден 5 не къадар эксик экенини насыл бильмек мумкюн? Ифаде тиз.

2.

Группагъа (чокълукъкъа) бакъ. Къач клюшка арткъач? Нетидже чыкъар. 4-ке коре 6 не къадар зияде экенини насыл бильмек мумкюн? Ифаде тиз ве фаркъны тап.

3. Копечик 7 достуны байрамнен хайырламакъ истей. Онынъ 5 открыт-касы бар. Не къадар етишмей? 7-ге коре 5 не къадар эксик олгъаныны насыл бильмек мумкюн?

Бир сайы дигеринден не къадар зияде я да эксик экенини бильмек ичюн буюкче сайыдан кичик сайыны чыкъармакъ керек.

4. $8 + 2$ $10 - 5$ $7 - 3$ $5 + 2$ $4 + 5$ $9 - 1$

5*. Эв насыл шекиллерден ясалгъан? Къайсы ренктеки шекиллер чокъча?

8	9	10
---	---	----

1. Ресимли сызгыравукуьлар ресимсиз сызгыравукуьлардан кьач дане зияде?

2. Ресимге бакъып меселе тиз ве чез.

3 дане эксик

3. Ресимге бакъып меселе тиз ве чез.

Сайысы айны

?

4. $6 - 3 - 2$

$6 + 4 - 1$

$7 + 3 - 1$

$5 + 5 - 4$

$1 + 2 - 0$

$4 + 4 - 5$

5. Учъ кесик сыз: биринджисининъ узунлыгы 6 см, экинджи кесик биринджисинден 2 см кьыскъа, учюнджиси исе биринджисинден 3 см узун.

● 6*. Асан тюкяндан отьмек сатын алды, онъа 10 капик къайтым бердилер. Онъа насыл капиклер бере билелер?

1.	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$1 + 6 = \square$	$7 - 6 = \square$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$2 + 6 = \square$	$8 - 6 = \square$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$3 + 6 = \square$	$9 - 6 = \square$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$4 + 6 = \square$	$10 - 6 = \square$

Ресимлерге бакъып джемисини ве фаркъларыны тап. 6 сайысынынъ къошув ве чыкъарув джедвеллерини окъу.

2.	$10 - 6 + 4$	$9 - 5 + 6$	$7 - 5 + 6$
	$8 - 6 + 2$	$8 - 6 + 5$	$7 - 6 + 5$

3. Себзелерге нисбетен мейвалар не къадар эхсик?

4. 1) Бир тепсиде 5 эрик бар, экинджи тепсиде исе 4 эрик зияде. Экинджи тепсиде къач эрик бар?

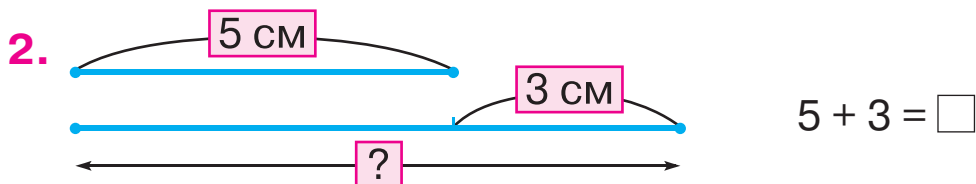
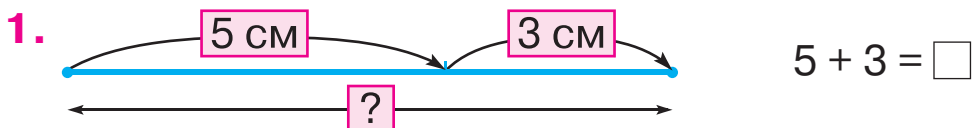
❄ 2) «Зияде» сёзюни «эхсик» сёзюнен денъиштир. Вазифенинъ чезилюви насыл денъишти?

5.	$10 - 3 - 3$	$9 + 1 - 2$	$9 - 3 - 2$	$6 + 3 - 2$
	$10 - 2 - 2$	$8 - 1 + 2$	$5 + 2 + 2$	$8 - 1 + 3$

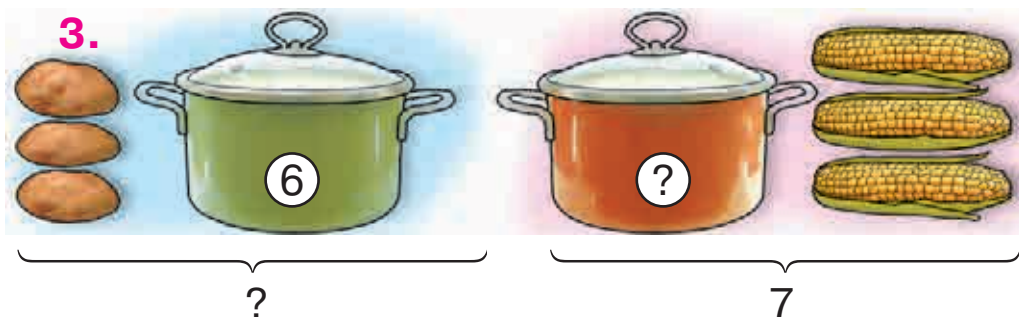
6. 6 см узунджа кесик сыз.

● 7*. Сансарнынъ 6 акъ мантары ве 3 улакъ мантары бар. О, 5 мантарыны кирпиге берди. Кирпи энъ аздан къач акъ мантар ала биле?

3 см узунджа

4*. Ресимге бакъып меселе тиз ве чез.

Бар эди Къалды Ашадылар

5. Зеранынь 7 дефтери сантырач ве 3 данеси ёлакълы. Зеранынь эписи олып къач дефтери бар?

● 6*. Бир маймуннынъ 6 бананы бар, экинджисининъки — 4 дане. Экисинде де бананларнынъ сайысы тень олмасы ичюн олар не япмакъ кереклер?

1. 7 капик къайтымны насыл капиклернен бер-мек мумкюн?

2. Меселе тиз ве чез.

Батоннынъ фиаты 3 грн.

Рулет – ? , 5 грн паалы.

3.

Бар эди	Масраф этильди	Къалды
		?

4. $6 - 3$ $10 - 4$ $4 + 3$ $5 + 3$

 $3 + 6$ $9 - 4$ $7 + 3$ $8 - 4$

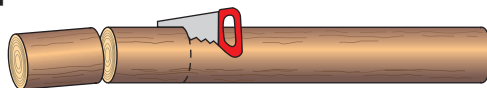
5. Меселе тиз ве чез.

6. $8 + 2 - 5$ $10 - 6 - 4$ $9 - 6 + 4$ $1 + 3 + 4$

$8 - 5 + 6$ $5 + 4 - 3$ $7 - 2 + 3$ $4 - 3 - 1$

● 7*. Агъачны 6 къысымгъа пычтылар. Оны къач кере пычтылар?

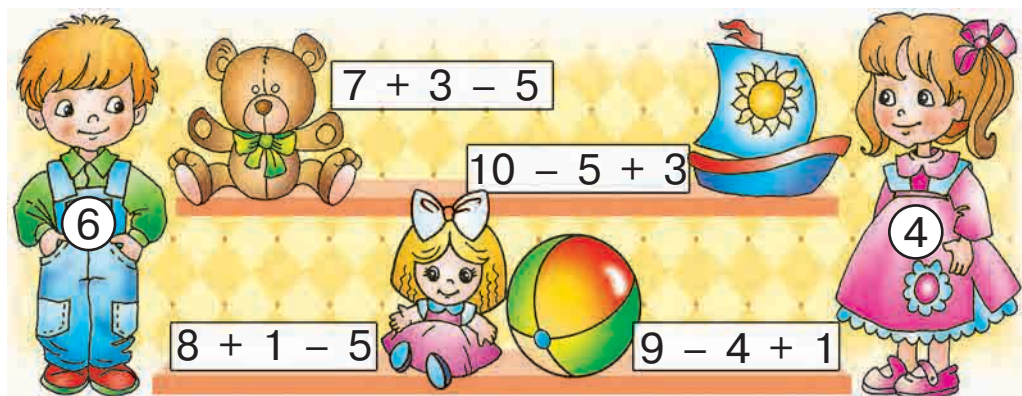

1. $\square \square \square \square \square \square \square \square$ $1 + 7 = 8$ $8 - 7 = \square$
 $\square \square \square \square \square \square \square \square$ $2 + 7 = 9$ $9 - 7 = \square$
 $\square \square \square \square \square \square \square \square$ $3 + 7 = 10$ $10 - 7 = \square$

Къошув джедвелине я да ресимлерге бакъып фаркъны тап.

2. $2 + 6 - 7$ $5 + 4 - 7$ $0 + 7 - 7$ $3 + 4 - 7$

3. Бахшыш оларакъ ким насыл оюнджакъ алмакъ истей?

4. Огъланчыкъ 10 къар данечиги кести. 7 дане-сини сыныфдашларына багъышлады. Огъланчыкъ-та не къадар къар данечиги къалды?

5. Ифаденинъ къыйметини агъзавий эсапла. Къыймети 9 олгъан ифаделерни кочюрип яз.

● 6*. Бир чешит шекиллер ян-янаша турмамасы ичюн къайсы 2 шекильни башкъа ерге авуштырмакъ керек?

1. Меметнинъ эписи олып къач капиги бар? Я Меръемнинъки не къадар? Кимнинъ парасы чокъ? Къач капик зияде?

Меметнинъки —

Меръемнинъки —

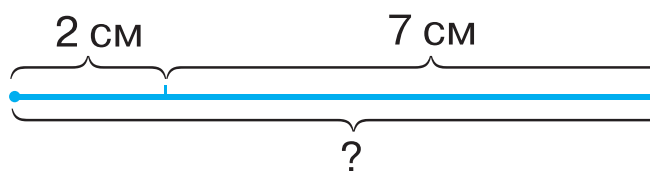
2. Меселе тиз ве чез.

Лениенинъки —

Таирнинъки — ?, 4 дане эхсик

3.

$$2 + 7 = \square$$

4. $6 - 3 - 3$

$6 + 4 - 3$

$7 + 3 - 6$

$5 + 5 - 7$

$1 + 2 + 4$

$4 + 4 - 2$

$1 + 5 + 3$

$10 - 5 - 2$

$3 + 3 + 4$

5. Ифадени мусавийлештир: $5 + 2 \square 8 - 2$.

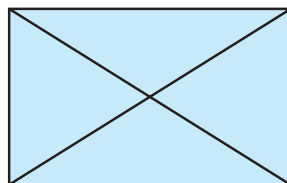
Бойле тюзюнип бакъ: $5 + 2 = 7$, я $8 - 2 = 6$. $7 > 6$, шунынъ ичюн $5 + 2 > 8 - 2$.

$4 + 3 \square 9 - 1$

$10 - 2 \square 9 - 6$

$9 - 2 \square 5 - 0$

6*. Ресимде 8 учъкошелик кось-тер.

1. $\square\square\square\square\square\square\square\square$ $1 + 8 = \square$ $9 - 8 = \square$
 $\square\square\square\square\square\square\square\square$ $2 + 8 = \square$ $10 - 8 = \square$
 $\square\square\square\square\square\square\square\square$ $1 + 9 = \square$ $10 - 9 = \square$

2. $10 - 9 + 5$ $10 - 8 + 2$ $9 - 8 + 7$ $9 - 9 + 7$
 $10 - 8 + 5$ $10 - 8 + 4$ $9 - 8 + 2$ $9 - 8 + 0$

3. Ильванлар акъкъында меселе тиз ве чез.

4. Асиенинь эки 5-шер гривналыгъы бар эди. О, 8 гривнагъа къалем сатын алды. Асиеге къач гривна къайтым бердилер?

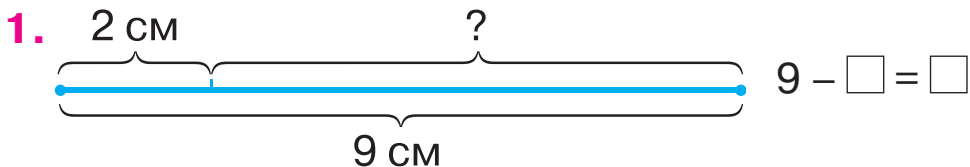
5. Кесиклернинъ узунлыгъыны мусавийле-штир.

6. $10 - 9$ $1 + 8$ $8 - 6$ $2 + 5$ $5 + 5$

\circlearrowleft $9 - 5$ $3 + 3$ $4 + 4$ $7 - 4$ $6 - 1$

7*. Балалар бир сырагъа тизильгенде, Таир солдан дёртюджи ве сагъдан бешинджи олып тургъаныны абайлады. Сырагъа эписи олып къач бала тизильди?

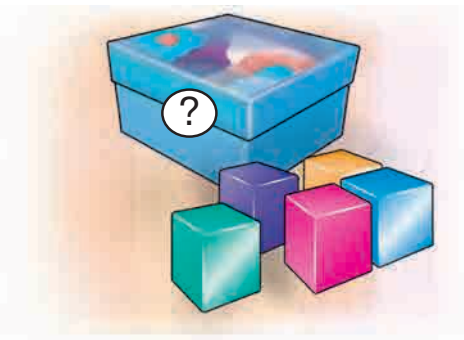

Эки кесик узунлыгынынъ джемиси 9 см. Биринджи кесикнинъ узунлыгы 2 см. Экинджи кесикнинъ узунлыгыны бильмек ичюн ифаде тиз ве эсапла.

2. Сол тарафта торбачыкынынъ янында къач фишка бар? Эписи олып къач фишка бар? Къалгъаны къайда? Торбачыкыта къач фишка олгъаныны насыл бильмек мумкюн? Меселени чез.

10

8

3. Сагъ тарафтаки ресимге бакъ. Онъа бакып кубиклер акъкъында меселе тиз ве оны мустакъиль чез. Чезимни окъу ве джевабыны айт.

4.

Сайы	4	2	6	5	7	3
3 сайы зияде						
2 сайы эксик						

● 5*. Эки сайынынъ джемиси олардан бирине мусавий ола билеми?

1 л

1.

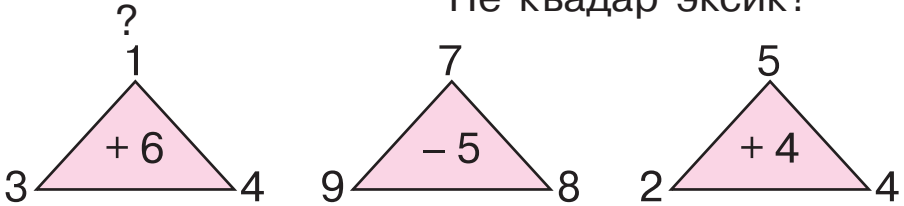

2.

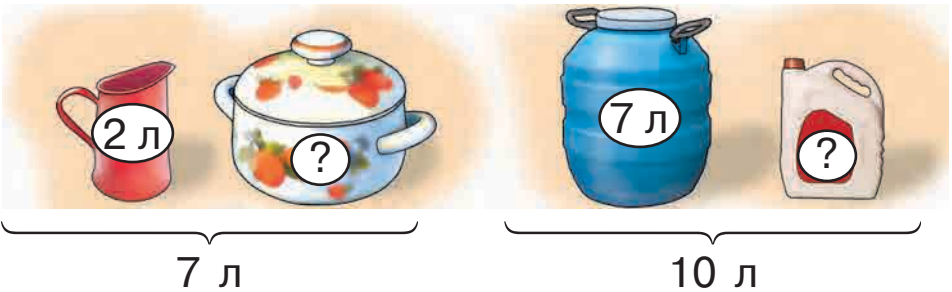

Не къдар эхик?

3.

4.

● 5*. Он литрли канистрада 7 л бензин бар. Бу канистрадагъа даа не къдар бензин кьоймакъ мумкюн?

1. $5 + 5 - 8$ $9 - 4 - 4$ $7 + 2 - 8$ $6 - 6 + 5$
 $4 + 6 - 7$ $8 + 2 - 6$ $3 + 6 - 5$ $2 + 5 - 6$

2. Ким кьач литр квас сатын аладжакъ?

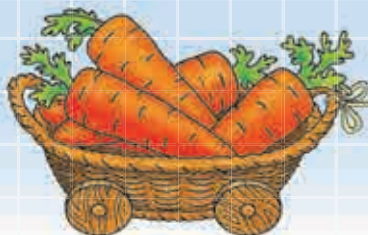
3. Меселе тиз ве чез.

Бар эди	Тёкип алдылар	Кьалды
		
		

4. Джедвельдеки ракъамларгъа бакъып ифаделер тиз ве оларнынъ кыйметини эсапла.

Къошулдыжы	1	5	2	5	2
Къошулдыжы	9	2	7	3	8
Джеми					

● 5*. Тюневин джумаакъшамы эди. Бугунь насыл кунь? Ярын; о бириси куню къайсы куньлер оладжакъ?

1 кг

1. Эр бир джисимниъ чешит **чекиси** ола. Чекини ольчемекнен бельгилейлер. Буюкликни ольчемек ичюн ольчев бирлигини бильмек керек. Чекини ольчев бирлиги чешитлеринден бири **килограммдыр**. Килограммны теразеде ольчейлер. Ресимлерге бакъ. Пирничниъ чекиси не къадар? Нарларныъ чекиси не къадар?

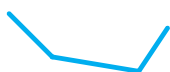

2. $\begin{cases} > \\ < \\ = \end{cases}$ $7 + 3 > 9$ $9 - 4 \square 6$ $4 + 4 \square 10$
 $9 - 2 \square 7$ $9 - 3 \square 5$ $5 + 5 \square 9$

3. $10 - 6 + 4$ $8 - 4 + 2$ $3 + 7 - 8$

4*. Огъланчыкъ 5 къар топу япты, къызчыкъ исе 2 къар топу эксик япты. Къызчыкъ къач къар топу япты? Балалар эписи олып къач къар топу яптылар?

5. Къайсы сыныкъ сызыкъ «ябанджы»? Не ичюн?

● 6*. Сыныфтаки предметлерниъ чекиси акъкъында меселе тиз.

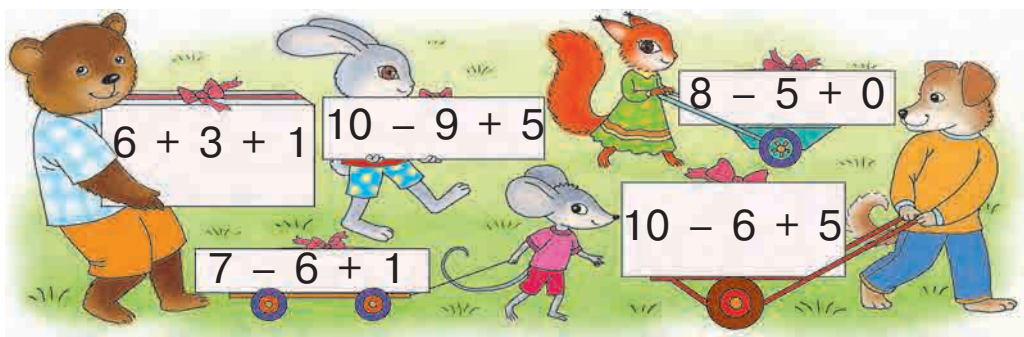
1. Къошулыджы	3	3	3	Къошулыджы	2	3	6
Къошулыджы	4	2	7	Къошулыджы	4	4	4
Джеми				Джеми			

Къошулыджы ве джемилерни тенъештир ве къошулыджыларнынъ бириси денъишкенине коре, джемининъ денъишюви акъкъында нетидже чыкъар. Къошулыджылардан бири 3-ке чокълаштырылса джеми насыл денъишеджек? Я 3-ке азлаштырылса?

2. Юсуф 10 яшында, Лейля исе 7 яшта. Лейля Юсуфкъа бакъкъанда къач яш кичик?

3. Юсуф 10 яшында, Лейля исе ондан 3 яш кичик. Лейля къач яшында?

4. Эр бир айванчыкъта къачар килограммдан юк бар?

5. Геометрик шекиллернинъ адларыны окъу. сыныкъ дёрткошелик кыйыш нокъта

догъру

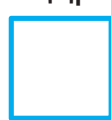
кесик

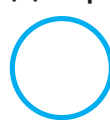
учькошелик

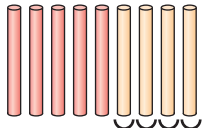
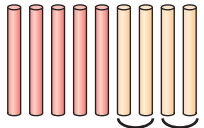
квадрат

даире

Бу шекиллернинъ ангиси чокъкошеликлердир?

1. $5 + 4 = \square$ $5 + 4 = \square$

Исмет 4 сайысыны бирлерни кьошып ($1 + 1 + 1 + 1$) чыкварды.

$$5 + 1 + 1 + 1 + 1$$

$$5 + 1 = 6 \quad 6 + 1 = 7 \quad 7 + 1 = 8 \quad 8 + 1 = 9$$

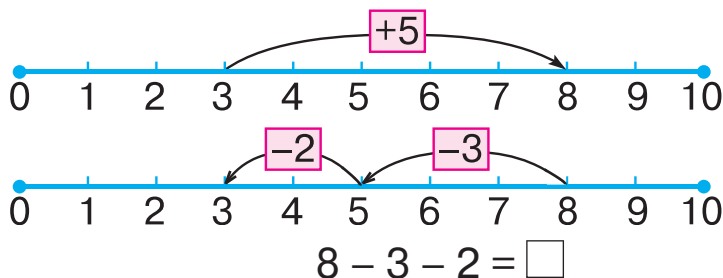
Эмин 4 сайысыны кысымларны кьошып ($2 + 2$) чыкварды.

$$5 + 2 + 2$$

$$5 + 2 = 7 \quad 7 + 2 = 9 \quad 5 + 4 = 9$$

Балаларда джеми бир чешитми?

2.

Сайыларны кысымларнен кьошмакь ве чыквармакь мумкюн.

3. $4 + 6$

$$\begin{array}{l} 4 + 3 + 3 \\ 4 + 3 = 7 \\ 7 + 3 = 10 \end{array}$$

$7 - 4$

$$\begin{array}{l} 7 - 2 - 2 \\ 7 - 2 = 5 \\ 5 - 2 = 3 \end{array}$$

$10 - 5$

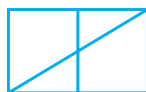
$$\begin{array}{l} 10 - 3 - 2 \\ 10 - 3 = 7 \\ 7 - 2 = 5 \end{array}$$

 Ифаделерни башкья усулларнен эсапла.

4. Бир литрде 5 стакан сув ола. Эки литрде кьач стакан сув ола?

● 5*. Ресимде кьач

учькошелик; дёрткошелик бар?

1. $\square\square\square\square\square\square\square\square$ $2 + 7 = 9$ $2 + 7 = 7 + 2$
 $\square\square\square\square\square\square\square\square$ $7 + 2 = 9$

2.

$2 + 1 = \square$

$1 + 2 = \square$

Сайыларны кышкында ерлерини денъиш-тирмек мумкюн.

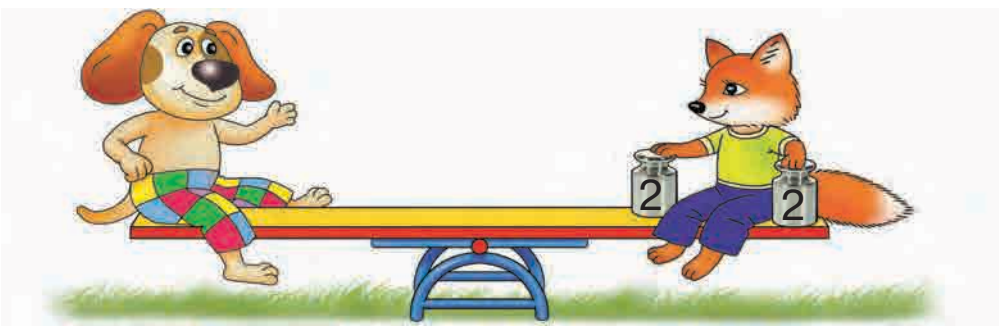
3. $2 + 3 + 4 = 9$ $4 + 3 + 2 = 9$ $3 + 4 + 2 = 9$

Сайыларны истеген тертипте кышмакы мумкюн.

4. $5 + 3 + 2$ $9 + 1$ $6 + 3 + 1$ $10 - 5 - 5$
 $2 + 3 + 5$ $1 + 9$ $6 + 1 + 3$ $10 - 3 - 4$

5. Бидонда 6 л сув бар эди. Даа 2 л кыойдылар. Бидонда кыач литр сув олды?

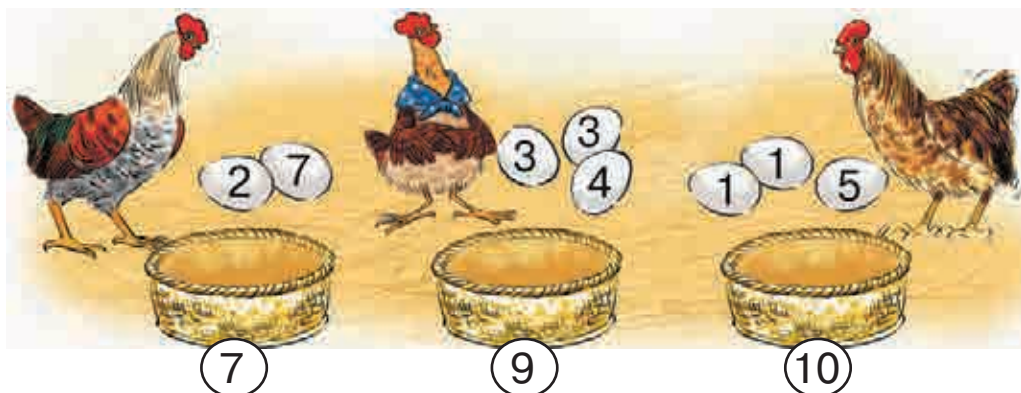
6*. Кыайсынынъ чекиси чокы? Кыач кило чокы?

● 7*. Экинджи сыранынъ сайылары биринджи сыранынъ сайылары тубуне белли бир кыаиде боюнджа язылгъан. Базы сайылар «джоюлгъан». Бу сайыларны тап.

$3 | 7 | 1 | \square | 5$ $9 | 8 | 6 | \square$
 $5 | 9 | \square | 6 | 7$ $6 | 5 | \square | 1$

1. Ресимге бакъып мусавийлик тиз ве яз.

2. $\begin{cases} > \\ < \\ = \end{cases}$ $5 + 2 = 10 - 3$ $10 - 2 \square 7 + 2$ $7 - 5 \square 3$
 $6 + 1 > 8 - 2$ $2 + 5 \square 9 - 2$ $9 - 8 \square 0$

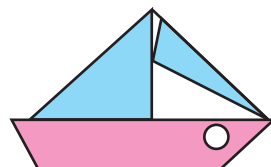
3. Къартанай он йымырта сатын алды. 7 йымыртаны сепетке къойды. Сепетке даа къач йымырта къоймакъ керек?

4. Ресимге бакъып меселе тиз ве чез.

5. 1) 2-ни 7-ге зияделештир.
 2) 2 ве 8 сайыларынынъ джемисини тап.
 3) 8 10-дан не къадар эксик?

6*. Елькенли къайыкъ насыл геометрик шекиллерден тизильген? Насыл шекиллер чокъча?

7*. Колеми 8 л ве 5 л олгъан эки савут бар. Оларнынъ ярдымынен 2 л сувны насыл ольчемек мумкюн?

КЪОШМА МЕШГЪУЛИЕТЛЕР

1. «Арткъач» ифадени тап.

$1 + 3 + 4$

$2 + 2 + 4$

$1 + 2 + 3$

$1 + 5 + 2$

$2 + 6 + 0$

$3 + 4 + 1$

2. Тюшюрильген сайыларны къой.

$9 - 4 - \square = 0$

$8 - \square - 2 = 1$

$10 - 6 - \square = 0$

$\square - 2 - 3 = 0$

$6 - 3 - \square = 1$

$8 - \square + 1 = 1$

3. Косътергичли сызыккъа бакъып бош козенеклерни толдур. Сен нени абайладынь? Тертип этильген мусавийликлерни яз.

$8 - 4 = \square$

$\square - 3 = \square$

$\square + 4 = \square$

$\square + \square = 7$

$\square + \square = 9$

$\square - 2 = \square$

4. Меселени ве онынъ чезимини тенъештир.

1) Ульвиенинь 6 дефтери бар эди. 4 дефтерини язып толдурды. Ульвиенинь къач темиз дефтери къалды?

2) Ульвиенинь 6 ёлакълы ве 4 сантырач темиз дефтери къалды. Ульвиенинь эписи олып къач темиз дефтери къалды?

5. Меселенинь шартыны толдур ве чез.

Гуль багъчасында 5 ляле ачты, наргиз исе 2 дане...

6. 1) Бидонда 6 л сув бар эди. 2 литрини т ктилер. Бидонда къач литр сув къалды?

2) Бидондан 6 л сув т ктилер, сонъ даа 2 л т ктилер. Эписи олып къач литр сув т ктилер?

Копечик, меселелернинъ экиси де чыкъарув ёлунен чезиле белледи, чюнки сувны т ктилер. О, яньлышмадымы?

7. Алие, Сание ве Кериме 8 Март байрамы арфесинде къаранфиль, ляле ве наргиз чечеклерининъ ресимлерини яптылар. Алие къаранфиль ресимини япмады. Сание исе къаранфильнинъ де, ляленинъ де ресимини япмады. Эр бир къыз насыл чечеклернинъ ресимини япты?

8. Куньлерни келишине коре арды-сыра къой: *о бириси куню, тюневин дегиль о бириси куню, бугунъ, ярын, тюневин.*

9. Гизленген сёзлерни тап: джевапларны артып барув сырасы боюнджа къой.

$$1) 6 - 1 - 1 = \square \text{ Б}$$

$$2) 3 + 2 + 1 = \square \text{ Я}$$

$$9 + 1 - 3 = \square \text{ З}$$

$$4 + 2 + 1 = \square \text{ С}$$

$$5 + 1 - 0 = \square \text{ У}$$

$$7 - 2 - 2 = \square \text{ А}$$

10. Эр бир шекильге белли бир сайы догъру келе. Схемаларгъа бакъып сайы ифаделери тиз ве оларны эсапла.

$$\triangle 3$$

$$\circ 1$$

$$\parallel 4$$

$$\square 2$$

$$\text{pentagon} 5$$

$$\triangle + \circ$$

$$\parallel + \square + \circ$$

$$\triangle + \square - \circ$$

$$\text{pentagon} - \parallel$$

$$\parallel + \square - \circ$$

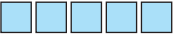

$$\square + \circ + \text{pentagon}$$

11. Эр бир чифт фоторесимде бири-бирине бенъзеген ве бири-биринден фаркъ эткен нелер бар?

12. Тимур гольде 4 къаз, 3 кобелек, 1 папий ве 2 чагъала корьгенини айтты. Тимур эписи олып къач къуш корьген?

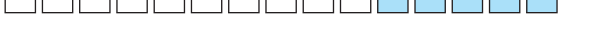

1.

 	Онгъа бир Он бир	1 онл. ве 1 бирл.
 	Онгъа эки Он эки	1 онл. ве 2 бирл.
 	Онгъа учь Он учь	1 онл. ве 3 бирл.
 	Онгъа дёрт Он дёрт	1 онл. ве 4 бирл.
 	Онгъа беш Он беш	1 онл. ве 5 бирл.
 	Онгъа алты Он алты	1 онл. ве 6 бирл.
 	Онгъа еди Он еди	1 онл. ве 7 бирл.
 	Онгъа секиз Он секиз	1 онл. ве 8 бирл.
 	Онгъа докьуз Он докьуз	1 онл. ве 9 бирл.
 	Эки онлукъ Йигирми	2 онл. ве 0 бирл.

2. Кокюшнинъ чекиси 9 кг, къазнынъ чекиси 3 кг эксик. Къазнынъ чекиси не къадар?

3. Узунлыгъы 10 см-ден 3 см къыскъаджа олгъан кесик сыз.

● **4*.** $6 = \square + 0 + 2$ $7 = \square + 0 + 5$ $10 = \square + 3 + 6$
 $6 = \square + 1 + 3$ $7 = \square + 2 + 4$ $10 = \square + 5 + 1$

1. $10 + 1$
 $10 + 2$
 $10 + 3$
 $10 + 4$
 $10 + 5$
 $10 + 6$
 $10 + 7$
 $10 + 8$
 $10 + 9$
 $10 + 10$

2. Эр бир чифт ёлакътаци козенеклерни сай. Сайыларны тенъештир. Яз.

	\gt	
		
	\square	
		

3. Бош къалгъан козенеклерни толдур.

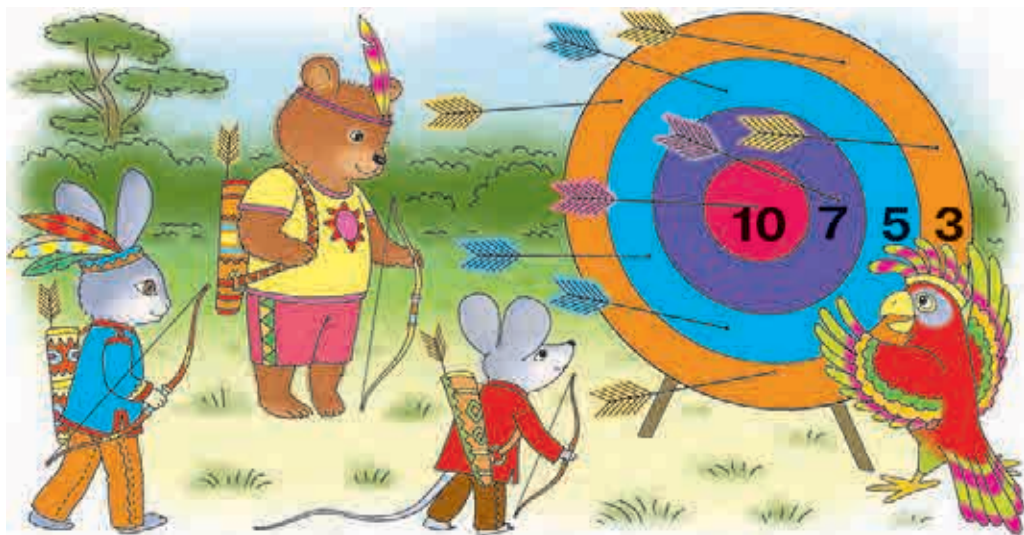
$\square + 2 = 6$	$5 + \square = 7$	$\square + 5 = 6$
$\square + 4 = 9$	$6 + \square = 10$	$7 + \square = 9$

4. Вели 8 яшында, Февзие ондан 2 яш буюк. Февзие къач яшында?

5*. Мемет 6 яшында. О Айшеден 2 яш буюк. Айше къач яшында?

6. Биринджисининъ узунлыгъы 10 см, экинджиси ондан 4 см къыскъа олгъан эки кесик сыз.

1. Ресимге бакъып ифаделер тиз ве эсапла.

2. Эр бир чифт ёлакьта къач козенек бар? Сайыларны тенъештир.

3. $1 + 7 - 4$ $8 - 3 - 2$ $2 + 2 + 2$ $7 + 3 - 5$

4. Узунлыгьы 10 см олгъан шериттен 4 см кесип алдылар, сонъ даа 3 см кестилер. Шерит къач сантиметрге къыскъарды?

5. Кесикнинъ узунлыгьыны олъче. Ондан 2 см узунджа кесик сыз.

6*. Ресимде 5 дёрткошелик тап.

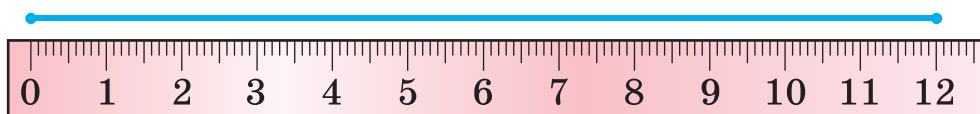

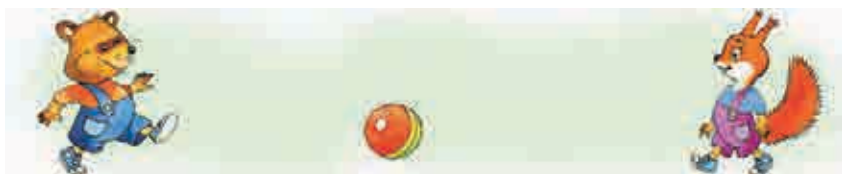
1. 10 см — бу, бир дециметр.

2.

3. Ербучыкътан; сансардан топкъя кьадар олгъан месафени ольче. Къайсы бири топкъя якъынджа? Не кьадар якъын?

4. $6 - 5 + 8$ $7 - 3 - 4$ $5 + 3 - 1$ $9 - 8 - 1$

5. 4 таячыкъны он таячыкънынъ устюне къой. Эписи олып не кьадар таячыкъ ола?

6*. Тельнинъ устюнде 8 къарылгъач отура эди. Учюнджи къарылгъач учып кетти. Тельнинъ устюнде къач къарылгъач къалды?

● 7*. $3 + 5 = \square + 4$ $\square + 8 = 3 + 6$

$2 + 7 = 6 + \square$ $6 + 4 = 5 + \square$

$1 + \square = 5 + 2$ $\square + 7 = 9 + 1$

1. Эр бир ресимдеки савутларда эписи олып кьач литрден шингенлик бар?

2. Шишеде 1 л сув бар, самоварда 6 л, кьопкьада исе шишеде ве самоварда олгьаны кьадаар. Кьопкьада не кьадаар сув бар? Шишеде самовардакине бакькьанда сув не кьадаар эксик?

3. Маймун тавшанчыккьа бакькьанда не кьадаар юксек? Джевабыны дециметрнен яз.

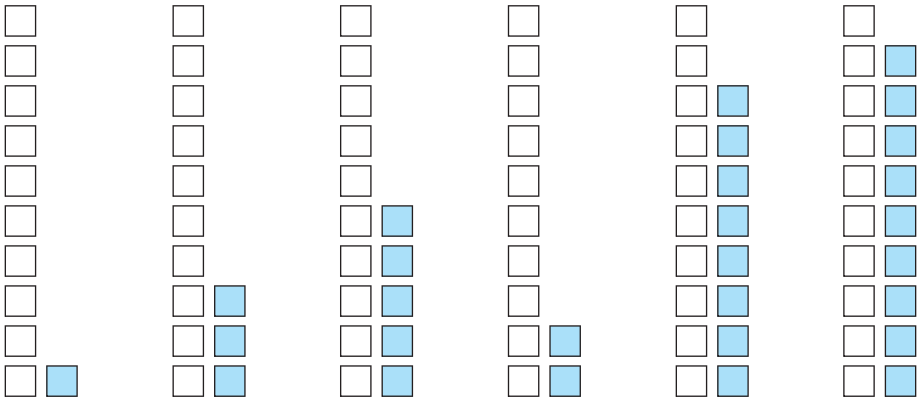

4*. Сагь тарафтаки ресимлерде айванчыкьлар месафени не иле ольчейлер?

● 5. 1) Осман 7 яшында, кьардашы исе ондан 2 яш кичик. Османнын кьардашы кьач яшында?

❄ 2) «Кичик» сёзюни «буюк» сёзюнен деньиштир. Меселени чезгенде не деньишти?

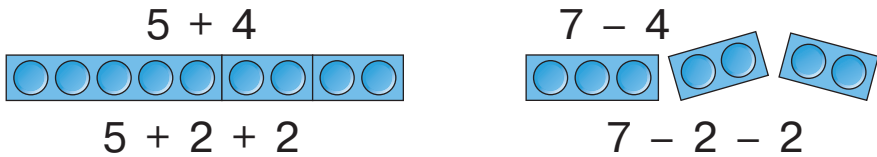
1. Эсапла, эр бир чифт диречикте эписи олып не кьадар козенек бар. Сайыларны яз.

2. Эки кесик сыз: биринджисининъ узунлыгы 10 см, экинджиси исе 3 см узунджа олсун.

3. $10 - 4 - 4$ $8 - 1 - 1$ $9 - 8 - 0$ $1 + 4 + 5$
 $6 - 5 - 1$ $2 + 3 + 3$ $5 + 3 + 1$ $0 + 3 + 2$

4. Бакъ ве аньлат, насыл этип 4 сайысыны кьысымларнен кьоштылар ве чыкьардылар.

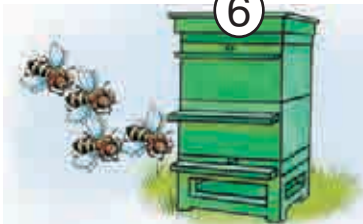

5. Узунлыгы 1 дм 1 см олгъан кесик сыз.

6*. Ресимлерге бакьып меселелер тиз ве чез.

Бар эди

6

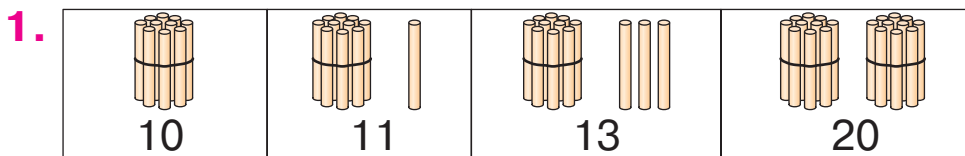
Не кьадар олды?

Бар эди

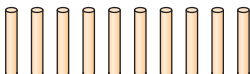

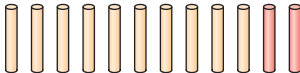

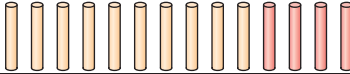
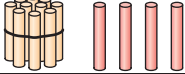
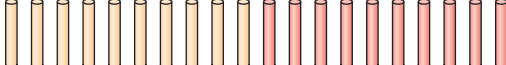
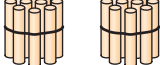
6

Не кьадар кьалды?

2. Ресимге бакъ.

		10
		12
		14
		20

Эр бир сырадаки таячыкъларны айрыджа сай. Бир топкъа не къадар онлукъ таячыкъ багълангъан?

Эки ракъамлы сайыларны окъу. Эгер сагъдан солгъа сайсанъ, экинджи ерде язылгъан 1 ве 2 ракъамлары не анылаталар?

3. 14 сайысында 1 онл. ве 4 бирл. бар. 12 сайысында; 18 сайысында; 20 сайысында къач онлукъ ве бирлик бар?

1-ден 10-гъа къадар; 11-ден 20-ге къадар олгъан сайыларны окъу.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

4. $6 + 4 - 2$ $10 + 5 + 1$ $10 - 1 - 7$
 $4 + 4 + 2$ $10 + 3 - 3$ $5 + 5 + 0$

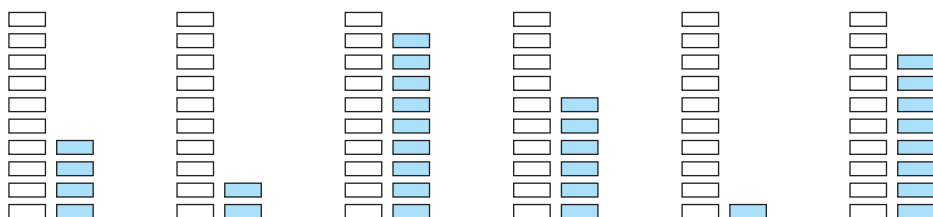
● 5*. Ойле сайылар ве амель ишаретлери сайлап ал ки, мусавийликлер догъру олсун.

$\square + 3 = 10$ $\square - 2 = 5$ $\square \square 5 = 4$ $\square \square 4 = 10$
 $6 + \square = 8$ $7 - \square = 3$ $8 \square 4 = \square$ $\square \square 3 = 9$

1. Сайыларны джедвельдеки киби яз.

Онлукълар	Бирликлер	Онлукълар	Бирликлер
1	0	2	0
1	6	1	9
1	5	1	1

2. Эр бир чифт диречикнинъ сайыларыны яз.

3. Сайыларны ракъамларнен яз.

Он эки	Он дёрт	Он еди
Он бир	Он учь	Йигирми

4.

5.

$6 \square 3 + 4 + 1$
 $8 \square 6 + 3 - 1$
 $3 \square 2 + 1 + 1$
 $4 \square 3 + 6 - 8$

● 6*. Гульдестеде 4 беяз гуль, сарысы исе эксикче. Гульдестеде эписи олып къач гуль бар? Ола биледжек бутюн джевапларны сёйле.

1. Нумюнелерге бакъып диречиклердеки мусавийликлерни текмилле.

$3 + 7 = 10$

$2 + 6 =$

$4 + 5 =$

$1 + 8 =$

$7 + 3 = 10$

...

...

...

$10 - 3 = 7$

...

...

...

$10 - 7 = 3$

...

...

...

2. 2 кг хыяр, 3 кг помидор ве 4 кг алма сатын алдылар. Нени зияде алдылар — себзеними я да мейванымы? Къач кило зияде сатын алдылар?

3*. Къайсынынъ чекиси зияде — мышыкънынъ кими я да копекнинъ кими?

4. 1) Меръем 7 сантырач дефтер, ёлакълысыны исе 3 дане зияде сатын алды. Меръем эписи олып къач дефтер сатын алды?

❄ 2) «Зияде» сёзюни «эксик» сёзюнен денъиштир. Меселенинъ чезими насыл денъишти?

5. Сыныкъ сызыкълар не иле фаркъ этелер? Дефтеринъе сол тарафтаки ресимдеки киби сыныкъ сызыкъ сыз.

● **6*.** Меселени текмилле ве чез.

Мектепнинъ янында 7 алма тереги бар, эрик тере-клери исе 3 дане

1. Сайыларны дефтеринъе диречикнен яз.

	Онлукълар	Бирликлер
1 онл. 2 бирл.	1	2
1 онл. 4 бирл.
1 онл. 7 бирл.
1 онл.

2. 8-ден 20-ге кьададар олгъан сайыларны яз.

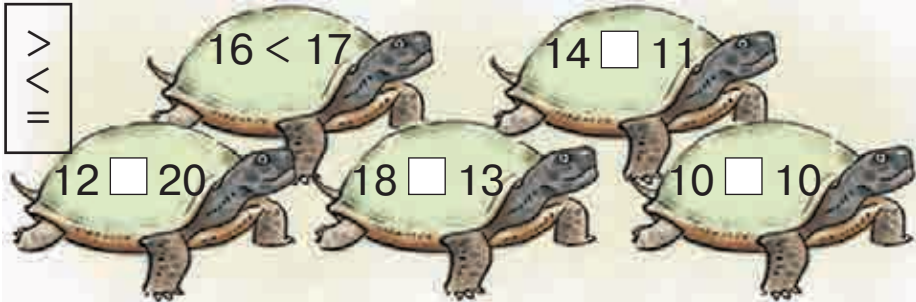
3. Эр бир къызнынъ къач капиги олгъаныны яз.

Вадеде	Наиледе	Фатмада	Эминеледе
			

4. Сайыларны ракъамларнен яз: он секиз, он, секиз, он учь, он бир.

5*. Сепетте 5 армут бар эди. Даа бир-эки дане къойгъан сонъ, 9 армут олды. Къач армут къоюлгъан?

6. $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$

16 < 17 14 11

12 20 18 13 10 10

7*. Теплицада 5 къырмызы къаранфиль ачты, беяз сою исе азджа. Эписи олып къач къаранфиль ачты? Ола биледжек бутюн джевапларны сёйле.

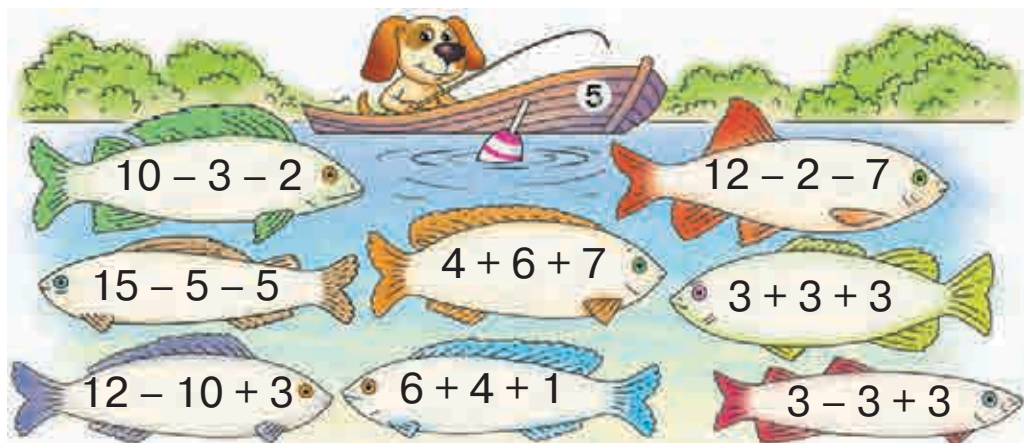
1. \square $10 + 3 = 13$
 \square $14 - 4 = 10$
 \square $15 - 10 = 5$

2. $10 + 5$ $10 + 10$ $12 - 2$
 $11 - 1$ $16 - 10$ $2 - 2$

3. Сепетте 15 йымырта бар эди. Сабалыкъ аш азырламакъ ичюн 5 йымырта алдылар. Сепетте къач йымырта къалды?

❄ Алынъганындан не къадар зияде йымырта къалды?

4. Копечик къайсы балыкъларны тутаджакъ?

5*. Ойле сайылар ве амель ишаретлери сайлап ал ки, мусавийлик догъру олсун.

$5\square\square = 10$ $8\square\square = 4$ $7\square\square = 9$ $6\square\square = 2$

● 6*. Асаннен Усеин чапувда ярышлаштылар. Эгер Усеин сонъкисинден эвель, Асан исе экинджи олып чапып кельгенлери алда олардан ангиси эвель чапып кельди? Эписи олып ярышлаштылар: 1) тек Асаннен Усеин; 2) беш бала.

1. Фаркъларны эсапла, чыкъарылыджыларнынъ тюблерини сыз.

$$\begin{array}{cccc} 8 - 5 & 7 + 3 & 10 - 4 & 16 - 10 \\ 6 + 4 & 7 - 3 & 10 - 6 & 16 - 6 \end{array}$$

7 + 3 киби языларны бойле окъумакъ мумкюн: «7 + 3 сайыларынынъ джемиси 10-гъа мусавий», я да: «7 + 3 ифаденинъ къыймети 10-гъа мусавий».

7 - 3 киби языларны бойле окъумакъ мумкюн: «7 ве 3 сайыларынынъ фаркъы 4-ке мусавий», я да: «7 - 3 ифаденинъ къыймети 4-ке мусавий».

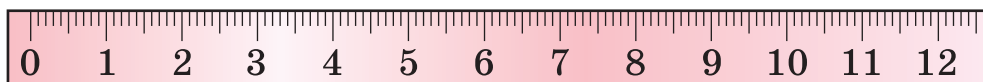
2. $4 + 5 \square 5 + 3$ $9 \square 10 - 1$ $8 + 1 \square 10$

3. Багъчада 10 тюп френк юзюми осе эди. 3 тюпни къазып чыкъардылар. Къач тюп френк юзюми къалды?

4. Бир ящикте 6 къавун бар, экинджисинде исе 4 дане аз. Экинджи ящикте къач къавун бар? Эки ящикте эписи олып къач къавун бар?

5. Кесикнинъ узунлыгъыны ольчедилер ве оны башта сантиметрлерде, сонъра исе дециметр ве сантиметрлерде яздылар.

$$11 \text{ см} = 1 \text{ дм } 1 \text{ см}$$

Кесиклернинъ узунлыгъыны ольче. Оны эвельки вазифедеки киби яз.

6*. Биринджи кесикнинъ узунлыгъы 14 см, экинджи кесик 4 см къыскъа, учюнджиси экинджисинден 5 см къыскъа. Учюнджи кесикнинъ узунлыгъы не къадар? Экинджи ве учюнджи кесикни сыз.

1. Бош козенеклерни толдуруп, кочюрип яз.

8			12		15		18	
---	--	--	----	--	----	--	----	--

2. 10, 13, 16, 19 сайыларынынь «къомшуларыны» яз.

3. □□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□
 □□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□
 14 17

□□□□■ □□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□
 □□□□□□□□□□ □□□□□□□□□□□□
 $14 + 1 = 15$ $17 - 1 = 16$

4. $11 + 1$ $10 + 3$ $16 - 1$ $6 - 6$ $4 + 10$
 $13 + 1$ $17 - 7$ $20 - 1$ $16 - 6$ $10 + 4$

5. 1) Къокъланынъ 4 антери бар эди. Медине даа 3 антер тикти. Къокъланынъ къач антери олды?

2) Къокъланынъ антерлери бар эди. Медине даа 3 антер тикти ве къокъланынъ 7 антери олды. Къокъланынъ эвельден къач антери бар эди?

❄ Озюнънинъ оюнджакъларынъ акъкъында бойле меселелер тиз.

● 6*. Айванларнынъ къайсы бири нелерни сайды?

1. Математик диктант.

- 1) 8 ве 2, 10 ве 7 сайыларынынъ farkларыны тап.
- 2) 8 ве 2, 4 ве 5 сайыларынынъ джемилерини тап.
- 3) Чыкъарылыджи 4, эксилиджи 6. Farkны тап.
- 4) 9 ве 2 сайыларынынъ farkыны тап, сонъра farkнен чыкъарылыджины тенъештир.

2. Ифаделернинъ кыйметини эсапла.
Эксилиджилернинъ тюбюни сыз.

$10 - 5$	$9 - 8$	$10 - 8$	$20 - 1$
$5 + 4$	$1 + 9$	$3 + 7$	$20 - 10$

3. Къапыстанынъ чекиси къабакънынъкинден не къадар эксик?

4*. Къач чифт чорап бар? Къач чорапнынъ теки ёкъ? Эписи олып къач чорап бар?

5.

$>$	$8 - 4 = 4$	$12 - 10 \square 3$	$7 + 3 \square 7$
$<$	$0 + 9 < 10$	$19 - 1 \square 10$	$9 - 8 \square 2$
$=$	$12 - 1 \square 10$	$20 - 1 \square 18$	$5 + 5 \square 10$

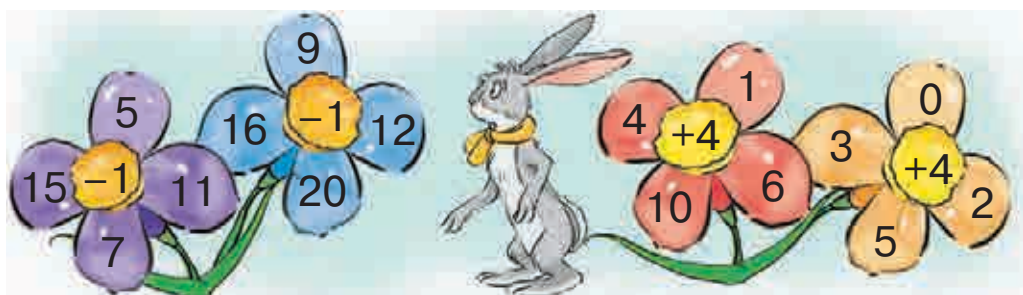
● **6*.** Къорантада ана-баба, эки огъул ве къартбабанен торун бар. Къорантада эписи олып къач адам бар?

1.	Тапмалы	Сайылар	Тапмалы	Сайылар
	джемини	10 ве 7	джемини	9 ве 1
	фаркъны	7 ве 2	фаркъны	18 ве 10
	джемини	19 ве 1	джемини	5 ве 4
	фаркъны	8 ве 2	фаркъны	8 ве 8

2. Ресимлерге ве схемаларгъа бакъып мусавийлик тиз.

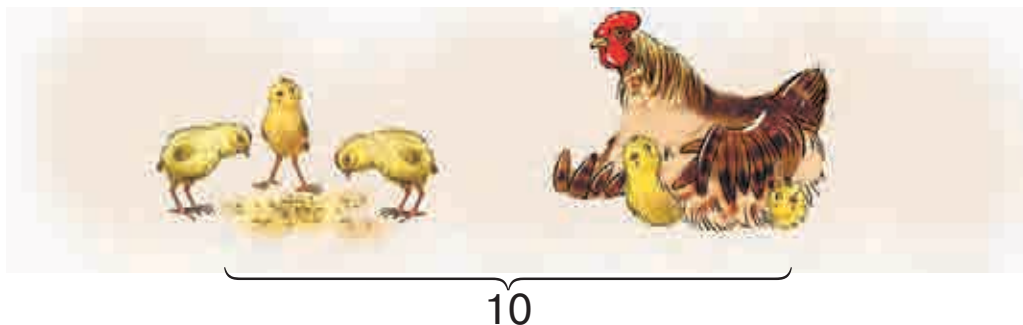
$$5 - 1 = \square$$

$$10 + 4 = \square$$

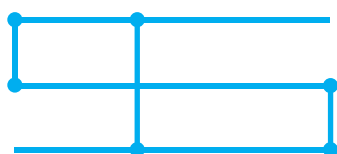

3. $6 + 3 - 1$ $10 - 3 + 2$ $6 - 5$ $10 - 7 - 3$
 $9 - 4 - 4$ $8 + 2 - 6$ $7 - 4$ $10 - 3 - 7$

4. Ресимге бакъып меселе тиз.

● 5*. Ресимде къач кесик ве нур бар?

1. Математик диктант.

1) Сайыларны рақамларнен яз: он эки, он дёрт, дёрт, он секиз.

2) 1 онл. ве 5 бирл. олгъан сайыны яз.

3) 16 сайысындан сонъ кельген сайыны яз.

4) 20 сайысындан эвель кельген сайыны яз.

5) 8 сайысы 6 сайысындан не къадар зияде?

2. Юсуф къартбабасынынъ эвинде бир афта ве 3 кунъ мусафир олды. Юсуф къартбабасында эписи олып къач кунъ мусафир олды?

3. $10 - 8$ $1 + 5$ $9 - 6$ $3 + 5$ $7 - 2$
 $5 - 4$ $2 + 7$ $6 + 4$ $8 - 4$ $4 + 3$

4. Нумюнелерге ве ресимлерге бакъып мусавийликлер тиз.

$10 + 1 = 11$

$12 - 1 = 11$

5*. Къанунийликни бельгилеп сырларны девам эттир. къанунийлик — закономерность

1, 3, 5, 7, ...

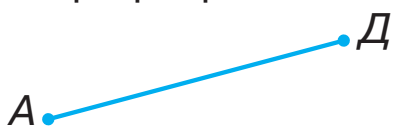

20, 18, 16, 14, ...

1. Эр бир адамнынъ ады бар. Нокъталарны адландырмакъ ичюн оларны бук арифлернен бельгилейлер.

.А .О .К .М .И .Т

Кесиклернинъ уджлары — нокъталар. Кесикни адландырмакъ ичюн онынъ уджларыны бельгилеген арифлерни айтмакъ керек.

Окью: АД я да ДА.

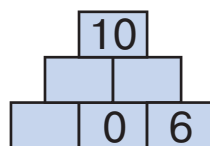
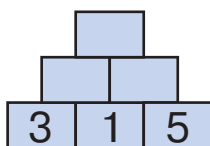
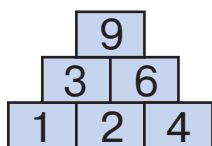
2. КМ кесигини сыз. Онынъ устюне А нокътасыны къой, кесикнинъ сол тарафына О, сагъ тарафына — Д нокътасыны къой.

3. Ресимлерге бакъып меселе тиз ве чез.

4. 5, 4, 9 сайыларынен дёрт мусавийлик тиз ве 7, 10, 17 сайыларынен де о къадар мусавийлик тиз.

5*. Къанунийликни бельгиле ве бош козенеклерни толдур.

● 6*. Дуракъта автобустан 6 ёлджу тюшти, 4 адам исе минди. Ёлджуларнынъ сайысы зияделештими я да эксильдими ве къач адамгъа?

1. Къыймети 8 олгъан ифаделерни сечип яз.

$3 + 3 + 2$

$10 - 2 - 1$

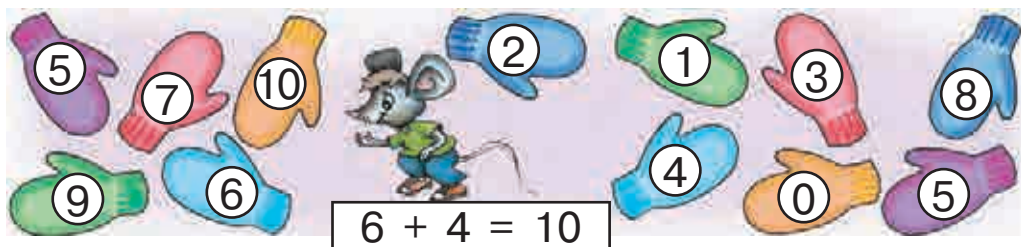
$7 + 1 - 0$

$8 + 0 - 1$

$8 - 2 + 2$

$12 - 2 - 2$

2*. Къолчакъларнынъ чифтлерини тап ве мусавийликлер тиз.

3. Берильген сёзлерден файдаланып мусавийликлерни чешит-тюрюю этип окъу.

$6 + 3 = 9$

$18 - 5 = 13$

къошмакъ
плюс
зияделештирмек

чыкъармакъ
минус
эксильтмек

4. Эр бир сандычыкъта къачар капик бар? Учюнджи сандычыкъкъа бакъкъанда биринджи сандычыкъта къач капик зияде?

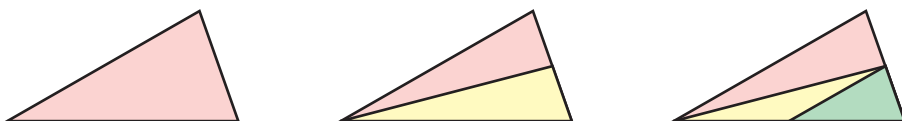
5. Кесиклернинъ узунлыгъыны тенъештир. Ресимдеки энъ къыска кесиктен 1 дм узунджа кесик сыз.

1. 13 сайысындан кичик олгъан сайыларны айт.
2. Бири-биринден 7 сайы фаркъ эткен беш мусавийлик тиз ве яз.
3. Аякъкъапларнынъ чифтлерини тап ве мусавийликлер тиз.

4*. Эр бир ресимде эписи олып къач учкошеллик бар?

5. Ресимге бакъып меселе тиз ве чез.

6*. «+» я да «-» ишаретлерини ойле къой ки, мусавийликлер догъру олсун.

$$4 \square 3 \square 5 = 6$$

$$5 \square 2 \square 4 = 7$$

$$7 \square 2 \square 1 = 4$$

$$8 \square 1 \square 3 = 6$$

2. 10-гъадже олгъан сынъырда къошув ве чыкъарув джедвелине бакъ. Ондан насыл файдаланмакъны тюшюн.

+	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	3	4	5	6	7	8	9	10	
3	4	5	6	7	8	9	10		
4	5	6	7	8	9	10			
5	6	7	8	9	10				
6	7	8	9	10					
7	8	9	10						
8	9	10							
9	10								

Къошулдыжылар	3 ве 5
Джеми	8
Эксилиджи	9
Чыкъарылдыжы	4
Фаркъ	5

3. Эр бир вагонда къач килограмм юк бар? Джедвельден файдаланып эсапла.

4. $10 + 4$ $16 - 1$ $18 - 10$ $19 + 1$ $20 - 1$

● 5*. Мусавийликлер догъру олмасы ичюн насыл сайыларны язмакъ керек?

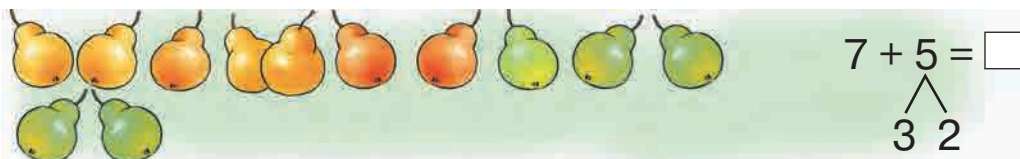
$0 + \square = 16$ $\square - 5 = 10$ $18 - \square = 10$ $\square - 2 = 8$

1. 3, 5 ve 8 сайыларыны эки кыошулыджыгъа айыр.

$$3 = 2 + \square \quad 5 = 1 + \square \quad 8 = 7 + \square$$

2. 6, 8 ve 9 сайыларыны 10-гъа къадар тек-милле.

3. Ресимге ve схемагъа бакъып анълат, $7 + 5$ джемисини насыл тапмалы.

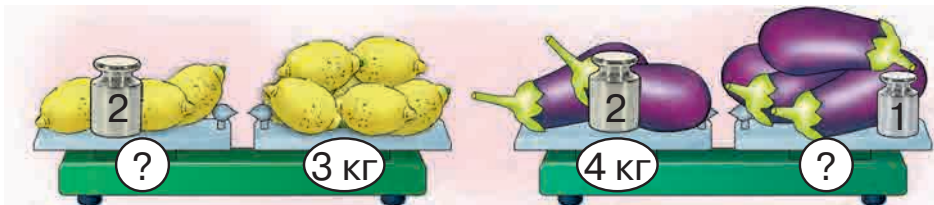

4. Схемагъа бакъып анълат, $9 + 4$ ve $8 + 6$ дже-милерини насыл тапмалы.

$$9 + 4 = \square \quad 8 + 6 = \square$$

1 3 2 4

5. Лимонларнынъ чекиси не къадар?
Патильджанларнынъ чекиси не къадар?

6. Къавун ve къарпызнынъ чекисини бельгиле.

7. 1 дм 3 см узунлыкъта кесик сыз.

● ? 8*. Байкъуш эр кунь къач сычан тута?

1. 12, 14 ve 19 сайыларыны 10-гъа къадар эксилът.

$$12 - \square = 10$$

$$14 - \square = 10$$

$$19 - \square = 10$$

2. Ресим ве схемагъа бакъып анълат, $12 - 7$ фаркъыны насыл тапмакъ мумкюн.

3. Схемаларгъа бакъып $11 - 4$ ве $16 - 8$ фаркъларыны эсапла.

$$11 - 4 = \square$$

1 3

$$16 - 8 = \square$$

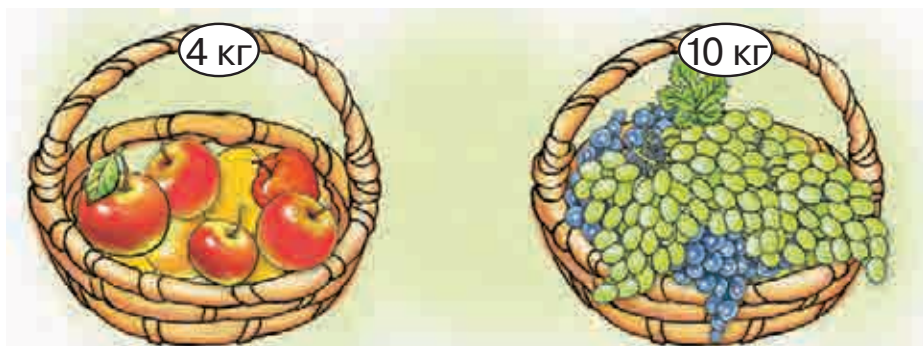
6 2

4. Джемиси 9 олгъан ифаделерни язып ал.

$9 + 1$	$19 - 10$	$10 - 1$	$11 - 2$	$7 + 2$
$4 + 5$	$3 + 6$	$9 + 0$	$5 + 4$	$8 + 1$

5. Тимурнынъ ешилъ байрачыкълары бар эди. О, даа 6 мавы байрачыкъ азырлады. Эписи олып 9 байрачыкъ олды. Тимурнынъ къач ешилъ байрачыгъы бар эди?

6. Теньештирюв меселеси тиз ве чез.

1. Схемаларгъа бакъып джемини ве фаркъны тап.

$$8 + 9 = \square$$

$$\begin{array}{c} \wedge \\ 2 \quad 7 \end{array}$$

$$15 - 7 = \square$$

$$\begin{array}{c} \wedge \\ 5 \quad 2 \end{array}$$

2. $7 + 4$ джемисини ве $13 - 6$ фаркъыны тап.

3.

Тапмалы	Сайылар
джемини	16 ве 1
фаркъны	16 ве 1
джемини	10 ве 4
фаркъны	10 ве 4

Тапмалы	Сайылар
джемини	19 ве 1
фаркъны	19 ве 1
джемини	10 ве 8
фаркъны	18 ве 10

4. Эр бир алда фаркъ насыл денъише?

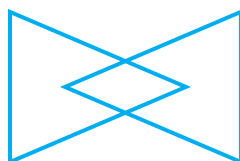
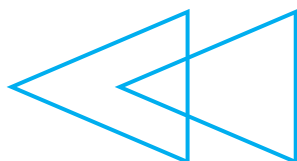
Эксилиджи	5	8	10	Эксилиджи	8	8	8
Чыкъарылыджы	4	4	4	Чыкъарылыджы	4	2	6
Фаркъ				Фаркъ			

❄ Амельни эсапламадан айт: $15 - 8$ -нинъ фаркъы $10 - 8$ -нинъ фаркъындан не къадар зияде; $16 - 9$ -нынъ фаркъы $16 - 7$ -нинъ фаркъындан не къадар эксик?

5. Эр бир теклиф этильген сайыдан 1 бирлик эксильтип айт.

11 **10** **15** **19** **20** **1**

● 6*. Къайсы шекиль эр бир чифт учкошелликлернинъ умумий къысмы сайыла?

21-ДЕН 100-ГЕДЖЕ САЙЫЛАРНЫНЬ НУМЕРАЦИЯСЫ

1.

1	2		4	5	6		8		10
11	12		14	15	16		18		20

Насыл сайылар тюшюрийльген? Эр бир тюшюрийльген сайыдан сонъ кельген сайыны айт.

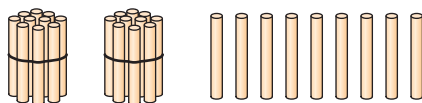
2. 20 сайысындан сонъ насыл сайы келе?

	<p>2 онлукъ, я да йигирми</p>
	<p>2 онлукъ ве бир, я да йигирми бир.</p>

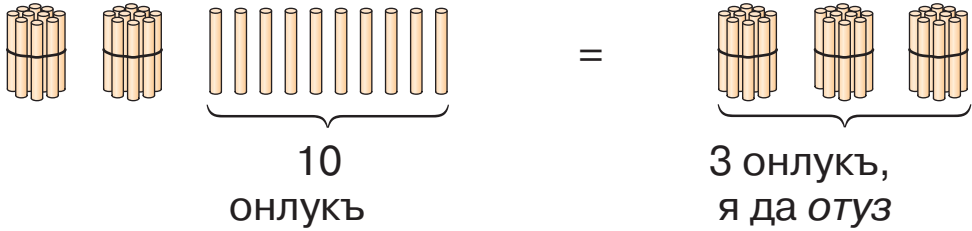
3. Эр бир ресимде къач таячыкъ бар?

4. Онар данеден 2 топ ве даа 8 таячыкъ къой. Эписи олып къач таячыкъ олды? *Йигирми секизден* сонъ кельген сайыны насыл эльде этмек мумкюн?

5. Ресимде йигирми докъуз таячыкъ бар.

Даа бир таячыкъ къояйыкъ.

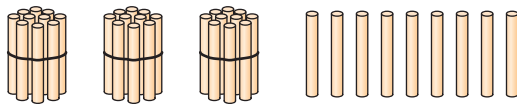

6. Йигирмиден отуз докъузгъадже олгъан эписи сайыларны айт.

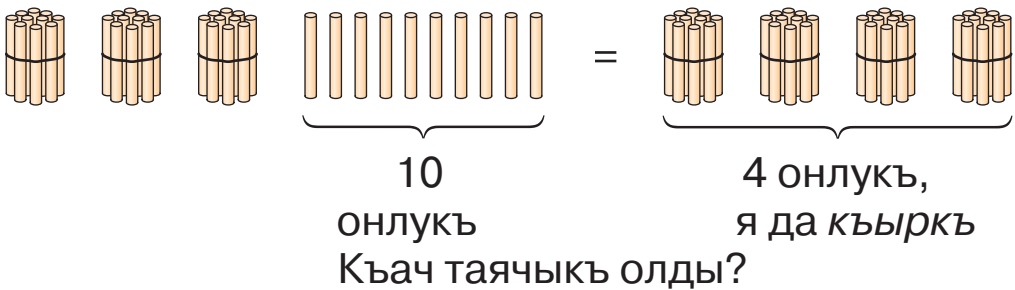
7. Уйле емегине анань 3 помидор, хыяр исе 6 дане зияде берди. Анань къач хыяр берди?

● **8*.** Метийде 15 къопкъа сув бар эди. Тереклерни сувармагъа 6 къопкъа масраф этильди, сонъ метийге даа 9 къопкъа сув къоюлды. Метийде сув чокълаштымы я да эксильдими? Къач литрге?

9. Эписи олып къач таячыкъ бар?

Даа бир таячыкъ къояйыкъ.

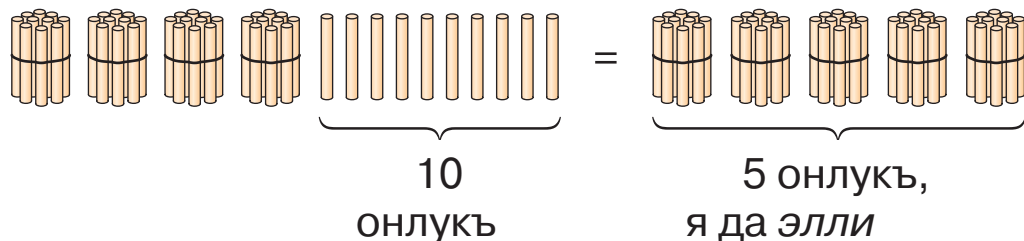

10. 1) Онар данеден 4 топ таячыкъ къой, сонъ даа бир таячыкъ къой. Эписи олып къач таячыкъ олды?

2) Онар данеден 4 топ таячыкъ къой, сонъ даа 5 таячыкъ къой. Эписи олып къач таячыкъ олды?

11. Отуз секизден кыркъ секизгедже олгъан эписи сайыларны айт.

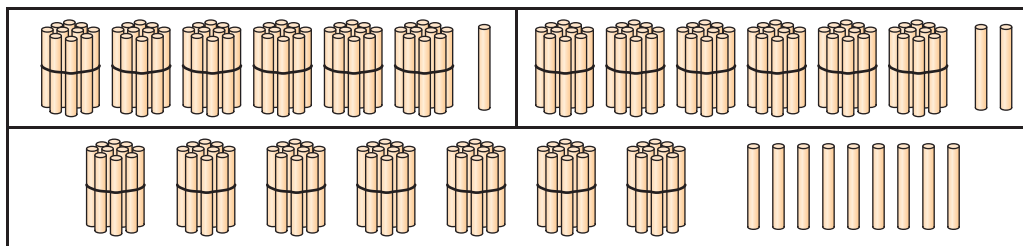
12. Элли сайысыны насыл эльде этмек мумкюн олгъаныны анылат.

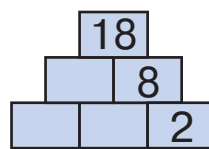
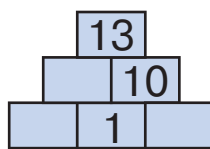
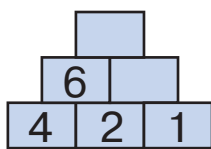
13. Етмиштен сексенгедже олгъан эписи сайыларны айт.

14. Сыныфта 14 талебе бар эди. Сонъ дёрт бала чыкъты. Сыныфта къач бала кълды?

15. Эр бир ресимде къач таячыкъ бар?

● **16*.**

17. Етмиш бештен сексен бешкедже олгъан эписи сайыларны айт.

18. Насыл сайыларны эльде этермиз, эгер:

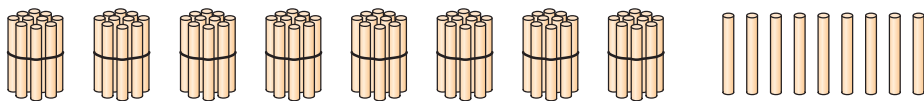
4 онл. ве 5 бирл.;

6 онл. ве 7 бирл.;

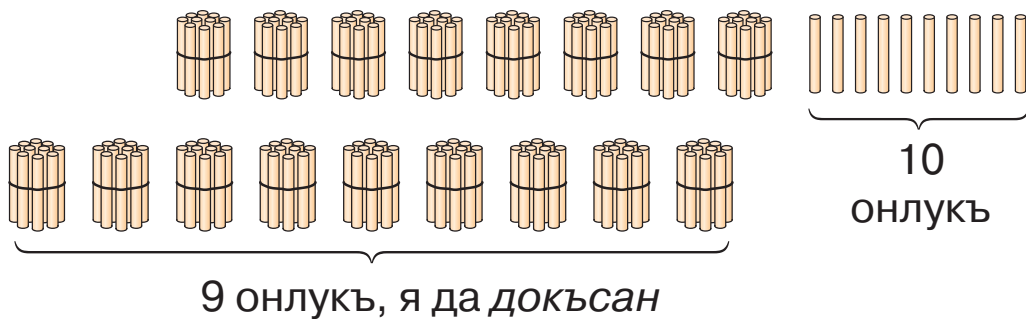
6 онл. ве 1 бирл.;

8 онл. ве 8 бирл.

19. 1) Онар данеден 8 топ таячыкъ ве даа 9 таячыкъ къой. Эписи олып къач таячыкъ олды?

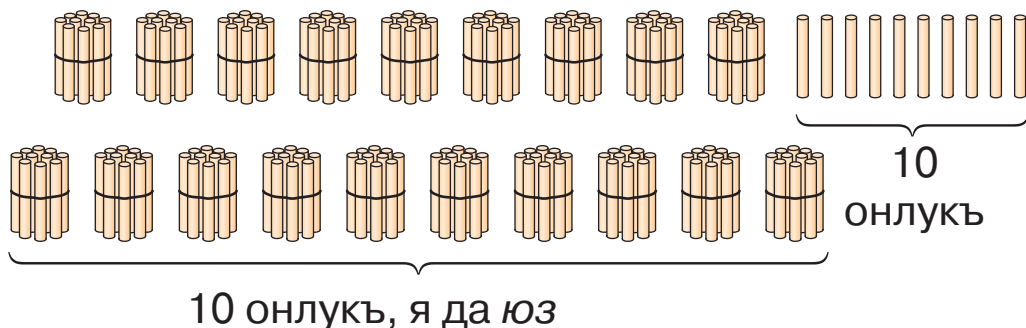

2) Даа бир таячыкъ къой. Къач таячыкъ олды?

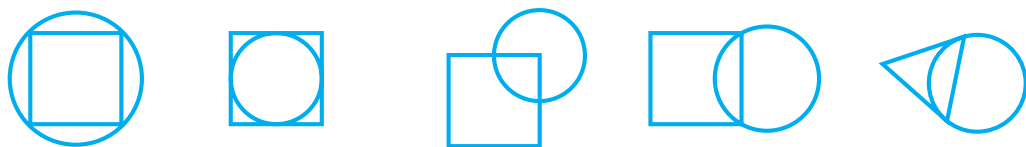
20. Сексенден докъсан докъузгъадже олгъан эписи сайыларны айт.

21. 1) Докъсан докъуз таячыкъкъа даа бир таячыкъ къош. Къач таячыкъ олды?

2) Докъсандан юзгедже олгъан эписи сайыларны айт.

22*. Арткъач шекильни тап. О, башкъаларындан ненен фаркъ эте?

23.

10 кьой

Кьора артында кьач кьой бар?

24. 1 см узунджа кесик сыз.

● 25*. Чокькошеликлерден кьайсыны кесиккнен эки уькошеликке больмек мумкюн дегиль?

26. Теркибинде: 2 онл. 7 бирл.; 4 онл.; 7 онл. 2 бирл.; 5 онл.; 8 онл. 3 бирл.; 8 онл. олгъан сайыны айт.

27. Онлукъларнен юзгедже насыл сайыла, окъу.

Он, йигирми, отуз, кьыркъ, элли, алтмыш, етмиш, сексен, докъсан, юз.

28. Эписи олып не кьадар дегме бар?

29. Завод бир саатте 9 плеер ве 7 телевизор азырлады. Эгер $9 + 7$; $9 - 7$ ифаделерининь кьыйметини эсаплап чыкьсакъ нелерни биледжек-миз?

30. Эр бир ресимде кьачар капик бар? Я ресимлернинь экисинде эписи олып кьач капик?

31*. Таирнинь 10 джевизи бар, Керимениньки 8 дане, Серверде исе 3 джевиз бар. Таирнен Сервернинь эписи олып кьач джевизи бар?

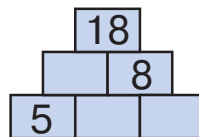
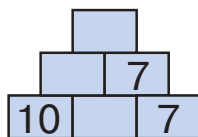
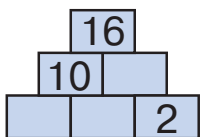
32. Ресимлерге бакьып меселелер тиз ве чез.

7 кг ?
 └──────────┘
 17 кг

5 кг О кьадар даа
 └──────────┘
 ?

● **33*.**

34. Сайыларнынь ве ифаделернинь тенъештирюв нетиджелерини язмакъ ичюн математикада махсус ишаретлер кьулланыла. Оларны бакьып чыкъ. Кьайсы ишарет сенинь ичюн яньы?

=
 мусавий

≠
 мусавийсиз

>
 зияде

<
 экик

$$7 = 7$$

$$5 + 10 = 16 - 1$$

$$1 + 6 = 16$$

$$12 - 10 = 3 - 1$$

$$15 > 16$$

$$14 - 10 < 12 - 1$$

$$13 - 10 \neq 6 - 2$$

$$10 + 7 > 18 - 1$$

Булар **мусавийликлер**

Булар **мусавийсизликлер**

35*. Бундан эвельки мешгъулиетте кыйсы язылар догъру, кыйсылары янълыш? Хаталарны тюзет ве догъру яз.

36.

8	7	3	8
	1		

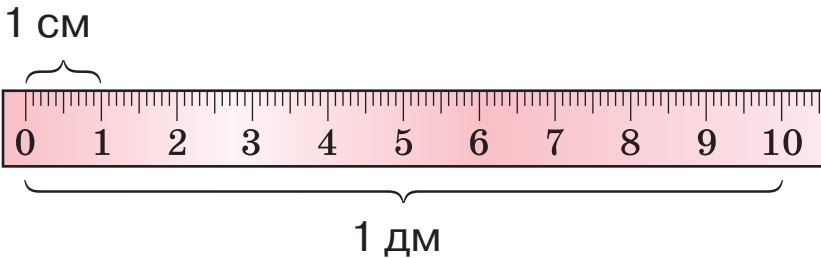
9	6	9	8

10	9	8	7

37.

>	9 < 11	14 ☐ 19	14 ☐ 12	19 ☐ 20
<	15 ☐ 11	16 ☐ 15	0 ☐ 20	9 ☐ 12
=	80 ☐ 77	34 ☐ 43	39 ☐ 29	3 ☐ 33

38. Бир дециметрде кыач сантиметр бар?

Узунлыгъы 1 см; 1 дм; 1 дм 2 см олгъан учь кесик сыз.

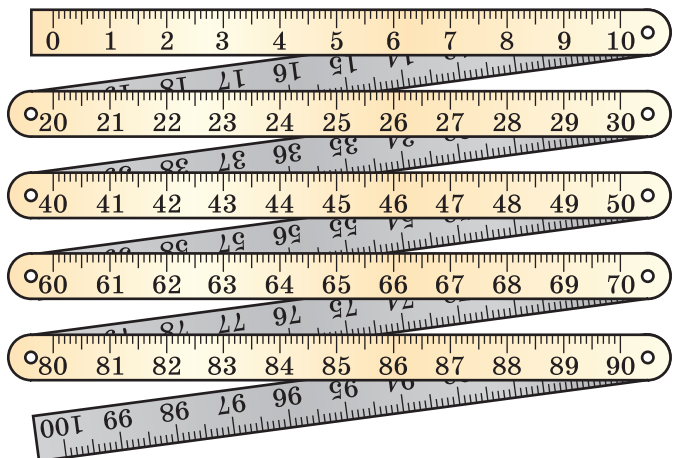
39. Кыатлангъан метрге бакъ. 1 м-де кыач дециметр бар? 1 м-де кыач сантиметр бар?

Бир метрде **он** дециметр.

1 м = 10 дм

Бир метрде **юз** сантиметр.

1 м = 100 см

40. Къызчыкъта 10 к. бар эди. О, къардашына 5 к. берди. Къызчыкъта къач капик къалды?

● **41.** Метр ярдымынен 3 м узунлыкътаци аркъанны ольче. Аркъаннынъ узунлыгъыны дециметрнен яз.

42. Эр бир сайыда къач онлукъ бар? Нумюнеге бакъып яз.

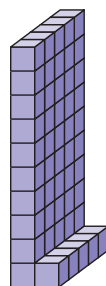
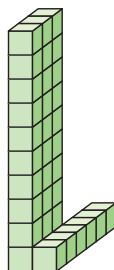
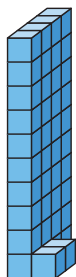
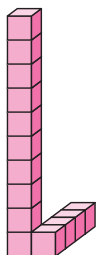
йигирми — 2 онл.

докъсан — онл.

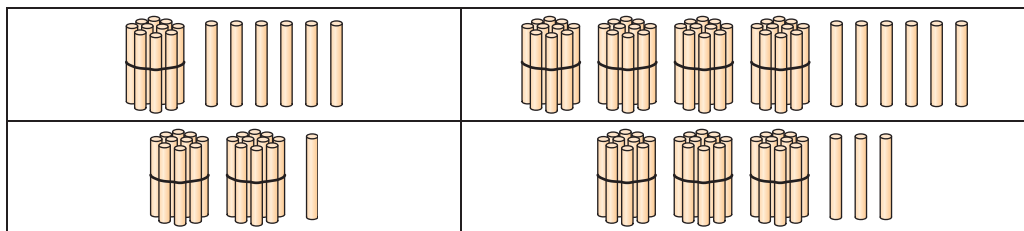
юз — онл.

къыркъ — онл.

43. Эр бир ресимде къач кубик бар? Эр бир ресимге аит сайыда къач онлукъ ве къач бирлик бар?

44. Ресимде тасвирленген онлукъ топчыкълары ве айры таячыкълар ярдымынен тешкиль олгъан сайыларны айт.

45. Вели 10 тапмаджанынъ джевабыны тапты, Арзы ондан 2 дане эксик тапты. Арзы къач тапмаджанынъ джевабыны тапты?

46. Дведвельдеки сайыларны окъу. Язылгъан сайылардаки эр бир ракъам не аълата? 46 ве 64 сайыларындаки ракъамларнынъ кыйметини тенъештир.

Онлукълар	Бирликлер
4	6
6	4
3	3
8	0

47. $10 - 2 > 7$ $9 - 9 \square 9$ $10 - 9 \square 2$ $3 + 4 \square 6$

● **48*.** Ресимге бакъып ойле меселелер тиз ки, олар бойле чезильсин: $5 + 5$, $10 - 3$.

49. 2 см кыскъаджа кесик сыз.

50. Меселени текмилле ве оны чез.

Багъчада 9 армут отурттылар, алма исе ... дане Къач ... ?

51. Сайылар	Тапмалы	Сайылар	Тапмалы
	10 ве 8		джемини
	фаркъыны		фаркъыны

52. Джедвельде насыл сайы язылган? Онынъ язылувында 2 ве 3 ракъамы нени анылата?

Онлукълар	Бирликлер
 2	 3

53. Дефтеринъе бойле джедвель сыз. Оныа бу сайыларны яз: *йигирми еди, кыркъ беш, он алты, алтмыш, докъсан докъуз, юз.*

Онлукълар	Бирликлер

Юз сайысы бойле языла: **100.**

54. Сайылар джедвелининъ биринджи юзлигини бакъ.

1	11	21	31	41	51	61	71	81	91
2	12	22	32	42	52	62	72	82	92
3	13	23	33	43	53	63	73	83	93
4	14	24	34	44	54	64	74	84	94
5	15	25	35	45	55	65	75	85	95
6	16	26	36	46	56	66	76	86	96
7	17	27	37	47	57	67	77	87	97
8	18	28	38	48	58	68	78	88	98
9	19	29	39	49	59	69	79	89	99
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

1) Биринджи, экинджи, учюнджи, дёртюнджи ве онунджды онлукълар сайыларыны окъу.

2) 27; 50 сайыларындан эвель ве сонъ турган сайыларны айт.

3) Бирликлери 0 олган бутюн сайыларны окъу.

55. 1) 42 сайысында къач онлукъ; бирлик бар?
2) 23 сайысындаки ракъамларнынъ ерлери денъиштирилъсе о чокълашамы я да азлашамы?

56. Биринджи къадын 5 онлукъ, экинджиси исе 2 онлукъ йымырта эксикче сатын алды. Экинджи къадын къач йымырта сатын алды?

 Шартында «эксикче» сёзюни «зиядедже» сёзюнен денъиштир. Чезиминде не денъишти?

● **57*.** Къатламасы 40 къат,
Фурунынъа къой къызарт,
Бал-ягъ иле якъыла
Гульбе шекер не аджет.

58. Тюшюрильген сайыларны къойып, кочюрип яз.

39 **40** **41** **43** **44** **47** **48** **49**

39 сайысында къач онлукъ; бирлик бар?

49 сайысында къач онлукъ; бирлик бар?

59. Теркибинде 3 онл. 4 бирл.; 5 онл.; 9 онл. 1 бирл.; 4 онл.; 10 онл. олгъан сайыны яз.

60.

>
<
=

 45 54 63 39 97 89
17 71 30 29 19 21

61. Алтынджы онлукънынъ; докъузунджы онлукънынъ бутюн сайыларыны яз.

62. Украинада къулланылгъан капик ве кягъыт параларны бакъ.

капиклер

Кягъыт
паралар

$$100 \text{ к.} = 1 \text{ грн}$$

63. Ресимлерге бакъып сатын алынган шейлернинъ фиятлары акъкъында меселелер тиз.

4 грн

2 грн

8 грн

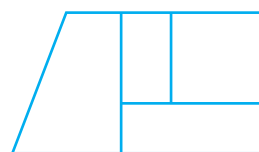
3 грн

10 грн

20 гривнагъа не сатын алмакъ мумкюн?

64*. Хатидженинъ 10 грн-сы бар эди. О, 2 грн-гъа булочка сатын алды. Хатидже насыл параларнен къайтымыны ала биле?

● **65*.** Ресимде къач дёрткошелик коресинъ? Оларнынъ арасында къач квадрат бар?

66. 1) Бир ракъамлы сайылар къач дане язылгъан? Я эки ракъамлы сойлары?

5 1 6 0 7 51 20 66 17

2) Башта эки ракъамлы, сонъ бир ракъамлы сайыларны окъу.

9 11 40 8 10 99 3 23

67. 1) Китапта 37-нджи саифеден сонъ; 49-ынджы саифеден сонъ; 99-ынджы саифеден сонъ къайсы саифелер келелер?

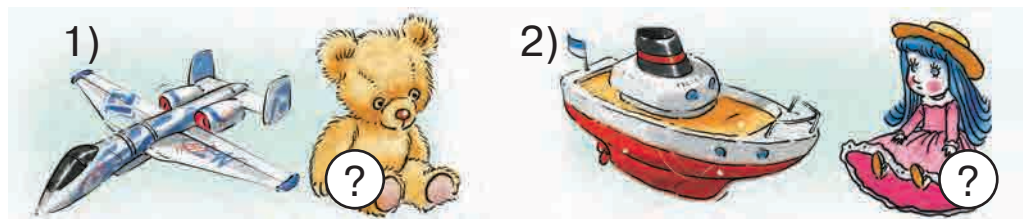
2) 20-нджи саифе; 5-инджи саифе; 60-ынджы саифелерден эвель къайсы саифелер келелер?

3) 24-юнджи саифе къайсы саифелернинъ ортасында ерлешкен?

68. Юзюм ичюн дёрт 10-ар гривналыкъ төледилер. Юзюмнинъ фияты къач кумюш экен?

69. $15 + 1$ $30 - 1$ $100 - 1$ $55 + 1$ $99 + 1$
 $19 - 1$ $50 + 1$ $38 + 1$ $45 - 1$ $66 - 1$

● **70***. Ресимлерге бакъып меселелер тиз ве чез.

80 грн

40 грн

90 грн

10 грн

уджуджа

уджуджа

71. Эр бир сайынынъ «къомшуларыны» яз.

10

19

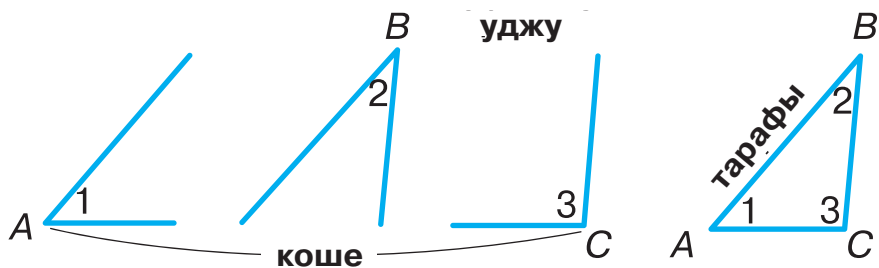
20

35

72. Меселени текмилле ве оны чез.
Биринджи группада 10 талебе, экинджисинде – 12. Къач бала ... ?

73. Меселени текмилле ве оны чез.
Эки группада эписи олып 22 талебе бар. Биринджи группада 10 талебе. Къач талебе... ?

74. 1) Учъкошеликлернинъ къач кошеси; уджу; тарафы бар?

2) 5 тарафы олгъан чокъкошелик насыл адландырыла? Онынъ къач уджу бар?

3) 6 уджу олгъан чокъкошеликни сыз.

75. $10 + 7$ $15 - 5$ $18 - 10$ $3 + 10$ $6 - 1$

76. Къошув амелинде ер денъиштирилюви хусусиетини ишлетип, ифаделернинъ къыйметини эсапла.

$$20 + 4 + 5 \quad 3 + 49 + 1 \quad 10 + 7 + 10$$

77. Балыкъчы 7 сазан ве 5 карась балыгъы тутты. О, балыкъ шорбасы пиширмек ичюн 8 балыкъ алды.

$7 + 5$; $7 - 5$; $7 + 5 - 8$ ифаделерини эсаплагъан сонъ нени бильмек мумкюн?

78*. Анам 4 м без тасма, сонъ 5 м къырмызы ве 3 м мавы тасма сатын алды. Анам эписи олып къач метр тасма сатын алды?

79. $50 + 9$ $18 - 8$ $57 - 50$ $61 + 1$ $35 - 5$
 $1 + 40$ $98 - 8$ $57 - 7$ $61 - 1$ $42 - 2$

80. Бу сырада насыл сайылар етишмей?

90 92 93 96 98 99

81. Энъ буюк сайылардан энъ кичик сайыларгъа къадар окъу. Оларны язмакъ ичюн насыл чешит ракъамлар къулланылгъан?

20 22 27 70 72 77

82. Сеитумер бир джеviz терегинден 3 онлукъ джеviz къопаргъан, экинджисинден исе 1 онлукъ. Сеитумер эписи олып къач онлукъ джеviz къопарды? Эписи олып къач джеviz къопарды?

83. Анам 3 онлукъ фидан сатын алды, 10 фиданны энди отуртты. О даа къач фидан отуртмакъ керек?

84. $3 + 4 = 7$ $9 - 2 = 7$ $4 + 5$ $8 - 3$
 $30 + 40 = 70$ $90 - 20 = 70$ $40 + 50$ $80 - 30$

85. 30-гъа эксилът. 20-ге зияделештир.

40 90 30 50 60 10 20 80 50 70

86. 80 кг юзюмден 20 кг измир алдылар. Юзюмни къуруткъанда къач килограмм сув бувлангъан?

● 87*. Вертолёт 100 м юксекликте учты. Сонъ о, 60 м ашагъыгъа энди, сонъ кене 40 м-ге коте-рильди. Вертолёт учмакъны насыл юксекликте девам этти?

88. $90 > 70$ 20 зияде $90 < 100$...
 $50 < 80$... $70 > 50$...
 $60 > 10$... $20 < 70$...

89. Учъ къутуда 90 конфет бар. Биринджи къутуда 40 конфет бар, экинджисинде исе — 30. $40 - 30$; $40 + 30$; $90 - 40 - 30$ ифаделерининъ къыйметини эсаплап, нени бильмек мумкюн?

90. Ормандаки мектепке окъумагъа тавшан, сансар, кирпи ве тилькичик кельди. Олардан анги бири $3 + \square = 9$ мусавийлигиндеки белли олмагъан къошулдыжыны догъру тапты?

91. $10 - 5 + 3$ $1 + 5 + 4$ $10 - 5 - 5$ $3 + 5 - 4$
 $10 - 2 - 3$ $2 + 3 + 5$ $10 - 0 - 4$ $5 + 5 - 3$
 $15 - 5 + 3$ $11 - 1 + 6$ $13 - 3 + 1$ $12 + 3 - 4$

92. $0 + 20$ $50 - 20$ $90 - 50$ $20 + 80$
 $100 - 30$ $30 + 10$ $70 - 60$ $80 - 20$

93. Ящикнинъ чекиси 2 кг, онынъ ичиндеки алманынъ чекиси исе 10 кг зияде. Ящиктеки алманынъ чекиси не къадар? Алманен берабер ящикнинъ чекиси не къадар?

94. Эким талелелерге ашлама япты. Огълан балалар 60, къызлар исе 20 бала аз эди. Не къадар къыз балагъа ашлама япылгъан?

95*. Сансар теректе 8 м юксекликте отура, ондан юкъарыда олгъан такътакъкъуш 17 м юксекликте отура. Сансарнен такътакъкъуш арасындаки месафе не къадар?

96. Аптеси 16 яшта, огълан къардашы исе 6 яш кичик. Огълан къардашы къач яшында?

● **97.** Маршрут таксиде бир къач ёлджу кете эди. 4 ёлджу тюшкен сонъ, салонда 20 ёлджу къалды. Башта салонда не къадар ёлджу бар эди?

98. Бир-бири артындан афтанынь эписи куньлерини айт.

99. Сутка акъкъындаки анълатманы окъу.

Мектепте биринджи дерс даима бир вакъытта башлана. Бугунь биринджи дерснинь башланувундан ярын биринджи дерснинь башланувуна къадар бир сутка вакъыт кечеджек.

Сутка — бу, Ер сейяресининь озь кочери этрафында бир кере айланып чыкъкъан вакъыттыр.

Сутка бойле къысымларгъа болуне: гедже, саба, куньдюз, акъшам.

Афтада 7 сутка бар.

100. Ягъмур 2 кунь ве 2 гедже ягъды. Ягъмур къач сутка ягъды?

101. 1) Бугунь салы куню. Тјуневин къайсы кунь эди? Ярын къайсы кунь оладжакъ?

2) О бириси куню чаршенбе эди. Ярын къайсы кунь оладжакъ?

102. Татиль вакътында Нарие къартанасында бир афта ве 3 кунь мусафир олды. Нарие къартанасында эписи олып къач кунь мусафир олды?

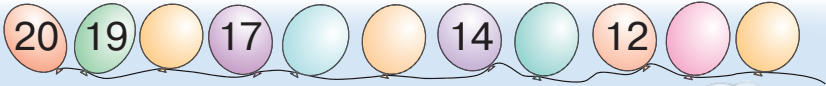
● **103.** Муневринь 10 грн парасы бар эди. О, 6 грн-гъа пряник сатын алды. Муневринь не къадар парасы къалды?

104. Меселени чез ве мусавийлештир.

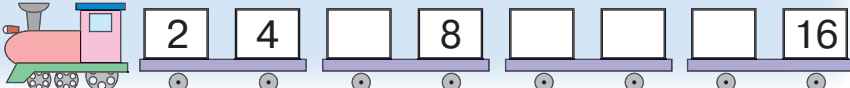
1) Гульнарнынъ 10 грн парасы бар эди. О, 3 грн-гъа журнал сатын алды. Гульнарнынъ не къадар парасы къалды?

2) Гульнар 3 грн-гъа журнал сатын алды, онда даа 7 грн къалды. Гульнарнынъ не къадар парасы бар эди?

105*. Ресимлерге бакъып къанунийликни тикле ве тюшюрийлген сайыларны айт.

1)

2)

3)

106. Мусавийликни тикле.

$$\square - 5 = 4$$

$$\square - 3 = 7$$

$$\square - 60 = 10$$

$$10 - \square = 3$$

$$80 - \square = 10$$

$$16 - \square = 10$$

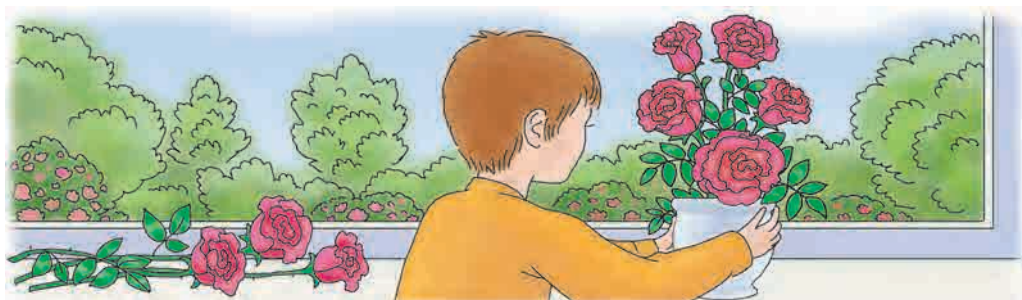
107. Джедвельге бакъып вазифени эда эт.

Эксилиджи	10	10	10	9	9	8	8	7	7	7
Чыкъарылыджы	2	5	7	5	0	4	8	6	3	2
Фаркъ										

1) Эр бир диречикте чыкъарылыджыны фаркъкъа къош. Нетиджени эксилиджинен тенъештир. Нетидже чыкъар.

2) Эр бир диречикте эксилиджиден фаркъны чыкъар. Нетиджени чыкъарылыджынен тенъештир. Нетидже чыкъар.

108. Огъланчыкъ багъчадан чечек кесип алды. О, беш чечекни вазагъа къойды. Онда даа 3 чечек къалды. Огъланчыкъ эписи олып къач чечек кескен?

109.

>
<
=

$40 + 30 \square 60$

$75 - 5 \square 25$

$30 + 6 \square 45$

$50 - 50 \square 100$

$48 - 40 \square 18 - 10$

$70 \square 60 + 9$

110. Къызчыкънынь 5 эриги бар эди. Оны даа сыйладылар, ве онда 15 эрик олды. Къызчыкъны къач эрикнен сыйладылар?

111. $9 - 7$

$16 - 10$

$16 - 1$

$10 - 0$

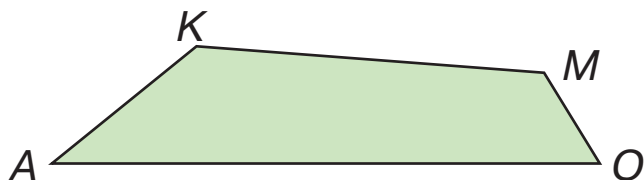
$2 + 8$

$7 + 10$

$19 + 1$

$5 - 5$

112. Дёрткошеликнинъ энъ узун ве энъ кыска таракларынынъ узунлыгыны тенъештир.

● **113*.** Идрис 5 учкошелик ве 2 квадрат кести. Мемет 3 квадрат ве о кьадар да учкошелик кести. Огьланчыкьлардан анги бири зияде шекиль кести? Не кьадар зияде кести?

114. Сутка кысымларынынъ келювини тертипнен айт: *акьшам, саба, куньдюз, гедже.*

Саат ве дакькьа акькьындаки аньлатманы окьу.

Саат ве дакькьа — вакьытны ольчев бирликлери.

1 суткада 24 саат.

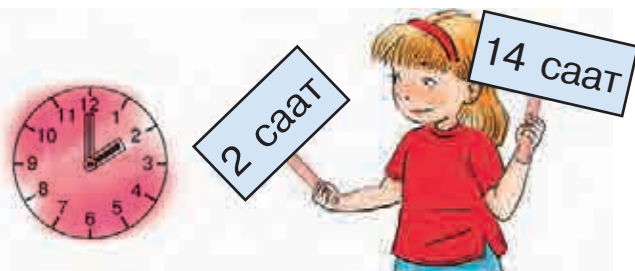
1 сутка = 24 саат

1 саатте 60 дакькьа.

1 саат = 60 дакькьа

Дерс кьач дакькьа девам эте?

115.

Саатнинъ кичик елькьуваны саатни, буюги — дакькьаны косьтере.

116. Эр бир саат анги вакьытны косьтере?

117. 100 кг къайсыны къуруткъан сонъ онынъ чекиси 70 кг-гъа эксильди. Къуругъан сонъ къайсынынъ чекиси не къадар олды.

118. КМ кесигини 1 дм 3 см узунлыкъта сыз.

119. Суаль ишарети тургъан ерлердеки сайыларны тап.

$$2 + ? = 6$$

$$10 + 4 = ?$$

$$20 + 4 = ?$$

120. Джедвель боюнджа ифаделерни язма суретте тиз ве эсапла.

Къошулдыжы	4	7				3	3			5
Къошулдыжы			9	1	6			4	4	
Джеми	10	9	9	8	7	10	8	7	9	5

● **121*.** Бир чешит шекиллер бир чешит сайыларны, чешит тюрлю шекиллер чешит тюрлю сайыларны анълаталар, бу языларны табирле.

$$7 - \text{green circle} = \text{yellow triangle}$$

$$\text{yellow triangle} + \text{yellow triangle} = \text{pink square}$$

$$\text{blue rectangle} - \text{green circle} = \text{purple rectangle}$$

$$\text{green circle} + \text{green circle} = 10$$

$$\text{pink square} + \text{yellow triangle} = \text{blue rectangle}$$

$$\text{purple rectangle} + \text{blue rectangle} = 7$$

122. 50 ве 3 сайыларыны 53 сайысынынъ ханели къошулдыжылары, деп айталар.

$$53 = 50 + 3$$

50 сайысы онлукълар ханесинде къач бирлик олгъаныны косьтере.

3 сайысы бирликлер ханесинде къач бирлик олгъаныны косьтере.

Нумюнеге бакъып сайыларны ханели къошулдыжылар корюнишинде яз.

$45 = 40 + 5$

$93 = \square + \square$

$77 = \square + \square$

$64 = \square + \square$

$99 = \square + \square$

$28 = \square + \square$

123. Сайыларны истенильген тертипте къошмакъ мумкюн, деген бильгиге эасланып, ифаделернинъ къыйметини эсапла.

$30 + 40 + 5$

$80 + 6 + 10$

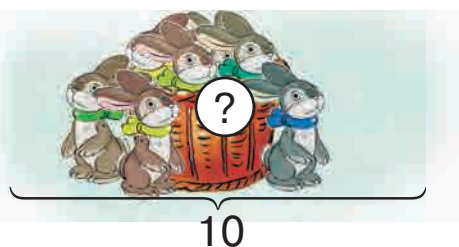
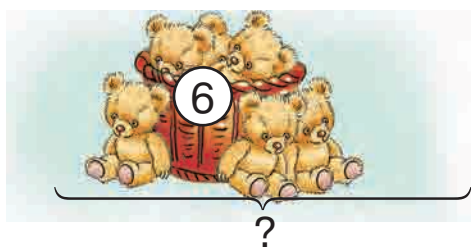
$40 + 2 + 6 + 30$

$20 + 7 + 50$

$3 + 20 + 30$

$30 + 1 + 60 + 6$

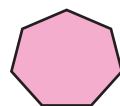
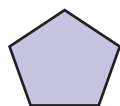
124. Ресимлерге бакъып меселелер тиз ве чез.

125. Феритнинъ 16 бет темиз къыгыты бар эди. 6 данесине ресим сызды. Феритнинъ къач бет темиз къыгыты къалды?

126. Ферит 6 бет къыгыткъа ресим сызды. Онда даа 10 бет темиз къыгыт къалды. Башта Феритте не къадар темиз къыгыт бар эди?

127. Эр бир чокъкошеликнинъ къач тарафы, кошеси ве уджу бар?

● **128*.** Кериме 9 яшында. О, агъасындан 3 яш кичик. Керименинъ агъасы къач яшында?

ЭКИ РАКЪАМЛЫ САЙЫЛАРНЫ БАШКЪА ХАНЕГЕ КЕЧМЕДЕН КЪОШУВ ВЕ ЧЫКЪАРУВ

129. Сайыларны истенильген тертипте къошмакъ мумкюн, деген бильгиге эсасланып, ифаделернинъ кыйметини эсапла.

$$30 + 4 + 50 + 2$$

$$50 + 3 + 30 + 3$$

130. Языларны бакъ ве эсаплавларны анълат.

$$\begin{array}{r} 34 + 52 = \square \\ \wedge \quad \wedge \\ 30 + 4 \quad 50 + 2 \end{array}$$

$$30 + 50 = 80 \quad 4 + 2 = 6 \quad 80 + 6 = 86$$

$$34 + 52 = 86$$

Эки ракъамлы сайыларны къошкъанда онлукълар онлукъларгъа, бирликлер бирликлерге къошула.

131. Языларны бакъ ве эсаплавларны анълат.

$$43 + 24 = 40 + 3 + 20 + 4 = 60 + 7 = 67$$

132. $25 + 71$ джемисининъ эсаплавны агъзавий анълат.

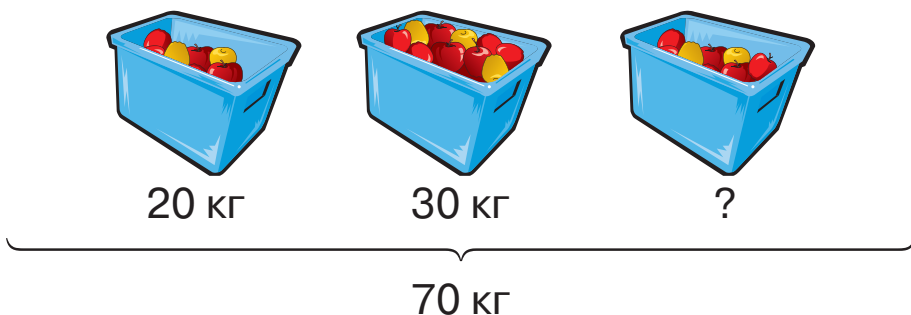
$$35 + 41 \quad 14 + 62 \quad 33 + 33 \quad 72 + 16$$

134. Планер 32 м ашагъы энген сонъ, онынъ учув юксеклиги 65 м олды. Планер эвельден насыл юксекликте уча эди?

135. Балалар багъчасында 36 кыыз бала ве 42 огълан бала бар. Балалар багъчасында эписи олып не къадар бала бар?

136. $7 + 9$ $20 + 60 - 10$ $27 + 61$ $85 - 12$

● 137*. Ресимге бакъып меселе тиз ве чез.

138.

Сайылар	Тапмалы	Сайылар	Тапмалы
50 ве 10	фаркъыны	50 ве 1	фаркъыны
13 ве 75	джемисини	23 ве 23	джемисини

139. $46 + 33$ джемисининъ эсапланувыны анылат.

140. Ресимлерге бакъып меселе тиз ве чез. Эр бир меселеге аит къыскъа языгъа дикъкъат айыр.

<p>Къутучыкъта — 3 оюн.</p> <p>Наратта — 7 оюн.</p>	}	?	<p>Наратта — 4 оюн.</p> <p>Къутучыкъта — ?, 3 оюн. зияде</p>
---	---	---	--

141. Къыймети 25; 77; 99 олгъан ифаделерни язып ал.

$13 + 12$

$82 + 17$

$45 + 44$

$100 - 1$

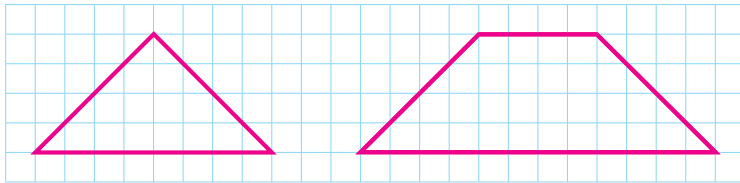
$30 - 1$

$70 + 7$

$62 + 15$

$38 + 41$

142. Учъкошелик ве дёрткошеликнинъ энъ узун тарафларыны ольче. Дефтеринъе бойле шекиллерни сыз.

143*. Ойле сайы ве амель ишаретлерини сечип ал ки, мусавийликлер догъру олсун. Язып ал.

$10 + \square = 16$

$20 - \square = 10$

$\square \square 10 = 8$

$11 \square \square = 10$

● **144*.**

 <p>60 м бар эди</p>	<p>Тикмеге сарф этильди антерге – 3 м, халатларгъа – 7 м</p>
--	--

Къач метр басма къалды?

145. Эсапла. Башта къайд этильген сайыларны къош.

$40 + 6 + 2$

$60 + 3 + 30$

$50 + 3 + 10 + 5$

146. Джемилерини эсапла.

$$\begin{array}{r} 54 + 30 \\ \wedge \\ 50 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 54 + 3 \\ \wedge \\ 50 + 4 \end{array}$$

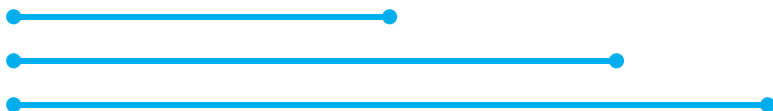
147. Бассейнден файдаланылгъаны ичюн 45 грн төледилер, сонъра кене 30 грн төледилер. Эписи олып не къадар пара төледилер?

148. $2 + 70$ $50 + 20$ $36 + 3$ $53 + 20$

149. Меселенинь суалине джевап тап.

Бар эди	Саттылар	Къалды
		
14 кг	10 кг	?

150. Биринджи кесик экинджисине коре, экинджи кесик учюнджисине коре къач сантиметр къыска?

151. Эв бикесининь 16 папийи бар эди, къазлары исе 10 дане аз. Эв бикесининь къач къазы бар эди?

152. Гаражда 6 автобус бар эди. 4 автобус маршруткъа чыкъты, къалгъанларыны исе тамир-лемеге ёлладылар. Тамирлемеге къач автобус ёлладылар?

153. Къыймети 50-ден аз олгъан ифаделерни язып ал.

$4 + 45$ $39 - 9$ $24 + 24$ $43 + 43$ $50 - 0$
 $40 + 15$ $60 - 10$ $9 + 40$ $2 + 17$ $31 + 11$

● 154*. Аиледе эки ана, эки къыз ве торуннен къартана бар. Бу аиледе къач къадын киши бар?

155. $5 + 30$ $91 + 7$ $73 + 4$ $12 + 7$
 $3 + 45$ $7 + 91$ $4 + 73$ $7 + 12$

156. Джемининъ эсабыны агъзавий анълат.

$$\begin{array}{r} 20 + 47 \\ \wedge \\ 40 + 7 \end{array}$$

157. $50 + 12$ $3 + 53$ $35 + 42$ $60 + 7 + 8$
 $40 + 33$ $1 + 48$ $54 + 4$ $12 - 8 - 3$

158. Раатлыкъ багъчасындаки ёлчыкъларны 20 буюк адам ве 38 талебе темизледилер. Ёлчыкъларны эписи олып къач адам темизледи?

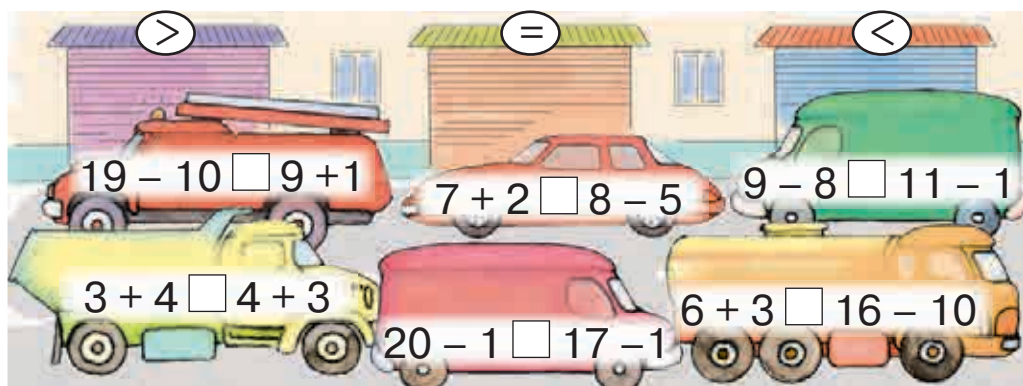
159. Раатлыкъ багъчасында 30 къарагъач тереги осе эди. Даа 46 къарагъач отурттылар. Раатлыкъ багъчасында не къадар къарагъач олды?

160. Къыймети 50-ден зияде олгъан ифаделерни язып ал.

$41 + 45$ $69 - 9$ $23 + 36$ $43 + 13$ $50 + 10$
 $45 + 14$ $60 - 10$ $19 + 40$ $2 + 17$ $30 + 19$

161*. Бабам 15 м леска сатын алып, оны учъ къармакъкъа пекитти. Биринджи къармакъкъа 4 м леска масраф этти, экинджисине — 5 м. Бабам учюнджи къармакъкъа къач метр леска масраф этти?

● 162. Къайсы автомобиль анги гараждан чыкъты?

163. Языларгъа бакъ ве эсапларны тенъештир.

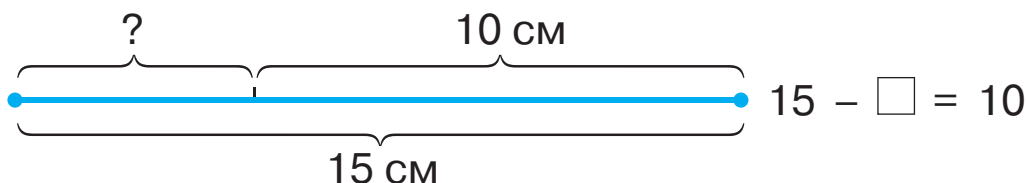
$$53 + 45$$

$50 + 40 = 90$ $3 + 5 = 8$ $90 + 8 = 98$	$53 + 40 = 93$ $93 + 5 = 98$
--	---------------------------------

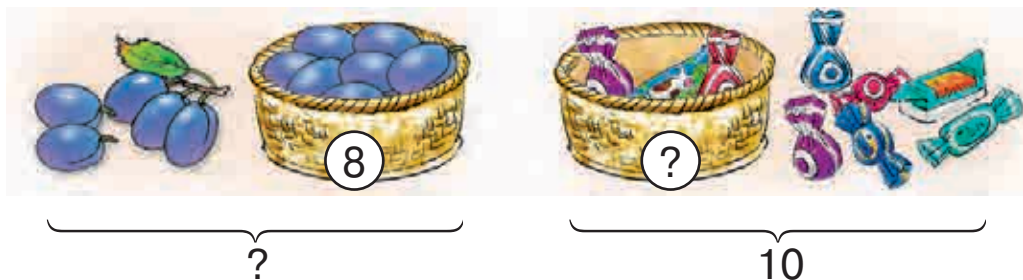
164. $42 + 23 = \square$ $56 + 20 = \square$ $53 + 2 = \square$

165. $12 + 16$ $52 + 40$ $2 + 74$ $44 + 44$
 $37 + 22$ $52 + 4$ $20 + 74$ $50 + 50$

166.

167. Ресимлерге бакъып меселелер тиз ве чез.

168. $33 + 33$ $13 - 7$ $80 + 16$ $60 - 10 + 40$
 $14 + 41$ $2 + 47$ $17 + 30$ $60 - 10 + 20$

169. Аптеси 16 яшында, къардашы 6 яш кичик. Къардашы къач яшында?

170*. Эки учькошеликни ойле сызмакъ керек ки, дёрткошелик оларнынъ умумий къысмы олсун.

● **171***. Бир кьач парашютчы вертолётта уча эди. 6 парашютчы секирген сонъ, вертолётта 20 парашютчы кьалды. Башта вертолётта кьач парашютчы бар эди?

172. $\begin{cases} > \\ < \\ = \end{cases}$

$20 + 70 < 100$	$38 - 7 \square 30$
$80 \square 20 + 35$	$13 + 12 \square 12$
$2 + 62 \square 65$	$40 \square 30 + 15$
$30 + 40 \square 45 + 33$	$100 - 60 \square 13 + 23$

173. Къыймети 47 олгъан ифаделерни язып ал.

$35 + 12$	$100 - 50 - 30$	$90 - 40 + 7$
$47 + 10 + 1$	$40 - 10 + 17$	$65 - 20 + 2$

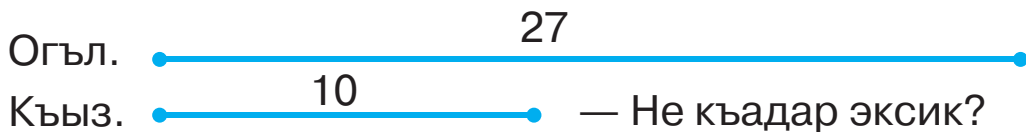
174. Берильген чезюв схемасы боюнджа чешит мисаллер тиз.

$$10 + 7 = \square$$

175. 1) Бир афтада Мурат китапнынъ 50 саифесини окъуды, Сафие исе 20 саифе зияде окъуды. Сафие кьач саифе окъуды?

❄ 2) Бунъа бенъзеген меселелер тиз.

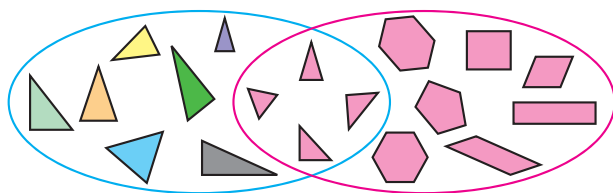
176. Мектепнинъ азбарында 27 огълан ве 10 къызчыкъ чалыша эди. Мектеп азбарында къызчыкълар не къадар эксик эди?

177*. Ресимде 5 дёрткошелик тап.

178*. Къырмызы ёлакънен сарып алынган шекиллерде нелер умумий? Я мавы ёлакънен сарып алынганында? Я дёрт шекиль не ичюн эки ёлакънынъ ортасында пейда олды?

● **179***. Сеит 10 яшында. О, аптесинден 4 яш кичик. Аптеси къач яшында?

180. Ресимге ве языларгъа бакъ. Чезимини анылат.

Онлукълар	Бирликлер

$$57 - 34 = \square$$

$$50 - 30 = 20 \quad 7 - 4 = 3 \quad 20 + 3 = 23 \quad 57 - 34 = 23$$

Эки ракъамлы сайыларны чыкъаргъанда онлукъларны онлукълардан, бирликлерни бирликлерден чыкъаралар.

181. 58 – 27 фаркъларынынъ эсапланувыны анылат.

$$\begin{array}{cccc} 28 - 13 & 66 - 34 & 17 - 15 & 45 - 11 \\ 66 - 22 & 95 - 61 & 69 - 58 & 36 - 12 \end{array}$$

182. 1) Къапыста туршусынынъ чекиси чапчакънен берабер 48 кг. Бир афтада къапыстанынъ чекиси 32 кг-гъа эксильди. Бир афтада къач килограмм къапыста ашалды?

❄ 2) Бунъа бенъзеген меселе тиз ве чез.

183. $67 - 22$ $85 + 14$ $96 - 44$ $75 - 34$
 $67 + 22$ $85 - 14$ $69 - 18$ $75 + 20$

184. Эки кесик сыз: бириси ашагъыда берильгенинден 5 см узун олсун, экинджиси ондан 1 дм узун олсун.

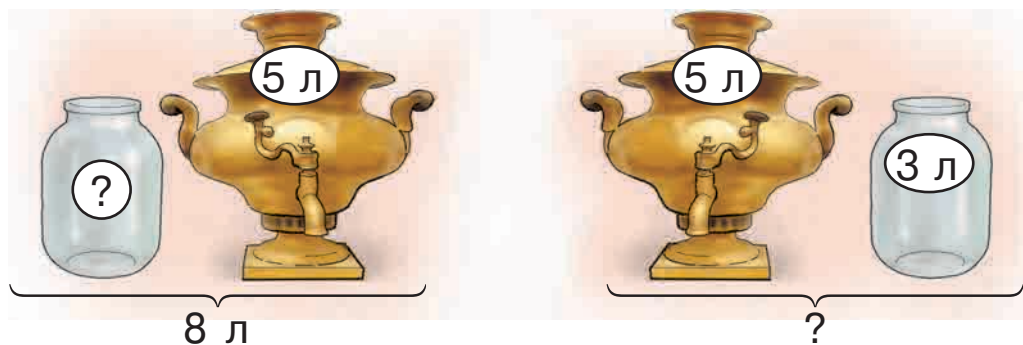

185. Папийге бир айгъа 5 кг захире керек, тавукъкъа исе 2 кг азджа керек. Бир айгъа тавукъкъа не къадар; папийнен тавукъкъа эписи олып не къадар захире керек?

● 186*. Бир эвде 100 квартира бар. Бу эвде номерлеринде ич олмагъанда бир 7 ракъамы, 0 ракъамы олгъан къач квартира бар?

187. $64 - 33$ фаркъынынъ эсап этилювини анълат.

188. Ресимлерге бакъ. Меселелерни ве оларнынъ чезимини окъу.

1) Самоваргъа 5 л сув сыгъа, банкагъа исе 3 л. Самоварнен банкагъа эписи олып не къадар сув сыгъа?

2) Самоварнен банкагъа эписи олып 8 л сув сыгъа. Самоваргъа 5 л сув сыгъа. Банкагъа не къадар сув сыгъа?

$$8 - 5 = 3 \text{ (л)}$$

Бу меселелерде умумий ве фаркълы шейлер не-
лердир? Экинджи меселени биринджисине бакъып
насыл тиздилер?

Экинджи меселе биринджисине нисбетен
терстир.

Биринджи меселеге терс олгъан даа бир месе-
ле тиз ве чез.

189.

Бар эди	Саттылар	Къалды
67 торбачыкъ	44 торбачыкъ	?

Берильген меселенинъ терсини тиз.

190. Белли олмагъан сайыны 23-ке
чокълаштырдылар ве 65 сайысы келип чыкъты.
Насыл сайы чокълаштырылды?

191. $100 - 1$ $99 - 12$ $20 + 80$ $54 - 21$
 $33 - 3$ $30 - 1$ $87 - 33$ $29 - 9$

192*. Учъ сайынынъ джемиси 87. Биринджи
сайы 22, экинджиси 43. Учюнджи сайыны тап.

193. $56 - 23$ $89 - 26$ $17 + 12$ $12 + 30$
 $56 - 43$ $89 - 21$ $84 - 13$ $42 + 3$

● **194*.** Бар эди 7 Кезинмеге кеттилер

Эвчикте къач улакъ къалды?

195. Эсаплавны агъзавий анълат.

$$79 - 40 = \square \quad 79 - 4 = \square$$

196. $73 - 21$ $56 - 30$ $99 - 50$ $66 - 20$
 $87 - 44$ $56 - 3$ $99 - 5$ $66 - 5$

197. 1) 36 см узунлыкътаки ёлакътан 2 см кесип алдылар. Ёлакънынъ узунлыгы не къадар

2) 36 см узунлыкътаки ёлакътан 2 дм кесип алдылар. Ёлакънынъ узунлыгы не къадар олды?

3) Биринджи меселеге терс меселе тиз.

198. Эв бикесининъ 58 грн. парасы бар. О, тасвир этильген шейлерден къайсыларыны сатын ала биле? Не къадар къайтым оладжакъ? Эв бикеси эписи шейлерни алып олурмы?

199. Мусавийликни окъу ве фаркъына чыкъарылдыжыны къош: $70 - 20 = 50$. Нетидже чыкъар.

$$\square - 22 = 64$$

$$\square - 13 = 45$$

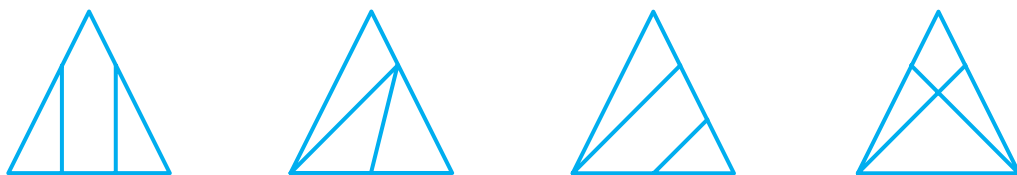
$$30 + \square = 70$$

200. Пияделер кечитини бельгилемек ичюн 46 кг боя сарф этилер. Сокакътаки сызыкъларны бельгилемеге 30 кг боя кетти, къалгъан боя исе аралыкъкъа масраф этильди. Аралыкъны бельгилемек ичюн къач килограмм боя сарф этильди?

Терс меселелер тиз.

201. $54 - 30$ $48 - 24$ $63 - 2$ $100 - 50 + 20$
 $54 - 3$ $82 + 13$ $85 - 40$ $100 - 20 + 10$

● 202*. Ресимлерде насыл шекиллерни коресинь?

203. Мусавийликни окъу ве эксилиджиден фаркъыны чыкъар: $35 - 2 = 33$. Нетидже чыкъар.

$60 - \square = 50$ $15 - \square = 9$ $32 - \square = 12$

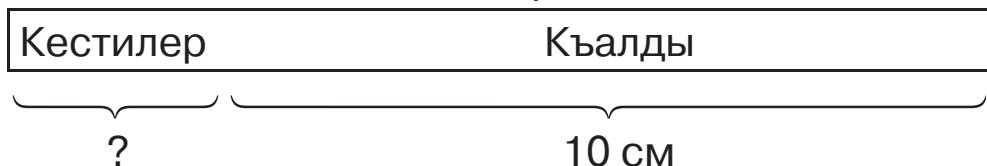
204. Ёлджу ташыгъан поезднинь 17 вагоны бар. 12 вагон купели, къалгъаны — плацкарт. Къач плацкарт вагон бар? Купели вагонлар плацкарт вагонларгъа бакъкъанда не къадар зияде?

205. Велининь бир къач гривна парасы бар эди. Къартанасы онъа даа 22 грн берди. Бойлеликнен онынь 25 грн-сы олды. Башта Велининь не къадар парасы бар эди?

❄ Эгер 10-ар грн-дан 2 альбом сатын алса, Велининь не къадар парасы къаладжакъ?

206. Схемагъа бакъып меселе тиз ве чез.

12 см бар эди

Терс меселелер тиз.

207. $37 - 21$ $64 + 30 + 4$ $85 - 12$ $56 + 20 + 3$
 $55 + 3$ $75 - 20 - 3$ $46 + 31$ $88 - 40 - 5$

208*. Китапнынъ фияты 26 грн. Муштерининъ 10-ар грн 3 кягъыт парасы бар. О парагъа муштери китап сатын ала билеми?

209. Огъланчыкънынъ 27 грн парасы бар эди. Дефтер сатын алгъан сонъ онынъ 12 грн парасы къалды. Дефтерлернинъ фияты къач гривна эди?

Терс меселелер тиз.

210.

7			
26	+	52	
40			

		40	
57	-	35	
		6	

		10	
14	-	1	
		4	

211. Урлукъларнынъ осип чыкъаджагъыны тешкермек ичюн талебелер 25-ер данеден богъдай ве чавдар урлугъы алдылар. 24 богъдай урлугъы ве 23 чавдар урлугъы осип чыкъты. Къач богъдай урлугъы; къач чавдар урлугъы осип чыкъмады?

Богъдай

Чавдар

212. Джедвельге бакъып меселе тиз ве чез.

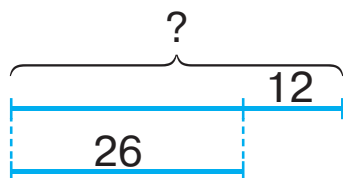
Бар эди	Кесип алдылар	Къалды
15 м	?	12 м

213. $86 - 44$ $58 - 40$ $35 + 2 + 20$ $13 - 8 - 5$
 $23 + 44$ $58 - 4$ $69 - 4 - 40$ $13 - 5 - 8$

КЪОШМА МЕШГЪУЛИЕТЛЕР

1. Къыскъа языларгъа бакъып меселелер тиз ве чез.

- 1) Юзюм — 86 кг
Эрик — ?,
24 кг эксик
- 2) Акъча
агъачлары
Эменлер

2. Бош къалгъан козенеклерни ойле толдур ки, мусавийликлер догъру олсун.

$$36 + \square = 89 \quad \square - 22 = 43 \quad 86 - \square = 34$$

$$87 - \square = 63 \quad 44 - \square = 21 \quad \square + 23 = 66$$

3. Бош къалгъан козенеклерни ойле толдур ки, ифаделер «айланма» олсунлар.

$$46 + 23 \rightarrow \square - 32 \rightarrow \square + 11 \rightarrow \square - \square$$

4. Ишаретлерни ойле къой ки, мусавийсизликлер догъру олсун.

$$45 + 23 - 13 \square 34 + 42$$

$$87 - 31 - 22 \square 45 - 13$$

5. 3 йыл эвельси Эльмаз 5 яшында эди. Эки йылдан сонъ о къач яшында оладжакъ?

6. Серверге китапны окъуп битирмек ичюн 34 саифе къалды, Феритке исе айны о китапны окъуп битирмек ичюн 23 саифе къалды. Кимге чокъ окъума къерек ве къач саифе?

7. Квадрат ве учкошеликни ойле сыз ки, оларнынъ умумий тарафлары:

- 1) учкошелик; 2) дёрткошелик олсун.

ОГРЕНИЛЬГЕНЛЕРНИ ТЕКРАРЛАВ. 20 СЫНЪЫРЛАРЫНДА ХАНЕДЕН КЕЧИП КЪОШУВ ВЕ ЧЫКЪАРУВ

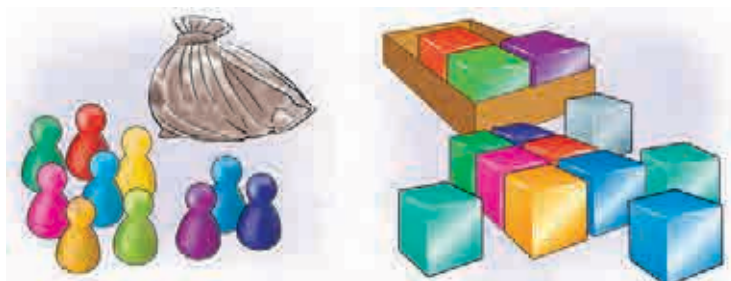
214. 9, 8, 5 ве 4 сайыларыны 10-гъа къадар толдур.

215. Джемини насыл тапмакъны анылат.

$$\begin{array}{c} 8 + 3 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 2 \quad 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 9 + 3 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 1 \quad 2 \end{array}$$

216. Не зияде: фишкалармы я да кубиклерми? Не къадар зияде? Меселени тиз ве чез.

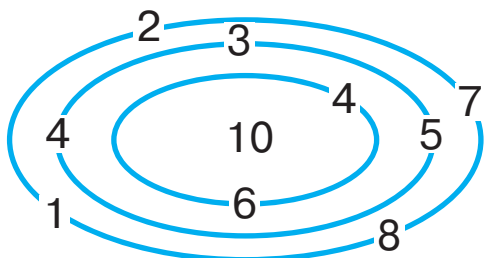
217. Къызчыкънынь 8 грн парасы бар эди. Анасы онъа даа 2 грн берди. Къызчыкънынь парасы не къадар олды?

Терс меселелер тиз.

218. Бир кунъде истраат багъчасында 12 отургъыч бояламакъ керек эдилер, 2 отургъыч эксик бояладылар. Бир кунъде къач отургъыч бояладылар?

219. $\square - 25 = 62$ $46 - \square = 23$ $45 + \square = 87$

● **220***. 10 очко топламакъ ичюн лабиринтлернинъ анги учь къапыларындан кечмек керек?

221. 8, 5 ве 3 сайыларыны эки къошулдыжыгъа айыр.

$$8 = 1 + \square$$

$$5 = 2 + \square$$

$$3 = 1 + \square$$

222. Берильген схемаларгъа бакъып фаркъларыны тап.

$$\begin{array}{r} 11 - 8 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 1 \quad 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 13 - 8 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 3 \quad 5 \end{array}$$

$$12 - 6$$

$$12 - 4$$

$$12 - 5$$

$$12 - 7$$

223. Тюкянда 12 аякъ машинасы бар эди. Бир кунъде 8 аякъ машинасы саттылар. Къач аякъ машинасы къалды?

224. Гаражда 15 юк ташыйыджы ве 8 енгиль машина бар. Енгиль машиналаргъа бакъкъанда юк ташыйыджы машиналары не къадар зияде?

225. Ресимлерге бакъып ойле меселелер тиз ки, олар шу ифаделернен чезильсинлер: $7 + 4$; $7 - 4$. Меселелернинъ суали ве чезимлерини яз.

226. Сызгычнынъ къадранына бакъып мусавийлик тиз.

$$12 - \square - \square = \square$$

● **227*.** Эгер учыкошеликтен бир кошеси кесип алынса, къач коше оладжакъ?

Джевапны амельде тешкерип бакъ.

228. 3, 5 ве 8 сайыларыны эки къошулыджыгъа айыр.

$3 = 2 + \square$

$5 = 3 + \square$

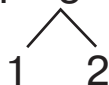
$8 = 3 + \square$

229. Берильген схемаларгъа бакъып фаркълары тап.

$11 - 2 = \square$

$11 - 3 = \square$

$12 - 3 = \square$

$13 - 4$

$13 - 5$

$13 - 6$

$14 - 5$

230. $1 + 2 + 4$

$13 - 10 - 0$

$8 - 4 - 4$

$10 + 1 - 2$

$11 - 1 - 1$

$18 - 8 - 1$

$6 + 3 + 2$

$8 + 2 + 8$

$11 - 10 - 1$

231. Эминенинъ 12 капиги бар эди. О, 3 капи-гине джойды. Эминенинъ не къадар парасы къалды?

Терс мисаллер тиз.

232*. Ящикнинъ чекиси 2 кг, ондаки портакъалларнынъ чекиси исе 8 кг зияде. Ящикнен портакъалнынъ бирликте чекиси не къадар?

233. 3, 6 ве 8 сайыларыны 10-гъа къадар тек-

милле.

234. Ресимлерге бакъып меселелер т¹⁰ве чез.

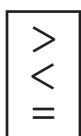
$3 + 1 = \square$

$2 + 1 = \square$

Не къадаргъа зияде?

235.

$36 - 24 \square 17$

$30 + 6 \square 50$

$75 - 23 \square 25$

$12 - 54 \square 66$

$45 + 21 \square 69$

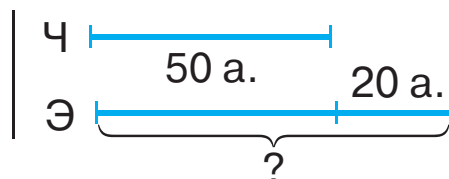
$86 - 43 \square 43$

● **236*.** Меселенинъ къыскъа языларына бакъ ве оны чез.

Анбарда 50 чам агъачы бар, эмен агъачы исе 20 дане зияде. Анбарда не къадар эмен агъачы бар?

Чам – 50 а.

Эмен — ?, 20 а. зияде

Къыскъа язылардан ангиси санъа меселени яхшы анъламагъа ярдым этти?

237. Берильген схемаларгъа бакъып джеми-лерни тап.

$3 + 8 = \square$

$7 + 8 = \square$

238. $6 + 8$

$7 + 8$

$8 + 8 - 6$

$10 - 6 + 8$

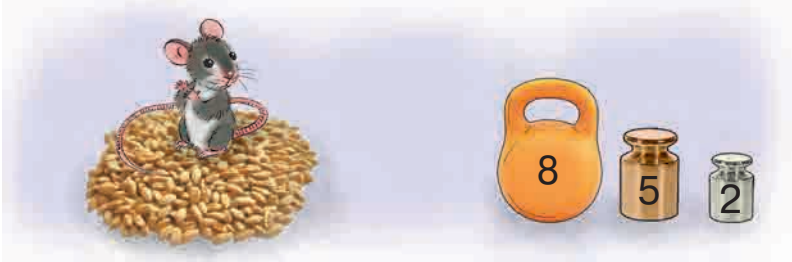
$15 - 10 + 8$

$36 - 6 + 8$

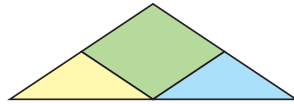
239. Къазнынъ чекиси 6 кг, корельнинъки 8 кг. Къазнен корельнинъ умумий чекиси не къадар?

240. Бир акъкъайындан бир кунъде 5 л акъкъайын шырасы алдылар, экинджисинден исе 3 л зияде алдылар. Экинджи акъкъайындан къач литр шыра алдылар?

241*. Бойле теразе ташларынынъ ярдымынен насыл этип 15 кг захире ольчеп алмакъ мумкюн; 13 кг; 10 кг; 7 кг; 11 кг?

● **242*.** Ресимде не зияде: уцькошеликми я да дёрткошеликми?

243. 2, 7 ве 9 сайыларыны 10-гъа къадар текмилле.

244. Берильген схемаларгъа бакъып джеми-лерни тап.

$$\begin{array}{r} 7 + 4 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 3 \quad 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 + 4 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 1 \quad 3 \end{array}$$

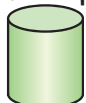
245. Сызгъычнынъ къадранына бакъып мусавийлик тиз.

$$7 + \square + \square = \square$$

246. Сол тарафтаки ресимде тасвирленген геометрик шекиллернинъ адларыны окъу. О шекиллерни сагъ тарафтаки ресимден тап.

цилиндр

куб

шар

247. Биринджи эвде 8 квартира бар, экинджисинде исе 4 квартира зияде. Экинджи эвде къач квартира бар?

248. Гуллер устюнде 10 балкъурт отура эди. 3 балкъурт учып кетти. Гуллер устюнде къач балкъурт къалды?

Терс меселелер тиз.

249.

$10 + 4 \square 15 - 1$

$5 + 3 \square 6 - 1$

$12 + 1 \square 16 - 6$

$15 + 1 \square 17 - 1$

$3 + 7 \square 7 + 1$

$18 - 8 \square 8 + 1$

● **250*.** Бир чешит колемде 5 кубик бар, лякин олардан бири дигерлерине коре енгильдже. Насыл этип теразеде ташсыз эки кере чекюв ёлунен енгиль кубикни тапмалы?

251. Схемаларгъа бакъып ифаделернинъ кыйметини тап.

$$14 - 6 = \square$$

4 2

$$6 + 7 = \square$$

4 3

252. Эки сайынынъ джемиси 9. Биринджи сайы 6. Экинджи сайыны тап.

253.

Къошулдыжы	8	7	7	1	2	3	4	5	40	30
Къошулдыжы	1	2	3	4	6	6	6	5	50	1
Джеми										

254. Меселени текмилле ве оны чез.

Къызчыкънынъ 50 капиги бар эди. О, конфет сатын алды. Къызчыкънынъ не къадар парасы къалды?

255. Тапты

Тапты

Не къадар зияде?

256*. Азбарда 4 папий, 6 къаз ве 10 корель бар эди. Къазгъа бакъкъанда корель не къадар зияде эди?

● **257*.**

>
<
=

2 дм > 8 см

1 дм 8 см 2 дм

5 см 5 дм

10 см 5 дм 5 см

258. 1) 4, 7 ве 9 сайыларыны 10-гъа къадар текмилле.

2) Берильген схемаларгъа бакъып джемилерни тап.

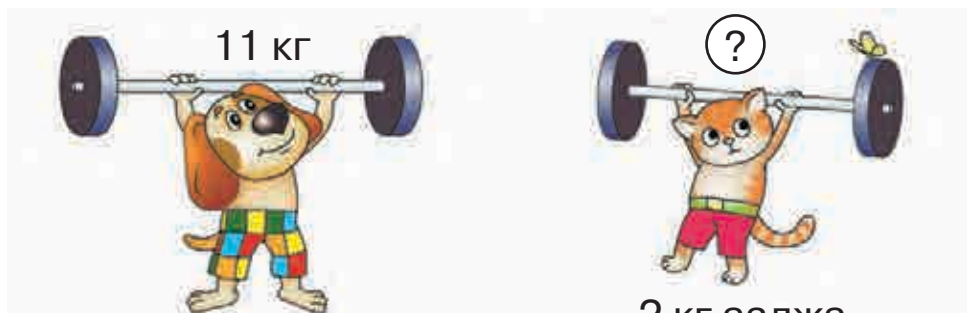
$$\begin{array}{c} 4 + 7 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 6 \quad 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 9 + 7 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 1 \quad 6 \end{array}$$

259. $9 + 7 - 10$ $6 + 6 - 5$ $4 + 4 + 7$
 $10 - 3 + 7$ $6 + 7 - 3$ $11 - 6 + 7$

260. Тыйнакъта 14 къаз ялдай эди. Бир сюрю къаз учып кеткен сонъ тыйнакъта 6 къаз къалды. Не къадар къаз учып кетти?

261. Мышыкънынъ штангасынынъ чекиси не къадар?

2 кг азда

● **262*.** Анги тыртыр энъ зияде ашады?

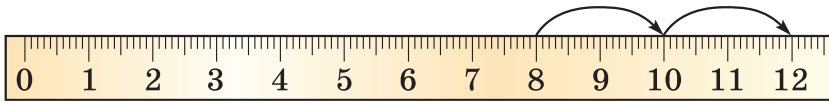
263. 5, 6 ве 8 сайыларыны 10-гъа къадар тек-милле.

264. Схемагъа бакъып джемилерни тап.

$$\begin{array}{c} 6 + 9 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 4 \quad 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 + 9 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 2 \quad 7 \end{array}$$

265. Сызгычнынъ къадранына бакъып мусавийлик тиз.

$$8 + \square + \square = \square$$

266. 1) Мектепнинъ янына 7 терек отурткъан сонъ, даа 9 терек отуртмакъ керек эди. Эписи олып къач терек отуртмакъ керек эди?

 2) Бунъа бенъзеген меселелер тиз.

$\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$	$56 + 23 \square 89$	$48 - 23 \square 23$	$17 - 8 \square 8$
	$7 + 8 \square 16$	$17 - 9 \square 10$	$12 - 4 \square 8$

268. Ашханеге 56 кг къартоп кетирдилер. 3 кунъден сонъ 32 кг къартоп къалды. 3 кунъде къач килограмм къартоп масраф эттилер?

● **269*.** Лейлянынъ 8 томалакъ ве 6 узун шары бар эди. О, копечикке 7 шар берди. Лейляда насыл шарлар къалмасы мумкюн эди? Не къадар шар къалды?

270. 6, 7, 8, 9 сайыларыны 10-гъа къадар текмилле.

271. Схемаларгъа бакъып ифаделернинъ къыйметини тап.

$$9 + 2 = \square$$

$$\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ 1 \quad 1 \end{array}$$

$$8 + 3 = \square$$

$$\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ 2 \quad 1 \end{array}$$

$$8 + 4 = \square$$

$$\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ 2 \quad 2 \end{array}$$

$7 + 4 = \square$

$7 + 5 = \square$

$11 - 2 = \square$

$12 - 5 = \square$

$14 - 5 = \square$

$13 - 4 = \square$

272. Ифаделернинъ кыйметини насыл эсапламакъ мумкюнлигини анълат.

$9 + 4$

$9 + 5$

$11 - 5$

$13 - 5$

273. «Айланма» ифаделернинъ эмиетини эсапла.

$45 + 20$

$34 + 11$

$65 - 5$

$10 - 1$

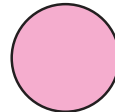
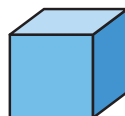
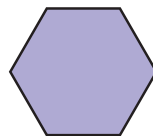
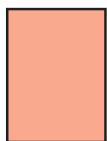
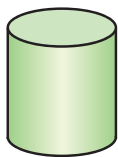
$30 - 20$

$79 - 45$

$9 + 70$

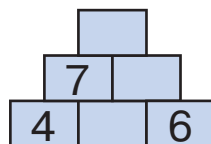
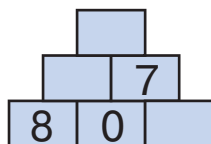
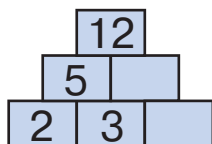
$60 - 30$

274. Бир чокъ геометрик шекиллерни бакъ. «Колемли шекиллер» группасына кирген шекиллерни айт.

275. Къуруджылыккъкъа 46 чувал цемент кетирдилер. Бир афтадан сонъ 12 чувал цемент къалды. Къач чувал цемент масраф эттилер?

276*.

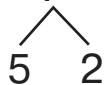
277. 3, 4, 5 ве 7 сайыларыны 10-гъа къадар текмилле.

278. Схемаларгъа бакъып ифаделернинъ кыйметини тап.

$$3 + 8 = \square$$

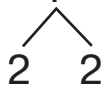
$$5 + 7 = \square$$

$$7 + 6 = \square$$

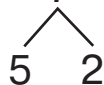
$$12 - 4 = \square$$

$$18 - 9 = \square$$

$$15 - 7 = \square$$

279. Ифаделернинъ кыйметини насыл эсапламакъ мумкюнлигини анылат.

$$4 + 8 = \square$$

$$6 + 2 = \square$$

$$14 - 6 = \square$$

$$17 - 8 = \square$$

280. Алие китапнынъ 32 саифесини окъугъан сонъ, онъа даа 27 саифе окъумагъа къалды. Китапнынъ къач саифеси бар?

Терс меселелер тиз.

$$281. \quad 3 \text{ м } 4 \text{ дм} = \square \text{ дм}$$

$$54 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$$

$$7 \text{ дм } 2 \text{ см} = \square \text{ см}$$

$$65 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$$

282*. Бидонгъа 12 л шингенлик сыгъа. Бидонда энди 7 литр сув олгъаны такъдирде, онъа даа къач литр сув сыгъаджакъ?

283. Ресимге бакъып копечик къач саат ёлда олгъаныны бельгиле.

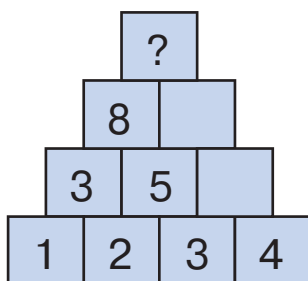

КЪОШМА МЕШГЪУЛИЕТЛЕР

1. Эр бир ракета къайсы сейяреге уча?

2.

3.

5		9	20
8	11		20
7	3		20
20	20	20	

4. Ресимлерге бакъып ибарелер тизгенлер. Олардан къайсылары акъикый, къайсылары исе янълыш олгъаныны бельгиле.

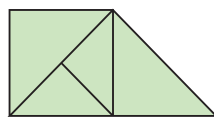
Эписи айванчыкълар къопкъанен.
 Базы айванчыкълар къопкъанен.
 Эр бир айванчыкъ къопкъанен.
 Эписи айванлар къопкъанен дегиль.
 Чокъусы айванлар къопкъанен.

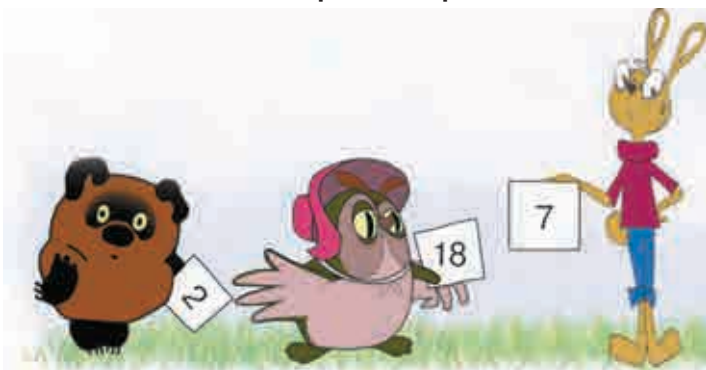
5. 5. Армутнынъ чекисинен бир кельмеси ичюн теразенинъ сагъ тарафына къач эрик къоймакъ керек?

6. Ресимде 3 дёрткошелик ве 6 учькошелик тап.

7. Винни-Пух, Къоянчыкъ ве Миявкъуш меселелер тиздилер. Винни-Пух тизген меселенинъ джевабы — 2, Къоянчыкънынъки — 7, Миявкъушнынъки исе 18. Меселелернинъ къайсы бири кимнинъки? Эр бирининъ чезилувини анълат.

1-инджи меселе. Винни-Пухнынъ 10 бардакъ балы бар эди. Сабалыкъ о, 3 бардакъ бал ашады, уйледе исе 4 бардагъыны ашады. Винни-Пухнынъ къач бардакъ балы эксильди?

2-нджи меселе. Къоянчыкъ достларына 10 шар багъышлады, онда даа 8 шар къалды. Башта Къоянчыкъта къач шар бар эди?

3-юнджи меселе. Миявкъушнынъ 10 китабы бар эди. О, китапларнынъ бир къач данесини окъугъан сонъ, онъа окъумакъ ичюн даа 8 китап къалды. Миявкъуш къач китап окъугъан?

Къоянчыкънынъ меселесининъ чезимини яз.

ХАТЫРЛА ВЕ ТЕКРАРЛА

Сайылар. Сайылар узериндеки амеллер

Буюкликлерни (узунлыкъ, чеки, колем) эсаплав ве ольчев нетиджесинде сайыларгъа малик оламыз.

Ракъамлар — сайыларны язмакъ ичюн ишаретлердир. 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

10-дан 99-гъа къадар язылгъан сайыларда эки ракъам ишлетиле.

Сайыларны тенъештирюв ишаретлерини хатырла:

$$3 < 8$$

эксик

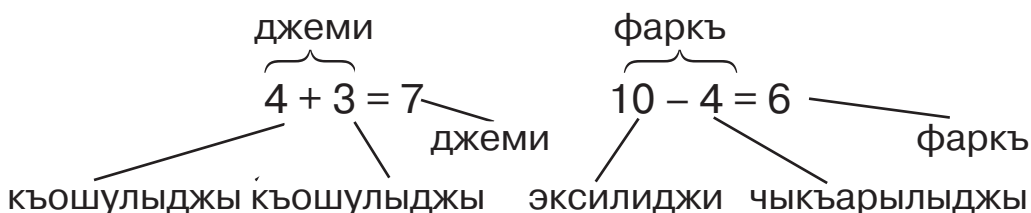
$$12 > 4$$

зияде

$$10 = 10$$

мусавий

Эки чешит сайыдан эсаплав вакътында эвель айтылгъанына кичиги, дениле. Сайыларны къошмакъ ве чыкъармакъ мумкюн. Къошулгъанда ве чыкъарылгъанда эр бир сайынынъ озъ ады ола.

Ифаделер чешит-тюрюю окъула. $5 + 4$ ифадесини бойле окъумакъ мумкюн:

1. 5-ке 4-ни къошмакъ.
2. Биринджи къошулдыджи 5, экинджи къошулдыджи 4.

3. 5 ве 4 сайыларынынъ джемиси.

4. 5 сайысыны 4-ке зияделештирмек.

5. 5 плюс 4.

9 – 6 ифадесини бойле окъумакъ мумкюн:

1. 9-дан 6-ны чыкъармакъ.

2. 9 эксиліджи, 6 чыкъарылдыджи.

3. 9 ве 6 сайыларынынъ фаркъы.

4. 9 сайысыны 6-гъа эксиклетюв.

5. 9 минус 6.

Эки чешит къошулдыжынынь джемисини та-
пув ифадеси эсасында даа 2 айны бойле ифаде
тизмек мумкюн. Эгер джемиден къошулдыжыны
чыкъарсакъ, экинджи къошулдыжыгъа малик
олурмыз.

$$6 + 4 = 10 \rightarrow 10 - 6 = 4 \rightarrow 10 - 4 = 6$$

Эсаплавларда сайыларны къошув ве чыкъарув
джедвелинден файдаланалар.

Сайыларны истенильген тертипте къошмакъ
мумкюн. Сайыларны парча-парча къошмакъ ве
чыкъармакъ мумкюн.

$$\begin{array}{l} 8 + 6 = \boxed{14} \\ \swarrow \searrow \\ 2 \quad 4 \end{array} \quad \begin{array}{l} 8 + 2 = 10 \\ 10 + 4 = 14 \end{array} \quad \begin{array}{l} 12 - 5 = \boxed{7} \\ \swarrow \searrow \\ 2 \quad 3 \end{array} \quad \begin{array}{l} 12 - 2 = 10 \\ 10 - 3 = 7 \end{array}$$

Сайыларны хане-хане я да кет-кете къошмакъ
ве чыкъармакъ мумкюн.

$$\begin{array}{l} 54 + 23 = \boxed{77} \\ \swarrow \quad \searrow \\ 50 + 20 = 70 \quad 54 + 20 = 74 \\ 4 + 3 = 7 \quad 74 + 3 = 77 \\ 70 + 7 = 77 \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 87 - 35 = \boxed{52} \\ \swarrow \quad \searrow \\ 80 - 30 = 50 \quad 87 - 30 = 57 \\ 7 - 5 = 2 \quad 57 - 5 = 52 \\ 50 + 2 = 52 \end{array}$$

Меселелер

Эр бир меселе шарттан ве суальден ибарет ола.

Шарт — меселеде белли, бильмек керек олгъаны —
суальдир. Меселеде энъ аздан эки сайы белли.

«Багъчада 5 алма тереги осе, армут исе 3 дане эксик» — шарт. «Багъчада къач армут тереги осе?» — суаль. $5 - 3 = 2$ (арм.) — чезим. Джевап: 2 армут.

Меселени чезмек ичюн:

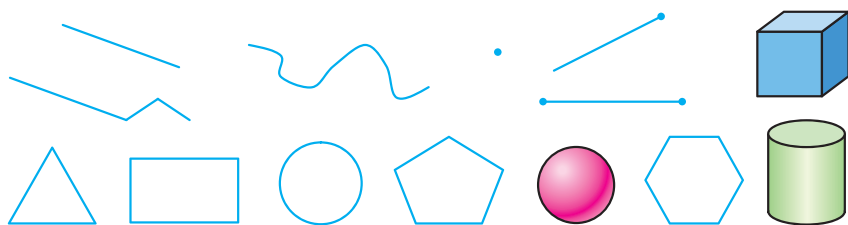
1. Дикъкъатнен окъу, лаф не акъта кеткенини анъла.

2. Бельгиле, не белли, нени исе бильмек керек.

3. Тюшюнип бакъ, белли олмагъан сайыны тапмакъ ичюн белли олгъан сайыларнен насыл амеллерни чезмек керек.

Геометрик шекиллер. Буюкликлер

Булар геометрик шекиллер. Оларны айт.

Шекиллер къыяслана:

Узунлыкъны сантиметрнен, дециметрнен ве метрнен ольчейлер.

$1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$ $1 \text{ м} = 10 \text{ дм}$ $1 \text{ м} = 100 \text{ см}$

Эшьяларнынъ **чекисини** килограммнен (кг), **аджимини** исе литрнен (л) ольчейлер.

Афтада 7 кунъ бар. Оларны айт.

Сутка шойле къысымларгъа болюне: гедже, саба, кунъдюз, акъшам.

Мундеридже

Эсап. Предметлернинъ хусусиетлери.	
Бошлукъ мунасебетлери.....	3
Сайыларны ракъамларнен бельгилев.	
1-ден 10-гъадже	12
10 сайысы сынъырларында къошув	
ве чыкъарув. Къошув ве чыкъарув джедвеллерини тизюв.....	53
11 — 20 сайылары. Буюкликлер	84
21-ден 100-гедже сайыларнынъ нумерациясы.....	108
Эки ракъамлы сайыларны башкъа ханеге	
кечмеден къошув ве чыкъарув	130
Огренильгенлерни текрарлав. 20 сынъырларында ханеден	
кечип къошув ве чыкъарув	144
Хатырла ве текрарла	157

Навчальне видання

Богданович Михайло Васильович
Лишенко Григорій Павлович

МАТЕМАТИКА

Підручник для 1 класу
загальноосвітніх навчальних закладів
(кримськотатарською мовою)

Перекладач *Веліев Аблязіз*

Обкладинка Світлани Железняк

Малюнки: Олени Чичик, Тетяни Семенової, Едіє Мустафасевої
Макет, художнє оформлення, комп'ютерна обробка ілюстрацій Василя Марущинця
Комп'ютерна верстка Василя Марущинця, Юрія Лебедева

Директор І.Б. Чегертма
Редактор Г.М. Дудакова
Коректор Е.А. Ібрагімова
Оператор С.Ю. Аджалімов

Підписано до друку 03.07.2012 р. Формат 70x100 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Гарнітура «PragmaticaC» Ум. друк. арк. 13,0. Обл.-вид. арк. 12,0.
Обсяг 10,0 друк. арк. Тираж 805 екз. Зам. № 218.

КРП «Видавництво «Кримнавчпеддержвидав»

95000, м. Сімферополь, вул. Горького, 5.

E-mail: krimuchpedgiz@gmail.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи ДК № 508 від 26.06.2001 р.

При верстці використано електронний макет Видавництва «Генеза»
04212, м. Київ, вул. Тимошенка, 2-л.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 3966 від 01.02.2011 р.

Надруковано у ТОВ «Видавництво «Вперед»
97534, АРК, Сімферопольський район, с. Строгонівка, вул. Лікувальна, 1.

БК22.1я721
Б73

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту України
(наказ № 118 від 07.02.2012 р.)*

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Експертизу здійснював Інститут педагогіки НАПН України

Рецензент — кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник лабораторії математичної і фізичної освіти Інституту педагогіки НАПН України *Вашуленко О.П.*

Украин тилинден терджиме эткен Аблязиз ВЕЛИЕВ

ШАРТЛЫ БЕЛЬГИЛЕР:

- — дерс материалынынъ сынъыры
- — дефтерге язмакъ ичюн вазифе
- — мантыкъий юкю олгъан вазифелер
- — даиревий мисаллер
- — къошма вазифелер
- — тапмаджалар

Богданович М.В., Лищенко Г.П.

- Б73** **Математика: умумтасиль мектеплерининъ 1-инджи сыныф талебелери ичюн дерслик** / украин тилинден терджиме эткен *А. Велиев*. — Симферополь: КъДЖИ «Къырымдевокъувпеднешир» нешрияты», 2012. — 160 с. : рес. — Къырымтатар тилинде.

ISBN 978-966-354-488-5

БК22.1я721

Богданович М.В., Лищенко Г.П.

- Б73** **Математика: підруч. для 1 кл. загальноосвіт. навч. закл.** / пер. з укр. *А. Велиєва*. — Симферополь: КРП «Видавництво «Кримнавчпеддерж-видав», 2012. — 160 с. : іл. — Кримськотатарською мовою.

ISBN 978-966-354-488-5

БК22.1я721

ISBN 978-966-11-0134-9 (укр)
ISBN 978-966-354-488-5

© **Богданович М.В., Лищенко Г.П.**, 2012
© **Велиєв А.**, переклад на кримськотатарську мову, 2012
© **Видавництво «Генеца»**, оригінал-макет, 2012
© **КРП «Видавництво «Кримнавчпеддержвидав»**, 2012

ЭСАП. ПРЕДМЕТЛЕРНИНЪ ХУСУСИЕТЛЕРИ. БОШЛУКЪ МУНАСЕБЕТЛЕРИ

1. Эр бир оюнджакънынъ адыны айт. Эписи олып къач оюнджакъ бар?

2. Огъул неден топлана; сюрю неден тешкиль ола? Я гульдесте?

3. Ресимлерде не къадар предмет олгъаныны теньештирип бакъ.

4. Сыныфынъызда къач огълан ве къыз бала бар, теньештирип бакъ. Чифт олып турынъыз. Ким чокъ?

1. Предметлернинъ микъдарыны эсапнен бельгилейлер. Арды-сыра бу сёзлерни къулланалар: бир, эки, учь, дёрт, беш, алты, еди, секиз, докъуз, он...

2. Эписи олып къач айван бар? Олардан къайсы бири энъ кичик? Къайсы энъ буюк?

Ресимге бакъып «къач ...» сёзюнен озь суа-
линъни къой.

3. Масал къараманлары-
нынъ энъ юксегинден энъ
алчагынадже адларыны айт.
Къач масал къараманы бар?

4. Тёгеречиклерни солдан сагъгъа; сагъдан
солгъа сайып чыкъ. Балабан тёгеречиклер къач
дане? Я кичик тёгеречиклер къач дане? Анги
тёгеречиклер чокъ — къырмызыларымы я да кок
сойларымы?

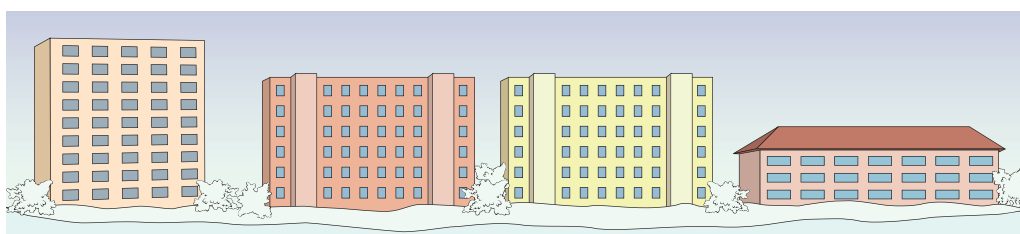

5. Сыныфынъыздаки шейлерге «къач ...» сёзю-
нен суаль къой.

1. Айлыкъ туруп, хавуч, согъан ве чюкюндир-лерни айры-айры сайып чыкъ. Тешкерип бакъ, оларнынъ къачар дане экени таячыкъларнен догъру бельгиленгенми?

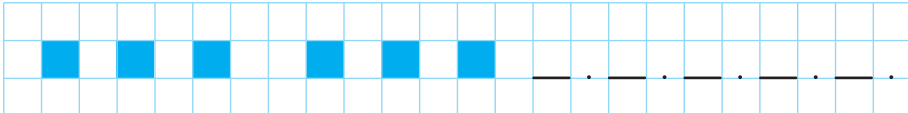
			/ / / / /
			/ / / / /
			/ / / / /
			/ / / / /

2. Эр бир эв къач къатлы? Анги ренктеки эв энъ юксек? Ангиси — энъ алчакъ? Ангилери бир чешит юксекликте? «Къач къат» сёзюнен суаль къой.

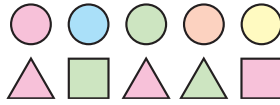

3. Копюрнинъ устюндеки не? Я копюрнинъ тубюндеки не? Юксекликке не котериле? Я ашагъыгъа не тюше?

4.

1. Төгөречиклерни солдан сагъгъа сай. Ешилъ төгөречик анги ерде? Учъ кошеликлерни сай. Ешиллеринден гъайры эписи шекиллерни сай.

2. Бир къушчыкънынъ адыны айт. Къалгъан къушларнынъ адларыны айт. Къушларны солдан сагъгъа сай. Къарылгъач къачынджы ерде тура? Къушларны сагъдан солгъа сай. Энди къарылгъач къачынджы ерде тура?

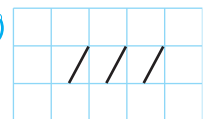
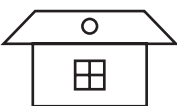
3. Эписи олып къач айван бар? Оларны энъ алчагъындан энъ юксегине къадар айт. Сычанчыкъ анги айванларнынъ арасында тура? Сагъдан энъ четте анги айван тура?

4. Ресимлердеки фаркъларны тап. Ресимлерде сыра боюнджа эшечик солдан къачынджы ерде кете; я сагъдан?

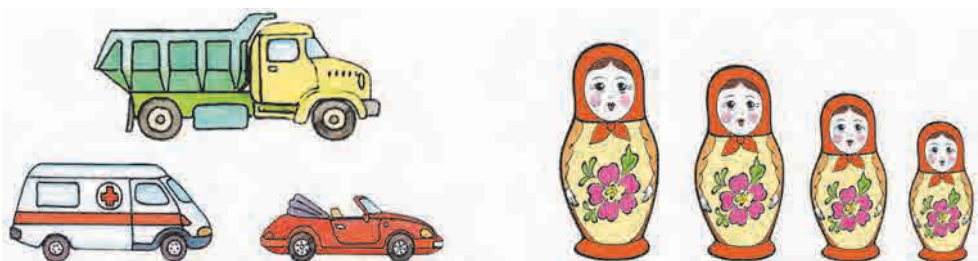
● 5*.

1. Эписи олып не къадар балыкъ бар? Къач балыкъ сол тарафкъа, къач данеси сагъ тарафкъа ялдай?

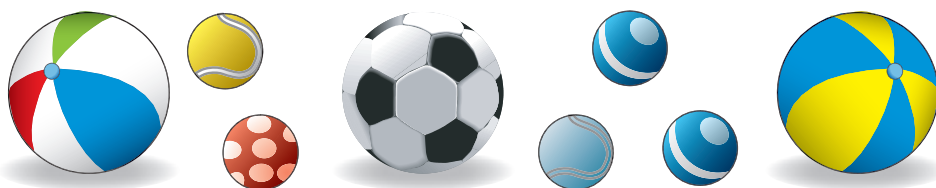

2. Тасвирленген шейлерни бир сѣзнен айт.

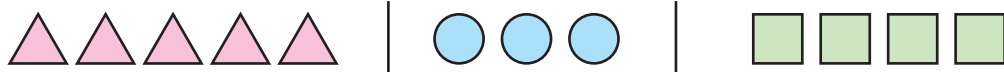

3. Ресимде къач машина бар? Я матрѣшкалар къач дане? Оларнынъ ангиси мусавий? Эписи олып къач дане оюнджакъ бар? Анги машина энъ узун? Ангиси энъ къыска? Анги матрѣшка энъ юксек? Ангиси энъ алчакъ?

4. Къач кичик топ олса, о къадар да таячыкъ сыз.

5. Шекиллер насыл аляметлери боюнджа группаларгъа болюнген? Анги шекиль энъ чокъ?

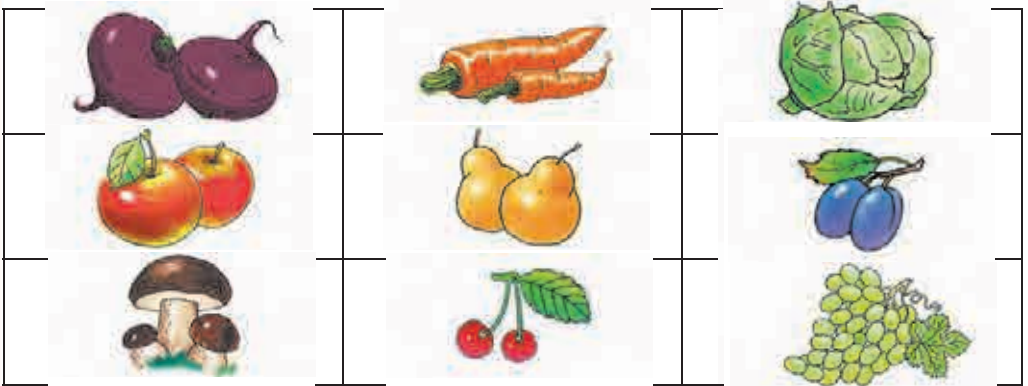

6*. Велининъ бою Мединеден юксек, лякин Гульзардан алчакъ. Оларнынъ ангиси энъ алчакъ; ангиси энъ юксек?

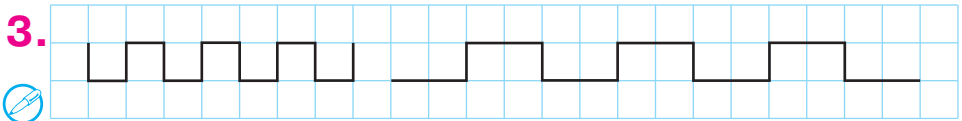
1. Огъланчыкъ; кыызчыкъ; копек; мышыкъ кьа-
ерде юкьлайлар? Ресимде кьач айван бар?

2. Хавучтан; эриктен солда не бар? Мантардан;
хавучтан; алмадан сагьда не бар? Мантарнен
чюкюндирнинь арасында не бар? Вишненен бир
сырада; кьапыстанынь тубюнде; ортада не бар?

3.

● 4*. Бу ерде не арткьач? Эр бир кьушнынь
адыны айт. Не кьадар кьуш олса, о кьадар да тая-
чыкъ сыз.

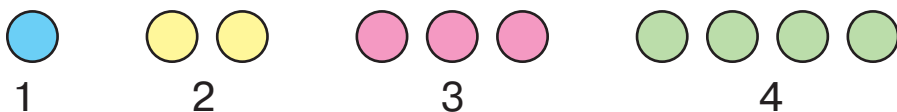

1. Сол тарафта кьач шемсие бар? Я сагъ тарафта? Анги шейлер экишер; бирер; ве чокъ?

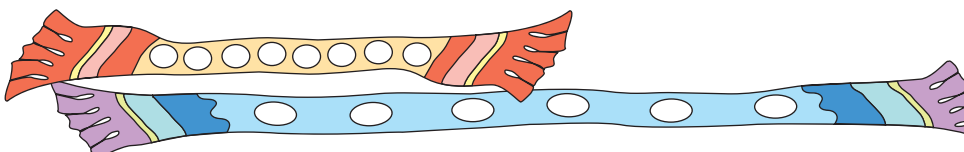

2. Ресимде ренклерине коре бири-биринден фаркъ эткен кьач группа тегеречиклер бар? Эр бир группадаки тегереклерни сайып чыкъ.

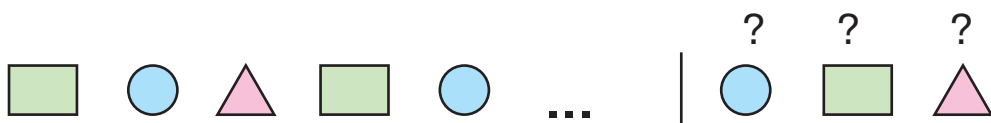
Сайыларны айрыджа бельгилернен — **ракъамларнен** кьайд этелер.

3. Узун шарфта не кьадар тегеречик олса дефтеринье о кьадар тегерек сыз.

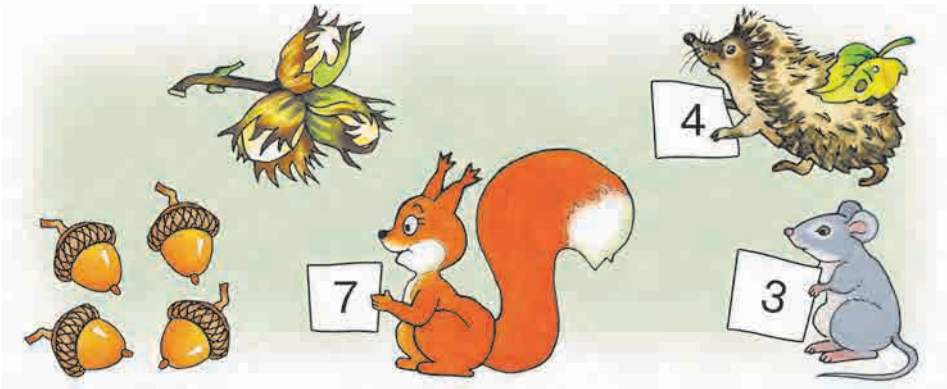
● 4*. Сагъ тарафтаки шекиллерден сайлап алып, сыраны девам эт.

1. Ресимде мелешелер, эрджан мелешеси ве ляле тасвирленген. Чечеклернинъ сайысы ракъамларнен бельгиленген. Анги чечек 3 ракъамынен бельгиленген? Я ангиси 2 ракъамынен?

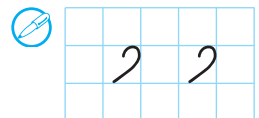
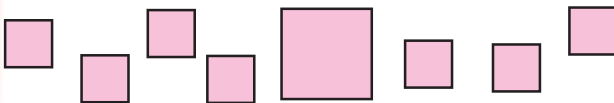
2. Ресимде къач пелит ве къач фындыкъ бар? Эписи олып къач емиш бар? Я айванлар къач дане? Кирпи не сайды? Сычан не сайды? Сансар исе не сайды?

3. Сол тарафта; сагда къач джилек бар?

4. Анги шекиль арткъач? Не ичюн?

КЪОШМА МЕШГУЛИЕТЛЕР

1. Бу эвчик къайсы масалгъа аит? Онынъ огюнде не осе? Къач мантар; къач чечек бар? Эвнинъ янынъда не бар? Къач терек бар? Аван; сипирки къайда тура? Мышыкъ къайда отура? Эвнинъ ортасында ким отура?

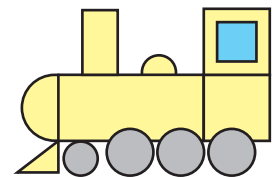

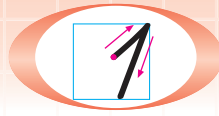
2. Ресимлер бири-биринден нenen фаркъ эте?

3. Рале устуне къырмызы, ешилъ ве кок кубиклерни ойле къой ки, къырмызысы кок кубикке бакъкъанда сагъ тарафта ве ешилъ кубикке бакъкъанда сол тарафта олсун.

4. Паровозны насыл шекиллерден япкъанлар? Анги шекиллер энъ аз?

САЙЫЛАРНЫ РАКЪАМЛАРНЕН БЕЛГИЛЕВ. 1-ДЕН 10-ГЪАДЖЕ

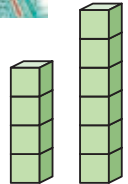
1. Ресимдеки предметлерни айт. Къач алма, армут, банан бар? *Бир* сайысы **1** ракъамынен бельгилене.

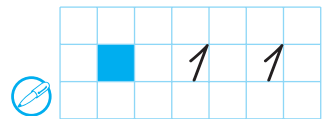
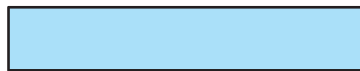
2. Узун юзьбез устюнде къач бардачыкъ бар; къыскъа юзьбез устюнде къач бардачыкъ бар? Къайсы бардакъ энъ буюк; я энъ кичиги ангиси?

3. Юксек диречикте къач кубик олса, о къадар даиречик сыз.

4. Къайсы ёлакъ узунджа? Я ангиси кенъдже?

5. Къайсы шекиллер зияде? Шекиллернинъ сайысы мусавий олмасы ичюн не япмакъ керек?

диречик — столбик

1.

Бакъ, насыл этип 2 сайысыны эльде этмек мумкюн? Сол тарафтаки йипчикте къач боюнджакъ бар? Сагъ тарафтаки йипте къач боюнджакъ бар? Эгер бир боюнджакъкъа даа бир дане къошсакъ, эки дане оладжакъ. Эки сайысы **2** ракъамынен бельгилене. Бойлеликнен, эгер 1-ге 1 къошсакъ 2 оладжакъ.

2. Къач торт бар; я пирожноелернинъ эр бир чешити къач данеден?

3. Эр бир капикнинъ къыйметини айт.

4. Кягъыткъа сарылгъан къач конфет олса, о къадар да даиречик сыз.

● ? 5. Экиси бакъа, бири лаф эте, экиси де динълей. Бу недир?

1. Къырмызы даиречикниъ сол тарафында къач даире ве сагъ тарафында къач даиречик бар?

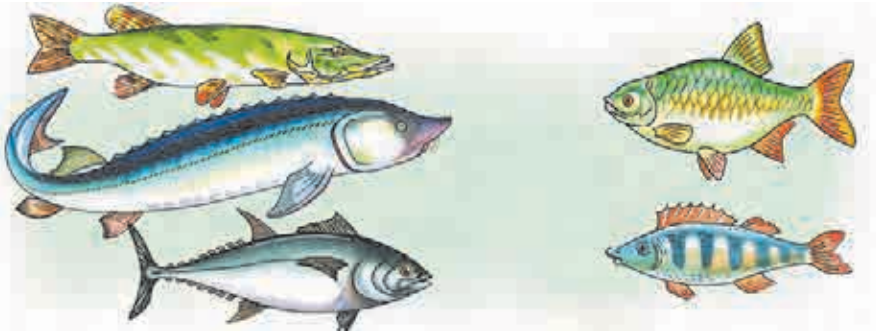
2. Ресимде къач къабакъ, къач мор патильджан ве къач помидор бар?

3. Хоразныъ къач къанаты бар? Я кикиреги къач дане? Хоразныъ къуйругъында къач узун къанаты олса, дефтеринъде о къадар даиречик сыз. Солдан учюнджисини бояла.

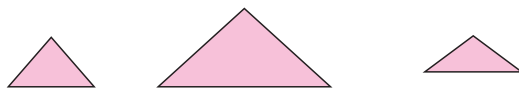

4. Ресимниъ сол тарафындаки балыкъларны сай. Косътер, къайсы бири энъ узун; энъ къыска?

5. Ресимде сагъ тарафтаки балыкъларныъ экисиниъ де узунлыгъы бир чешит. Оларныъ ангиси кенъдже?

● 6*. Шекиллер нenen бири-бирине бенъзейлер? Я нenen фаркъ этелер?

1.

$$1 < 2$$

Сол тарафта кьач кьавал бар; я сагда? Къайда эксикче? Къайсы сайы эксик — 1-ми я да 2-ми? $1 < 2$ язысыны бойле окьумакъ керек: «Бир экиден эксик».

2. Солда кьач трампете бар; я сагда? Къайда зиядедже? Къайсы сайы зиядедже — 1-ми я да 2-ми? $2 > 1$ язысы бойле окьула: «Эки бирден зияде».

$$2 > 1$$

3. Солда кьач труба бар; я сагда? Солда ве сагда бирер труба бар, яни олар мусавий. $1 = 1$ язысы бойле окьула: «Бир бирге мусавийдир».

$$1 = 1$$

4. Сыныфтаки къайсы предметлернинъ сайысыны $2 > 1$, $2 = 2$ деп айтмакъ мумкюн?

● 5*. Рале устуне эки мавы даиречик арасына кьырмызысыны кьой. Насыл этип, кьырмызы даиречикке тиймеден, оны четте кьалдырмакъ мумкюн?

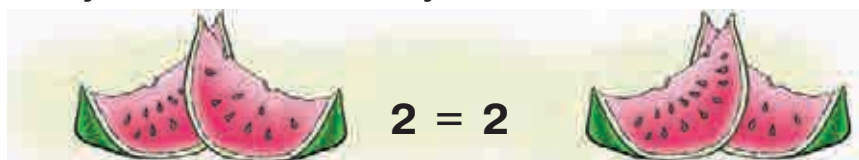
1. Солда ве сагда кьачар боюнджакъ бар? 2 сайысындан насыл этип 3 сайысы япмакъ мумкюн?

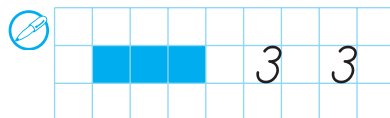
2. Сайыларнынъ тенъештирилюви акъкъындаки языларны окъу.

Эксик $1 < 3$	Зияде $3 > 2$	Мусавий $3 = 3$
------------------	------------------	--------------------

3. Солда ве сагда кьачар тилим кьарпыз бар? $2 = 2$ мусавийликни окъу.

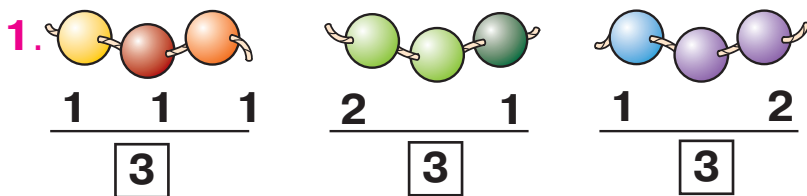

4. Хыярнынъ узунлыгыны ве кьалынлыгыны тенъештир. Анги хыяр кыскъа; анги бириси индже экенини косьтер.

● 5*. Джумлени тамамла:

- 1) Эгер китап дефтерден кьалын олса, демек дефтер...;
- 2) Эгер 2 3-тен эксик олса, демек 3...;
- 3) Эгер акъкъайын алма терегинден юксек олса, демек алма тереги...

Учь боюнджакъны **3** сайысынен бельгилемек мумкюн. **3** сайысы учь бирден эльде этиле. Боюнджакъларны группаларгъа ерлештирмек мумкюн. Бу группалар къайсы сайыларнен бельгиленген?

2. Ресимде эписи олып къач кыйыш сызыкъ бар? Эр бир сыныкъ сызыкъ къач сыныкъдан тешкиль олгъан?

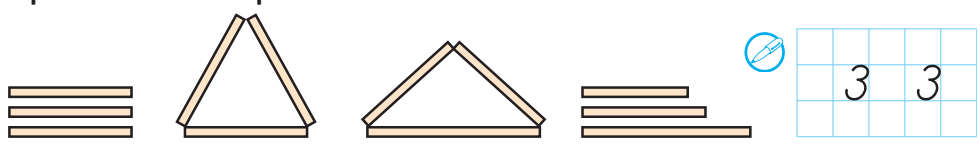
3. Пеналда къач къалем бар? Къач къарындаш ве къач сюрткич бар? Къайсы зиядедже? Къайсы эксикке?

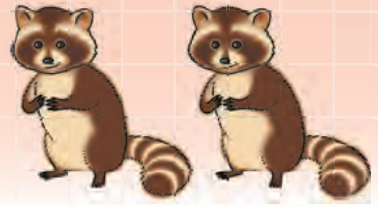
сыныкъ — ломаная

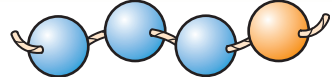
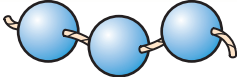
4. Сагъ тарафтаки ресимнинъ эр биринде къачар капик бар? Къач чешит капик?

● **5.** Къач таячыкъ бар? Олардан насыл шекиллер япкъанлар?

1.

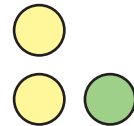
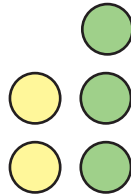
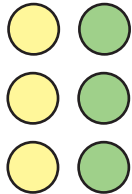
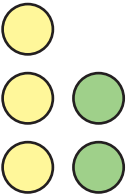
Солдаки йипке къач боунджакъ тизильген; Я сагъдакисине? 3 сайысындан насыл этип 4 сайысы япмалы?

2. Тешкерип бакъ, эр бир группадаки сары ве ешилъ даиречиклернинъ сайысы догъру бельгиленгенми? Эр бир чифт сайыларны тенъештирип бакъ.

3. Диречиктеки тегеречиклерни сай. Дефтеринъе нумюнедеки киби эр бир чифтнинъ сайысыны тенъештир.

нумюне — образец

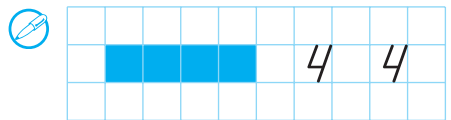
$3 > 2$

?

?

?

4. Эр бир ресимде къачар вишне бар?

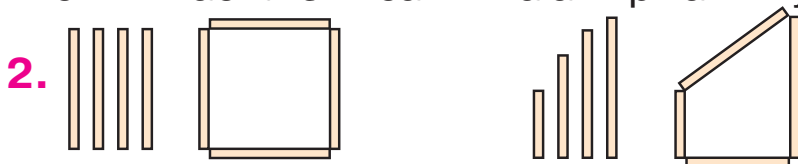

● 5*. Мектебинъиздеки эписи талелелерни насыл группаларгъа больмек мумкюн?

Къач фындыкъ бар? **4** сайысы дёрт бирден эльде этиле.

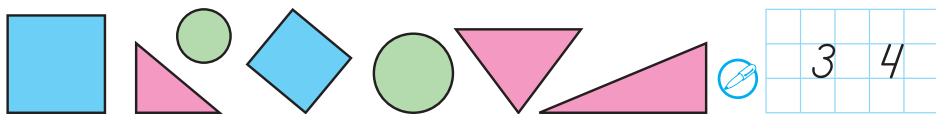
Эр бир тепсиде къачар емиш бар? Анълат, 4 сайысыны насыл эки сайыгъа айырмакъ мумкюн?

Къач мавы таячыкъ бар? Я гульгюлиси къач дане? Олардан дёрткошели шекиллер яптылар. Сыныфынъыздаки **дёрткошели** бичимдеки предметлерни косътер.

3*. Меним бойнузлы учь аякълы атым бутюн ёлларны яхшы биле. Истесем — тура, истесем — чапа.

4. Къач дёрткошелик; къач учькошелик; къач даиречик бар? Къайсы шекиллер зиядедже; къайсылары мусавий?

5*. Къутучыкъкъа къач къашыкъ сыгъмай-джакъ?

1. Къач кърмызы даиречик бар? Къач сары; ешилъ; мавы даиречиклер бар?

2. Вазада 3 сары ве 3 де кърмызы алма бар эди. Огъланчыкъ 4 алма алды. Эр бир тюстен, о, къачар алма алгъандыр? Учь чешит джевап тап.

4	
1	3
2	?
?	1

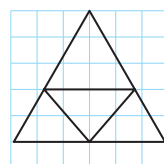
3. Къызчыкъта 4 открытка бар эди. Оларны насыл этип эки конвертке ерлештирмели?

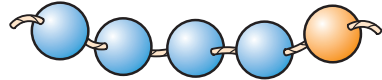
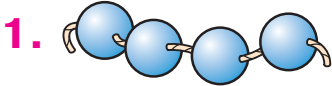
4. Маса устюнде 3 китап бар эди. Даа бир дане кърдылар. Маса устюндеки китапларнынъ сайысы чокълаштымы, я да эксильдими?

5. Ресимде къач китап; дефтер; блокнот бар? Ангиси чокъча: дефтерми я да китапмы; дефтерми я да блокнотмы? Эписи олып не къадар дефтер ве китап бар?

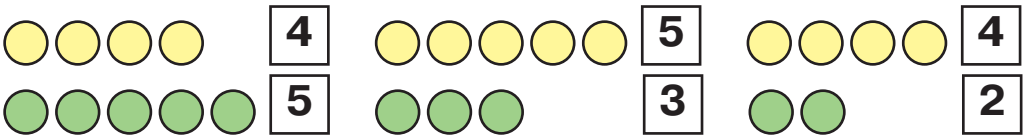
● 6*. Ресимде насыл шекиллер бар? Эписи олып къач учкошелик бар? Дефтеринъде бойле ресимни сыз.

Йипке солда кьач боюнджакъ ве сагьда кьач боюнджакъ тизильген; 4 сайысындан насыл этип 5 сайысы япмалы?

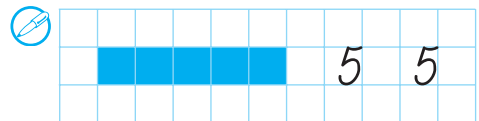
2. Тешкерип бакъ, эр бир группадаки сары ве ешилъ даиречиклернинъ сайысы догъру бельгиленгенми? Чифт сайыларны агъзавий тенъештирип бакъ.

3. Машиналарнынъ арды-сыра финишке келювлерини ракъамларгъа бакъып айт.

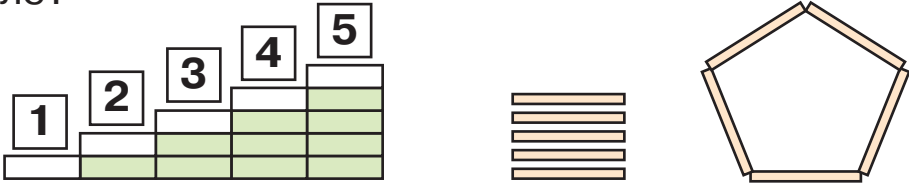
4. 1-ден 5-кедже олгъан ракъамларны айт. 2-ден сонъ анги ракъам келе; я 4-тен сонъ? 4-тен эвель анги ракъам тура; я 2-ден эвель?

5*. Къач чешит шекиль бар? Оларны тюслерине ве шекиллерине коре группаларгъа боль.

1. Эр бир диречикте кьачар тола бар? 1-ден 5-кедже ве 5-тен 1-гедже сайыларны айт. 5-тен эвель анги сайы тура? Я 3-тен сонъ анги сайы келе?

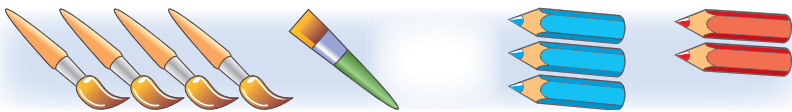

2. Сагъ тарафтаки ресимде кьач дане айрыджа таячыкълар бар? Беш таячыкътан насыл чокъкошелик яптылар?

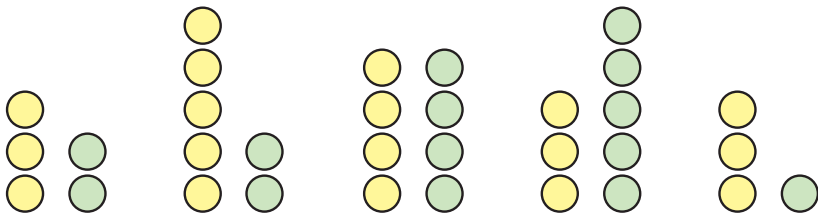
3. Эр бир ресимде кьачар капик бар? Кьач чешит капик бар?

4. 5 сайысыны насыл эки сайыгъа айырмакъ мумкюн?

5. Диречиклерни сай. Сайыларны нумюнедеки киби теньештир.

$3 > 2$

?

?

?

?

● 6*. Шекиллер ненен фаркъ этелер?

1. Солдаки ресимге бакъ. Анълат, 5 сайысыны насыл эки сайыгъа айырмакъ мумкюн?

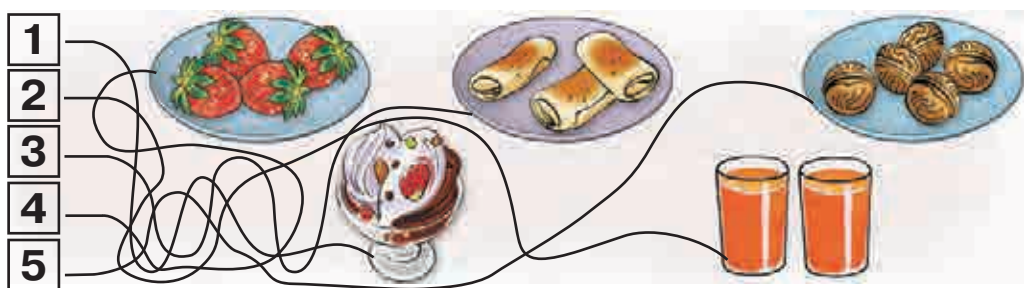

2. Пальманен кактуснынъ юксеклигини тенъештир.

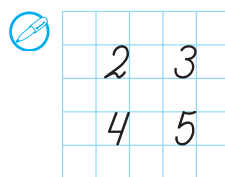
3. Эр бир топ чокълукъта къач сары ве къач ешилъ даиречик олгъаныны тенъештир.

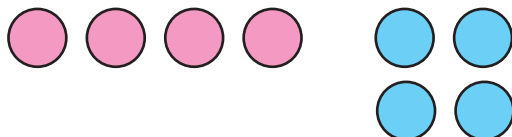
4. Йипчиклер ресимлерден ракъамларгъа догъру алып барылгъанмы, ёкъмы, тешкерип бакъ.

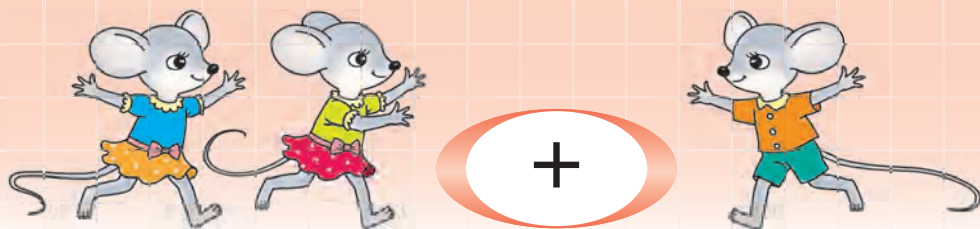

5. Диречиклердеки кубиклернинъ сайыларыны тешкерип бакъ.

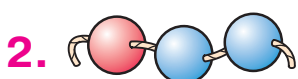

6*. Шекиллернинъ группалары бири-биринден насыл фаркъ этелер?

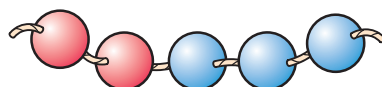

1. Сол тарафта къач сычан бар? Я сагъ тарафта? Эписи олып къач сычан бар? Бу суаллерге бакъып къошув мисалини тертип эттик: $2 + 1 = 3$. Иляве бойле окъула: «**Экиге бир къошсакъ, уч ола**». «+» ишарети «къошув» манасыны анылата.

$$2 + 1 = 3$$

$$3 + 2 = 5$$

Къошув мисали насыл тизильгенини анылат. Оларны окъу.

3. Мисаллерни нумюнедеки киби къош ве окъу.

$$1 + 1 = 2$$

$$1 + \square = \square$$

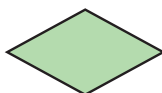
$$\square + \square = \square$$

4. Къошув мисаллери тиз. Оларны окъу.

? **5.** Беш балачыкъ ве беш эвчик. Эр бир балачыкъкъа бирер эвчик. Бу не демек?

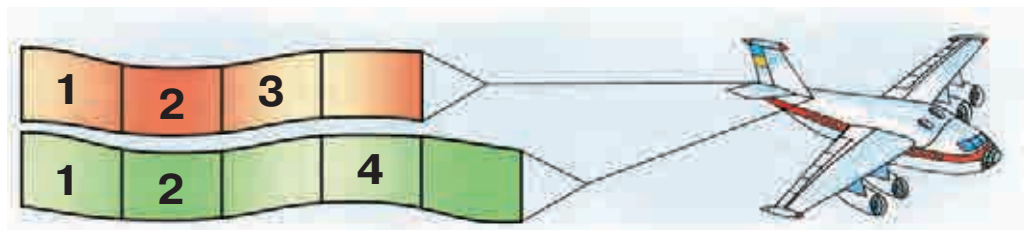
● 6*. Тюсюне, корюнишине, шекильнинъ ольчюсине коре къошув мисаллери тиз.

1. Къошув мисаллери тиз ве окъу.

2. Бош ханелерни толдур.

3. Кровать устюнде не бар? Кровать тубюнде не тура? Кровать тѣпесинде не асувлы тура?

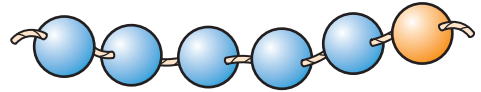
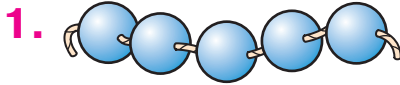

4. Сагъ тарафтаки ресимде не бар? Аювларнынъ къайсы буюк; къайсы кичик?

5.

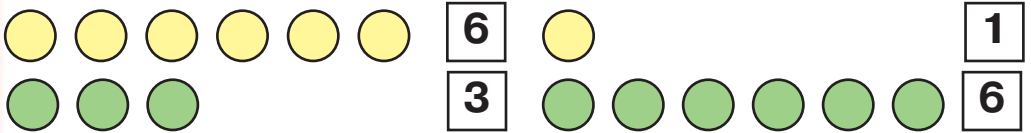
>	$1 < 4$	$4 \square 2$	$3 \square 3$	$4 \square 5$
<	$5 \square 3$	$5 \square 1$	$2 \square 3$	$4 \square 4$
=				

● 6*. Фетта Алиеден буюк. Алие къач яшта олса, Алим де о яшта. Огъланларнынъ ангиси кичик?

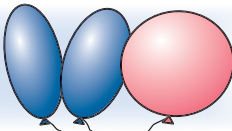

Солда йипке кьач боюнджакъ тизильген; я сагда? 5 сайысындан насыл этип 6 сайысы япмалы?

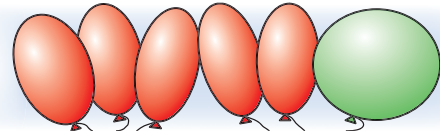
2. Даирелернинъ сайысыны тешкерип бакъ. Эр бир чифтнинъ сайыларыны тенъештир.

3. Ресимлерге бакъып джевапларыны яз.

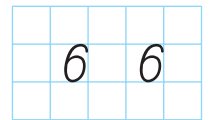

$$2 + 1 = \square$$

$$5 + 1 = \square$$

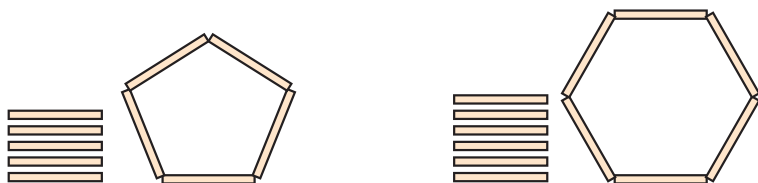
4. 1-ден 6-гъадже ве 6-дан 1-гедже сайыларны айт. 3-тен эвель анги сайы тура? 4-тен сонъ насыл сайы келе? 5 сайысынынъ «къомшуларыны» айт.

● 5*. Шекиллернинъ тюзюне ве корююшине бакъып къошув мисаллери тиз.

1.

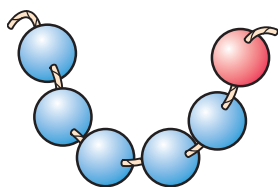

Солда насыл шекиль бар? Сагъ тарафтаки шекиль янында къач таячыкъ бар? О шекиль насыл адландырыла.

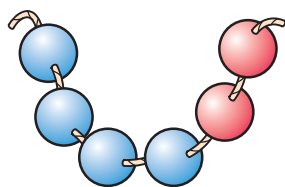
2. Ресимлерге бакъып эки къошув мисали тиз.

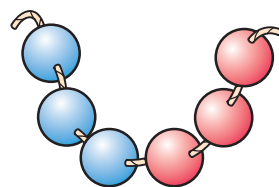
3. Эки ракъамны къошкъанда 6 келип чыкъкъан мисалерни тиз.

$$6 = 5 + 1$$

$$6 = 4 + \square$$

$$6 = \square + \square$$

4. Ресимдеки боюнджакъларнынъ сайысыны мусавийлештир.

$$5 \square 1$$

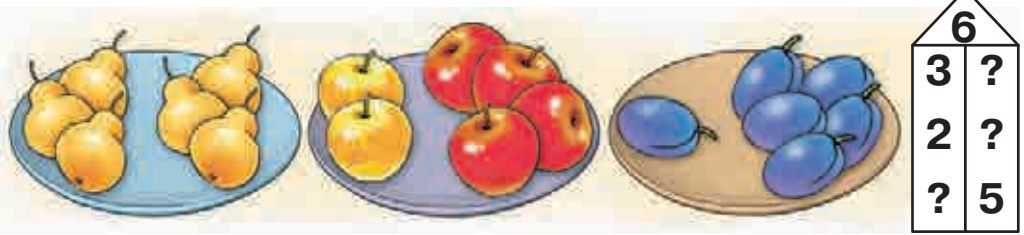
$$4 \square 2$$

$$3 \square 3$$

● 5*. Шекильнинъ тасвирини айт. Къайсы шекиллер чокъча? Ангилери мусавий?

1. Ресимлерге бакъып анылат, 6 сайысыны насыл эки сайынен эльде этмек мумкюн?

2. Дефтеринъе мисаллернинъ джевабыны яз.

$2 + 3 = 5$

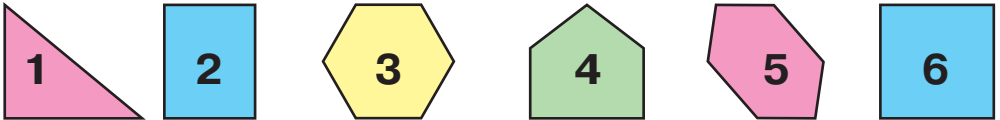
$4 + 2 = \square$

$5 + 1 = \square$

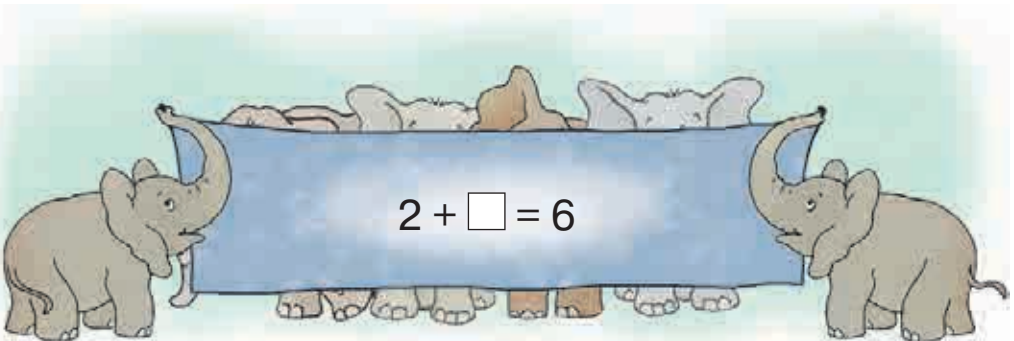
3. Учъ къошув мисали тиз ве яз.

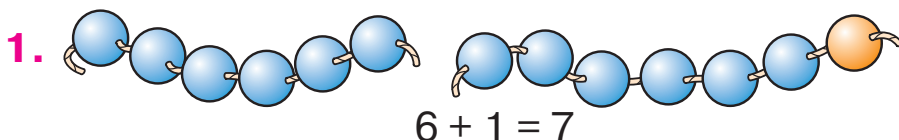
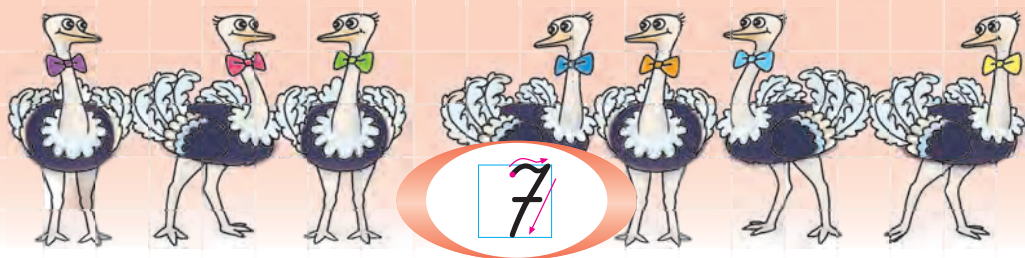

4. Тертип боюнджа бешкошелик кыйсы?

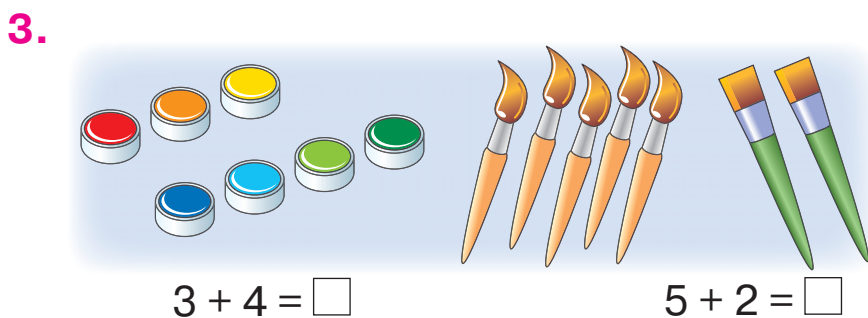
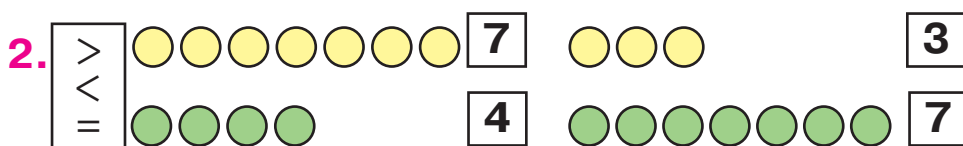

5*. Перде артында къач филь бар?

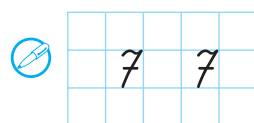

6 сайысындан насыл этип 7 сайысыны мейдангъа кетирмек мумкюнлигини анылат.

4. 1-ден 7-гедже ве 7-ден 1-гедже олган сайыларны окъу. 4 сайысындан эвель насыл сайылар бар? 5 сайысындан сонъ насыл сайы келе? 6 сайысынынъ «къомшуларыны» айт.

● 5*. Эписи олып къач шекиль бар? Къач учъкошелик? Къач чокъкошелик?

1. Кобелеклерни ве къарылгъачларны сай. 1-ден 7-гедже олгъан бутюн сайыларны ардысыра айт.

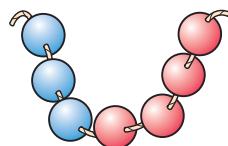
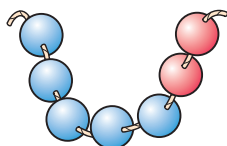
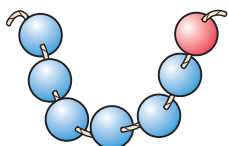

2. Анълат, 7 сайысыны насыл эки сайыгъа айырмакъ мумкюн? Сайыларны нумюнеге бакъып сайла.

$$7 = 6 + 1$$

$$7 = 5 + \square$$

$$7 = \square + \square$$

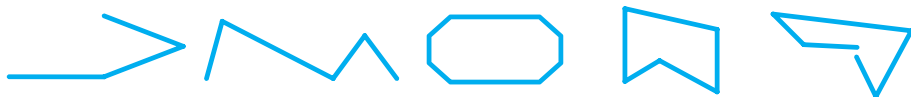

3. Бир афтада 7 кунь бар: базарэртеси, салы, чаршенбе, джумаакъшамы, джума, джумаэртеси ве базар. Ресимде афтанынь куньлери ракъамларнен бельгиленген. Базарэртеси 1 ракъамынен бельгиленген. Афтанынь къайсы куньлери 2; 3; 7 ракъамларынен бельгиленген?

4. Туневин базар куню эди. Бугунь къайсы кунь? Ярын къайсы кунь; о бириси куню къайсы кунь оладжакъ?

5*. Эписи олып къач сыныкъ ёлакъ бар? Къач бирлешкен сыныкъ сызыкъ бар?

1.

Сол тарафта бири-биринен кесишкен эки догъру сызыкь косьтерильген. Догъру сызыкьлар бир нокьтада кесишелер. Сагъ тарафта кене бир догъру сызыкь ве нокьталар бар. Сагъ тарафтаки ресимде эписи олып къач нокьта бар? Къач нокьта бир сызыкьта тура ве къач данеси ондан тышта?

2.

нур — луч
кесик — отрезок

Сол тарафта эки нокьта бельгиленген. Ортада да догъру сызыкьнынъ бир къысмынен бирлешкен эки нокьта бар. Бу, кесиктир.

Догъру сызыкьнынъ сагъ тарафтаки къысмы бир нокьтанен сынъырлана. Бу, нурдыр.

3.

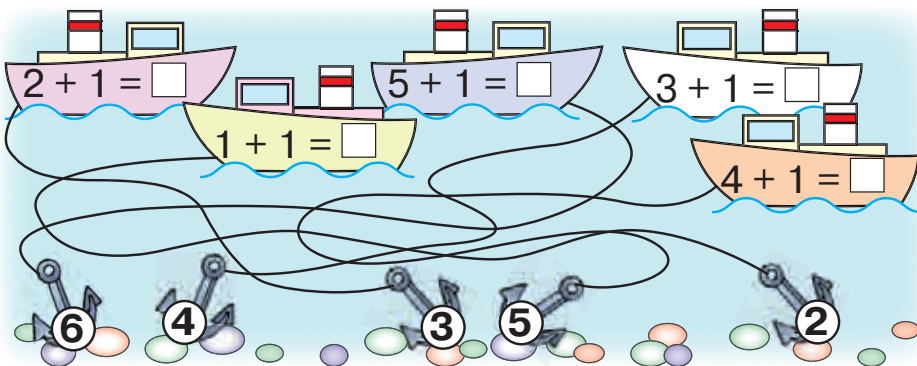

нокьта — точка

Бир чешит узунлыкьта къач кесик бар?
Къайсы кесик энъ къыскъа?

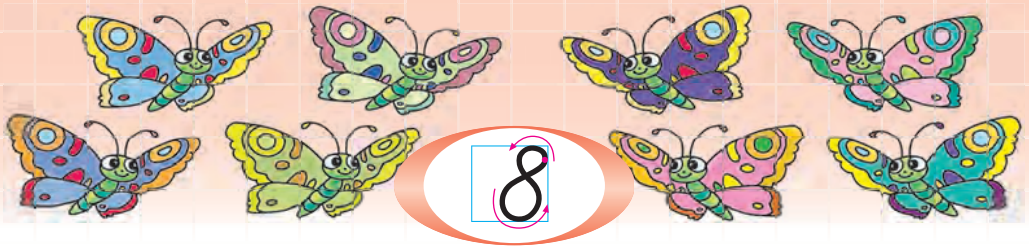
4. Ленгерлер гемилерге догъру багълангъанлармы, тешкерип бакъ.

догъру сызыкь — прямая

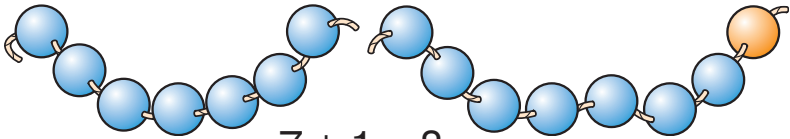

● 5*. Догъру сызыкьта эки нокьта бельгиленген. Кесикни косьтер. Мында къач нур бар?

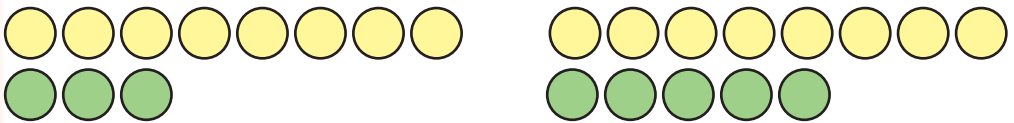
1.

$$7 + 1 = 8$$

Анълат, насыл этип 8 сайысы эльде этильди?

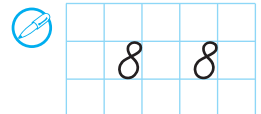
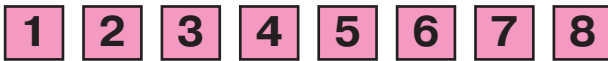
2. Эр бир группадаки сары ве ешилъ тегеречиклерни сайып чыкъ. Эр бир чифттеки сайыларны язма шекильде тенъештир.

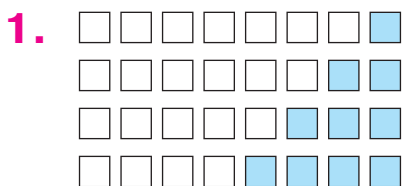
3. $1 + 2 + 3 = \square$

4. Сайыларны 1-ден 8-ге къадар ве 8-ден 1-ге къадар сайып чыкъ. 7 сайысынынъ «къомшуларыны» айт. 6 сайысындан эвель къайсы сайы тура? 7 сайысындан кичик олгъан бутюн сайыларны айт.

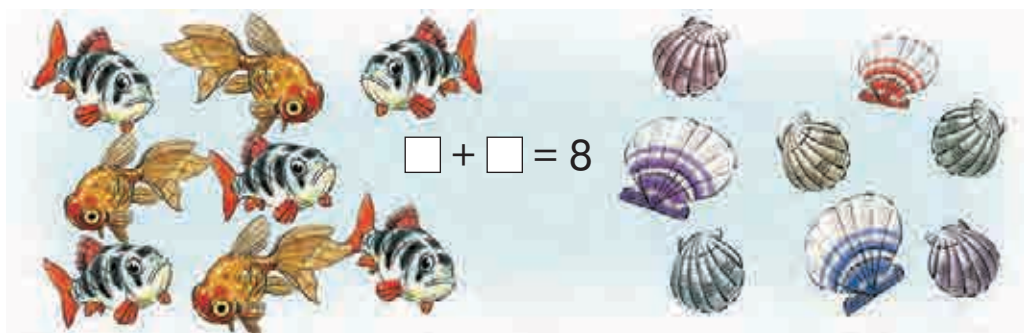
● 5. Окъув афтасында къач кунъ бар? Оларны айт. Чаршенбе кунюнинъ «къомшуларыны» айт.

$8 = 7 + 1$ $8 = 3 + \square$
 $8 = 6 + \square$ $8 = 2 + \square$
 $8 = 5 + \square$
 $8 = 4 + \square$

Ресимге бакъып анълат, 8 сайысыны насыл эки сайыгъа айырмакъ мумкюн. Насыл сайыларны язып чыкъмакъ керек? Мусавийликни окъу.

2. Ресимдеки балыкъларны ве къабурчакъларны къош ве дефтерге эки мусавийлик яз.

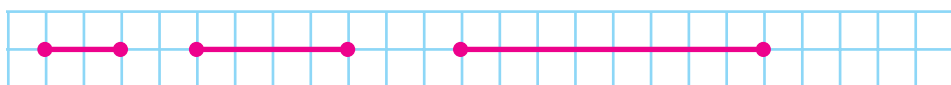
3.
 $3 + \square = 6$ $3 + \square = \square$ $3 + \square = \square$

4. Ойле ракъамларны тап ки, оларны къошкъанда мусавийликлер догъру олсун. Мусавийликлерни окъу.

$7 + \square = 8$ $2 + \square = 4$ $5 + \square = 6$

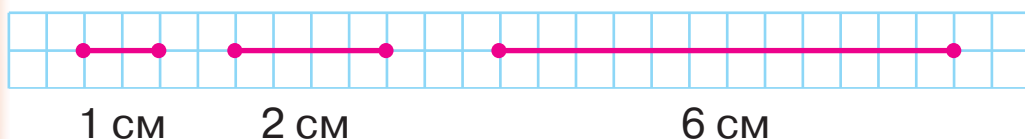
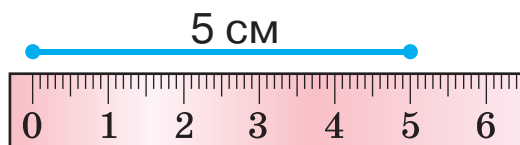
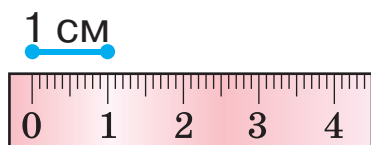

6. Кесиклернинъ узунлыгъыны тенъештир.

1. Кесиклернинъ узунлыгы **сызгычнен** ольчене. Сызгычнынъ къадраны **сантиметрлерге** болюнген. Сагъ тарафтаки кесикнинъ узунлыгы не къадар? **1 сантиметр** узунлыкьтаки кесик дефтернинъ эки козенегине мусавий.

Козенеклер ичиндеки ёлакьнынъ кесиклерине бакъ. Эр бирининъ узунлыгы не къадар олгьаныны окъу.

2. Сызгыч ярдымынен эр бир кесикнинъ узунлыгыны ольче. Оларны тенъештир.

3. Ресимге бакьып мусавийлик тиз.

4. Рахьамларны ойле сайла ки, мусавийлик догьру олсун.

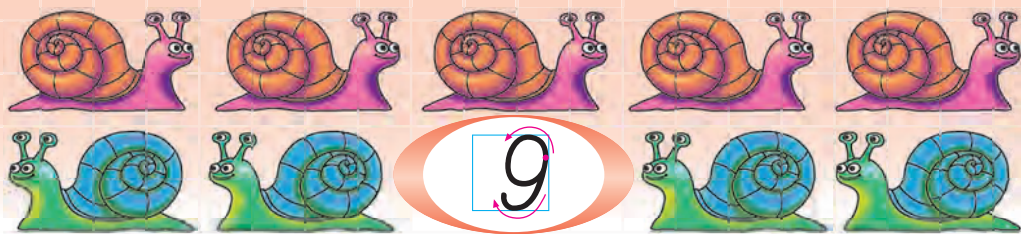
$$5 + \square = 6 \quad 2 + \square = 3 \quad 4 + \square = 5 \quad 6 + \square = 7$$

● 5. Шекиллерде нелер умумий ве фаркьлы?

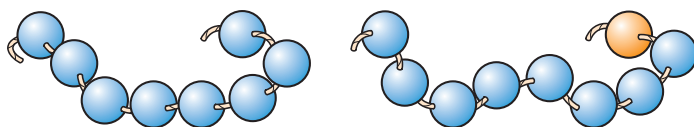

сызгыч — линейка

къадран — шкала

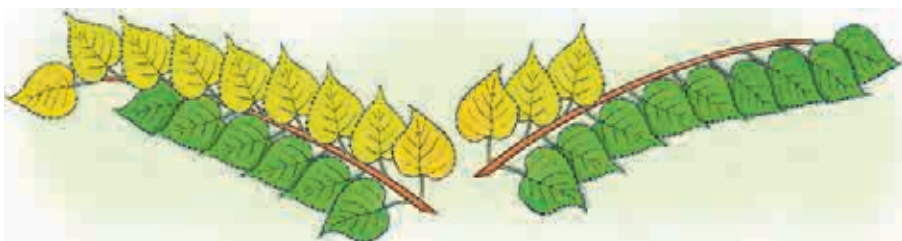
1.

$$8 + 1 = 9$$

Насыл этип 9 сайысы эльде этильди? Мусавийликни окъу.

2. Эр бир пытакъта айрыджа къач сары ве ешилъ япракъ олгъаныны сай. Сайыларны тенъештир ве яз.

3. $\square + 4 = 8$ $\square + 2 = 8$ $\square + 1 = 9$

4. Кесиклернинъ узунлыгъыны ольче ве тенъештир.

5. **1** **2** **3** **4** **5** **6** **7** **8** **9**

6*. Ресимлерде нелер бир чешит ве нелер фаркълы?

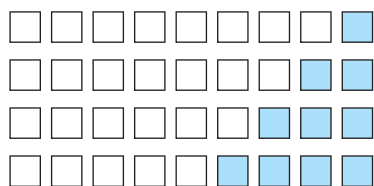
	9	9	

1.

Солдаки ве сагьдаки савутларны сай. 9 сайысынынъ насыл теркиби косьтерильген?

2. Ресимлерге бакьып аньлат, 9 сайысыны насыл эки сайыгьа айырмакь мумкюн. Мусавий-ликни текмилле ве окьу.

$9 = 8 + 1$

$9 = 1 + 8$

$9 = 7 + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = 6 + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = \square + \square$

$9 = \square + \square$

3. Кесиклернинъ узунлыгьыны ольче. Энь узун ве энь кьыскьа кесикнинъ узунлыгьыны тенъештир.

4. Эр бир чифтнинъ сайыларыны тенъештир. Тек «зияде» деген сёзни кьуullan. Меселя, $5 < 7$ язысыны шойле окьумакь мумкюн: «Еди бештен зияде».

9 ве 8

7 ве 8

6 ве 7

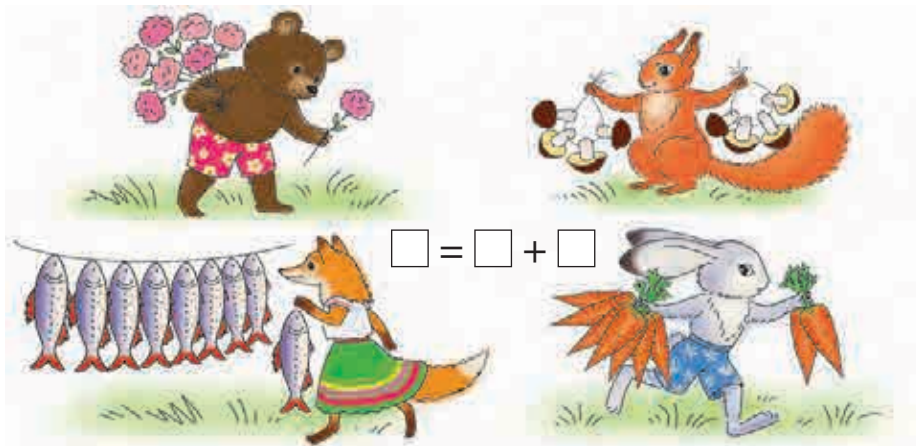
1 ве 9

3 ве 2

● 5*. Насыл шекиллернинъ узунлыгьыны ольчемек мумкюн дегиль?

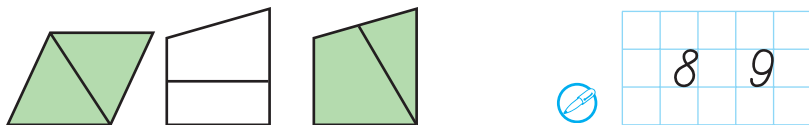
1. Ресимлерден ве схемалардан файдаланып дёрт мусавийлик тиз. Оларны дефтеринье яз ве окью.

2. Язылмай кьалгьан сайыларны айт. 8 ве 3 сайыларынынъ «къомшуларыны» айт.

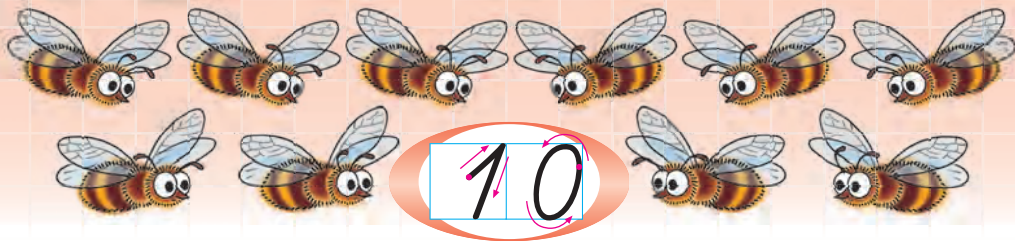
3. Эр бир дёрткошелик кесикнен насыл шекиллерге болюнген?

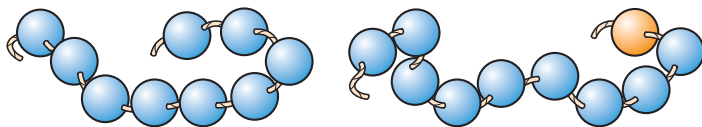
4. Эр бир чифтнинъ сайыларыны теньештир. Тек «эксик» сёзюни кьуллан. Меселя, $3 > 2$ язысыны шойле окьюмакъ мумкюн: «Эки учьтен ЭКСИК».

9 ве 8 7 ве 3 6 ве 4 7 ве 9 5 ве 2

● 5*. Рале устуне сыранен 6 тегеречик кьой, оларнынъ тубюне кене 2 тегеречик кьой. Тегеречиклерни ойле ерлештир ки, эки сырада да оларнынъ сайысы тень олсун.

1.

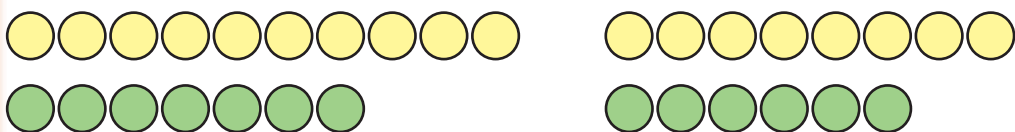
$$9 + 1 = 10$$

Он сайысы эки ракъамнен: бир ве сыфырнен языла. Аньлат, 10 сайысыны насыл эльде этмек мумкюн.

2. 1-ден 10-гъа къадар ве 10-дан 1-ге къадар олгъан сайыларны айтып чыкъ. 5 ве 8 сайыларынынъ «къомшуларыны» айт.

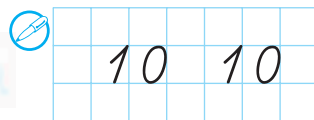
3. Эр бир группадаки сары ве ешилъ тегеречиклерни сайып чыкъ. Эр бир чифттеки сайыларны мусавийлештир.

4.

$$10 = \square + \square$$

● **5***. Эки дост 7 вагоны олгъан треннинъ дёртюджи вагонына минмекни аньлаштылар. Бириси дёртюджи вагонгъа минмек ичюн треннинъ башындан кетти, экинджиси исе сонъундан кетти. Олар анги вагонда бири-биринен расткелиштилер?

1.

Мышыкъларны ве мышычыкъларны айрыджа сай. Бантчыкълары олгъанларыны ве олмагъанларыны айрыджа сай. Эки мусавийлик тиз.

2. Къайсы сайылар язылмагъан? 9 сайысынынъ «къомшуларыны» айт. Эр бир чифтнинъ сайыларыны тенъештир.

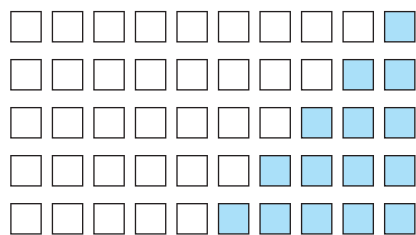
8 ве 6

7 ве 9

5 ве 7

8 ве 10

3. Ресимге бакъып анълат, 10 сайысыны насыл эки сайыгъа айырмакъ мумкюн. Текмилле ве мусавийликлерни яз.

$10 = 9 + 1$

$10 = 1 + 9$

$10 = 8 + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = 7 + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = 6 + \square$

$10 = \square + \square$

$10 = 5 + \square$

4. Ойле ракъамларны сечип ал ки, мусавийлик догъру олсун. Оларны яз. текмилле — дополни

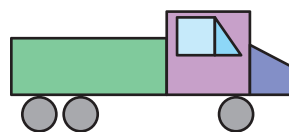
$8 + \square = 9$

$\square + 4 = 10$

$2 + \square = 5$

$9 + \square = 10$

● 5*. Машинаны насыл шекиллерден ясадылар?

1. Солдаки ресимге ве схемагъа бакъып мусавийлик тиз. Оны дефтерге яз ве окъу.

$$4 + \square = \square$$

2. Капиклернинъ кыйметини айт. Эр бир ресимде эписи олып не къадар капик бар?

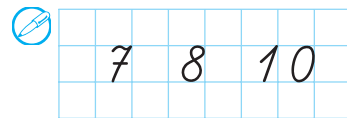
3. Байкъушкъа буюк ве кичик йылдызларны айрыджа эсапламагъа ярдым эт. Мусавийлик тизип дефтеринье яз.

$$\square + \square = \square$$

4. Капиклернинъ кыйметини айт. Мусавийлик тизип дефтеринье яз.

5. Ресимлердеки фаркъларны тап.

6*. Мавы зарфта не къадар япракъ олса, ешилъ зарфта да о къадар япракъ бар. Мавы зарфта исе сары зарфта олгъаны къадар япракъ бар. Анги зарфта япракъ энъ чокъ?

● 7. 8 см узунлыкъта кесик сыз.

Джеми

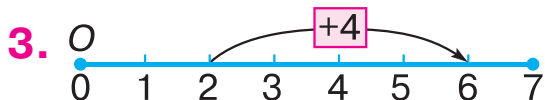
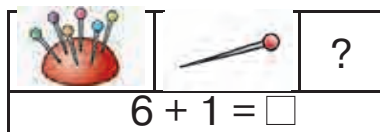
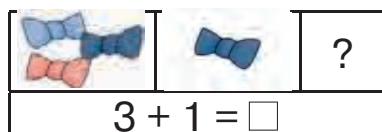
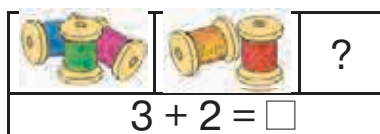
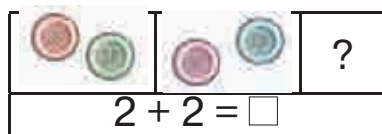
$$\boxed{4} + \boxed{3} = \boxed{7}$$

$$\boxed{6} + \boxed{1} = \boxed{7}$$

Къошулдыжы Къошулдыжы Джеми

Ресимлерге бакъып тизильген мусавийлик-лерни окъу. Къошулгъан сайыларгъа **къошу-лыджылар** дейлер. Къошулув нетиджесине **джеми** дениле. $6 + 1 = 7$ мусавийлигининъ сайыларыны айт. Оны шойле окъумакъ мумкюн: «**6 ве 1 сайыларынынъ джемиси 7-ге мусавий**».

2. Мусавийликлер насыл тизильгенини анълат. Джемилерини тап. Мусавийликлерни окъу.

$$2 + 4 = \square$$

Сайылы кесик ярдымынен де къошмакъ мумкюн. Онынъ башындан (нокъта 0) тень кесиклер ольченген. 2 сайысына къадар эки бойле кесикке маликмиз. Косътергичли кемерчикнен даа дёрт бойле кесик къаврап алынган. Косътергич 2 ве 4 сайыларынынъ джемиси олган 6 сайысыны косътере.

● **4***. Дефтеринъе сайылы кесик сыз. Онъа бакъып $4 + 3$ ве $5 + 2$ джемилерини тап.

къошулдыжы — слагаемое, джеми — сумма

1. Вертолётларгъа джемилерни догъру ерлештирмеге ярдым эт.

$4 + 1 = \square$

$1 + 2 = \square$

$5 + 2 + 1 = \square$

2. 5 ве 6 сайыларынынъ теркиплерини нумюнедеки киби яз.

$5 = 4 + 1$

$5 = 3 + \square$

$5 = 2 + \square$

$6 = 5 + 1$

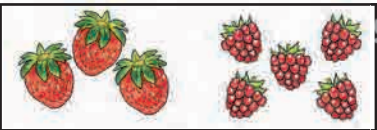
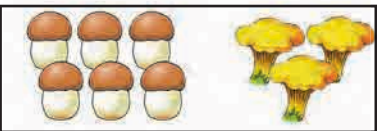
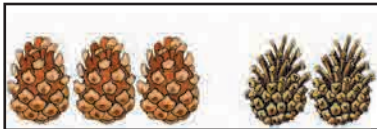
$6 = 4 + \square$

$6 = 3 + \square$

3. Эр бир ресимде эписи олып къачар капик олгъаныны мусавийликлернен яз.

4*.

$6 + 3 = \square$

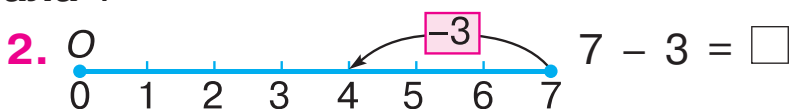
$3 + 5 = \square$

$3 + 2 = \square$

● 5*. Анасы Фераткъа багъчада учтен зияде алма узьмеге рухсет этмеди. Ферат исе 4 алма узьди. Ферат анасынынъ рухсетини бозмадымы?

1. Сол тарафтаки сепетте 4 балыкъ бар. Къач балыкъ сепеттен атылып тюшти? Сепетте къач балыкъ къалды? Мусавийлик тиземиз: $4 - 1 = 3$. « - » ишарети «чыкъарувны» анылата. Мусавийлик бойле окъула: «**Дёрттен бир чыкъарылса, учь къала**».

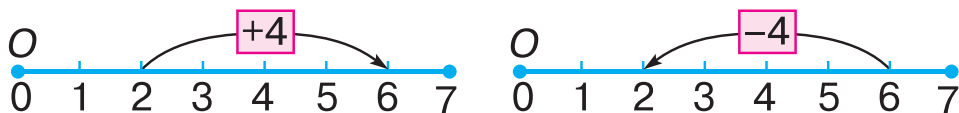

Сайылы кесикке бакъып **сайылы ифаде** тизильген: $7 - 3$ (едиден учь чыкъарыла). 7 сайысындан солгъа косьтергичли кемерчикнен бири-бирине тень олгъан учь кесикни къаврап аламыз. Косьтергич **ифаденинь къыйметини**: 4 сайысыны косьтере. Демек, $7 - 3 = 4$.

Солдаки ёлакътa 5 козенек бар эди. Бир козенекни кесип алдылар. Сайылы ифаде тизейик: $5 - 1$. 4 козенек къалды. Демек, 4 — ифаденинь къыйметидир. Сагъдаки ресимге бакъып ифаде тиз.

● 4. Схемаларгъа бакъып мусавийликлер тиз ве дефтерге яз.

Сайылы ифаде — числовое выражение
ифаденинь къыймети — значение выражения

1. Эр бир маймуннынъ къачар къалачы бар? Къач къалач авада? Мусавийликлерни текмилле.

$$5 - 4 = \square$$

$$5 - 3 = \square$$

2. Башта эр бир къаттаки эписи пенджерелерни сайып чыкъ, сонъра исе тек ярыкъ пенджерелерни сай. Мусавийликлерни текмилле.

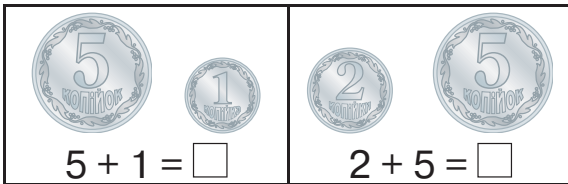
$$6 - 3 = 3$$

$$5 - 1 = \square$$

$$4 - 2 = \square$$

$$6 - 4 = \square$$

3.

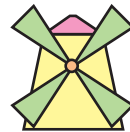
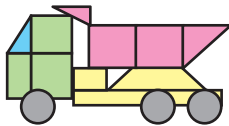
$$5 + 1 = \square$$

$$2 + 5 = \square$$

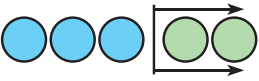
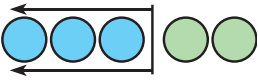

2	3
5	4

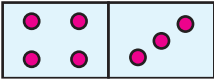
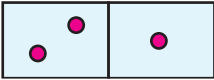
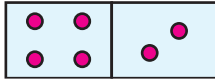
4*. Ресимлерни насыл шекиллерден тиздилер.

● 5*. Али мектепке аякъ машинасында, Алие исе джаяв кельдилер. Оларнынъ къайсы бири ёлгъа зиядедже вакъыт сарф этти? Не ичюн?

1. $3 + 2 = 5$ $5 - 2 = 3$ $5 - 3 = 2$

Мусавийликлер насыл тизильгенини анылат. Биринджи мусавийликнинъ сайыларыны айт. Биринджи ве невбеттеки эки мусавийликнинъ сайыларыны тенъештир.

2. $4 + 3 = 7$ $2 + 1 = \square$ $4 + 2 = \square$
 $7 - 4 = 3$ $3 - 2 = \square$ $6 - \square = \square$
 $7 - 3 = \square$ $3 - \square = \square$ $\square - \square = \square$

Доминонынъ ресимлерине бакъып мусавийликлерни текмилле. Эр бир диречикте къач мусавийлик бар? Къошулдыжы ве джемине билип, дигер къошулдыжыны насыл тапмалы?

Эгер джемиден къошулдыжыларнынъ бири чыкъарылса, дигер къошулдыжыны билирмиз.

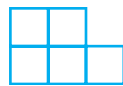
3. $5 + 2 = 7$
 $7 - 2 = 5$

Мусавийликлерни тенъештир. Даа бир дане тиз.

4. Кесикнинъ узунлыгыны ольче. Дефтерде айны узунлыкътаки кесик сыз.

5*. Таячыкълардан шойле шекиль яп. Эки таячыкъны ойле ал ки, 4 мусавий квадрат къалсын.

6*. Ресимге бакъып чешит-тюрю джемилер тиз.

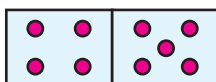
1. Ресимлер ве схемаларгъа бакъып мусавийликлер тиз ве дефтерге яз. 1 сайысыны къош ве чыкъар.

$$4 + \square = \square$$

$$5 - \square = \square$$

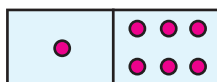
2. Доминонынъ ресимлерине бакъып мусавийликлерни текмилле. Биринджи диречиктеки мусавийликлерни окъу.

$$4 + 5 = 9$$

$$9 - 4 = 5$$

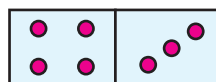
$$9 - 5 = \square$$

$$1 + 6 = \square$$

$$\square - 1 = \square$$

$$\square - 6 = \square$$

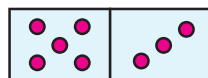
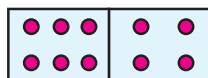
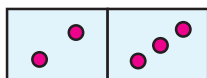

$$4 + 3 = \square$$

$$\square - 3 = \square$$

$$\square - \square = \square$$

3*. Доминонынъ ресимлерине бакъып эр бирине 3-ер мусавийлик тиз.

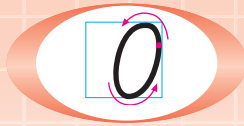

4. Кесиклернинъ узунлыгъыны ольче. Дефтеринъе энъ къыскъа сызыкъны сыз.

7	6		
9	8		

5*. Сыныфта 7 скемлени ойле ерлештиринъиз ки, дёрт диварнынъ эр биринде 2-шер скемле турсын.

1.

$$3 - 1 = 2$$

$$3 - 2 = 1$$

$$3 - 3 = 0$$

Ресимлердеки эр бир кында 3-ер нохут бар эди. Биринджи кындан кьач нохут тыгъырып тюшти? Не кьадар кьалды? Мусавийликни окьу. Экинджи мусавийлик насыл тизильгенини аньлат.

Учюнджи кындан кьач нохут тыгъырып тюшти? Не кьадар кьалды?

Эгер нохут **кьалмагъан олса**, кьыннынъ ичинде **сыфыр** нохут, дениле. Мусавийликни окьу.

2. Эр бир чифттеки сайыларны нумюнедекине коре тенъештир.

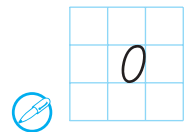
$$2 > 0$$

$$3 < 2$$

$$1 < 0$$

$$0 < 5$$

3. Сайылы кесикни ве мусавийликни козет.

4. Джедвельдеки сайылы кесиктен кьулланып, ифаделернинъ кьыйметини эсапла.

$$4 - 2$$

$$3 - 3$$

$$5 - 5$$

$$4 - 3$$

● 5*. Таячыкълардан бойле шекиль яп. 2 таячыкьнынъ ерини ойле денъиштир ки, эвчик байракъ олып кьалсын.

сыфыр — ноль

1. Солдаки ресимде 2 бойнузчыкъ тасвирленген. Оларны ашадылар, демек: $2 - 2 = 0$.

2. Ресимге бакъып мусавийлик тиз ве анълат.

3. Эр бир ифаденинъ кыйметини эсапла.

$1 - 1$	$4 - 1$	$7 - 1$
$2 - 1$	$5 - 1$	$8 - 1$

4. Ифаделер тиз ве оларнынъ кыйметини эсапла.

$2 + 3 = \square$	$2 + 2 = \square$	$\square + \square = \square$	$\square + \square = \square$
$5 - 2 = \square$	$4 - 2 = \square$	$\square - \square = \square$	$\square - \square = \square$
$5 - 3 = \square$		$\square - \square = \square$	

Биринджи диречикте 3 мусавийлик бар. Экинджисинде исе — тек 2 дане. Не ичюн? Кене бойле мусавийликлер тиз.

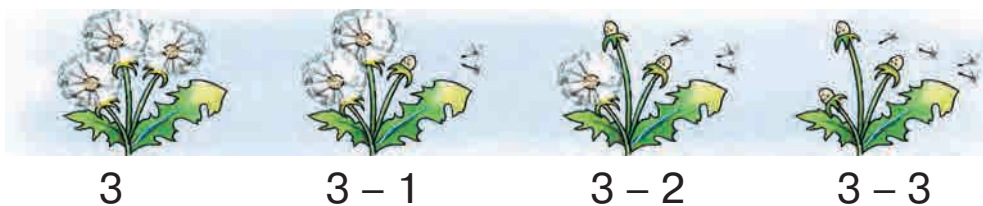
5. Сайыларны 0-дан 10-гъа къадар, 10-дан 0-гъа къадар окъу. 1 сайысынынъ «къомшулары»ны айт.

6*. Ресимлерде нелер умумий ве нелер фаркълы?

1. Эр бир ресимдеки чечеклерни сай. Сайыларны окъу. Ресимлерге эсасланып ифаделернинъ кыйметини эсапла.

2. Башта отлар арасында мантар ёкъ эди. Яни мантар сыфыр эди. 3 мантар осип чыкъты, яни 3 мантар олды. Демек, $0 + 3 = 3$. Мусавийликни окъу. Акъмантарнынъ ресимине бакъып, мусавийлик насыл тизильгенини анълат.

3. Ифаделернинъ кыйметини эсапла.

$$\begin{array}{cccc} 3 - 3 & 7 - 1 & 7 + 1 & 10 - 1 \\ 4 + 0 & 7 - 0 & 8 + 1 & 9 - 1 \end{array}$$

4. Сайыларны нумюнедеки киби тенъештир.

$$8 < 9 \quad 10 \square 9 \quad 0 \square 1 \quad 6 \square 0$$

5. 6, 5 ве 1 сайыларынен учь чешит-тюрлю мусавийлик тиз.

● 6*. Ресимлерде насыл шекиллерни коресинъ?

1.

Солдаки ресимде тавшанларны саймакъ мумкюнми? Къач тавшан олгъаныны насыл бильмели?

Меселе тизейик.

4 тавшан бар эди. Даа 1 тавшан кельди. — Биз бильгенлеримиз, бу — меселенинъ **шарты**.

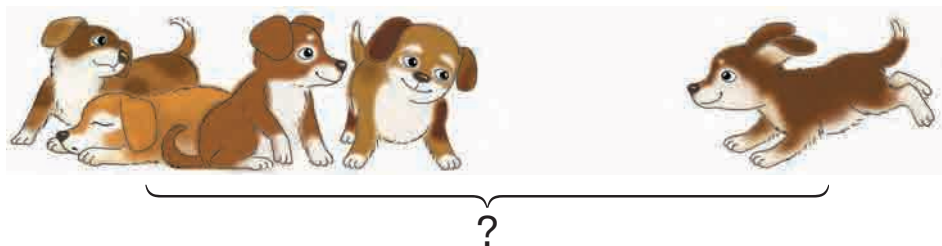
Эписи олып къач тавшан олды? — Тапылмасы керек олгъаны исе — меселенинъ **суалидир**.

$4 + 1 = 5$ — Меселенинъ **чезими**.

5 тавшан олды. — Меселенинъ **джевабы**.

Сагъдаки ресимге бакъып меселе тиз ве чез.

2. Къошув меселеси тиз ве чез.

3. Чыкъарув меселеси тиз ве чез.

5 эди

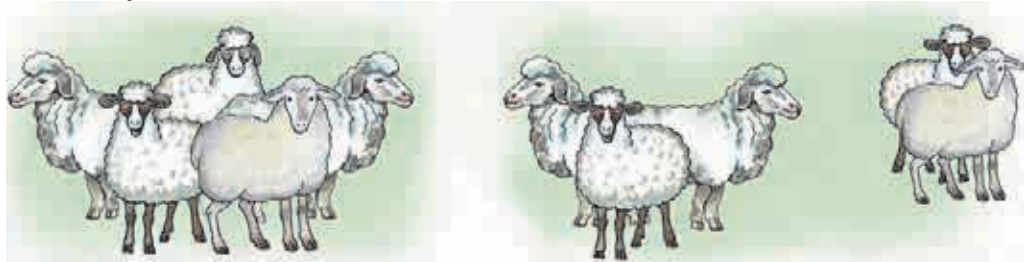
● **4***. Сайыларны энъ кичигинден энъ буюгине къадар тиз ве сёзни окъу.

8 5 6 7 3
О Е Т Р М

меселе — задача
шарт — условие
суаль — вопрос
чезим — решение
джевап — ответ

1. Солдаки ресимге бакъ. Къач кьой бар эди? Сагъдаки ресимге бакъ. Не олды? Къойлар акъкъында меселе тиз ве эсапла.

Бар эди

$$\square - \square = \square$$

2. Нумюдеки киби сайыларны тенъештир.

$7 < 8$

$9 \text{ ве } 8$

$4 \text{ ве } 8$

$9 \text{ ве } 7$

$6 \text{ ве } 9$

$8 \text{ ве } 7$

$4 \text{ ве } 3$

$7 \text{ ве } 9$

3. Тюшюрильген сайыларны айт.

1 2 3 5 7 10

9 8 6 4 3

4. 5 сайысындан эвель; 7 сайысындан эвель; 10 сайысындан эвель; 2 сайысындан эвель къайсы сайылар туралар? 9 сайысындан сонъ; 1 сайысындан сонъ; 7 сайысындан сонъ; 8 сайысындан сонъ къайсы сайылар келелер? 6 сайысынынъ; 9 сайысынынъ «къомшуларыны» айт.

5. 6 сайысындан кичик сайыларны язып ал.

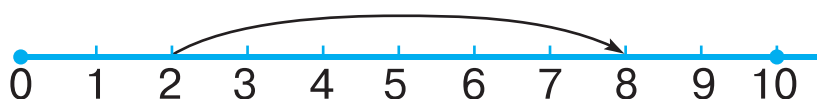
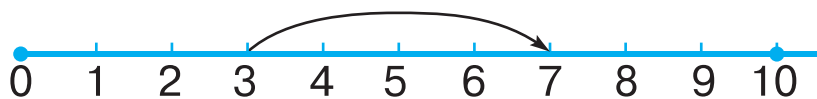
1 9 10 7 5 4 2 8 3

● 6*. Ресимде къач кесик бар? Къач нур бар?

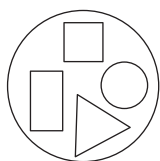

КЪОШМА МЕШГЪУЛИЕТЛЕР

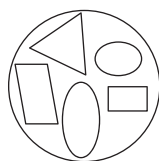
1. Сайылы кесиклерге бакъып ифаделер тиз.

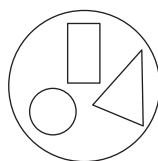
2. Группаларны олардаки шекиллернинъ сайысы зияделешювине коре ерлештир. Сёзни окъу. Бу шеэр акъкъында сен не билесинъ?

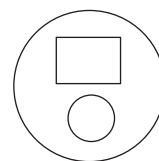
Е

В

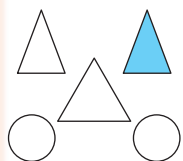

И

К

3. Ифаделернинъ кыйметини эсапла ве ресимге бакъып олар насыл тизильгенини анълат.

$2 + 1$

$2 + 2$

$5 - 3$

$4 + 1$

$3 - 1$

$4 - 2$

$5 - 2$

$5 - 4$

$3 - 2$

$3 + 2$

$5 - 1$

$2 + 2 + 1$

● 4. Эр бир чубукъта 8 япракыкъ олмасы ичюн даа къач япракъ япмакъ керек?

10 САЙЫСЫ СЫНЪЫРЛАРЫНДА КЪОШУВ ВЕ ЧЫКЪАРУВ. КЪОШУВ ВЕ ЧЫКЪАРУВ ДЖЕДВЕЛЛЕРИНИ ТИЗЮВ

1.	☐ ☐	$1 + 1 = 2$	$2 - 1 = 1$
	☐ ☐ ☐	$2 + 1 = 3$	$3 - 1 = 2$
	☐ ☐ ☐ ☐	$3 + 1 = 4$	$4 - 1 = 3$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$4 + 1 = 5$	$5 - 1 = 4$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$5 + 1 = 6$	$6 - 1 = 5$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$6 + 1 = 7$	$7 - 1 = 6$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$7 + 1 = 8$	$8 - 1 = 7$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$8 + 1 = 9$	$9 - 1 = 8$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$9 + 1 = 10$	$10 - 1 = 9$

Сыралардаки беяз ве мавыларындан гъайры эпи-си козенеклерни эсаплап чыкъ. Ифаденинъ кыйметини насыл таптынъыз? Джедвеллерни окъу.

2. $4 + 1 + 1 = \square$ $10 - 1 - 1 = \square$ $9 - 1 - 1 = \square$

3. Чыкъарув меселеси тиз ве чез.
9 дане эди.

4. Тюшюрийлген сайы ве ишаретлерни яз.

$6 + \square = 7$ $8 \square 1 = 7$ $9 - \square = 8$ $5 \square \square = 6$

● 5*. Тайлакътa (каток) 8 бала бар эди. Оларгъа Сервер де келип къошулды. Тайлакътa къач бала олды?

1. Сепетте 9 хыяр бар, чанакъта исе 1 хыяр. Эписи олып къач хыяр бар?

2. Косьтерильген амеллерге меселе тиз ве чез. амель — действие

  $\square - \square = \square$	 $\square - \square = \square$
--	---

3*. Эр бир айванчыкъ насыл масал окъуй?

4. $8 - 1 - 1$ $5 + 1 + 1$ $7 + 1 - 1$ $4 + 0 + 1$
 $9 - 1 - 1$ $6 + 1 + 1$ $8 + 1 - 1$ $3 - 0 - 0$

5. Кесиклернинъ узунлыгыны ольче ве тенъештир.

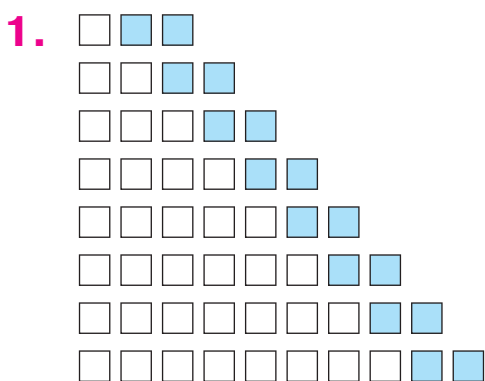

6. 9 ве 10 сайыларынынъ теркибини яз.

$9 = 3 + 6$	$9 = 8 + \square$	$10 = 9 + \square$
$9 = 4 + \square$	$9 = 7 + \square$	$10 = 8 + \square$
$9 = 5 + \square$	$9 = 6 + \square$	$10 = 7 + \square$

7. Ресимге бакъып джемини тапмакъ ифадесини ве 2 де чыкъарув ифадесини тиз.

$1 + 2 = 3$

$3 - 2 = 1$

$2 + 2 = 4$

$4 - 2 = 2$

$3 + 2 = 5$

$5 - 2 = 3$

$4 + 2 = 6$

$6 - 2 = 4$

$5 + 2 = 7$

$7 - 2 = 5$

$6 + 2 = 8$

$8 - 2 = 6$

$7 + 2 = 9$

$9 - 2 = 7$

$8 + 2 = 10$

$10 - 2 = 8$

Ресимлерге бакъып ифаденинь манасыны насыл тапкъаныньны аньлат. 2 сайысынынъ къошув ве чыкъарув джедвелини окъу. Не ичюн «къомшу» ифаделернинъ манасы 1 сайыгъа фаркъ эте?

2. Ифаделерни эсапла. 2 сайысынынъ къошув ве чыкъарув джедвелинден къуллан.

$6 + 1 + 2$

$7 - 2 + 1$

$7 + 1 - 2$

3.

$8 - 2 = \square$

$7 + \square = \square$

4. Косьтерильген амеллерге меселе тиз ве чез.

$\square + \square = \square$

$8 - \square = \square$

● 5*. Мектеп янында 5 алма тереги осе эди. Даа 1 армут ве 2 алма тереги отурттылар. Мектеп янында къач алма тереги олды?

1. $6 + 2 = \square$

2*. Ифаде ве сайыны нумюнедеки киби тенъештир.

$6 + 2 > 7$

$6 + 1 \square 8$

$4 + 2 \square 5$

$6 + 2 < 10$

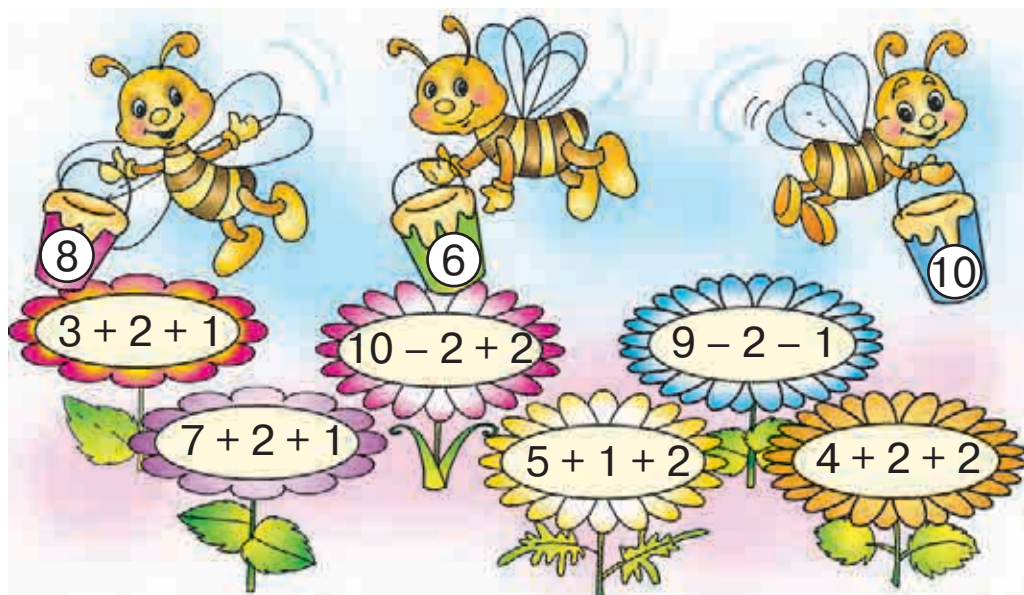
$6 - 1 \square 5$

$9 - 1 \square 8$

3.

  $\square - \square = \square$	 $\square + \square + \square = \square$
--	--

4. Эр бир балкъурт къайсы чечектен шыра топлайджагыны белъгиле.

5. Сайыларны энъ кичигинден башлап энъ буюгине къадар язып ал.

5 4 7 8 6 9

● 6*. Гульнар Алиеден тез чапа, Алие исе Тензиледен тездже чапа. Гульнар Тензиленинъ артындан етерми экен?

1.

1 данеге
эксильттилер

2 данеге

зияделештирдилер

Сол тарафтаки ресимде къапысталарнынъ сайысыны бир данеге эксильттилер. **Эксильтмек ичюн чыкъармакъ керек.**

Сагъ тарафтаки ресимде къапысталарнынъ сайысыны эки данеге арттырдылар. **Зияделештирмек ичюн къошмакъ керек.** Ресимлерге бакъып 1-ге эксильтмек ве 2-ге зияделештирмек мусавийликлерини тиз.

2.

1-ге зияде

Ресимге бакъып меселе тиземиз.

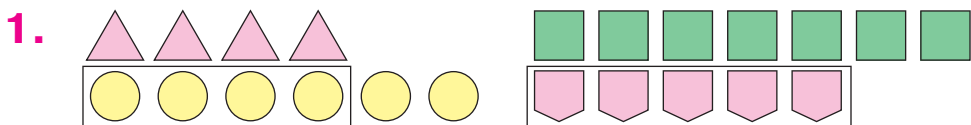
Меселенинъ шарты: «Занбакъ устюнде эки бакъа отура, къамышлар ичинде исе бир бакъа зияде».

Меселенинъ суали: «Къамышлар ичинде къач бакъа бар?»

Чезим. $2 + 1 = 3$.

Джевап. Къамышлар ичинде 3 бакъа бар.

● **3.** Тёпеликтен 2 огъланчыкъ, о къадар да къызчыкъ тайып ойнай эди. Эписи олып тёпеликтен къач бала тайды?

Учыкошелликлер не къадар олса, тегеречиклер де **о къадар, ве даа 2 дане.**

Учыкошелликлерге коре тегеречиклер **2 дане зияде.**

$$4 + 2 = 6$$

Мусавийликни бойле окъу: «**Дёрт экиге зияделештирильсе, алты оладжакъ**».

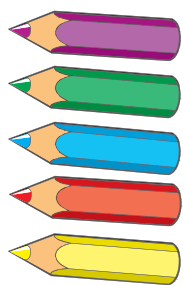
Дёрткошелликлер бешкошелликлер олгъаны къадар, тек 2 данесиз.

Дёрткошелликлерге коре бешкошелликлер **2 дане эксик.**

$$7 - 2 = 5$$

Мусавийликни бойле окъу: «**Еди экиге эксильтирильсе, беш оладжакъ**».

2. Ресимлерге ве языларгъа бакъып учь меселе тиз. Эр бир меселенинъ шартыны ве суалини айт. Оларны агъзавий чез ве джевапларыны айт.

0-гъа
зиядедже

1-ге
зиядедже

1-ге
эксикче

3. $6 + 3 > 7$

$6 + 3 < 10$

$4 + 1 \square 5$

$4 + 1 \square 6$

$3 + 3 \square 5$

$3 - 3 \square 1$

● 4. $10 - 2 + 1$
 $10 - 1 - 1$

$9 - 2 - 1$
 $9 - 1 - 2$

$8 - 2 - 2$
 $8 - 1 + 2$

1.		$1 + 3 = 4$	$4 - 3 = 1$
		$2 + 3 = 5$	$5 - 3 = 2$
		$3 + 3 = 6$	$6 - 3 = 3$
		$4 + 3 = 7$	$7 - 3 = 4$
		$5 + 3 = 8$	$8 - 3 = 5$
		$6 + 3 = 9$	$9 - 3 = 6$
		$7 + 3 = 10$	$10 - 3 = 7$

Ресимлерге бакъып 3 сайысынынъ къошув ве чыкъарув джедвели насыл тизильгенини анълат. Джедвельни окъу.

2. $6 + 1 + 3$ $7 - 2 - 3$ $8 - 2 + 3$ $1 + 3 + 3$
 $0 + 3 + 3$ $9 + 1 - 3$ $6 - 1 - 3$ $5 + 1 - 3$

3. Чыкъарув меселеси тиз ве чез.

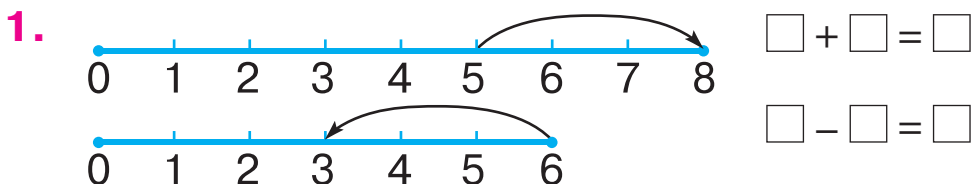
3-дане эксик

4. Къошув меселеси тиз ве чез.

3 дане зияде

● 5*. Анамда 2 хыяр ве 6 помидор бар эди. О, хыярнынъ эписини ве о къадар да помидор алып салат азырлады. Къач помидор къалды?

Сайылы кесиклер ве схемалардан ифаде тиз ве эсапла. Эр бир мисальде кесиклер (3 сайысы) насыл ольченгенини анылат.

2. Емликте 7 баштанкъара отура эди. Даа 3 торгъай келип къонды. Эписи олып къач къуш олды?

3. Эр бир кесикнинъ узунлыгыны ольче.

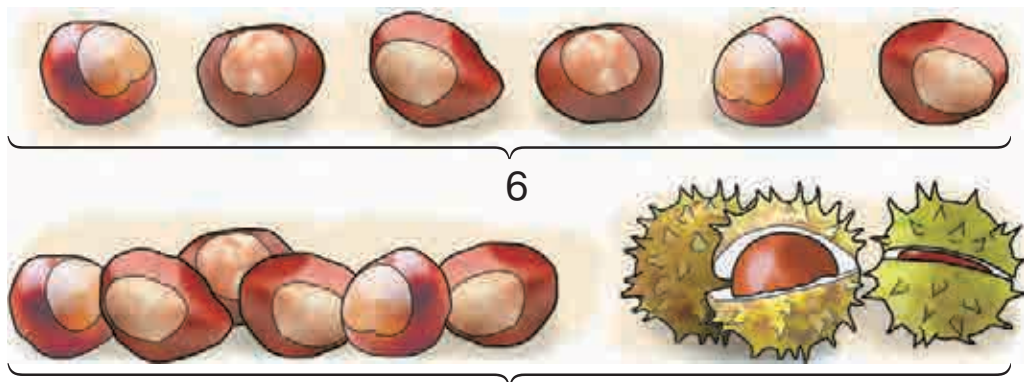
Берильген кесиклернинъ энъ узунундан 2 см узунджа кесик сыз.

4. Ресимлерге бакъып ифаделер тиз ве къыйметини эсапла. Меселя: $6 + 2 + 1 = 9$.

● 5*. Тавшаннынъ 7 хавучы бар эди. Оларнынъ учюнден гъайры эписини ашады. Къач хавуч къалды? Тавшан къач хавуч ашады?

1. Ресимлерге бакъып шойле меселе тизмек мумкюн: «Юкъарыда 6 кестане бар, ашагъыда исе учь кестане зияде. Ашагъыда къач кестане бар?» Меселени чез ве джевабыны айт.

О къадар ве даа 3 кестане

2. Ресимлерге бакъ ве айт, не бар эди ве не къалды. Меселени тиз: шартыны айт ве суаль къой. Меселени чез.

7 дане эди

Не къадар къалды?

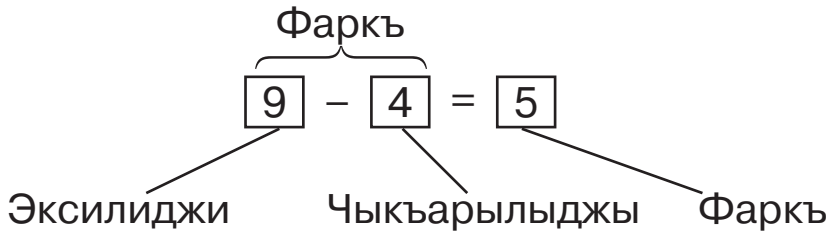
$$\square - \square = \square$$

3. $8 - 3 - 3$ $6 - 2 - 3$ $2 + 2 + 3$ $2 + 2 + 2$
 $7 + 3 - 2$ $9 - 1 - 3$ $4 - 3 - 1$ $8 - 2 - 3$

4. Чечеклернинъ устюнде 5 кобелек отура эди. 2 кобелек учып кетти. Къач кобелек къалды?

5. Дефтеринъе эки кесик сыз: бирисининъ узунлыгъы 5 см, дигери 2 см къыскъа.

1.

2.

	$1 + 4 = 5$	$5 - 4 = 1$
	$2 + 4 = 6$	$6 - 4 = 2$
	$3 + 4 = 7$	$7 - 4 = 3$
	$4 + 4 = 8$	$8 - 4 = 4$
	$5 + 4 = 9$	$9 - 4 = 5$
	$6 + 4 = 10$	$10 - 4 = 6$

Ресимлерге бакъып анылат, $5 + 4$ джемиси ве $9 - 4$ фаркъыны насыл таптылар. 4 сайысынынъ къошув ве чыкъарув джедвеллерини окъу.

3. Ифаделерни яз ве къыйметини эсапла. Сонъки ифадеде 8-ден эписи олып не къадар чыкъарылды?

$6 - 4 + 2$	$7 + 1 - 4$	$7 + 3 - 4$	$6 - 3 - 3$
$9 - 3 + 4$	$6 - 2 + 3$	$5 + 4 - 3$	$8 - 4 - 4$

4. Меселе тиз: онынъ шартыны айт, суаллер къой. Меселени чез ве джевабыны бильдир.

Бар эди

Багъышладылар

Къалды — ?

● 5. Дефтеринъе тамам бойле кесик сыз.

1. Ресимге бакъ. Къач нарат бар эди? Къач дане-сини саттылар? Меселе тиз. Онынъ шарты ве суа-лини айт. Меселени агъзавий шекильде чез.

6 дане эди

Сатылды

2. $6 + 3 - 4$ $6 + 4 - 3$ $7 - 4 + 2$ $2 + 4 - 3$
 $1 + 4 + 4$ $0 + 2 + 4$ $5 - 4 + 3$ $1 + 3 - 2$

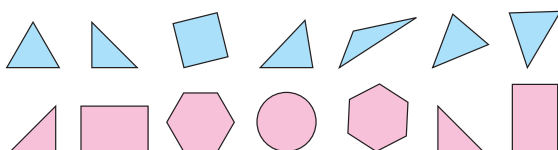
3. $5 + 4$ $9 - 3$ $7 - 2$ $4 - 4$ $6 - 2$ $0 + 7$

4*. Сансарнынъ 5 нохуты ве 2 мантары бар эди. О, даа 3 нохут тапты. Сансарнынъ къач нохуты олды?

5. Ифаделерни ве сайыларны нумюнелердеки киби тенъештир.

$7 + 2 < 10$ $8 - 1 > 6$ $6 + 2 \square 8$ $4 + 2 \square 7$
 $9 < 10$ $7 > 6$ $9 - 2 \square 5$ $8 - 2 \square 4$

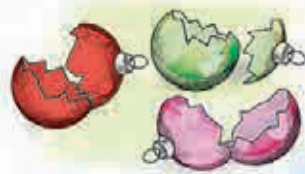
6*. Эр бир сырада бир-бирине бенъзеген ве бир де арткъач («ябанджы») шекиллер бар. Арткъач шекиллерни тап ве айт. Аньлат.

1.

Бар эди

Къырылды

Не къадар къалды?

2.

Бар эди	Масраф этильди	Къалды
		?

3. Клоунлар акъкъында меселе тиз ве чез.

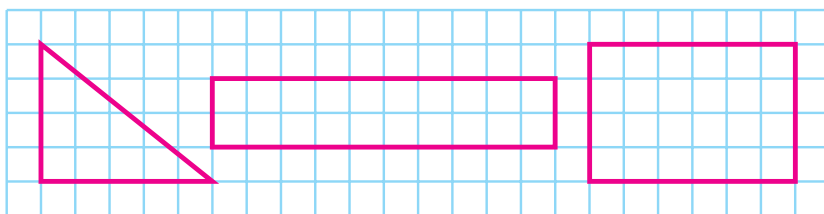
3 бар эди

Кельди

Къач дане олды ?

4.

● ? 5*. Аювгъа дерске 6 савускъан учып кельди. О савускъанлардан тек экиси дерске азырлангъан. Дерске къач тенбель савускъан учып кельген?

1.	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$1 + 5 = 6$	$6 - 5 = 1$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$2 + 5 = 7$	$7 - 5 = 2$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$3 + 5 = 8$	$8 - 5 = 3$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$4 + 5 = 9$	$9 - 5 = 4$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$5 + 5 = 10$	$10 - 5 = 5$

Эр бир сырада беяз ве мавы козенеклерни айры-айры сайып чыкъ. $4 + 5$ джемиси ве $10 - 5$ фаркы насыл тапылгъаныны анылат. Джедвеллерни окъу. Экинджи ве бешинджи сырлардаки биринджи къошулдыджи ве джемилерни теньештир. Насыл нетидже чыкъармакъ мумкюн?

2.	$4 + 5 + 1$	$7 + 2 - 5$	$6 - 4 + 5$
	$10 - 3 - 5$	$2 + 5 - 4$	$9 + 1 - 5$

3. Юмакъ ве макъара йиплери акъкъында меселе тиз ве чез.

5 дане эксик

4. 1) Бир бурумда 7 армут бар, экинджисинде 3 дане зияде. Экинджи бурумда къач армут бар?

❄️ 2) 7 сайысыны 5 сайысына денъиштирип айны ойле меселе тиз. Чезимде амель денъиштимми?

5. Бир бурумда 7 армут бар, экинджисинде 3 дане эксик. Экинджи бурумда къач армут бар?

● 6*. Ойле сайы ве амель ишаретлерини сайлап ал ки, мусавийликлер догъру олсун.

$7 + \square = 9$

$10 - \square = 8$

$\text{❄️ } 6 \square \square = 1$

$2 + \square = 7$

$6 - \square = 1$

$4 \square \square = 9$

1.

Тавшанчыкълар ве хавучларны сай. Къач хавуч арткъач? Демек, хавучларгъа коре тавшанчыкълар 3 дане эксик. Хавучлар исе тавшанчыкъларгъа коре 3 дане зияде. 8-ден 5 не къадар эксик экенини насыл бильмек мумкюн? Ифаде тиз.

2.

Группагъа (чокълукъкъа) бакъ. Къач клюшка арткъач? Нетидже чыкъар. 4-ке коре 6 не къадар зияде экенини насыл бильмек мумкюн? Ифаде тиз ве фаркъны тап.

3. Копечик 7 достуны байрамнен хайырламакъ истей. Онынъ 5 открыткасы бар. Не къадар етишмей? 7-ге коре 5 не къадар эксик олгъаныны насыл бильмек мумкюн?

Бир сайы дигеринден не къадар зияде я да эксик экенини бильмек ичюн буюкче сайыдан кичик сайыны чыкъармакъ керек.

4. $8 + 2$ $10 - 5$ $7 - 3$ $5 + 2$ $4 + 5$ $9 - 1$

5*. Эв насыл шекиллерден ясалгъан? Къайсы ренктеки шекиллер чокъча?

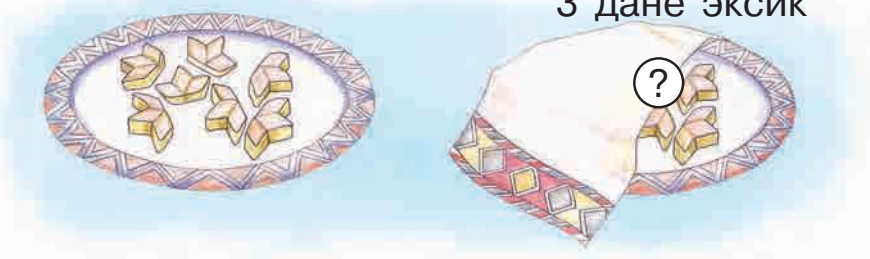
8	9	10
---	---	----

1. Ресимли сызгыравукуьлар ресимсиз сызгыравукуьлардан кьач дане зияде?

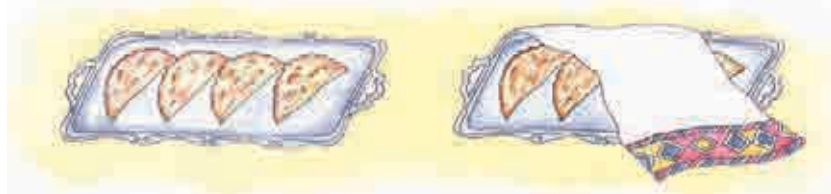

2. Ресимге бакъып меселе тиз ве чез.

3 дане эхик

3. Ресимге бакъып меселе тиз ве чез.

Сайысы айны

?

4. $6 - 3 - 2$

$6 + 4 - 1$

$7 + 3 - 1$

$5 + 5 - 4$

$1 + 2 - 0$

$4 + 4 - 5$

5. Учъ кесик сыз: биринджисининъ узунлыгы 6 см, экинджи кесик биринджисинден 2 см кыискъа, учюнджиси исе биринджисинден 3 см узун.

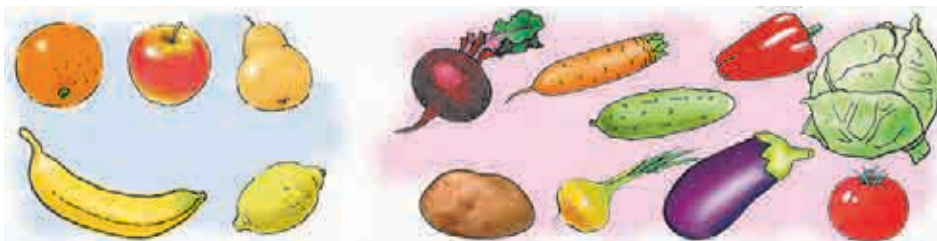
● 6*. Асан тюкяндан отьмек сатын алды, онъа 10 капик къайтым бердилер. Онъа насыл капиклер бере билелер?

1.	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$1 + 6 = \square$	$7 - 6 = \square$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$2 + 6 = \square$	$8 - 6 = \square$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$3 + 6 = \square$	$9 - 6 = \square$
	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	$4 + 6 = \square$	$10 - 6 = \square$

Ресимлерге бакъып джемисини ве фаркъларыны тап. 6 сайысынынъ къошув ве чыкъарув джедвеллерини окъу.

2.	$10 - 6 + 4$	$9 - 5 + 6$	$7 - 5 + 6$
	$8 - 6 + 2$	$8 - 6 + 5$	$7 - 6 + 5$

3. Себзелерге нисбетен мейвалар не къадар эксик?

4. 1) Бир тепсиде 5 эрик бар, экинджи тепсиде исе 4 эрик зияде. Экинджи тепсиде къач эрик бар?

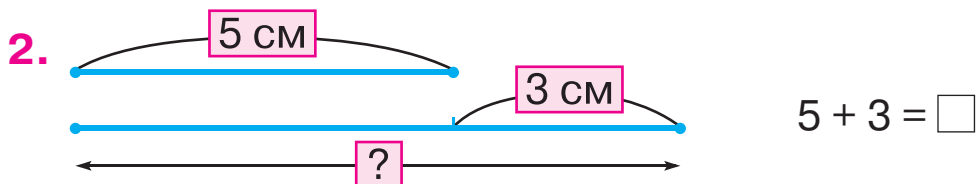
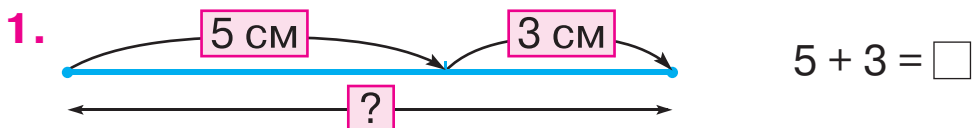
❄ 2) «Зияде» сёзюни «эксик» сёзюнен деньиштир. Вазифенинъ чезилюви насыл деньишти?

5.	$10 - 3 - 3$	$9 + 1 - 2$	$9 - 3 - 2$	$6 + 3 - 2$
	$10 - 2 - 2$	$8 - 1 + 2$	$5 + 2 + 2$	$8 - 1 + 3$

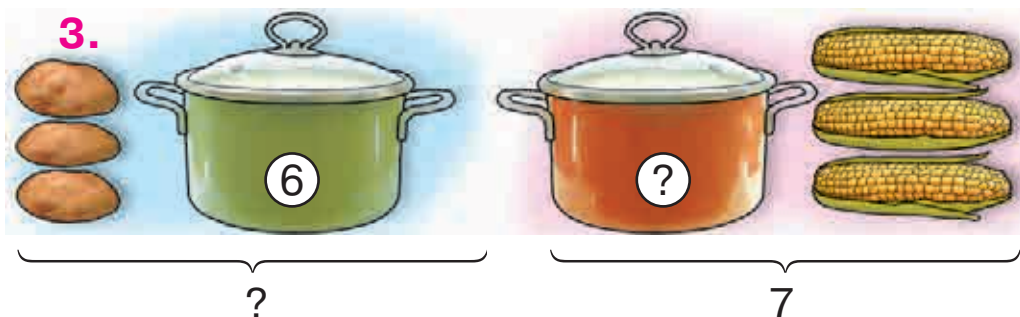
6. 6 см узунджа кесик сыз.

● 7*. Сансарнынъ 6 акъ мантары ве 3 улакъ мантары бар. О, 5 мантарыны кирпиге берди. Кирпи энъ аздан къач акъ мантар ала биле?

3 см узунджа

4*. Ресимге бакъып меселе тиз ве чез.

Бар эди Къалды Ашадылар

5. Зеранынь 7 дефтери сантырач ве 3 данеси ёлакълы. Зеранынь эписи олып къач дефтери бар?

● 6*. Бир маймуннынъ 6 бананы бар, экинджисининъки — 4 дане. Экисинде де бананларнынъ сайысы тень олмасы ичюн олар не япмакъ кереклер?

1. 7 капик къайтымны насыл капиклернен бер-мек мумкюн?

2. Меселе тиз ве чез.

Батоннынъ фиаты 3 грн.

Рулет – ? , 5 грн паалы.

3.

Бар эди	Масраф этильди	Къалды
		?

4. $6 - 3$ $10 - 4$ $4 + 3$ $5 + 3$

 $3 + 6$ $9 - 4$ $7 + 3$ $8 - 4$

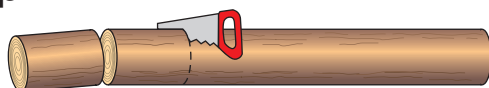
5. Меселе тиз ве чез.

6. $8 + 2 - 5$ $10 - 6 - 4$ $9 - 6 + 4$ $1 + 3 + 4$

$8 - 5 + 6$ $5 + 4 - 3$ $7 - 2 + 3$ $4 - 3 - 1$

● 7*. Агъачны 6 къысымгъа пычтылар. Оны къач кере пычтылар?

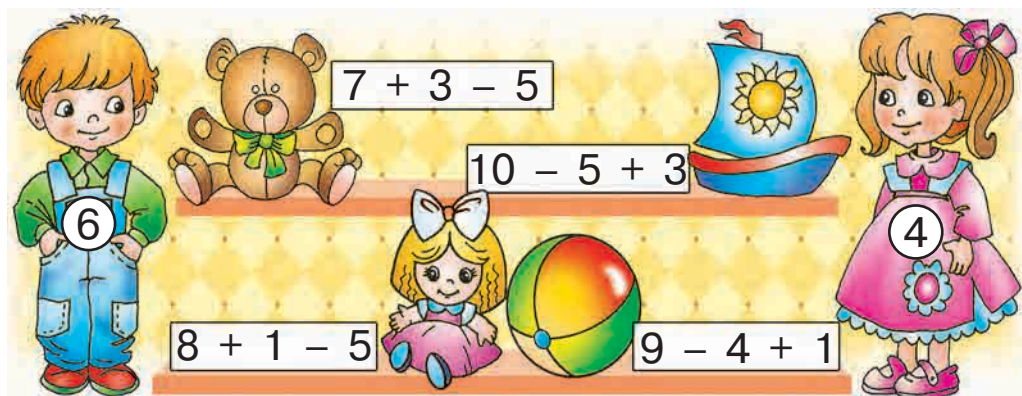

1. $\square \square \square \square \square \square \square \square$ $1 + 7 = 8$ $8 - 7 = \square$
 $\square \square \square \square \square \square \square \square$ $2 + 7 = 9$ $9 - 7 = \square$
 $\square \square \square \square \square \square \square \square$ $3 + 7 = 10$ $10 - 7 = \square$

Къошув джедвелине я да ресимлерге бакъып фаркъны тап.

2. $2 + 6 - 7$ $5 + 4 - 7$ $0 + 7 - 7$ $3 + 4 - 7$

3. Бахшыш оларакъ ким насыл оюнджакъ алмакъ истей?

4. Огъланчыкъ 10 къар данечиги кести. 7 дане-сини сыныфдашларына багъышлады. Огъланчыкъ-та не къадар къар данечиги къалды?

5. Ифаденинъ къыйметини агъзавий эсапла. Къыймети 9 олгъан ифаделерни кочюрип яз.

● 6*. Бир чешит шекиллер ян-янаша турмамасы ичюн къайсы 2 шекильни башкъа ерге авуштырмакъ керек?

1. Меметнинъ эписи олып къач капиги бар? Я Меръемнинъки не къадар? Кимнинъ парасы чокъ? Къач капик зияде?

Меметнинъки —

Меръемнинъки —

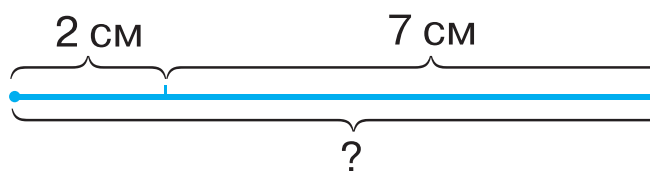
2. Меселе тиз ве чез.

Лениенинъки —

Таирнинъки — ?, 4 дане эхсик

3.

$$2 + 7 = \square$$

4. $6 - 3 - 3$

$6 + 4 - 3$

$7 + 3 - 6$

$5 + 5 - 7$

$1 + 2 + 4$

$4 + 4 - 2$

$1 + 5 + 3$

$10 - 5 - 2$

$3 + 3 + 4$

5. Ифадени мусавийлештир: $5 + 2 \square 8 - 2$.

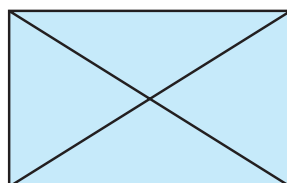
Бойле тюшюнип бакъ: $5 + 2 = 7$, я $8 - 2 = 6$. $7 > 6$, шунынъ ичюн $5 + 2 > 8 - 2$.

$4 + 3 \square 9 - 1$

$10 - 2 \square 9 - 6$

$9 - 2 \square 5 - 0$

6*. Ресимде 8 уцькошелик кось-тер.

1. $\square\square\square\square\square\square\square\square$ $1 + 8 = \square$ $9 - 8 = \square$
 $\square\square\square\square\square\square\square\square$ $2 + 8 = \square$ $10 - 8 = \square$
 $\square\square\square\square\square\square\square\square$ $1 + 9 = \square$ $10 - 9 = \square$

2. $10 - 9 + 5$ $10 - 8 + 2$ $9 - 8 + 7$ $9 - 9 + 7$
 $10 - 8 + 5$ $10 - 8 + 4$ $9 - 8 + 2$ $9 - 8 + 0$

3. Ильванлар акъкъында меселе тиз ве чез.

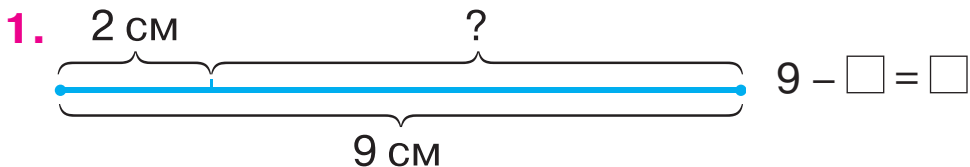
4. Асиенинь эки 5-шер гривналыгъы бар эди. О, 8 гривнагъа къалем сатын алды. Асиеге къач гривна къайтым бердилер?

5. Кесиклернинъ узунлыгъыны мусавийле-штир.

6. $10 - 9$ $1 + 8$ $8 - 6$ $2 + 5$ $5 + 5$
 $9 - 5$ $3 + 3$ $4 + 4$ $7 - 4$ $6 - 1$

7*. Балалар бир сырагъа тизильгенде, Таир солдан дёртюджи ве сагъдан бешинджи олып тургъаныны абайлады. Сырагъа эписи олып къач бала тизильди?

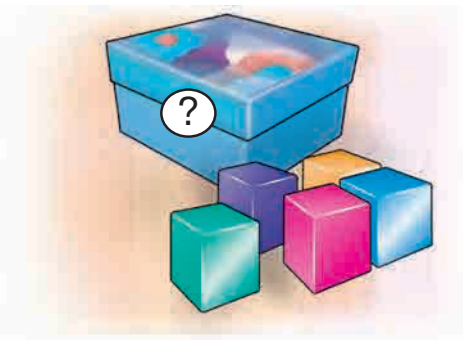

Эки кесик узунлыгынынъ джемиси 9 см. Биринджи кесикнинъ узунлыгы 2 см. Экинджи кесикнинъ узунлыгыны бильмек ичюн ифаде тизве эсапла.

2. Сол тарафта торбачыкынынъ янында къач фишка бар? Эписи олып къач фишка бар? Къалгъаны къайда? Торбачыкыта къач фишка олгъаныны насыл бильмек мумкюн? Меселени чез.

10

8

3. Сагъ тарафтаки ресимге бакъ. Онъа бакып кубиклер акъкъында меселе тизве оны мустакъиль чез. Чезимни окъу ве джевабыны айт.

4.

Сайы	4	2	6	5	7	3
3 сайы зияде						
2 сайы эксик						

● 5*. Эки сайынынъ джемиси олардан бирине мусавий ола билеми?

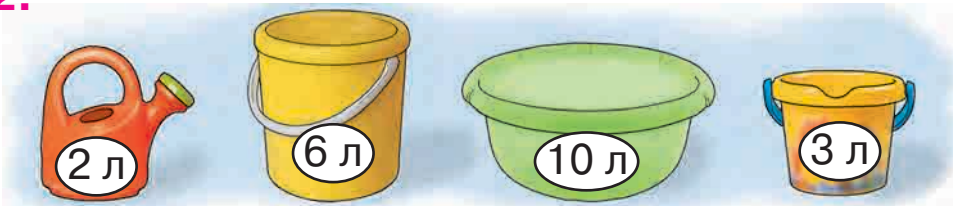

1 л

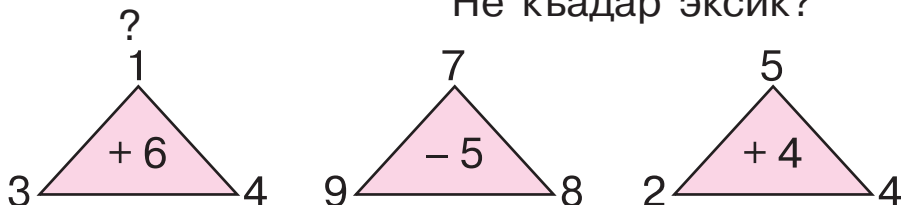
1.

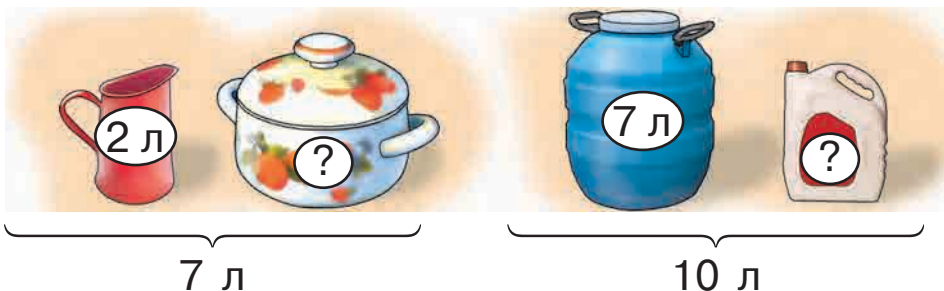
2.

3.

4.

● 5*. Он литрли канистрада 7 л бензин бар. Бу канистрадагъа даа не къдар бензин кьоймакъ мумкюн?

1. $5 + 5 - 8$ $9 - 4 - 4$ $7 + 2 - 8$ $6 - 6 + 5$
 $4 + 6 - 7$ $8 + 2 - 6$ $3 + 6 - 5$ $2 + 5 - 6$

2. Ким кьач литр квас сатын аладжакъ?

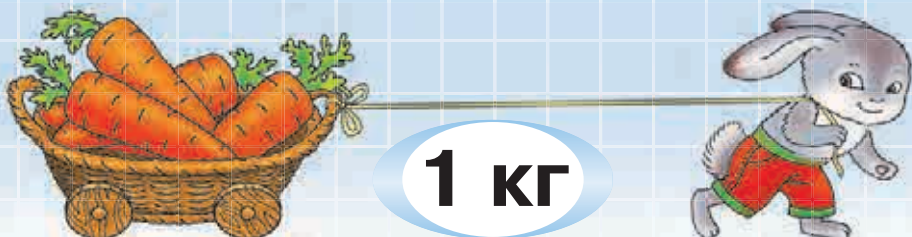
3. Меселе тиз ве чез.

Бар эди	Тёкип алдылар	Кьалды
		
		

4. Джедвельдеки ракъамларгъа бакъып ифаделер тиз ве оларнынъ кыйметини эсапла.

Къошулдыжы	1	5	2	5	2
Къошулдыжы	9	2	7	3	8
Джеми					

● 5*. Тюневин джумаакъшамы эди. Бугунь насыл кунь? Ярын; о бириси куню кыйсы куньлер оладжакъ?

1. Эр бир джисимниъ чешит **чекиси** ола. Чекини ольчемекнен бельгилейлер. Буюкликни ольчемек ичюн ольчев бирлигини бильмек керек. Чекини ольчев бирлиги чешитлеринден бири **килограммдыр**. Килограммны теразеде ольчейлер. Ресимлерге бакъ. Пирничниъ чекиси не къадар? Нарларныъ чекиси не къадар?

2. $\begin{cases} > \\ < \\ = \end{cases}$ $7 + 3 > 9$ $9 - 4 \square 6$ $4 + 4 \square 10$
 $9 - 2 \square 7$ $9 - 3 \square 5$ $5 + 5 \square 9$

3. $10 - 6 + 4$ $8 - 4 + 2$ $3 + 7 - 8$

4*. Огъланчыкъ 5 къар топу япты, къызчыкъ исе 2 къар топу эксик япты. Къызчыкъ къач къар топу япты? Балалар эписи олып къач къар топу яптылар?

5. Къайсы сыныкъ сызыкъ «ябанджы»? Не ичюн?

6*. Сыныфтаки предметлерниъ чекиси акъкъында меселе тиз.

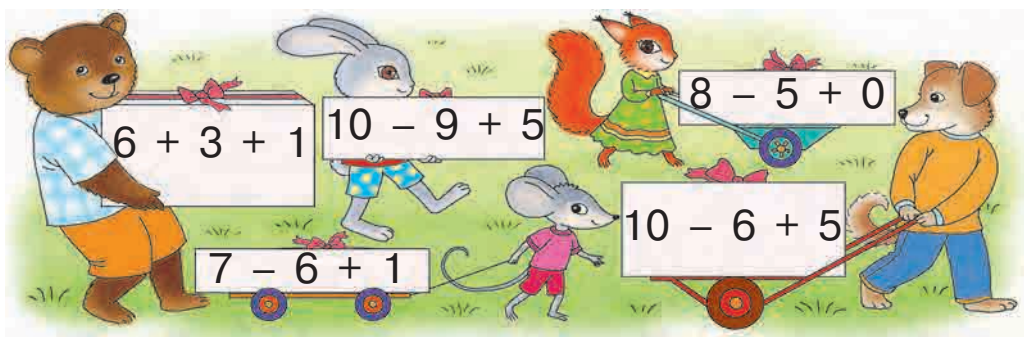
1. Къошулыджы	3	3	3	Къошулыджы	2	3	6
Къошулыджы	4	2	7	Къошулыджы	4	4	4
Джеми				Джеми			

Къошулыджы ве джемилерни тенъештир ве къошулыджыларнынъ бириси денъишкенине коре, джемининъ денъишюви акъкъында нетидже чыкъар. Къошулыджылардан бири 3-ке чокълаштырылса джеми насыл денъишеджек? Я 3-ке азлаштырылса?

2. Юсуф 10 яшында, Лейля исе 7 яшта. Лейля Юсуфкъа бакъкъанда къач яш кичик?

3. Юсуф 10 яшында, Лейля исе ондан 3 яш кичик. Лейля къач яшында?

4. Эр бир айванчыкъта къачар килограммдан юк бар?

5. Геометрик шекиллернинъ адларыны окъу. сыныкъ дёрткошелик кыйыш нокъта

догъру

учькошелик

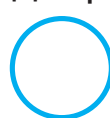
квадрат

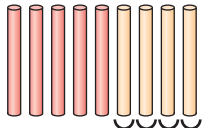
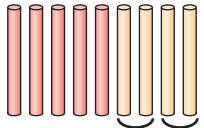
даире

кесик

Бу шекиллернинъ ангиси чокъкошеликлердир?

1. $5 + 4 = \square$ $5 + 4 = \square$

Исмет 4 сайысыны бирлерни кьошып ($1 + 1 + 1 + 1$) чыкварды.

$$5 + 1 + 1 + 1 + 1$$

$$5 + 1 = 6 \quad 6 + 1 = 7 \quad 7 + 1 = 8 \quad 8 + 1 = 9$$

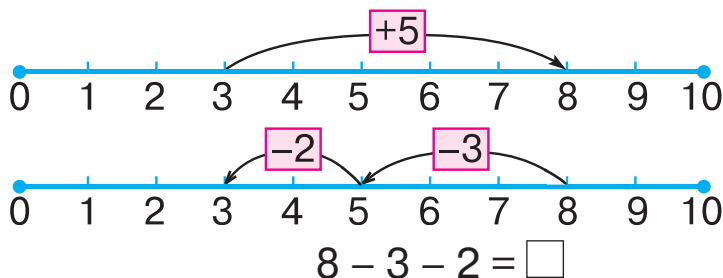
Эмин 4 сайысыны кысымларны кьошып ($2 + 2$) чыкварды.

$$5 + 2 + 2$$

$$5 + 2 = 7 \quad 7 + 2 = 9 \quad 5 + 4 = 9$$

Балаларда джеми бир чешитми?

2.

Сайыларны кысымларнен кьошмакь ве чыквармакь мумкюн.

3. $4 + 6$

$$\begin{array}{l} 4 + 3 + 3 \\ 4 + 3 = 7 \\ 7 + 3 = 10 \end{array}$$

$7 - 4$

$$\begin{array}{l} 7 - 2 - 2 \\ 7 - 2 = 5 \\ 5 - 2 = 3 \end{array}$$

$10 - 5$

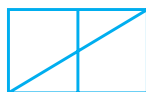
$$\begin{array}{l} 10 - 3 - 2 \\ 10 - 3 = 7 \\ 7 - 2 = 5 \end{array}$$

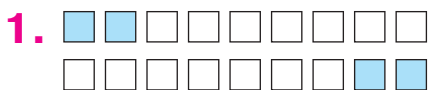
 Ифаделерни башкья усулларнен эсапла.

4. Бир литрде 5 стакан сув ола. Эки литрде кьач стакан сув ола?

● 5*. Ресимде кьач

учькошелик; дёрткошелик бар?

$2 + 7 = 9$

$2 + 7 = 7 + 2$

$7 + 2 = 9$

2.

$2 + 1 = \square$

$1 + 2 = \square$

Сайыларны кышкында ерлерини денъиш-тирмек мумкюн.

3. $2 + 3 + 4 = 9$

$4 + 3 + 2 = 9$

$3 + 4 + 2 = 9$

Сайыларны истеген тертипте кышмакы мумкюн.

4. $5 + 3 + 2$

$9 + 1$

$6 + 3 + 1$

$10 - 5 - 5$

$2 + 3 + 5$

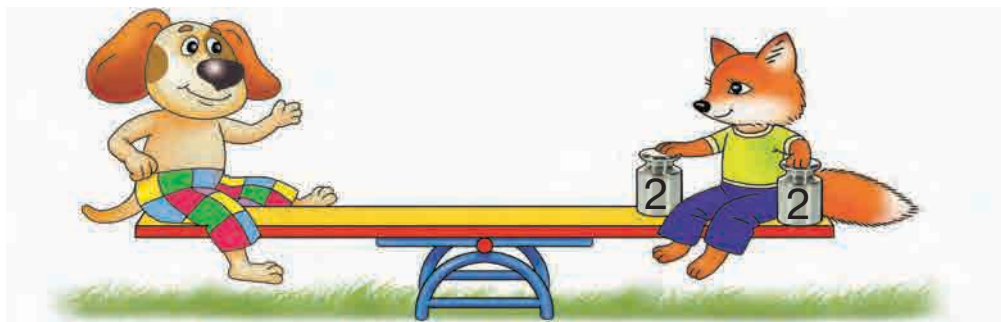
$1 + 9$

$6 + 1 + 3$

$10 - 3 - 4$

5. Бидонда 6 л сув бар эди. Даа 2 л кыойдылар. Бидонда кыач литр сув олды?

6*. Кыайсынынъ чекиси чокы? Кыач кило чокы?

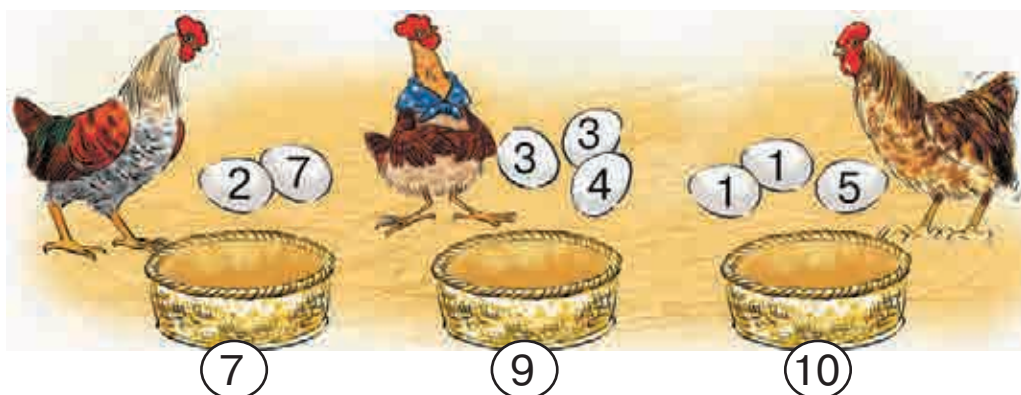

7*. Экинджи сыранынъ сайылары биринджи сыранынъ сайылары тубуне белли бир кыайде боюнджа язылгъан. Базы сайылар «джоюлгъан». Бу сайыларны тап.

$$\begin{array}{|c|c|c|c|} \hline 3 & 7 & 1 & \square \\ \hline 5 & 9 & \square & 6 \\ \hline \end{array} \quad \begin{array}{|c|c|} \hline \square & 5 \\ \hline 6 & 7 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{|c|c|c|c|} \hline 9 & 8 & 6 & \square \\ \hline 6 & 5 & \square & 1 \\ \hline \end{array}$$

1. Ресимге бакъып мусавийлик тиз ве яз.

2. $\begin{cases} > \\ < \\ = \end{cases}$ $5 + 2 = 10 - 3$ $10 - 2 \square 7 + 2$ $7 - 5 \square 3$
 $6 + 1 > 8 - 2$ $2 + 5 \square 9 - 2$ $9 - 8 \square 0$

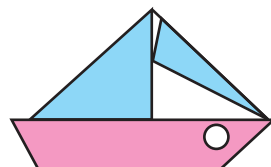
3. Къартанай он йымырта сатын алды. 7 йымыртаны сепетке къойды. Сепетке даа къач йымырта къоймакъ керек?

4. Ресимге бакъып меселе тиз ве чез.

5. 1) 2-ни 7-ге зияделештир.
 2) 2 ве 8 сайыларынынъ джемисини тап.
 3) 8 10-дан не къадар эксик?

6*. Елькенли къайыкъ насыл геометрик шекиллерден тизильген? Насыл шекиллер чокъча?

7*. Колеми 8 л ве 5 л олгъан эки савут бар. Оларнынъ ярдымынен 2 л сувны насыл ольчемек мумкюн?

КЪОШМА МЕШГЪУЛИЕТЛЕР

1. «Арткъач» ифадени тап.

$1 + 3 + 4$

$2 + 2 + 4$

$1 + 2 + 3$

$1 + 5 + 2$

$2 + 6 + 0$

$3 + 4 + 1$

2. Тюшюрильген сайыларны къой.

$9 - 4 - \square = 0$

$8 - \square - 2 = 1$

$10 - 6 - \square = 0$

$\square - 2 - 3 = 0$

$6 - 3 - \square = 1$

$8 - \square + 1 = 1$

3. Косътергичли сызыккъа бакъып бош козенеклерни толдур. Сен нени абайладынь? Тертип этильген мусавийликлерни яз.

$8 - 4 = \square$

$\square - 3 = \square$

$\square + 4 = \square$

$\square + \square = 7$

$\square + \square = 9$

$\square - 2 = \square$

4. Меселени ве онынъ чезимини тенъештир.

1) Ульвиенинь 6 дефтери бар эди. 4 дефтерини язып толдурды. Ульвиенинь къач темиз дефтери къалды?

2) Ульвиенинь 6 ёлакълы ве 4 сантырач темиз дефтери къалды. Ульвиенинь эписи олып къач темиз дефтери къалды?

5. Меселенинь шартыны толдур ве чез.

Гуль багъчасында 5 ляле ачты, наргиз исе 2 дане...

6. 1) Бидонда 6 л сув бар эди. 2 литрини т ктилер. Бидонда къач литр сув къалды?

2) Бидондан 6 л сув т ктилер, сонъ даа 2 л т ктилер. Эписи олып къач литр сув т ктилер?

Копечик, меселелернинъ экиси де чыкъарув ёлунен чезиле белледи, чюнки сувны т ктилер. О, яньлышмадымы?

7. Алие, Сание ве Кериме 8 Март байрамы арфесинде къаранфиль, ляле ве наргиз чечеклерининъ ресимлерини яптылар. Алие къаранфиль ресимини япмады. Сание исе къаранфильнинъ де, ляленинъ де ресимини япмады. Эр бир къыз насыл чечеклернинъ ресимини япты?

8. Куньлерни келишине коре арды-сыра къой: *о бириси куню, тюневин дегиль о бириси куню, бугунъ, ярын, тюневин.*

9. Гизленген сёзлерни тап: джевапларны артып барув сырасы боюнджа къой.

$$1) 6 - 1 - 1 = \square \text{ Б}$$

$$2) 3 + 2 + 1 = \square \text{ Я}$$

$$9 + 1 - 3 = \square \text{ З}$$

$$4 + 2 + 1 = \square \text{ З}$$

$$5 + 1 - 0 = \square \text{ У}$$

$$7 - 2 - 2 = \square \text{ А}$$

10. Эр бир шекильге белли бир сайы догъру келе. Схемаларгъа бакъып сайы ифаделери тиз ве оларны эсапла.

$$\triangle 3$$

$$\circ 1$$

$$\parallel 4$$

$$\square 2$$

$$\text{pentagon} 5$$

$$\triangle + \circ$$

$$\parallel + \square + \circ$$

$$\triangle + \square - \circ$$

$$\text{pentagon} - \parallel$$

$$\parallel + \square - \circ$$

$$\square + \circ + \text{pentagon}$$

11. Эр бир чифт фоторесимде бири-бирине бенъзеген ве бири-биринден фаркъ эткен нелер бар?

12. Тимур гольде 4 къаз, 3 кобелек, 1 папий ве 2 чагъала корьгенини айтты. Тимур эписи олып къач къуш корьген?

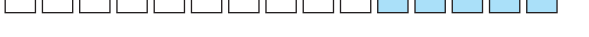

1.

 	Онгъа бир Он бир	1 онл. ве 1 бирл.
 	Онгъа эки Он эки	1 онл. ве 2 бирл.
 	Онгъа учь Он учь	1 онл. ве 3 бирл.
 	Онгъа дёрт Он дёрт	1 онл. ве 4 бирл.
 	Онгъа беш Он беш	1 онл. ве 5 бирл.
 	Онгъа алты Он алты	1 онл. ве 6 бирл.
 	Онгъа еди Он еди	1 онл. ве 7 бирл.
 	Онгъа секиз Он секиз	1 онл. ве 8 бирл.
 	Онгъа докьуз Он докьуз	1 онл. ве 9 бирл.
 	Эки онлукъ Йигирми	2 онл. ве 0 бирл.

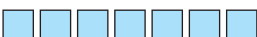

2. Кокюшнинь чекиси 9 кг, къазнынь чекиси 3 кг эксик. Къазнынь чекиси не къадар?

3. Узунлыгъы 10 см-ден 3 см къыскъаджа олгъан кесик сыз.

● **4*.** $6 = \square + 0 + 2$ $7 = \square + 0 + 5$ $10 = \square + 3 + 6$
 $6 = \square + 1 + 3$ $7 = \square + 2 + 4$ $10 = \square + 5 + 1$

1. $10 + 1$
 $10 + 2$
 $10 + 3$
 $10 + 4$
 $10 + 5$
 $10 + 6$
 $10 + 7$
 $10 + 8$
 $10 + 9$
 $10 + 10$

2. Эр бир чифт ёлакътаци козенеклерни сай. Сайыларны тенъештир. Яз.

	\gt	
		
	\square	
		

3. Бош кългъан козенеклерни толдур.

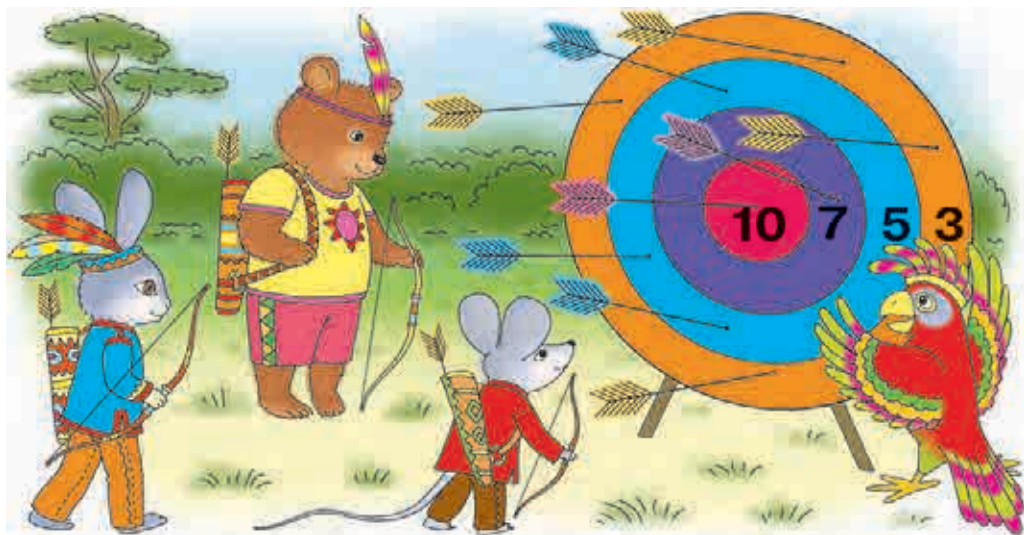
$\square + 2 = 6$	$5 + \square = 7$	$\square + 5 = 6$
$\square + 4 = 9$	$6 + \square = 10$	$7 + \square = 9$

4. Вели 8 яшында, Февзие ондан 2 яш буюк. Февзие къач яшында?

5*. Мемет 6 яшында. О Айшеден 2 яш буюк. Айше къач яшында?

6. Биринджисининъ узунлыгъы 10 см, экинджиси ондан 4 см къыскъа олгъан эки кесик сыз.

1. Ресимге бакъып ифаделер тиз ве эсапла.

2. Эр бир чифт ёлакьта къач козенек бар? Сайыларны тенъештир.

3. $1 + 7 - 4$ $8 - 3 - 2$ $2 + 2 + 2$ $7 + 3 - 5$

4. Узунлыгы 10 см олгъан шериттен 4 см кесип алдылар, сонъ даа 3 см кестилер. Шерит къач сантиметрге къыскъарды?

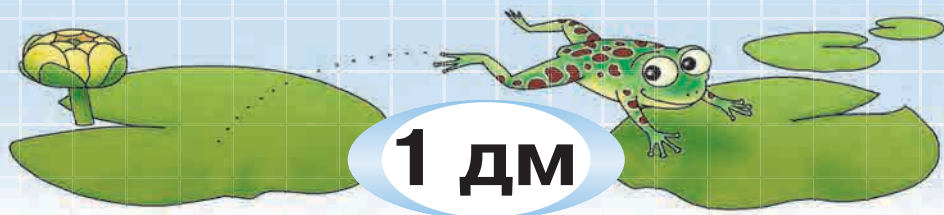

5. Кесикнинъ узунлыгыны ольче. Ондан 2 см узунджа кесик сыз.

6*. Ресимде 5 дёрткошелик тап.

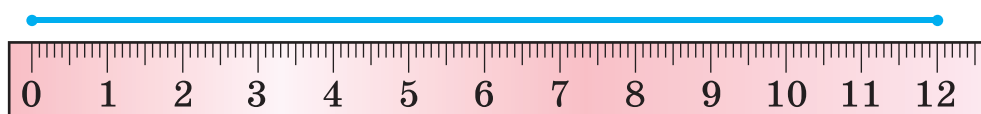

1. 10 см — бу, бир дециметр.

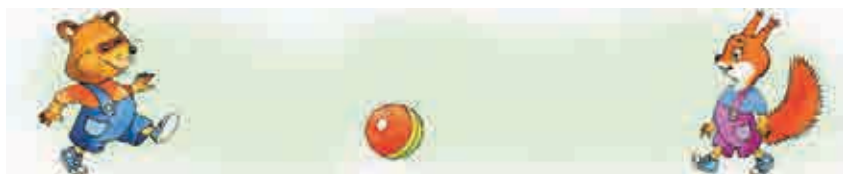

2.

1 дм 2 см

3. Ербучыкътан; сансардан топкъя кьадар олгъан месафени ольче. Къайсы бири топкъя якъынджа? Не кьадар якъын?

4. $6 - 5 + 8$ $7 - 3 - 4$ $5 + 3 - 1$ $9 - 8 - 1$

5. 4 таячыкъны он таячыкънынъ устюне къой. Эписи олып не кьадар таячыкъ ола?

6*. Тельнинъ устюнде 8 къарылгъач отура эди. Учюнджи къарылгъач учып кетти. Тельнинъ устюнде къач къарылгъач къалды?

7*. $3 + 5 = \square + 4$ $\square + 8 = 3 + 6$

$2 + 7 = 6 + \square$ $6 + 4 = 5 + \square$

$1 + \square = 5 + 2$ $\square + 7 = 9 + 1$

1. Эр бир ресимдеки савутларда эписи олып кьач литрден шингенлик бар?

2. Шишеде 1 л сув бар, самоварда 6 л, кьопкьада исе шишеде ве самоварда олгьаны кьада. Кьопкьада не кьада сув бар? Шишеде самовардакине бакькьанда сув не кьада эксик?

3. Маймун тавшанчыккьа бакькьанда не кьада юксек? Джевабыны дециметрнен яз.

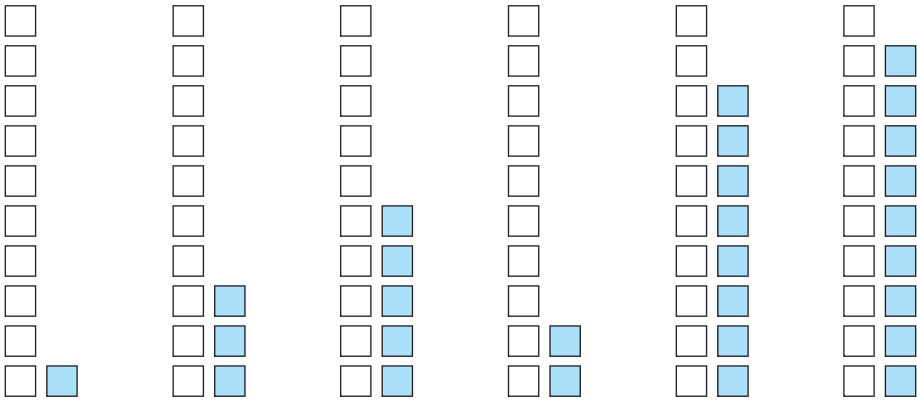

4*. Сагь тарафтаки ресимлерде айванчыклар месафени не иле ольчейлер?

● 5. 1) Осман 7 яшында, кьардашы исе ондан 2 яш кичик. Османнын кьардашы кьач яшында?

❄ 2) «Кичик» сёзюни «буюк» сёзюнен деньиштир. Меселени чезгенде не деньишти?

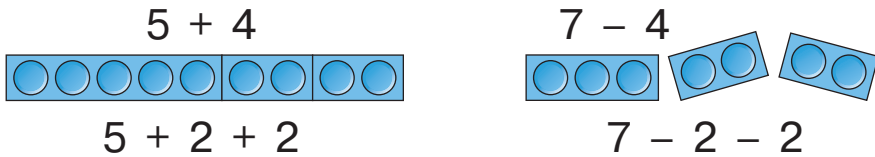
1. Эсапла, эр бир чифт диречикте эписи олып не кьадар козенек бар. Сайыларны яз.

2. Эки кесик сыз: биринджисининъ узунлыгы 10 см, экинджиси исе 3 см узунджа олсун.

3. $10 - 4 - 4$ $8 - 1 - 1$ $9 - 8 - 0$ $1 + 4 + 5$
 $6 - 5 - 1$ $2 + 3 + 3$ $5 + 3 + 1$ $0 + 3 + 2$

4. Бакъ ве аньлат, насыл этип 4 сайысыны кьысымларнен кьоштылар ве чыкьардылар.

5. Узунлыгы 1 дм 1 см олгъан кесик сыз.

● 6*. Ресимлерге бакьып меселелер тиз ве чез.

Бар эди

6

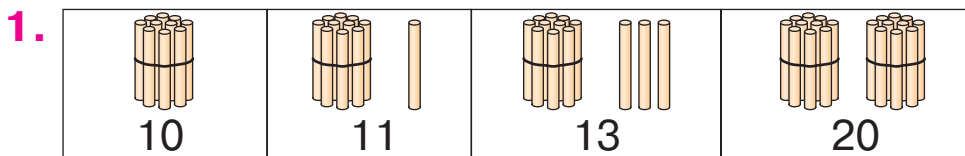
Не кьадар олды?

Бар эди

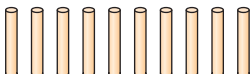

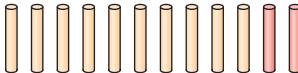

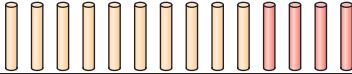
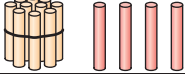
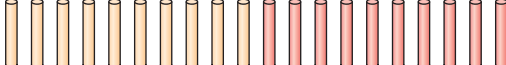
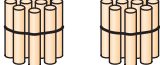
6

Не кьадар кьалды?

2. Ресимге бакъ.

		10
		12
		14
		20

Эр бир сырадаки таячыкъларны айрыджа сай. Бир топкъа не къадар онлукъ таячыкъ багълангъан?

Эки ракъамлы сайыларны окъу. Эгер сагъдан солгъа сайсанъ, экинджи ерде язылгъан 1 ве 2 ракъамлары не анълаталар?

3. 14 сайысында 1 онл. ве 4 бирл. бар. 12 сайысында; 18 сайысында; 20 сайысында къач онлукъ ве бирлик бар?

1-ден 10-гъа къадар; 11-ден 20-ге къадар олгъан сайыларны окъу.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

11 12 13 14 15 16 17 18 19 20

4. $6 + 4 - 2$ $10 + 5 + 1$ $10 - 1 - 7$
 $4 + 4 + 2$ $10 + 3 - 3$ $5 + 5 + 0$

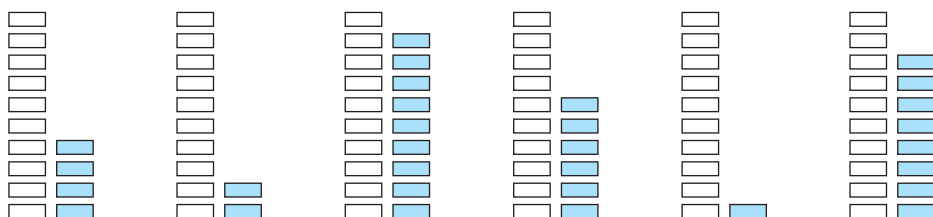
● 5*. Ойле сайылар ве амель ишаретлери сайлап ал ки, мусавийликлер догъру олсун.

$\square + 3 = 10$ $\square - 2 = 5$ $\square \square 5 = 4$ $\square \square 4 = 10$
 $6 + \square = 8$ $7 - \square = 3$ $8 \square 4 = \square$ $\square \square 3 = 9$

1. Сайыларны джедвельдеки киби яз.

Онлукълар	Бирликлер	Онлукълар	Бирликлер
1	0	2	0
1	6	1	9
1	5	1	1

2. Эр бир чифт диречикнинъ сайыларыны яз.

3. Сайыларны ракъамларнен яз.

Он эки	Он дёрт	Он еди
Он бир	Он учь	Йигирми

4.

5.

$6 \square 3 + 4 + 1$
 $8 \square 6 + 3 - 1$
 $3 \square 2 + 1 + 1$
 $4 \square 3 + 6 - 8$

● 6*. Гульдестеде 4 беяз гуль, сарысы исе эксикче. Гульдестеде эписи олып къач гуль бар? Ола биледжек бутюн джевапларны сёйле.

1. Нумюнелерге бакъып диречиклердеки мусавийликлерни текмилле.

$$3 + 7 = 10$$

$$2 + 6 =$$

$$4 + 5 =$$

$$1 + 8 =$$

$$7 + 3 = 10$$

...

...

...

$$10 - 3 = 7$$

...

...

...

$$10 - 7 = 3$$

...

...

...

2. 2 кг хыяр, 3 кг помидор ве 4 кг алма сатын алдылар. Нени зияде алдылар — себзеними я да мейванымы? Къач кило зияде сатын алдылар?

3*. Къайсынынъ чекиси зияде — мышыкънынъ кими я да копекнинъ кими?

4. 1) Меръем 7 сантырач дефтер, ёлакълысыны исе 3 дане зияде сатын алды. Меръем эписи олып къач дефтер сатын алды?

❄ 2) «Зияде» сёзюни «эксик» сёзюнен денъиштир. Меселенинъ чезими насыл денъишти?

5. Сыныкъ сызыкълар не иле фаркъ этелер? Дефтеринъе сол тарафтаки ресимдеки киби сыныкъ сызыкъ сыз.

● **6*.** Меселени текмилле ве чез.

Мектепнинъ янында 7 алма тереги бар, эрик тере-клери исе 3 дане

1. Сайыларны дефтеринъе диречикнен яз.

	Онлукълар	Бирликлер
1 онл. 2 бирл.	1	2
1 онл. 4 бирл.
1 онл. 7 бирл.
1 онл.

2. 8-ден 20-ге кьадар олгъан сайыларны яз.

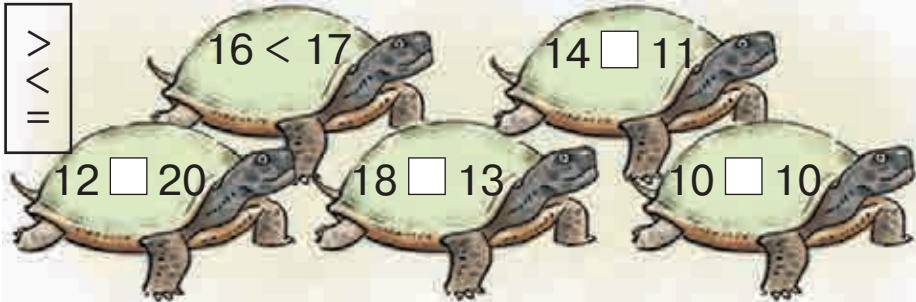
3. Эр бир къызнынъ къач капиги олгъаныны яз.

Вадеде	Наиледе	Фатмада	Эминеледе
			

4. Сайыларны ракъамларнен яз: он секиз, он, секиз, он учь, он бир.

5*. Сепетте 5 армут бар эди. Даа бир-эки дане кьойгъан сонъ, 9 армут олды. Къач армут кьоюлгъан?

6. $\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$

16 < 17

14 11

12 20

18 13

10 10

7*. Теплицада 5 кьырмызы кьаранфиль ачты, беяз сою исе азджа. Эписи олып къач кьаранфиль ачты? Ола биледжек бутюн джевапларны сёйле.

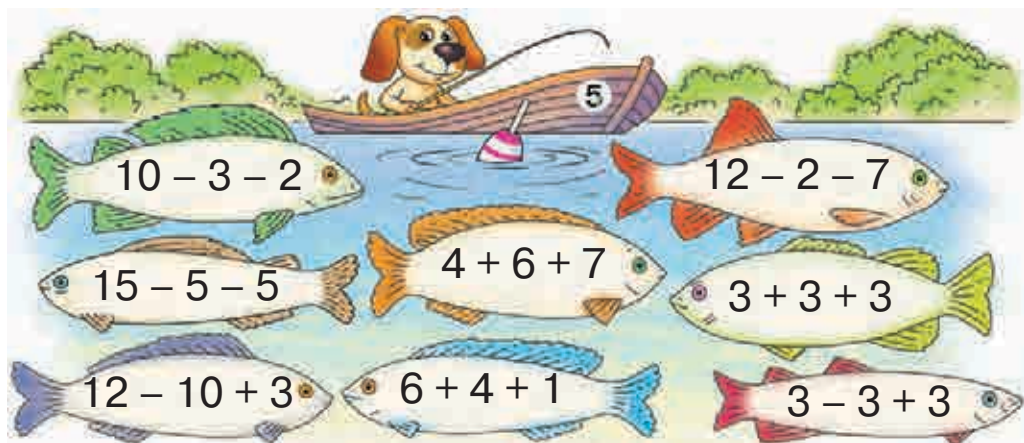
1. \square $10 + 3 = 13$
 \square $14 - 4 = 10$
 \square $15 - 10 = 5$

2. $10 + 5$ $10 + 10$ $12 - 2$
 $11 - 1$ $16 - 10$ $2 - 2$

3. Сепетте 15 йымырта бар эди. Сабалыкъ аш азырламакъ ичюн 5 йымырта алдылар. Сепетте къач йымырта къалды?

❄ Алынъганындан не къадар зияде йымырта къалды?

4. Копечик къайсы балыкъларны тутаджакъ?

5*. Ойле сайылар ве амель ишаретлери сайлап ал ки, мусавийлик догъру олсун.

$5\square\square = 10$ $8\square\square = 4$ $7\square\square = 9$ $6\square\square = 2$

● 6*. Асаннен Усеин чапувда ярышлаштылар. Эгер Усеин сонъкисинден эвель, Асан исе экинджи олып чапып кельгенлери алда олардан ангиси эвель чапып кельди? Эписи олып ярышлаштылар: 1) тек Асаннен Усеин; 2) беш бала.

1. Фаркъларны эсапла, чыкъарылыджыларнынъ тюблерини сыз.

$$\begin{array}{cccc} 8 - 5 & 7 + 3 & 10 - 4 & 16 - 10 \\ 6 + 4 & 7 - 3 & 10 - 6 & 16 - 6 \end{array}$$

7 + 3 киби языларны бойле окъумакъ мумкюн: «7 + 3 сайыларынынъ джемиси 10-гъа мусавий», я да: «7 + 3 ифаденинъ къыймети 10-гъа мусавий».

7 - 3 киби языларны бойле окъумакъ мумкюн: «7 ве 3 сайыларынынъ фаркъы 4-ке мусавий», я да: «7 - 3 ифаденинъ къыймети 4-ке мусавий».

2. $4 + 5 \square 5 + 3$ $9 \square 10 - 1$ $8 + 1 \square 10$

3. Багъчада 10 тюп френк юзюми осе эди. 3 тюпни къазып чыкъардылар. Къач тюп френк юзюми къалды?

4. Бир ящикте 6 къавун бар, экинджисинде исе 4 дане аз. Экинджи ящикте къач къавун бар? Эки ящикте эписи олып къач къавун бар?

5. Кесикнинъ узунлыгъыны ольчедилер ве оны башта сантиметрлерде, сонъра исе дециметр ве сантиметрлерде яздылар.

$$11 \text{ см} = 1 \text{ дм } 1 \text{ см}$$

Кесиклернинъ узунлыгъыны ольче. Оны эвельки вазифедеки киби яз.

6*. Биринджи кесикнинъ узунлыгъы 14 см, экинджи кесик 4 см къыскъа, учюнджиси экинджисинден 5 см къыскъа. Учюнджи кесикнинъ узунлыгъы не къадар? Экинджи ве учюнджи кесикни сыз.

1. Бош козенеклерни толдуруп, кочюрип яз.

8			12		15		18	
---	--	--	----	--	----	--	----	--

2. 10, 13, 16, 19 сайыларынынъ «къомшуларыны» яз.

3. □□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□

14 17

□□□□■ □□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□

$14 + 1 = 15$ $17 - 1 = 16$

4. $11 + 1$ $10 + 3$ $16 - 1$ $6 - 6$ $4 + 10$
 $13 + 1$ $17 - 7$ $20 - 1$ $16 - 6$ $10 + 4$

5. 1) Къокъланынъ 4 антери бар эди. Медине даа 3 антер тикти. Къокъланынъ къач антери олды?

2) Къокъланынъ антерлери бар эди. Медине даа 3 антер тикти ве къокъланынъ 7 антери олды. Къокъланынъ эвельден къач антери бар эди?

❄ Озюнънинъ оюнджакъларынъ акъкъында бойле меселелер тиз.

● 6*. Айванларнынъ къайсы бири нелерни сайды?

1. Математик диктант.

- 1) 8 ве 2, 10 ве 7 сайыларынынъ фаркъларыны тап.
- 2) 8 ве 2, 4 ве 5 сайыларынынъ джемилерини тап.
- 3) Чыкъарылыджи 4, эксилиджи 6. Фаркъны тап.
- 4) 9 ве 2 сайыларынынъ фаркъыны тап, сонъра фаркънен чыкъарылыджины тенъештир.

2. Ифаделернинъ кыйметини эсапла.
Эксилиджилернинъ тюбюни сыз.

$10 - 5$	$9 - 8$	$10 - 8$	$20 - 1$
$5 + 4$	$1 + 9$	$3 + 7$	$20 - 10$

3. Къапыстанынъ чекиси къабакънынъкинден не къадар эксик?

4*. Къач чифт чорап бар? Къач чорапнынъ теки ёкъ? Эписи олып къач чорап бар?

5.

$>$	$8 - 4 = 4$	$12 - 10 \square 3$	$7 + 3 \square 7$
$<$	$0 + 9 < 10$	$19 - 1 \square 10$	$9 - 8 \square 2$
$=$	$12 - 1 \square 10$	$20 - 1 \square 18$	$5 + 5 \square 10$

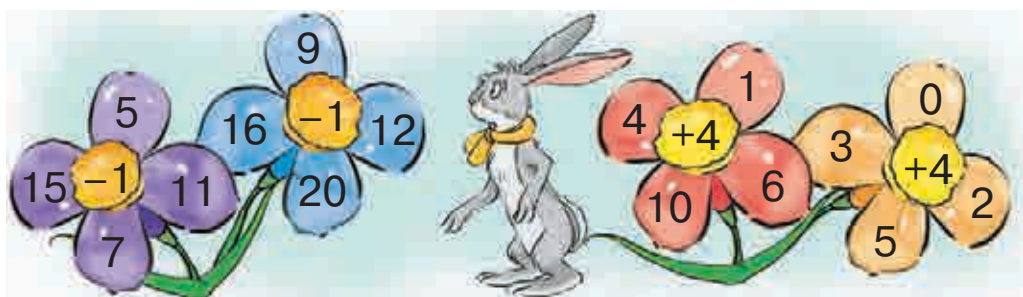
● **6*.** Къорантада ана-баба, эки огъул ве къартбабанен торун бар. Къорантада эписи олып къач адам бар?

1.	Тапмалы	Сайылар	Тапмалы	Сайылар
	джемини	10 ве 7	джемини	9 ве 1
	фаркъны	7 ве 2	фаркъны	18 ве 10
	джемини	19 ве 1	джемини	5 ве 4
	фаркъны	8 ве 2	фаркъны	8 ве 8

2. Ресимлерге ве схемаларгъа бакъып муса-вийлик тиз.

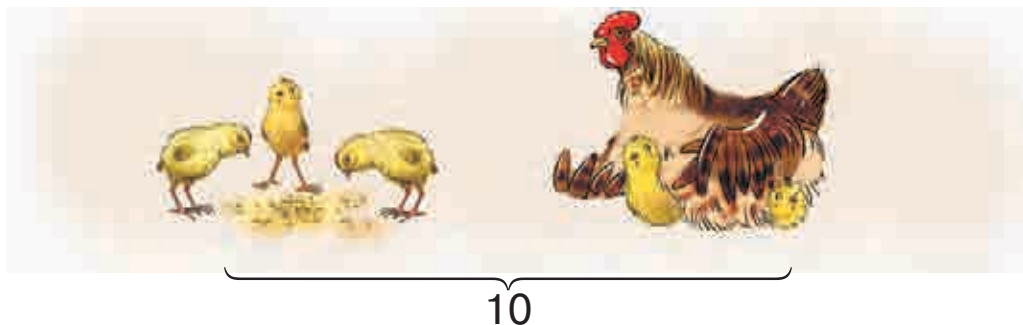
$$5 - 1 = \square$$

$$10 + 4 = \square$$

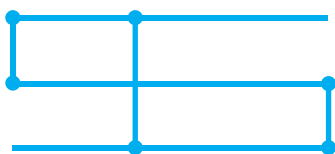

3. $6 + 3 - 1$ $10 - 3 + 2$ $6 - 5$ $10 - 7 - 3$
 $9 - 4 - 4$ $8 + 2 - 6$ $7 - 4$ $10 - 3 - 7$

4. Ресимге бакъып меселе тиз.

● 5*. Ресимде къач кесик ве нур бар?

1. Математик диктант.

1) Сайыларны ракъамларнен яз: *он эки, он дёрт, дёрт, он секиз.*

2) 1 онл. ве 5 бирл. олгъан сайыны яз.

3) 16 сайысындан сонъ кельген сайыны яз.

4) 20 сайысындан эвель кельген сайыны яз.

5) 8 сайысы 6 сайысындан не къадар зияде?

2. Юсуф къартбабасынынъ эвинде бир афта ве 3 кунъ мусафир олды. Юсуф къартбабасында эписи олып къач кунъ мусафир олды?

3. $10 - 8$ $1 + 5$ $9 - 6$ $3 + 5$ $7 - 2$
 $5 - 4$ $2 + 7$ $6 + 4$ $8 - 4$ $4 + 3$

4. Нумюнелерге ве ресимлерге бакъып муса-вийликлер тиз.

$10 + 1 = 11$

$12 - 1 = 11$

5*. Къанунийликни бельгилеп сырларны девам эттир. къанунийлик — закономерность

1, 3, 5, 7, ...

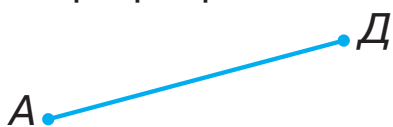

20, 18, 16, 14, ...

1. Эр бир адамнынъ ады бар. Нокъталарны адландырмакъ ичюн оларны буюк арифлернен бельгилейлер.

.А .О .К .М .И .Т

Кесиклернинъ уджлары — нокъталар. Кесикни адландырмакъ ичюн онынъ уджларыны бельгилеген арифлерни айтмакъ керек.

Окъу: АД я да ДА.

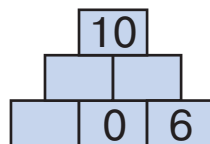
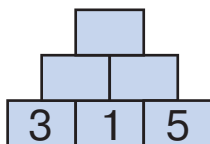
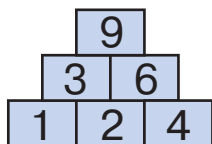
2. КМ кесигини сыз. Онынъ устюне А нокътасыны къой, кесикнинъ сол тарафына О, сагъ тарафына — Д нокътасыны къой.

3. Ресимлерге бакъып меселе тиз ве чез.

4. 5, 4, 9 сайыларынен дёрт мусавийлик тиз ве 7, 10, 17 сайыларынен де о къадар мусавийлик тиз.

5*. Къанунийликни бельгиле ве бош козенеклерни толдур.

● 6*. Дуракъта автобустан 6 ёлджу тюшти, 4 адам исе минди. Ёлджуларнынъ сайысы зияделештими я да эксильдими ве къач адамгъа?

1. Къыймети 8 олгъан ифаделерни сечип яз.

$3 + 3 + 2$

$10 - 2 - 1$

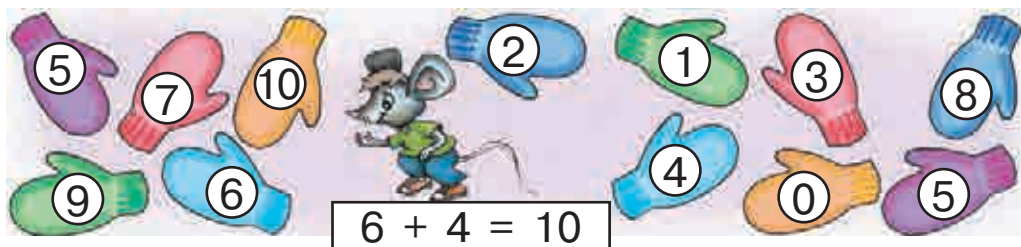
$7 + 1 - 0$

$8 + 0 - 1$

$8 - 2 + 2$

$12 - 2 - 2$

2*. Къолчакъларнынъ чифтлерини тап ве мусавийликлер тиз.

3. Берильген сёзлерден файдаланып мусавийликлерни чешит-тюрюю этип окъу.

$6 + 3 = 9$

$18 - 5 = 13$

къошмакъ
плюс
зияделештирмек

чыкъармакъ
минус
эксильтмек

4. Эр бир сандычыкъта къачар капик бар? Учюнджи сандычыкъкъа бакъкъанда биринджи сандычыкъта къач капик зияде?

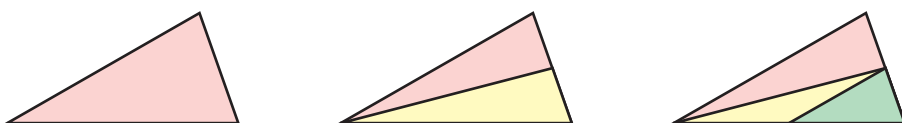
5. Кесиклернинъ узунлыгъыны тенъештир. Ресимдеки энъ къыска кесиктен 1 дм узунджа кесик сыз.

1. 13 сайысындан кичик олгъан сайыларны айт.
2. Бири-биринден 7 сайы фаркъ эткен беш мусавийлик тиз ве яз.
3. Аякъкъапларнынъ чифтлерини тап ве мусавийликлер тиз.

4*. Эр бир ресимде эписи олып къач учкошеллик бар?

5. Ресимге бакъып меселе тиз ве чез.

6*. «+» я да «-» ишаретлерини ойле къой ки, мусавийликлер догъру олсун.

$$4 \square 3 \square 5 = 6$$

$$5 \square 2 \square 4 = 7$$

$$7 \square 2 \square 1 = 4$$

$$8 \square 1 \square 3 = 6$$

1.

$6 + \square = 10$ $10 - \square = 4$

2. 10-гъадже олгъан сынъырда къошув ве чыкъарув джедвелине бакъ. Ондан насыл файдаланмакъны тюшюн.

+	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2	3	4	5	6	7	8	9	10	
3	4	5	6	7	8	9	10		
4	5	6	7	8	9	10			
5	6	7	8	9	10				
6	7	8	9	10					
7	8	9	10						
8	9	10							
9	10								

Къошулдыжылар	3 ве 5
Джеми	8
Эксилиджи	9
Чыкъарылдыжы	4
Фаркъ	5

3. Эр бир вагонда къач килограмм юк бар? Джедвельден файдаланып эсапла.

4. $10 + 4$ $16 - 1$ $18 - 10$ $19 + 1$ $20 - 1$

● 5*. Мусавийликлер догъру олмасы ичюн насыл сайыларны язмакъ керек?

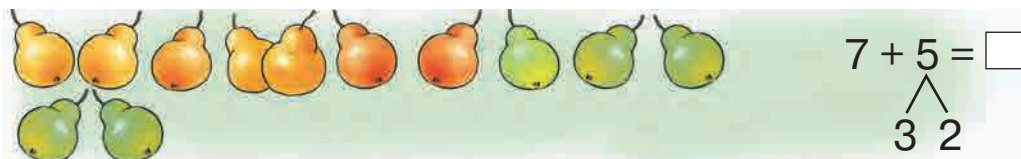
$0 + \square = 16$ $\square - 5 = 10$ $18 - \square = 10$ $\square - 2 = 8$

1. 3, 5 ve 8 сайыларыны эки кьошулдыжыгьа айыр.

$$3 = 2 + \square \quad 5 = 1 + \square \quad 8 = 7 + \square$$

2. 6, 8 ve 9 сайыларыны 10-гьа кьадаp тек-милле.

3. Ресимге ve схемагьа бакьып аньлат, $7 + 5$ джемисини насыл тапмалы.

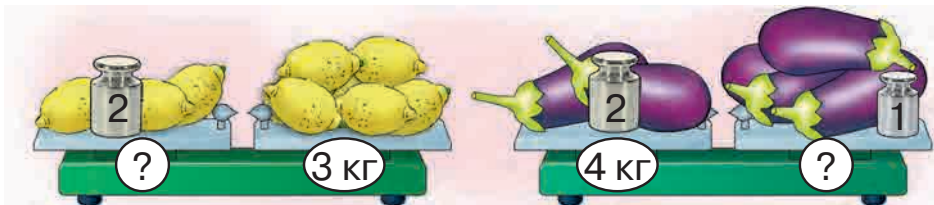

4. Схемагьа бакьып аньлат, $9 + 4$ ve $8 + 6$ дже-милерини насыл тапмалы.

$$9 + 4 = \square \quad 8 + 6 = \square$$

1 3 2 4

5. Лимонларнынъ чекиси не кьадаp?
Патильджанларнынъ чекиси не кьадаp?

6. Кьавун ve кьарпызнынъ чекисини бельгиле.

7. 1 дм 3 см узунлыкьта кесик сыз.

● ? 8*. Байкьуш эр кунь кьач сычан тута?

1. 12, 14 ve 19 сайыларыны 10-гъа къадар эксилтъ.

$$12 - \square = 10$$

$$14 - \square = 10$$

$$19 - \square = 10$$

2. Ресим ве схемагъа бакъып анълат, $12 - 7$ фаркъыны насыл тапмакъ мумкюн.

3. Схемаларгъа бакъып $11 - 4$ ве $16 - 8$ фаркъларыны эсапла.

$$11 - 4 = \square$$

1 3

$$16 - 8 = \square$$

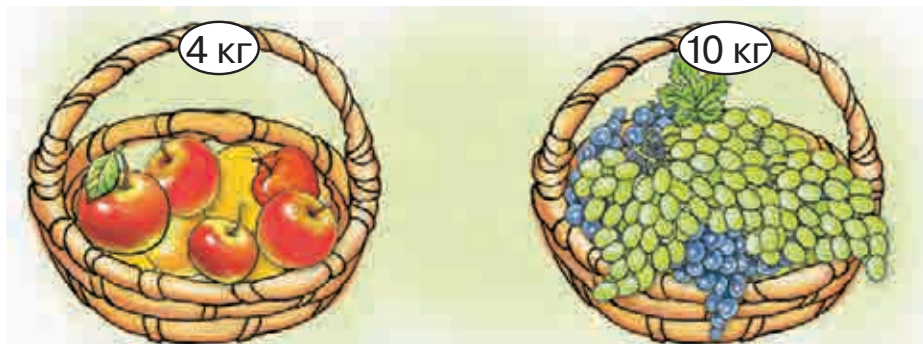
6 2

4. Джемиси 9 олгъан ифаделерни язып ал.

$$\begin{array}{ccccc} 9 + 1 & 19 - 10 & 10 - 1 & 11 - 2 & 7 + 2 \\ 4 + 5 & 3 + 6 & 9 + 0 & 5 + 4 & 8 + 1 \end{array}$$

5. Тимурнынъ ешилъ байрачыкълары бар эди. О, даа 6 мавы байрачыкъ азырлады. Эписи олып 9 байрачыкъ олды. Тимурнынъ къач ешилъ байрачыгъы бар эди?

6. Теньештирюв меселеси тиз ве чез.

1. Схемаларгъа бакъып джемини ве фаркъны тап.

$$\begin{array}{c} 8 + 9 = \square \\ \swarrow \downarrow \\ 2 \quad 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 15 - 7 = \square \\ \swarrow \downarrow \\ 5 \quad 2 \end{array}$$

2. $7 + 4$ джемисини ве $13 - 6$ фаркъыны тап.

3.

Тапмалы	Сайылар
джемини	16 ве 1
фаркъны	16 ве 1
джемини	10 ве 4
фаркъны	10 ве 4

Тапмалы	Сайылар
джемини	19 ве 1
фаркъны	19 ве 1
джемини	10 ве 8
фаркъны	18 ве 10

4. Эр бир алда фаркъ насыл денъише?

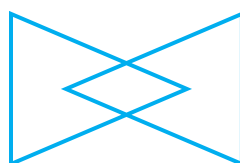
Эксилиджи	5	8	10	Эксилиджи	8	8	8
Чыкъарылыджы	4	4	4	Чыкъарылыджы	4	2	6
Фаркъ				Фаркъ			

❄ Амельни эсапламадан айт: $15 - 8$ -нинъ фаркъы $10 - 8$ -нинъ фаркъындан не къадар зияде; $16 - 9$ -нынъ фаркъы $16 - 7$ -нинъ фаркъындан не къадар эксик?

5. Эр бир теклиф этильген сайыдан 1 бирлик эксильтип айт.

11 **10** **15** **19** **20** **1**

● 6*. Къайсы шекиль эр бир чифт учкошелликлернинъ умумий къысмы сайыла?

21-ДЕН 100-ГЕДЖЕ САЙЫЛАРНЫНЬ НУМЕРАЦИЯСЫ

1.

1	2		4	5	6		8		10
11	12		14	15	16		18		20

Насыл сайылар тюшюрийльген? Эр бир тюшюрийльген сайыдан сонъ кельген сайыны айт.

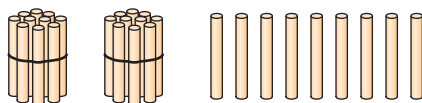
2. 20 сайысындан сонъ насыл сайы келе?

	<p>2 онлукъ, я да йигирми</p>
	<p>2 онлукъ ве бир, я да йигирми бир.</p>

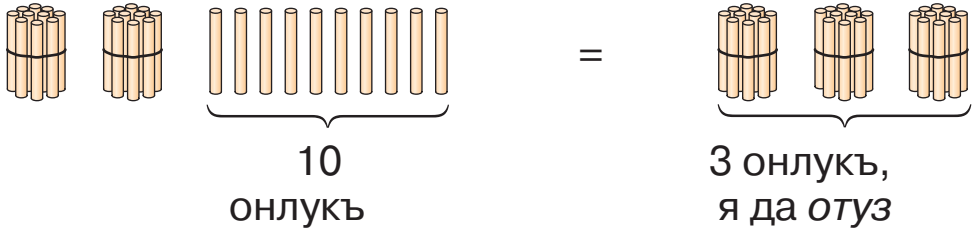
3. Эр бир ресимде къач таячыкъ бар?

4. Онар данеден 2 топ ве даа 8 таячыкъ къой. Эписи олып къач таячыкъ олды? *Йигирми секизден* сонъ кельген сайыны насыл эльде этмек мумкюн?

5. Ресимде йигирми докъуз таячыкъ бар.

Даа бир таячыкъ къояйыкъ.

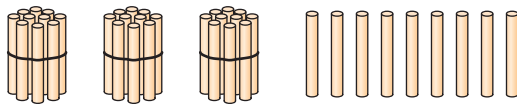

6. Йигирмиден отуз докъузгъадже олгъан эписи сайыларны айт.

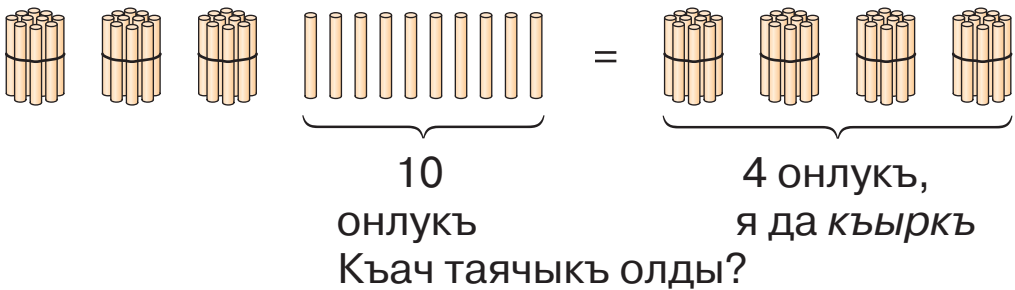
7. Уйле емегине анань 3 помидор, хыяр исе 6 дане зияде берди. Анань къач хыяр берди?

● **8*.** Метийде 15 къопкъа сув бар эди. Тереклерни сувармагъа 6 къопкъа масраф этильди, сонъ метийге даа 9 къопкъа сув къоюлды. Метийде сув чокълаштымы я да эксильдими? Къач литрге?

9. Эписи олып къач таячыкъ бар?

Даа бир таячыкъ къояйыкъ.

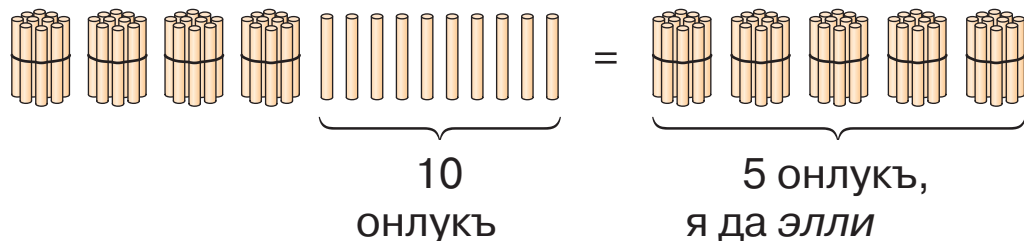

10. 1) Онар данеден 4 топ таячыкъ къой, сонъ даа бир таячыкъ къой. Эписи олып къач таячыкъ олды?

2) Онар данеден 4 топ таячыкъ къой, сонъ даа 5 таячыкъ къой. Эписи олып къач таячыкъ олды?

11. Отуз секизден кыркъ секизгедже олгъан эписи сайыларны айт.

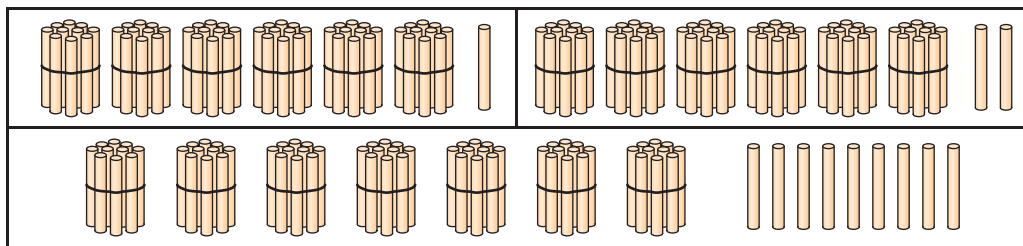
12. Элли сайысыны насыл эльде этмек мумкюн олгъаныны анылат.

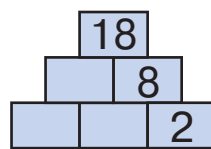
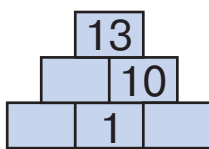
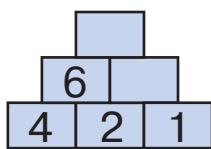
13. Етмиштен сексенгедже олгъан эписи сайыларны айт.

14. Сыныфта 14 талебе бар эди. Сонъ дёрт бала чыкъты. Сыныфта къач бала кълды?

15. Эр бир ресимде къач таячыкъ бар?

● **16*.**

17. Етмиш бештен сексен бешкедже олгъан эписи сайыларны айт.

18. Насыл сайыларны эльде этермиз, эгер:

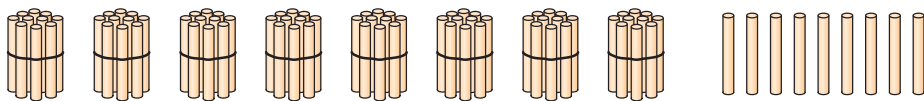
4 онл. ве 5 бирл.;

6 онл. ве 7 бирл.;

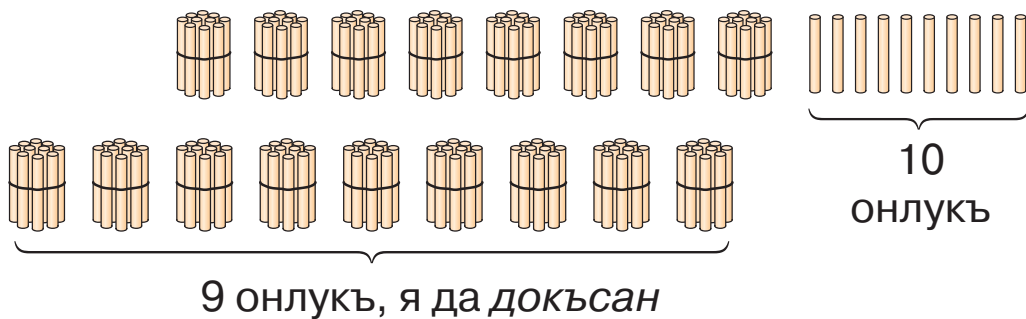
6 онл. ве 1 бирл.;

8 онл. ве 8 бирл.

19. 1) Онар данеден 8 топ таячыкъ ве даа 9 таячыкъ къой. Эписи олып къач таячыкъ олды?

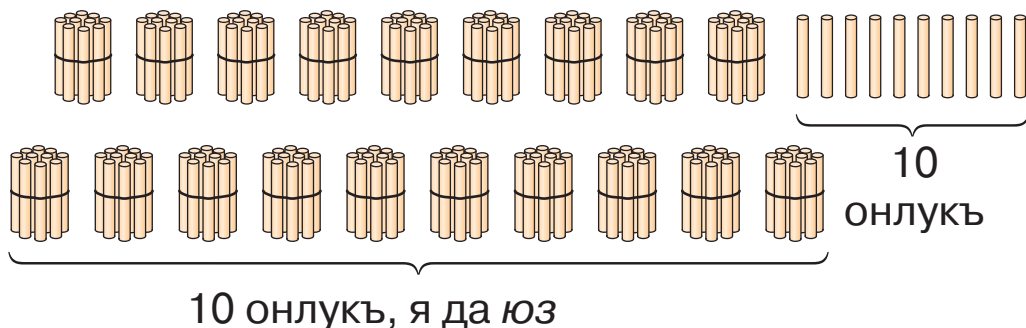

2) Даа бир таячыкъ къой. Къач таячыкъ олды?

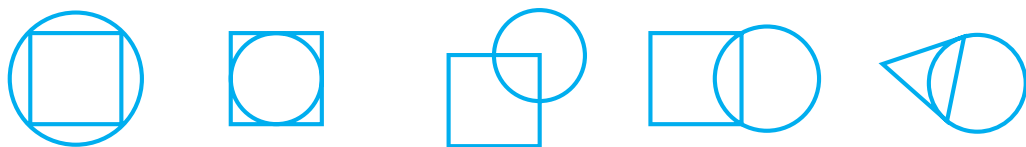
20. Сексенден докъсан докъузгъадже олгъан эписи сайыларны айт.

21. 1) Докъсан докъуз таячыкъкъа даа бир таячыкъ къош. Къач таячыкъ олды?

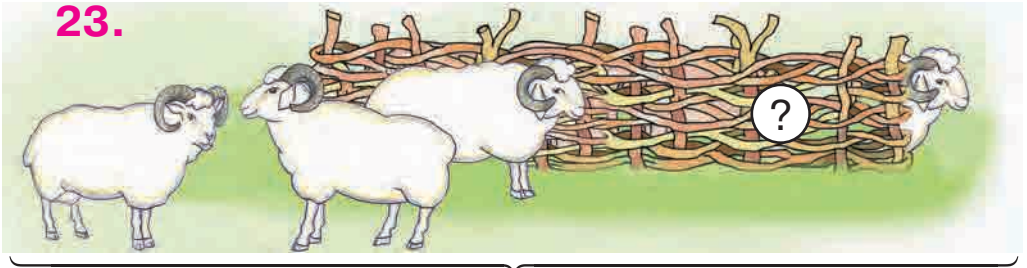

2) Докъсандан юзгедже олгъан эписи сайыларны айт.

22*. Арткъач шекильни тап. О, башкъаларындан ненен фаркъ эте?

23.

10 кьой

Кьора артында кьач кьой бар?

24. 1 см узунджа кесик сыз.

● 25*. Чокькошеликлерден кьайсыны кесиккнен эки уькошеликке больмек мумкюн дегиль?

26. Теркибинде: 2 онл. 7 бирл.; 4 онл.; 7 онл. 2 бирл.; 5 онл.; 8 онл. 3 бирл.; 8 онл. олгъан сайыны айт.

27. Онлукъларнен юзгедже насыл сайыла, окьу.

Он, йигирми, отуз, кьыркъ, элли, алтмыш, етмиш, сексен, докъсан, юз.

28. Эписи олып не кьадар дегме бар?

29. Завод бир саатте 9 плеер ве 7 телевизор азырлады. Эгер $9 + 7$; $9 - 7$ ифаделерининь кьыйметини эсаплап чыкьсакь нелерни биледжек-миз?

30. Эр бир ресимде кьачар капик бар? Я ресимлернинь экисинде эписи олып кьач капик?

31*. Таирнинь 10 джевизи бар, Керимениньки 8 дане, Серверде исе 3 джевиз бар. Таирнен Сервернинь эписи олып кьач джевизи бар?

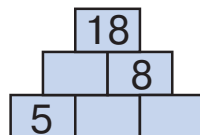
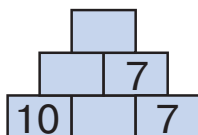
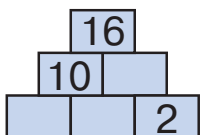
32. Ресимлерге бакьып меселелер тиз ве чез.

7 кг ?
 └──────────────────┘
 17 кг

5 кг 0 кьадар даа
 └──────────────────┘
 ?

● **33*.**

34. Сайыларнынь ве ифаделернинь тенъештирюв нетиджелерини язмакъ ичюн математикада махсус ишаретлер кьулланыла. Оларны бакьып чыкъ. Кьайсы ишарет сенинь ичюн яньы?

=
 мусавий

≠
 мусавийсиз

>
 зияде

<
 экик

$7 = 7$

$5 + 10 = 16 - 1$

$1 + 6 = 16$

$12 - 10 = 3 - 1$

$15 > 16$

$14 - 10 < 12 - 1$

$13 - 10 \neq 6 - 2$

$10 + 7 > 18 - 1$

Булар **мусавийликлер**

Булар **мусавийсизликлер**

35*. Бундан эвельки мешгъулиетте кыйсы язылар догъру, кыйсылары янълыш? Хаталарны тюзет ве догъру яз.

36.

8	7	3	8
	1		

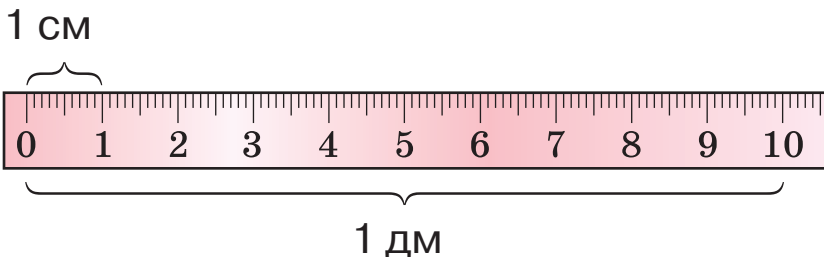
9	6	9	8

10	9	8	7

37.

>	9 < 11	14 ☐ 19	14 ☐ 12	19 ☐ 20
<	15 ☐ 11	16 ☐ 15	0 ☐ 20	9 ☐ 12
=	80 ☐ 77	34 ☐ 43	39 ☐ 29	3 ☐ 33

38. Бир дециметрде кыач сантиметр бар?

Узунлыгъы 1 см; 1 дм; 1 дм 2 см олгъан учь кесик сыз.

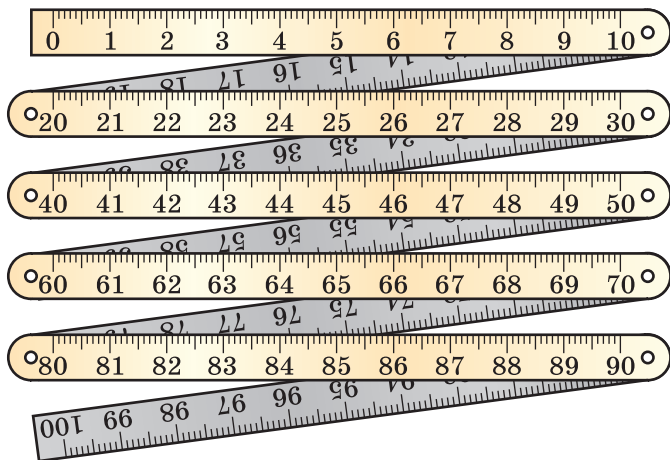
39. Кыатлангъан метрге бакъ. 1 м-де кыач дециметр бар? 1 м-де кыач сантиметр бар?

Бир метрде
он дециметр.

1 м = 10 дм

Бир метрде
юз сантиметр.

1 м = 100 см

40. Къызчыкъта 10 к. бар эди. О, къардашына 5 к. берди. Къызчыкъта къач капик къалды?

● **41.** Метр ярдымынен 3 м узунлыкътаци аркъанны ольче. Аркъаннынъ узунлыгъыны дециметрнен яз.

42. Эр бир сайыда къач онлукъ бар? Нумюнеге бакъып яз.

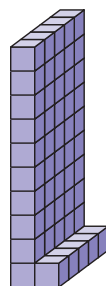
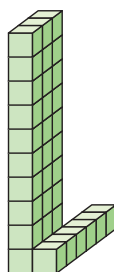
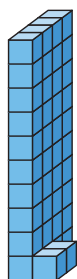
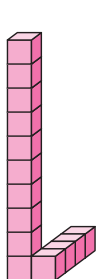
йигирми — 2 онл.

докъсан — онл.

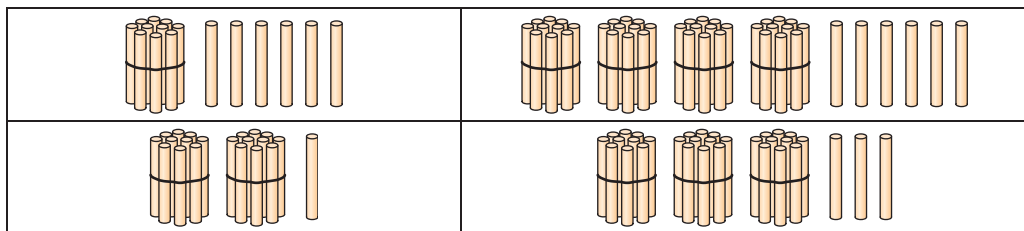
юз — онл.

къыркъ — онл.

43. Эр бир ресимде къач кубик бар? Эр бир ресимге аит сайыда къач онлукъ ве къач бирлик бар?

44. Ресимде тасвирленген онлукъ топчыкълары ве айры таячыкълар ярдымынен тешкиль олгъан сайыларны айт.

45. Вели 10 тапмаджанынъ джевабыны тапты, Арзы ондан 2 дане эксик тапты. Арзы къач тапмаджанынъ джевабыны тапты?

46. Дведвельдеки сайыларны окъу. Язылгъан сайылардаки эр бир ракъам не аълата? 46 ве 64 сайыларындаки ракъамларнынъ кыйметини тенъештир.

Онлукълар	Бирликлер
4	6
6	4
3	3
8	0

47. $10 - 2 > 7$ $9 - 9 \square 9$ $10 - 9 \square 2$ $3 + 4 \square 6$

● **48*.** Ресимге бакъып ойле меселелер тиз ки, олар бойле чезильсин: $5 + 5$, $10 - 3$.

49. 2 см кыскъаджа кесик сыз.

50. Меселени текмилле ве оны чез.

Багъчада 9 армут отурттылар, алма исе ... дане Къач ... ?

51. Сайылар	Тапмалы	Сайылар	Тапмалы
	10 ве 8		джемини
	фаркъыны		фаркъыны

52. Джедвельде насыл сайы язылган? Онынъ язылувында 2 ве 3 ракъамы нени анылата?

Онлукълар	Бирликлер
 2	 3

53. Дефтеринъе бойле джедвель сыз. Оныа бу сайыларны яз: *йигирми еди, къыркъ беш, он алты, алтмыш, докъсан докъуз, юз.*

Онлукълар	Бирликлер

Юз сайысы бойле языла: **100.**

54. Сайылар джедвелининъ биринджи юзлигини бакъ.

1	11	21	31	41	51	61	71	81	91
2	12	22	32	42	52	62	72	82	92
3	13	23	33	43	53	63	73	83	93
4	14	24	34	44	54	64	74	84	94
5	15	25	35	45	55	65	75	85	95
6	16	26	36	46	56	66	76	86	96
7	17	27	37	47	57	67	77	87	97
8	18	28	38	48	58	68	78	88	98
9	19	29	39	49	59	69	79	89	99
10	20	30	40	50	60	70	80	90	100

1) Биринджи, экинджи, учюнджи, дёртюнджи ве онунджды онлукълар сайыларыны окъу.

2) 27; 50 сайыларындан эвель ве сонъ турган сайыларны айт.

3) Бирликлери 0 олган бутюн сайыларны окъу.

55. 1) 42 сайысында къач онлукъ; бирлик бар?
2) 23 сайысындаки ракъамларнынъ ерлери денъиштирилъсе о чокълашамы я да азлашамы?

56. Биринджи къадын 5 онлукъ, экинджиси исе 2 онлукъ йымырта эксикче сатын алды. Экинджи къадын къач йымырта сатын алды?

 Шартында «эксикче» сёзюни «зиядедже» сёзюнен денъиштир. Чезиминде не денъишти?

● **57*.** Къатламасы 40 къат,
Фурунынъа къой къызарт,
Бал-ягъ иле якъыла
Гульбе шекер не аджет.

58. Тюшюрильген сайыларны къойып, кочюрип яз.

39 **40** **41** **43** **44** **47** **48** **49**

39 сайысында къач онлукъ; бирлик бар?

49 сайысында къач онлукъ; бирлик бар?

59. Теркибинде 3 онл. 4 бирл.; 5 онл.; 9 онл. 1 бирл.; 4 онл.; 10 онл. олгъан сайыны яз.

60.

>
<
=

 45 54 63 39 97 89
17 71 30 29 19 21

61. Алтынджы онлукънынъ; докъузунджы онлукънынъ бутюн сайыларыны яз.

62. Украинада къулланылгъан капик ве къагъыт параларны бакъ.

капиклер

Кягъыт
паралар

$$100 \text{ к.} = 1 \text{ грн}$$

63. Ресимлерге бакъып сатын алынган шейлернинъ фиятлары акъкъында меселелер тиз.

4 грн

2 грн

8 грн

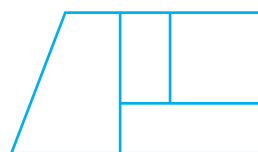
3 грн

10 грн

20 гривнагъа не сатын алмакъ мумкюн?

64*. Хатидженинъ 10 грн-сы бар эди. О, 2 грн-гъа булочка сатын алды. Хатидже насыл параларнен къайтымыны ала биле?

● **65*.** Ресимде къач дёрткошелик коресинъ? Оларнынъ арасында къач квадрат бар?

66. 1) Бир ракъамлы сайылар къач дане язылгъан? Я эки ракъамлы сойлары?

5 1 6 0 7 51 20 66 17

2) Башта эки ракъамлы, сонъ бир ракъамлы сайыларны окъу.

9 11 40 8 10 99 3 23

67. 1) Китапта 37-нджи саифеден сонъ; 49-ынджы саифеден сонъ; 99-ынджы саифеден сонъ къайсы саифелер келелер?

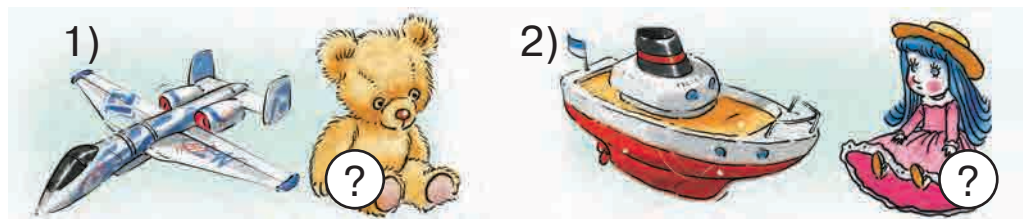
2) 20-нджи саифе; 5-инджи саифе; 60-ынджы саифелерден эвель къайсы саифелер келелер?

3) 24-юнджи саифе къайсы саифелернинъ ортасында ерлешкен?

68. Юзюм ичюн дёрт 10-ар гривналыкъ төледилер. Юзюмнинъ фияты къач кумюш экен?

69. $15 + 1$ $30 - 1$ $100 - 1$ $55 + 1$ $99 + 1$
 $19 - 1$ $50 + 1$ $38 + 1$ $45 - 1$ $66 - 1$

● **70***. Ресимлерге бакъып меселелер тиз ве чез.

80 грн

40 грн

90 грн

10 грн

уджуджа

уджуджа

71. Эр бир сайынынъ «къомшуларыны» яз.

10

19

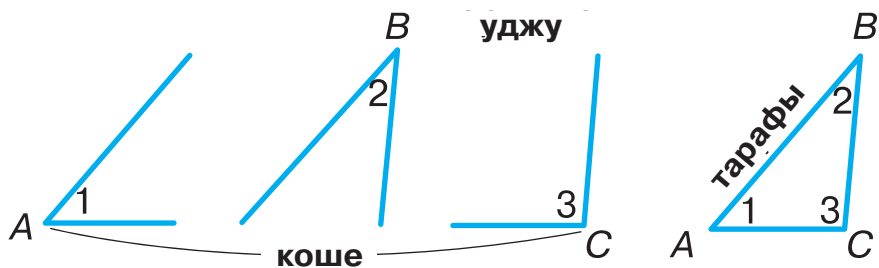
20

35

72. Меселени текмилле ве оны чез.
Биринджи группада 10 талебе, экинджисинде – 12. Къач бала ... ?

73. Меселени текмилле ве оны чез.
Эки группада эписи олып 22 талебе бар. Биринджи группада 10 талебе. Къач талебе... ?

74. 1) Учъкошеликлернинъ къач кошеси; уджу; тарафы бар?

2) 5 тарафы олгъан чокъкошелик насыл адландырыла? Онынъ къач уджу бар?

3) 6 уджу олгъан чокъкошеликни сыз.

75. $10 + 7$ $15 - 5$ $18 - 10$ $3 + 10$ $6 - 1$

76. Къошув амелинде ер денъиштирилюви хусусиетини ишлетип, ифаделернинъ къыйметини эсапла.

$$20 + 4 + 5 \quad 3 + 49 + 1 \quad 10 + 7 + 10$$

77. Балыкъчы 7 сазан ве 5 карась балыгъы тутты. О, балыкъ шорбасы пиширмек ичюн 8 балыкъ алды.

$7 + 5$; $7 - 5$; $7 + 5 - 8$ ифаделерини эсаплагъан сонъ нени бильмек мумкюн?

78*. Анам 4 м безъ тасма, сонъ 5 м къырмызы ве 3 м мавы тасма сатын алды. Анам эписи олып къач метр тасма сатын алды?

79. $50 + 9$ $18 - 8$ $57 - 50$ $61 + 1$ $35 - 5$
 $1 + 40$ $98 - 8$ $57 - 7$ $61 - 1$ $42 - 2$

80. Бу сырада насыл сайылар етишмей?

90 92 93 96 98 99

81. Энъ буюк сайылардан энъ кичик сайыларгъа къадар окъу. Оларны язмакъ ичюн насыл чешит ракъамлар къулланылгъан?

20 22 27 70 72 77

82. Сеитумер бир джеviz терегинден 3 онлукъ джеviz къопаргъан, экинджисинден исе 1 онлукъ. Сеитумер эписи олып къач онлукъ джеviz къопарды? Эписи олып къач джеviz къопарды?

83. Анам 3 онлукъ фидан сатын алды, 10 фиданны энди отуртты. О даа къач фидан отуртмакъ керек?

84. $3 + 4 = 7$ $9 - 2 = 7$ $4 + 5$ $8 - 3$
 $30 + 40 = 70$ $90 - 20 = 70$ $40 + 50$ $80 - 30$

85. 30-гъа эксилът. 20-ге зияделештир.

40 90 30 50 60 10 20 80 50 70

86. 80 кг юзюмден 20 кг измир алдылар. Юзюмни къуруткъанда къач килограмм сув бувлангъан?

● 87*. Вертолёт 100 м юксекликте учты. Сонъ о, 60 м ашагъыгъа энди, сонъ кене 40 м-ге коте-рильди. Вертолёт учмакъны насыл юксекликте девам этти?

88. $90 > 70$ 20 зияде $90 < 100$...
 $50 < 80$... $70 > 50$...
 $60 > 10$... $20 < 70$...

89. Учъ къутуда 90 конфет бар. Биринджи къутуда 40 конфет бар, экинджисинде исе — 30. $40 - 30$; $40 + 30$; $90 - 40 - 30$ ифаделерининъ къыйметини эсаплап, нени бильмек мумкюн?

90. Ормандаки мектепке окъумагъа тавшан, сансар, кирпи ве тилькичик кельди. Олардан анги бири $3 + \square = 9$ мусавийлигиндеки белли олмагъан къошулдыжыны догъру тапты?

91. $10 - 5 + 3$ $1 + 5 + 4$ $10 - 5 - 5$ $3 + 5 - 4$
 $10 - 2 - 3$ $2 + 3 + 5$ $10 - 0 - 4$ $5 + 5 - 3$
 $15 - 5 + 3$ $11 - 1 + 6$ $13 - 3 + 1$ $12 + 3 - 4$

92. $0 + 20$ $50 - 20$ $90 - 50$ $20 + 80$
 $100 - 30$ $30 + 10$ $70 - 60$ $80 - 20$

93. Ящикнинъ чекиси 2 кг, онынъ ичиндеки алманынъ чекиси исе 10 кг зияде. Ящиктеки алманынъ чекиси не къадар? Алманен берабер ящикнинъ чекиси не къадар?

94. Эким талелелерге ашлама япты. Огълан балалар 60, къызлар исе 20 бала аз эди. Не къадар къыз балагъа ашлама япылгъан?

95*. Сансар теректе 8 м юксекликте отура, ондан юкъарыда олгъан такътакъкъуш 17 м юксекликте отура. Сансарнен такътакъкъуш арасындаки месафе не къадар?

96. Аптеси 16 яшта, огълан къардашы исе 6 яш кичик. Огълан къардашы къач яшында?

● **97.** Маршрут таксиде бир къач ёлджу кете эди. 4 ёлджу тюшкен сонъ, салонда 20 ёлджу къалды. Башта салонда не къадар ёлджу бар эди?

98. Бир-бири артындан афтанынъ эписи кунълерини айт.

99. Сутка акъкъындаки анълатманы окъу.

Мектепте биринджи дерс даима бир вакъытта башлана. Бугунъ биринджи дерснинъ башланувундан ярын биринджи дерснинъ башланувына къадар бир сутка вакъыт кечеджек.

Сутка — бу, Ер сейяресининъ озъ кочери этрафында бир кере айланып чыкъкъан вакъыттыр.

Сутка бойле къысымларгъа болуне: гедже, саба, кунъдюз, акъшам.

Афтада 7 сутка бар.

100. Ягъмур 2 кунь ве 2 гедже ягъды. Ягъмур къач сутка ягъды?

101. 1) Бугунь салы куню. Тюневин къайсы кунь эди? Ярын къайсы кунь оладжакъ?

2) О бириси куню чаршенбе эди. Ярын къайсы кунь оладжакъ?

102. Татиль вакътында Нарие къартанасында бир афта ве 3 кунь мусафир олды. Нарие къартанасында эписи олып къач кунь мусафир олды?

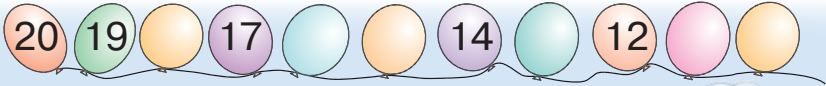
● **103.** Муневрининъ 10 грн парасы бар эди. О, 6 грн-гъа пряник сатын алды. Муневрининъ не къадар парасы къалды?

104. Меселени чез ве мусавийлештир.

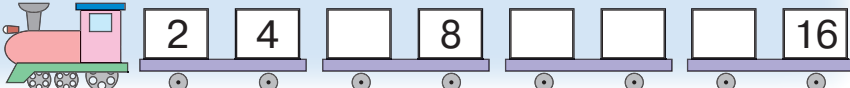
1) Гульнарнынъ 10 грн парасы бар эди. О, 3 грн-гъа журнал сатын алды. Гульнарнынъ не къадар парасы къалды?

2) Гульнар 3 грн-гъа журнал сатын алды, онда даа 7 грн къалды. Гульнарнынъ не къадар парасы бар эди?

105*. Ресимлерге бакъып къанунийликни тикле ве тюшюрийлген сайыларны айт.

1)

2)

3)

106. Мусавийликни тикле.

$$\square - 5 = 4$$

$$\square - 3 = 7$$

$$\square - 60 = 10$$

$$10 - \square = 3$$

$$80 - \square = 10$$

$$16 - \square = 10$$

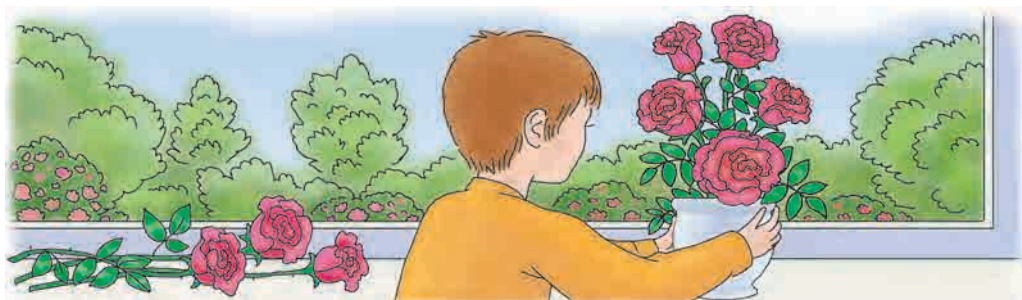
107. Джедвельге бакъып вазифени эда эт.

Эксилиджи	10	10	10	9	9	8	8	7	7	7
Чыкъарылыджы	2	5	7	5	0	4	8	6	3	2
Фаркъ										

1) Эр бир диречикте чыкъарылыджыны фаркъкъа къош. Нетиджени эксилиджинен тенъештир. Нетидже чыкъар.

2) Эр бир диречикте эксилиджиден фаркъны чыкъар. Нетиджени чыкъарылыджынен тенъештир. Нетидже чыкъар.

108. Огъланчыкъ багъчадан чечек кесип алды. О, беш чечекни вазагъа къойды. Онда даа 3 чечек къалды. Огъланчыкъ эписи олып къач чечек кескен?

109.

>
<
=

$40 + 30 \square 60$

$75 - 5 \square 25$

$30 + 6 \square 45$

$50 - 50 \square 100$

$48 - 40 \square 18 - 10$

$70 \square 60 + 9$

110. Къызчыкънынь 5 эриги бар эди. Оны даа сыйладылар, ве онда 15 эрик олды. Къызчыкъны къач эрикнен сыйладылар?

111. $9 - 7$

$16 - 10$

$16 - 1$

$10 - 0$

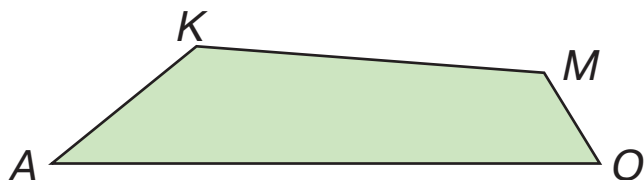
$2 + 8$

$7 + 10$

$19 + 1$

$5 - 5$

112. Дёрткошеликнинъ энъ узун ве энъ кыска таракларынынъ узунлыгыны тенъештир.

● **113*.** Идрис 5 учкошелик ве 2 квадрат кести. Мемет 3 квадрат ве о къадар да учкошелик кести. Огъланчыкълардан анги бири зияде шекиль кести? Не къадар зияде кести?

114. Сутка кысымларынынъ келювини тертипнен айт: *акъшам, саба, кунъдюз, гедже.*

Саат ве дакъкъа акъкъындаки анълатманы окъу.

Саат ве дакъкъа — вакъытны ольчев бирликлери.

1 суткада 24 саат.

1 сутка = 24 саат

1 саатте 60 дакъкъа.

1 саат = 60 дакъкъа

Дерс къач дакъкъа девам эте?

115.

Саатнинъ кичик елькъуваны саатни, буюги — дакъкъаны косьтере.

116. Эр бир саат анги вакъытны косьтере?

117. 100 кг къайсыны къуруткъан сонъ онынъ чекиси 70 кг-гъа эксильди. Къуругъан сонъ къайсынынъ чекиси не къадар олды.

118. КМ кесигини 1 дм 3 см узунлыкъта сыз.

119. Суаль ишарети тургъан ерлердеки сайыларны тап.

$$2 + ? = 6$$

$$10 + 4 = ?$$

$$20 + 4 = ?$$

120. Джедвель боюнджа ифаделерни язма суретте тиз ве эсапла.

Къошулдыжы	4	7				3	3			5
Къошулдыжы			9	1	6			4	4	
Джеми	10	9	9	8	7	10	8	7	9	5

● **121*.** Бир чешит шекиллер бир чешит сайыларны, чешит тюрлю шекиллер чешит тюрлю сайыларны анълаталар, бу языларны табирле.

$$7 - \text{green circle} = \text{yellow triangle}$$

$$\text{yellow triangle} + \text{yellow triangle} = \text{pink square}$$

$$\text{blue rectangle} - \text{green circle} = \text{purple rectangle}$$

$$\text{green circle} + \text{green circle} = 10$$

$$\text{pink square} + \text{yellow triangle} = \text{blue rectangle}$$

$$\text{purple rectangle} + \text{blue rectangle} = 7$$

122. 50 ве 3 сайыларыны 53 сайысынынъ ханели къошулдыжылары, деп айталар.

$$53 = 50 + 3$$

50 сайысы онлукълар ханесинде къач бирлик олгъаныны косьтере.

3 сайысы бирликлер ханесинде къач бирлик олгъаныны косьтере.

Нумюнеге бакъып сайыларны ханели къошулдыжылар корюнишинде яз.

$45 = 40 + 5$

$93 = \square + \square$

$77 = \square + \square$

$64 = \square + \square$

$99 = \square + \square$

$28 = \square + \square$

123. Сайыларны истенильген тертипте къошмакъ мумкюн, деген бильгиге эасланып, ифаделернинъ къыйметини эсапла.

$30 + 40 + 5$

$80 + 6 + 10$

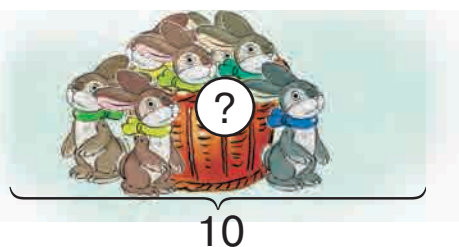
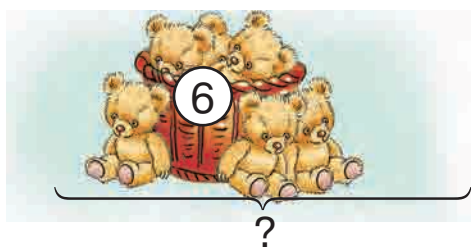
$40 + 2 + 6 + 30$

$20 + 7 + 50$

$3 + 20 + 30$

$30 + 1 + 60 + 6$

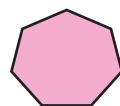
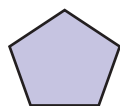
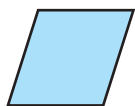
124. Ресимлерге бакъып меселелер тиз ве чез.

125. Феритнинъ 16 бет темиз къыгъыты бар эди. 6 данесине ресим сызды. Феритнинъ къач бет темиз къыгъыты къалды?

126. Ферит 6 бет къыгъыткъа ресим сызды. Онда даа 10 бет темиз къыгъыт къалды. Башта Феритте не къадар темиз къыгъыт бар эди?

127. Эр бир чокъкошеликнинъ къач тарафы, кошеси ве уджу бар?

● **128*.** Кериме 9 яшында. О, агъасындан 3 яш кичик. Керименинъ агъасы къач яшында?

ЭКИ РАКЪАМЛЫ САЙЫЛАРНЫ БАШКЪА ХАНЕГЕ КЕЧМЕДЕН КЪОШУВ ВЕ ЧЫКЪАРУВ

129. Сайыларны истенильген тертипте къошмакъ мумкюн, деген бильгиге эсасланып, ифаделернинъ кыйметини эсапла.

$$30 + 4 + 50 + 2$$

$$50 + 3 + 30 + 3$$

130. Языларны бакъ ве эсаплавларны анълат.

$$\begin{array}{r} 34 + 52 = \square \\ \wedge \quad \wedge \\ 30 + 4 \quad 50 + 2 \end{array}$$

$$30 + 50 = 80 \quad 4 + 2 = 6 \quad 80 + 6 = 86$$

$$34 + 52 = 86$$

Эки ракъамлы сайыларны къошкъанда онлукълар онлукъларгъа, бирликлер бирликлерге къошула.

131. Языларны бакъ ве эсаплавларны анълат.

$$43 + 24 = 40 + 3 + 20 + 4 = 60 + 7 = 67$$

132. $25 + 71$ джемисининъ эсаплавыны агъзавий анълат.

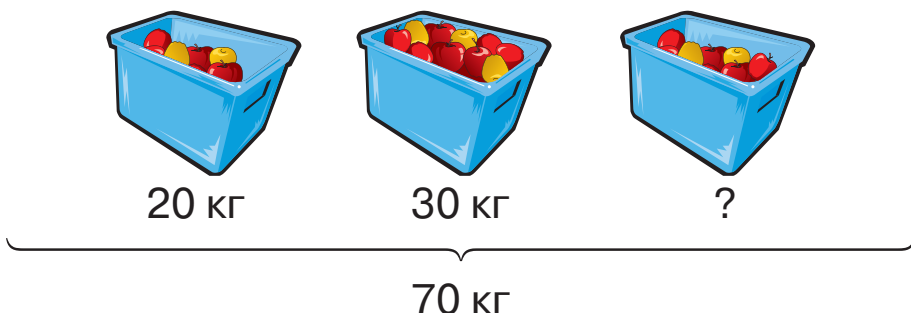
$$\mathbf{133.} \quad 35 + 41 \quad 14 + 62 \quad 33 + 33 \quad 72 + 16$$

134. Планер 32 м ашагъы энген сонъ, онынъ учув юксеклиги 65 м олды. Планер эвельден насыл юксекликте уча эди?

135. Балалар багъчасында 36 кыыз бала ве 42 огълан бала бар. Балалар багъчасында эписи олып не къадар бала бар?

136. $7 + 9$ $20 + 60 - 10$ $27 + 61$ $85 - 12$

● 137*. Ресимге бакъып меселе тиз ве чез.

138.

Сайылар	Тапмалы	Сайылар	Тапмалы
50 ве 10	фаркъыны	50 ве 1	фаркъыны
13 ве 75	джемисини	23 ве 23	джемисини

139. $46 + 33$ джемисининъ эсапланувыны анылат.

140. Ресимлерге бакъып меселе тиз ве чез. Эр бир меселеге аит къыскъа языгъа дикъкъат айыр.

<p style="text-align: center;">? }</p> <p>Къутучыкъта — 3 оюн.</p> <p>Наратта — 7 оюн.</p>	<p>Наратта — 4 оюн.</p> <p>Къутучыкъта — ?, 3 оюн. зияде</p>
--	--

141. Къыймети 25; 77; 99 олгъан ифаделерни язып ал.

$13 + 12$

$82 + 17$

$45 + 44$

$100 - 1$

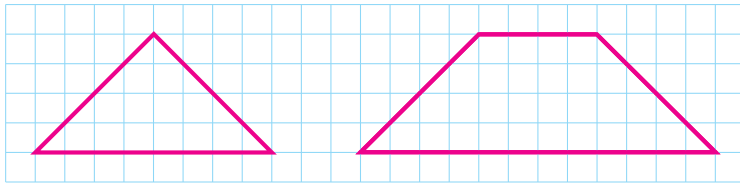
$30 - 1$

$70 + 7$

$62 + 15$

$38 + 41$

142. Учъкошелик ве дёрткошеликнинъ энъ узун тарафларыны ольче. Дефтеринъе бойле шекиллерни сыз.

143*. Ойле сайы ве амель ишаретлерини сечип ал ки, мусавийликлер догъру олсун. Язып ал.

$10 + \square = 16$

$20 - \square = 10$

$\square \square 10 = 8$

$11 \square \square = 10$

● **144*.**

 <p>60 м бар эди</p>	<p>Тикмеге сарф этильди антерге – 3 м, халатларгъа – 7 м</p>
--	--

Къач метр басма къалды?

145. Эсапла. Башта къайд этильген сайыларны къош.

$40 + 6 + 2$

$60 + 3 + 30$

$50 + 3 + 10 + 5$

146. Джемилерини эсапла.

$$\begin{array}{r} 54 + 30 \\ \wedge \\ 50 + 4 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 54 + 3 \\ \wedge \\ 50 + 4 \end{array}$$

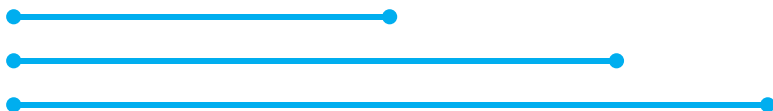
147. Бассейнден файдаланылгъаны ичюн 45 грн төледилер, сонъра кене 30 грн төледилер. Эписи олып не къадар пара төледилер?

148. $2 + 70$ $50 + 20$ $36 + 3$ $53 + 20$

149. Меселенинь суалине джевап тап.

Бар эди	Саттылар	Къалды
		
14 кг	10 кг	?

150. Биринджи кесик экинджисине коре, экинджи кесик учюнджисине коре къач сантиметр къыска?

151. Эв бикесининь 16 папийи бар эди, къазлары исе 10 дане аз. Эв бикесининь къач къазы бар эди?

152. Гаражда 6 автобус бар эди. 4 автобус маршруткъа чыкъты, къалгъанларыны исе тамир-лемеге ёлладылар. Тамирлемеге къач автобус ёлладылар?

153. Къыймети 50-ден аз олгъан ифаделерни язып ал.

$4 + 45$ $39 - 9$ $24 + 24$ $43 + 43$ $50 - 0$
 $40 + 15$ $60 - 10$ $9 + 40$ $2 + 17$ $31 + 11$

● 154*. Аиледе эки ана, эки къыз ве торуннен къартана бар. Бу аиледе къач къадын киши бар?

155. $5 + 30$ $91 + 7$ $73 + 4$ $12 + 7$
 $3 + 45$ $7 + 91$ $4 + 73$ $7 + 12$

156. Джемининъ эсабыны агъзавий анълат.

$$\begin{array}{r} 20 + 47 \\ \wedge \\ 40 + 7 \end{array}$$

157. $50 + 12$ $3 + 53$ $35 + 42$ $60 + 7 + 8$
 $40 + 33$ $1 + 48$ $54 + 4$ $12 - 8 - 3$

158. Раатлыкъ багъчасындаки ёлчыкъларны 20 буюк адам ве 38 талебе темизледилер. Ёлчыкъларны эписи олып къач адам темизледи?

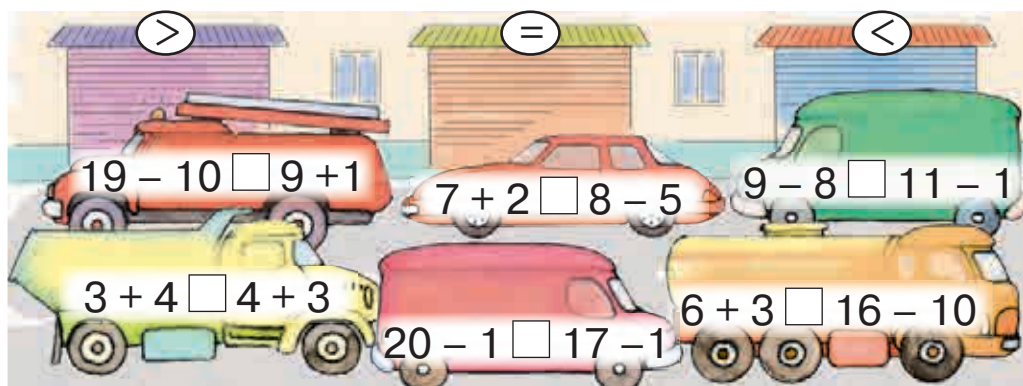
159. Раатлыкъ багъчасында 30 къарагъач тереги осе эди. Даа 46 къарагъач отурттылар. Раатлыкъ багъчасында не къадар къарагъач олды?

160. Къыймети 50-ден зияде олгъан ифаделерни язып ал.

$41 + 45$ $69 - 9$ $23 + 36$ $43 + 13$ $50 + 10$
 $45 + 14$ $60 - 10$ $19 + 40$ $2 + 17$ $30 + 19$

161*. Бабам 15 м леска сатын алып, оны учь къармакъкъа пекитти. Биринджи къармакъкъа 4 м леска масраф этти, экинджисине — 5 м. Бабам учюнджи къармакъкъа къач метр леска масраф этти?

● 162. Къайсы автомобиль анги гараждан чыкьты?

163. Языларгъа бакъ ве эсапларны тенъештир.

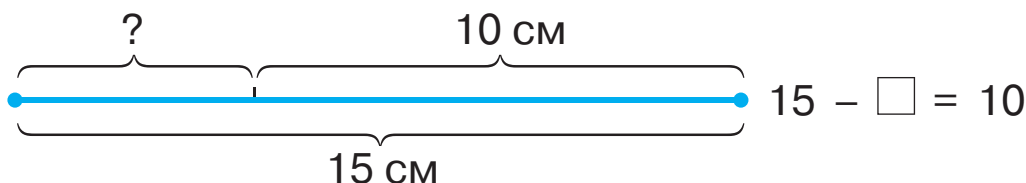
$$53 + 45$$

$50 + 40 = 90$ $3 + 5 = 8$ $90 + 8 = 98$	$53 + 40 = 93$ $93 + 5 = 98$
--	---------------------------------

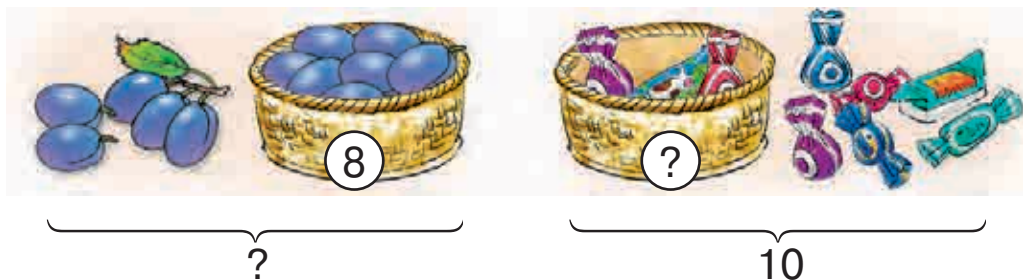
164. $42 + 23 = \square$ $56 + 20 = \square$ $53 + 2 = \square$

165. $12 + 16$ $52 + 40$ $2 + 74$ $44 + 44$
 $37 + 22$ $52 + 4$ $20 + 74$ $50 + 50$

166.

167. Ресимлерге бакъып меселелер тиз ве чез.

168. $33 + 33$ $13 - 7$ $80 + 16$ $60 - 10 + 40$
 $14 + 41$ $2 + 47$ $17 + 30$ $60 - 10 + 20$

169. Аптеси 16 яшында, къардашы 6 яш кичик. Къардашы къач яшында?

170*. Эки учькошеликни ойле сызмакъ керек ки, дёрткошелик оларнынъ умумий къысмы олсун.

● **171***. Бир кьач парашютчы вертолётта уча эди. 6 парашютчы секирген сонъ, вертолётта 20 парашютчы кьалды. Башта вертолётта кьач парашютчы бар эди?

172. $\begin{cases} > \\ < \\ = \end{cases}$

$20 + 70 < 100$	$38 - 7 \square 30$
$80 \square 20 + 35$	$13 + 12 \square 12$
$2 + 62 \square 65$	$40 \square 30 + 15$
$30 + 40 \square 45 + 33$	$100 - 60 \square 13 + 23$

173. Къыймети 47 олгъан ифаделерни язып ал.

$35 + 12$	$100 - 50 - 30$	$90 - 40 + 7$
$47 + 10 + 1$	$40 - 10 + 17$	$65 - 20 + 2$

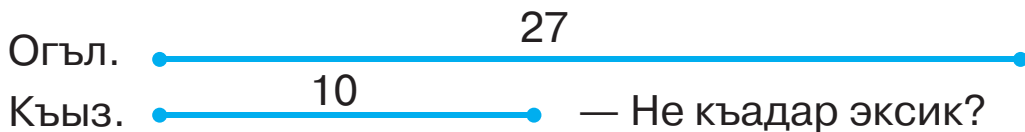
174. Берильген чезюв схемасы боюнджа чешит мисаллер тиз.

$$10 + 7 = \square$$

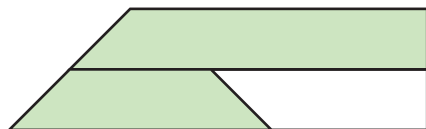
175. 1) Бир афтада Мурат китапнынъ 50 саифесини окъуды, Сафие исе 20 саифе зияде окъуды. Сафие кьач саифе окъуды?

❄ 2) Бунъа бенъзеген меселелер тиз.

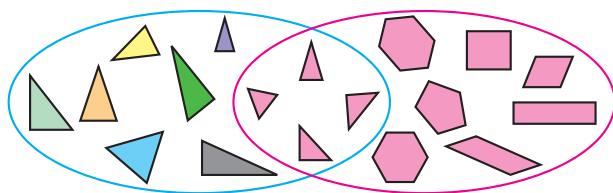
176. Мектепнинъ азбарында 27 огълан ве 10 къызчыкъ чалыша эди. Мектеп азбарында къызчыкълар не къадар эксик эди?

177*. Ресимде 5 дёрткошелик тап.

178*. Къырмызы ёлакънен сарып алынган шекиллерде нелер умумий? Я мавы ёлакънен сарып алынганында? Я дёрт шекиль не ичюн эки ёлакънынъ ортасында пейда олды?

● **179***. Сеит 10 яшында. О, аптесинден 4 яш кичик. Аптеси къач яшында?

180. Ресимге ве языларгъа бакъ. Чезимини анылат.

Онлукълар	Бирликлер

$$57 - 34 = \square$$

$$50 - 30 = 20 \quad 7 - 4 = 3 \quad 20 + 3 = 23 \quad 57 - 34 = 23$$

Эки ракъамлы сайыларны чыкъаргъанда онлукъларны онлукълардан, бирликлерни бирликлерден чыкъаралар.

181. 58 – 27 фаркъларынынъ эсапланувыны анылат.

$$\begin{array}{cccc}
 28 - 13 & 66 - 34 & 17 - 15 & 45 - 11 \\
 66 - 22 & 95 - 61 & 69 - 58 & 36 - 12
 \end{array}$$

182. 1) Къапыста туршусынынъ чекиси чапчакънен берабер 48 кг. Бир афтада къапыстанынъ чекиси 32 кг-гъа эксильди. Бир афтада къач килограмм къапыста ашалды?

❄ 2) Бунъа бенъзеген меселе тиз ве чез.

183. $67 - 22$ $85 + 14$ $96 - 44$ $75 - 34$
 $67 + 22$ $85 - 14$ $69 - 18$ $75 + 20$

184. Эки кесик сыз: бириси ашагыда берильгенинден 5 см узун олсун, экинджиси ондан 1 дм узун олсун.

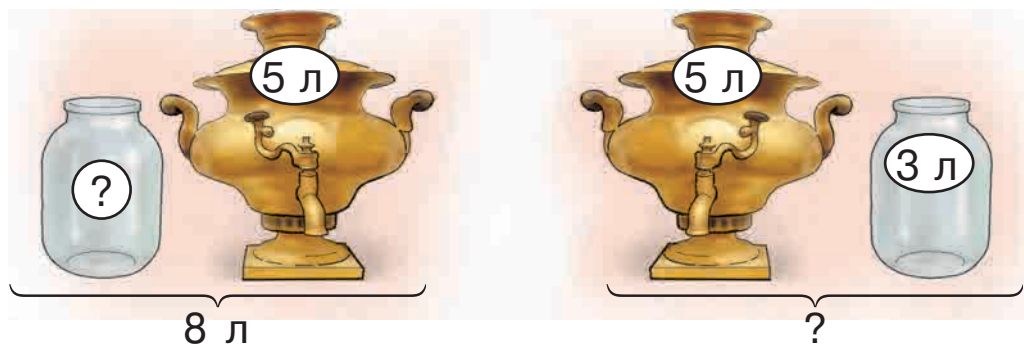

185. Папийге бир айгъа 5 кг захире керек, тавукъкъа исе 2 кг азджа керек. Бир айгъа тавукъкъа не къадар; папийнен тавукъкъа эписи олып не къадар захире керек?

● 186*. Бир эвде 100 квартира бар. Бу эвде номерлеринде ич олмагъанда бир 7 ракъамы, 0 ракъамы олгъан къач квартира бар?

187. $64 - 33$ фаркъынынъ эсап этилювини анълат.

188. Ресимлерге бакъ. Меселелерни ве оларнынъ чезимини окъу.

1) Самоваргъа 5 л сув сыгъа, банкагъа исе 3 л. Самоварнен банкагъа эписи олып не къадар сув сыгъа?

2) Самоварнен банкагъа эписи олып 8 л сув сыгъа. Самоваргъа 5 л сув сыгъа. Банкагъа не къадар сув сыгъа?

$$8 - 5 = 3 \text{ (л)}$$

Бу меселелерде умумий ве фаркълы шейлер не-
лердир? Экинджи меселени биринджисине бакъып
насыл тиздилер?

Экинджи меселе биринджисине нисбетен
терстир.

Биринджи меселеге терс олгъан даа бир месе-
ле тиз ве чез.

189.

Бар эди	Саттылар	Къалды
67 торбачыкъ	44 торбачыкъ	?

Берильген меселенинъ терсини тиз.

190. Белли олмагъан сайыны 23-ке
чокълаштырдылар ве 65 сайысы келип чыкъты.
Насыл сайы чокълаштырылды?

191. $100 - 1$ $99 - 12$ $20 + 80$ $54 - 21$
 $33 - 3$ $30 - 1$ $87 - 33$ $29 - 9$

192*. Учъ сайынынъ джемиси 87. Биринджи
сайы 22, экинджиси 43. Учюнджи сайыны тап.

193. $56 - 23$ $89 - 26$ $17 + 12$ $12 + 30$
 $56 - 43$ $89 - 21$ $84 - 13$ $42 + 3$

● **194*.** Бар эди 7 Кезинмеге кеттилер

Эвчикте къач улакъ къалды?

195. Эсаплавны агъзавий анълат.

$$79 - 40 = \square \quad 79 - 4 = \square$$

196. $73 - 21$ $56 - 30$ $99 - 50$ $66 - 20$
 $87 - 44$ $56 - 3$ $99 - 5$ $66 - 5$

197. 1) 36 см узунлыкътаки ёлакътан 2 см кесип алдылар. Ёлакънынъ узунлыгы не къадар

2) 36 см узунлыкътаки ёлакътан 2 дм кесип алдылар. Ёлакънынъ узунлыгы не къадар олды?

3) Биринджи меселеге терс меселе тиз.

198. Эв бикесининъ 58 грн. парасы бар. О, тасвир этильген шейлерден къайсыларыны сатын ала биле? Не къадар къайтым оладжакъ? Эв бикеси эписи шейлерни алып олурмы?

199. Мусавийликни окъу ве фаркъына чыкъарылыджыны къош: $70 - 20 = 50$. Нетидже чыкъар.

$$\square - 22 = 64$$

$$\square - 13 = 45$$

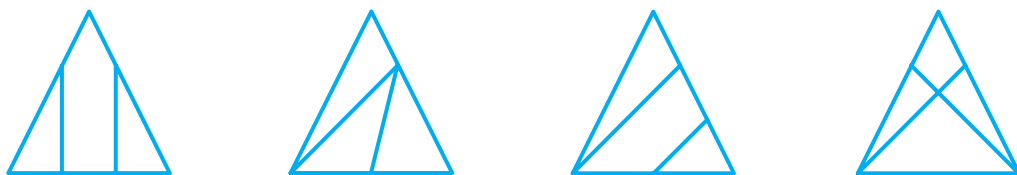
$$30 + \square = 70$$

200. Пияделер кечитини бельгилемек ичюн 46 кг боя сарф этилер. Сокакътаки сызыкъларны бельгилемеге 30 кг боя кетти, къалгъан боя исе аралыкъкъа масраф этильди. Аралыкъны бельгилемек ичюн къач килограмм боя сарф этильди?

Терс меселелер тиз.

201. $54 - 30$ $48 - 24$ $63 - 2$ $100 - 50 + 20$
 $54 - 3$ $82 + 13$ $85 - 40$ $100 - 20 + 10$

● 202*. Ресимлерде насыл шекиллерни коресинь?

203. Мусавийликни окъу ве эксилиджиден фаркъыны чыкъар: $35 - 2 = 33$. Нетидже чыкъар.

$60 - \square = 50$ $15 - \square = 9$ $32 - \square = 12$

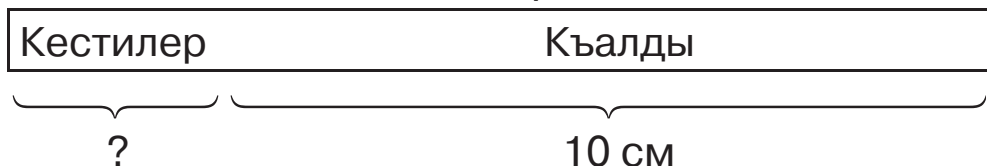
204. Ёлджу ташыгъан поезднинь 17 вагоны бар. 12 вагон купели, къалгъаны — плацкарт. Къач плацкарт вагон бар? Купели вагонлар плацкарт вагонларгъа бакъкъанда не къадар зияде?

205. Велининь бир къач гривна парасы бар эди. Къартанасы онъа даа 22 грн берди. Бойлеликнен онынь 25 грн-сы олды. Башта Велининь не къадар парасы бар эди?

❄ Эгер 10-ар грн-дан 2 альбом сатын алса, Велининь не къадар парасы къаладжакъ?

206. Схемагъа бакъып меселе тиз ве чез.

12 см бар эди

Терс меселелер тиз.

207. $37 - 21$ $64 + 30 + 4$ $85 - 12$ $56 + 20 + 3$
 $55 + 3$ $75 - 20 - 3$ $46 + 31$ $88 - 40 - 5$

208*. Китапнынъ фияты 26 грн. Муштерининъ 10-ар грн 3 кягъыт парасы бар. О парагъа муштери китап сатын ала билеми?

209. Огъланчыкънынъ 27 грн парасы бар эди. Дефтер сатын алгъан сонъ онынъ 12 грн парасы къалды. Дефтерлернинъ фияты къач гривна эди?

Терс меселелер тиз.

210.

7			
26	+	52	
40			

		40	
57	-	35	
		6	

		10	
14	-	1	
		4	

211. Урлукъларнынъ осип чыкъаджагъыны тешкермек ичюн талебелер 25-ер данеден богъдай ве чавдар урлугъы алдылар. 24 богъдай урлугъы ве 23 чавдар урлугъы осип чыкъты. Къач богъдай урлугъы; къач чавдар урлугъы осип чыкъмады?

Богъдай

Чавдар

212. Джедвельге бакъып меселе тиз ве чез.

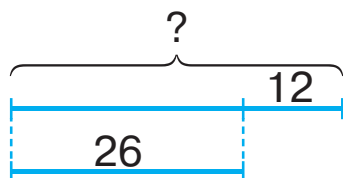
Бар эди	Кесип алдылар	Къалды
15 м	?	12 м

213. $86 - 44$ $58 - 40$ $35 + 2 + 20$ $13 - 8 - 5$
 $23 + 44$ $58 - 4$ $69 - 4 - 40$ $13 - 5 - 8$

КЪОШМА МЕШГЪУЛИЕТЛЕР

1. Къыскъа языларгъа бакъып меселелер тиз ве чез.

- 1) Юзюм — 86 кг
Эрик — ?,
24 кг эксик
- 2) Акъча
агъачлары
Эменлер

2. Бош къалгъан козенеклерни ойле толдур ки, мусавийликлер догъру олсун.

$$36 + \square = 89 \quad \square - 22 = 43 \quad 86 - \square = 34$$

$$87 - \square = 63 \quad 44 - \square = 21 \quad \square + 23 = 66$$

3. Бош къалгъан козенеклерни ойле толдур ки, ифаделер «айланма» олсунлар.

$$46 + 23 \rightarrow \square - 32 \rightarrow \square + 11 \rightarrow \square - \square$$

4. Ишаретлерни ойле къой ки, мусавийсизликлер догъру олсун.

$$45 + 23 - 13 \square 34 + 42$$

$$87 - 31 - 22 \square 45 - 13$$

5. 3 йыл эвельси Эльмаз 5 яшында эди. Эки йылдан сонъ о къач яшында оладжакъ?

6. Серверге китапны окъуп битирмек ичюн 34 саифе къалды, Феритке исе айны о китапны окъуп битирмек ичюн 23 саифе къалды. Кимге чокъ окъумакъ керек ве къач саифе?

7. Квадрат ве учкошеликни ойле сыз ки, оларнынъ умумий тарафлары:

- 1) учкошелик; 2) дёрткошелик олсун.

ОГРЕНИЛЬГЕНЛЕРНИ ТЕКРАРЛАВ. 20 СЫНЪЫРЛАРЫНДА ХАНЕДЕН КЕЧИП КЪОШУВ ВЕ ЧЫКЪАРУВ

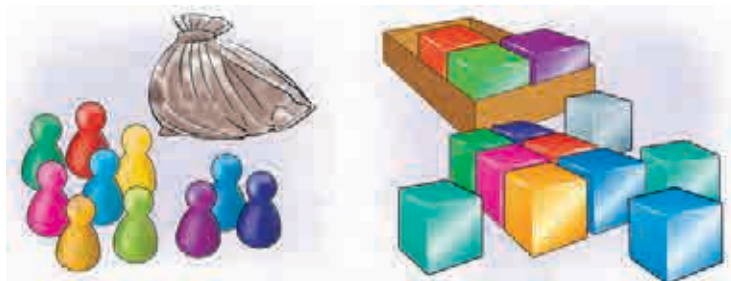
214. 9, 8, 5 ве 4 сайыларыны 10-гъа къадар толдур.

215. Джемини насыл тапмакъны анылат.

$$\begin{array}{c} 8 + 3 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 2 \quad 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 9 + 3 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 1 \quad 2 \end{array}$$

216. Не зияде: фишкалармы я да кубиклерми? Не къадар зияде? Меселени тиз ве чез.

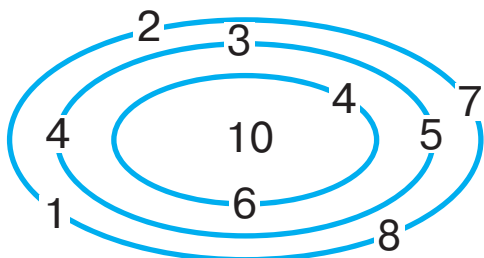
217. Къызчыкънынь 8 грн парасы бар эди. Анасы онъа даа 2 грн берди. Къызчыкънынь парасы не къадар олды?

Терс меселелер тиз.

218. Бир кунъде истраат багъчасында 12 отургъыч бояламакъ керек эдилер, 2 отургъыч эксик бояладылар. Бир кунъде къач отургъыч бояладылар?

219. $\square - 25 = 62$ $46 - \square = 23$ $45 + \square = 87$

● **220***. 10 очко топламакъ ичюн лабиринтлернинъ анги учь къапыларындан кечмек керек?

221. 8, 5 ве 3 сайыларыны эки къошулдыжыгъа айыр.

$$8 = 1 + \square$$

$$5 = 2 + \square$$

$$3 = 1 + \square$$

222. Берильген схемаларгъа бакъып фаркъларыны тап.

$$\begin{array}{r} 11 - 8 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 1 \quad 7 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 13 - 8 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 3 \quad 5 \end{array}$$

$$12 - 6$$

$$12 - 4$$

$$12 - 5$$

$$12 - 7$$

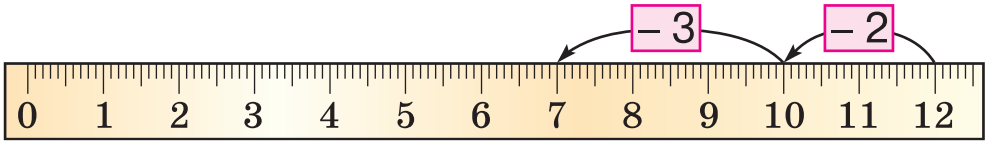
223. Тюкянда 12 аякъ машинасы бар эди. Бир куньде 8 аякъ машинасы саттылар. Къач аякъ машинасы къалды?

224. Гаражда 15 юк ташыйыджы ве 8 енгиль машина бар. Енгиль машиналаргъа бакъкъанда юк ташыйыджы машиналары не къадар зияде?

225. Ресимлерге бакъып ойле меселелер тиз ки, олар шу ифаделернен чезильсинлер: $7 + 4$; $7 - 4$. Меселелернинъ суали ве чезимлерини яз.

226. Сызгычнынъ къадранына бакъып мусавийлик тиз.

$$12 - \square - \square = \square$$

● **227*.** Эгер учыкошеликтен бир кошеси кесип алынса, къач коше оладжакъ?

Джевапны амельде тешкерип бакъ.

228. 3, 5 ве 8 сайыларыны эки къошулдыжыгъа айыр.

$3 = 2 + \square$

$5 = 3 + \square$

$8 = 3 + \square$

229. Берильген схемаларгъа бакъып фаркълары тап.

$11 - 2 = \square$

$11 - 3 = \square$

$12 - 3 = \square$

$13 - 4$

$13 - 5$

$13 - 6$

$14 - 5$

230. $1 + 2 + 4$

$13 - 10 - 0$

$8 - 4 - 4$

$10 + 1 - 2$

$11 - 1 - 1$

$18 - 8 - 1$

$6 + 3 + 2$

$8 + 2 + 8$

$11 - 10 - 1$

231. Эминенинъ 12 капиги бар эди. О, 3 капигини джойды. Эминенинъ не къадар парасы къалды?

Терс мисаллер тиз.

232*. Ящикнинъ чекиси 2 кг, ондаки портакъалларнынъ чекиси исе 8 кг зияде. Ящикнен портакъалнынъ бирликте чекиси не къадар?

233. 3, 6 ве 8 сайыларыны 10-гъа къадар тек-

милле.

234. Ресимлерге бакъып меселелер т¹⁰ве чез.

$3 + 1 = \square$

$2 + 1 = \square$

Не къадаргъа зияде?

235.

$36 - 24 \square 17$

$30 + 6 \square 50$

$75 - 23 \square 25$

$12 - 54 \square 66$

$45 + 21 \square 69$

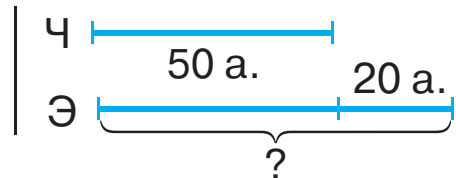
$86 - 43 \square 43$

● **236*.** Меселенинъ къыскъа языларына бакъ ве оны чез.

Анбарда 50 чам агъачы бар, эмен агъачы исе 20 дане зияде. Анбарда не къадар эмен агъачы бар?

Чам – 50 а.

Эмен — ?, 20 а. зияде

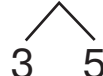
Къыскъа язылардан ангиси санъа меселени яхшы аныламагъа ярдым этти?

237. Берильген схемаларгъа бакъып джеми-лерни тап.

$3 + 8 = \square$

$7 + 8 = \square$

238. $6 + 8$
 $7 + 8$

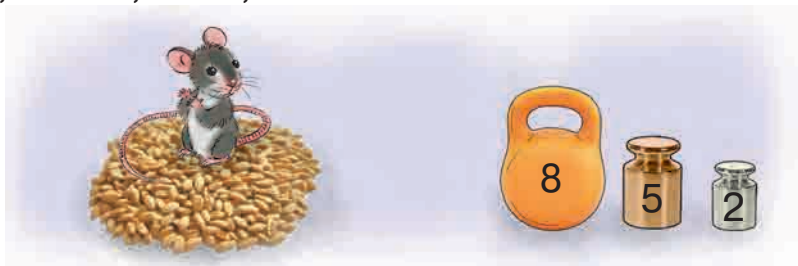
$8 + 8 - 6$
 $10 - 6 + 8$

$15 - 10 + 8$
 $36 - 6 + 8$

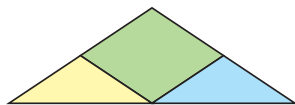
239. Къазнынъ чекиси 6 кг, корельнинъки 8 кг. Къазнен корельнинъ умумий чекиси не къадар?

240. Бир акъкъайындан бир кунъде 5 л акъкъайын шырасы алдылар, экинджисинден исе 3 л зияде алдылар. Экинджи акъкъайындан къач литр шыра алдылар?

241*. Бойле теразе ташларынынъ ярдымынен насыл этип 15 кг захире ольчеп алмакъ мумкюн; 13 кг; 10 кг; 7 кг; 11 кг?

● **242*.** Ресимде не зияде: уцькошеликми я да дёрткошеликми?

243. 2, 7 ве 9 сайыларыны 10-гъа къадар текмилле.

244. Берильген схемаларгъа бакъып джеми-лерни тап.

$$\begin{array}{r} 7 + 4 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 3 \quad 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9 + 4 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 1 \quad 3 \end{array}$$

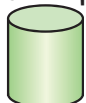
245. Сызгъычнынъ къадранына бакъып мусавийлик тиз.

$$7 + \square + \square = \square$$

246. Сол тарафтаки ресимде тасвирленген геометрик шекиллернинъ адларыны окъу. О шекиллерни сагъ тарафтаки ресимден тап.

цилиндр

куб

шар

247. Биринджи эвде 8 квартира бар, экинджисинде исе 4 квартира зияде. Экинджи эвде къач квартира бар?

248. Гуллер устюнде 10 балкъурт отура эди. 3 балкъурт учып кетти. Гуллер устюнде къач балкъурт къалды?

Терс меселелер тиз.

249.

$10 + 4 \square 15 - 1$

$5 + 3 \square 6 - 1$

$12 + 1 \square 16 - 6$

$15 + 1 \square 17 - 1$

$3 + 7 \square 7 + 1$

$18 - 8 \square 8 + 1$

● **250*.** Бир чешит колемде 5 кубик бар, лякин олардан бири дигерлерине коре енгильдже. Насыл этип теразеде ташсыз эки кере чекюв ёлунен енгиль кубикни тапмалы?

251. Схемаларгъа бакъып ифаделернинъ кыйметини тап.

$$14 - 6 = \square$$

4 2

$$6 + 7 = \square$$

4 3

252. Эки сайынынъ джемиси 9. Биринджи сайы 6. Экинджи сайыны тап.

253.

Къошулдыжы	8	7	7	1	2	3	4	5	40	30
Къошулдыжы	1	2	3	4	6	6	6	5	50	1
Джеми										

254. Меселени текмилле ве оны чез.

Къызчыкънынъ 50 капиги бар эди. О, конфет сатын алды. Къызчыкънынъ не къадар парасы къалды?

255. Тапты

Тапты

Не къадар зияде?

256*. Азбарда 4 папий, 6 къаз ве 10 корель бар эди. Къазгъа бакъкъанда корель не къадар зияде эди?

● **257*.**

>
<
=

2 дм > 8 см

1 дм 8 см 2 дм

5 см 5 дм

10 см 5 дм 5 см

258. 1) 4, 7 ве 9 сайыларыны 10-гъа къадар текмилле.

2) Берильген схемаларгъа бакъып джемилерни тап.

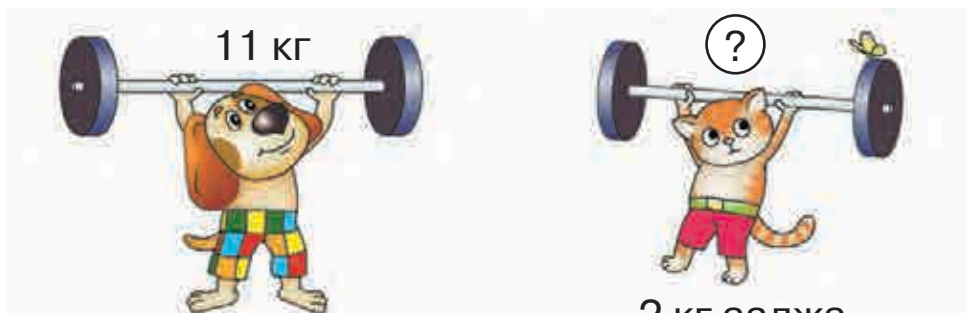
$$\begin{array}{c} 4 + 7 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 6 \quad 1 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 9 + 7 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 1 \quad 6 \end{array}$$

259. $9 + 7 - 10$ $6 + 6 - 5$ $4 + 4 + 7$
 $10 - 3 + 7$ $6 + 7 - 3$ $11 - 6 + 7$

260. Тыйнакъта 14 къаз ялдай эди. Бир сюрю къаз учып кеткен сонъ тыйнакъта 6 къаз къалды. Не къадар къаз учып кетти?

261. Мышыкънынъ штангасынынъ чекиси не къадар?

2 кг азда

● **262*.** Анги тыртыр энъ зияде ашады?

263. 5, 6 ве 8 сайыларыны 10-гъа къадар тек-милле.

264. Схемагъа бакъып джемилерни тап.

$$\begin{array}{c} 6 + 9 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 4 \quad 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{c} 8 + 9 = \square \\ \swarrow \quad \searrow \\ 2 \quad 7 \end{array}$$

265. Сызгычнынъ къадранына бакъып мусавийлик тиз.

$$8 + \square + \square = \square$$

266. 1) Мектепнинъ янына 7 терек отурткъан сонъ, даа 9 терек отуртмакъ керек эди. Эписи олып къач терек отуртмакъ керек эди?

 2) Бунъа бенъзеген меселелер тиз.

$\begin{matrix} > \\ < \\ = \end{matrix}$	$56 + 23 \square 89$	$48 - 23 \square 23$	$17 - 8 \square 8$
	$7 + 8 \square 16$	$17 - 9 \square 10$	$12 - 4 \square 8$

268. Ашханеге 56 кг къартоп кетирдилер. 3 кунъден сонъ 32 кг къартоп къалды. 3 кунъде къач килограмм къартоп масраф эттилер?

● **269*.** Лейлянынъ 8 томалакъ ве 6 узун шары бар эди. О, копечикке 7 шар берди. Лейляда насыл шарлар къалмасы мумкюн эди? Не къадар шар къалды?

270. 6, 7, 8, 9 сайыларыны 10-гъа къадар текмилле.

271. Схемаларгъа бакъып ифаделернинъ къыйметини тап.

$$9 + 2 = \square$$

$$\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ 1 \quad 1 \end{array}$$

$$8 + 3 = \square$$

$$\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ 2 \quad 1 \end{array}$$

$$8 + 4 = \square$$

$$\begin{array}{c} \diagup \quad \diagdown \\ 2 \quad 2 \end{array}$$

$7 + 4 = \square$

$7 + 5 = \square$

$11 - 2 = \square$

$12 - 5 = \square$

$14 - 5 = \square$

$13 - 4 = \square$

272. Ифаделернинъ кыйметини насыл эсапламакъ мумкюнлигини анылат.

$9 + 4$

$9 + 5$

$11 - 5$

$13 - 5$

273. «Айланма» ифаделернинъ эмиетини эсапла.

$45 + 20$

$34 + 11$

$65 - 5$

$10 - 1$

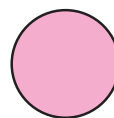
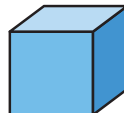
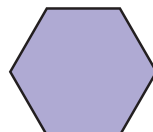
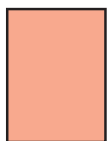
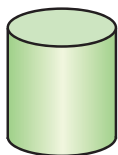
$30 - 20$

$79 - 45$

$9 + 70$

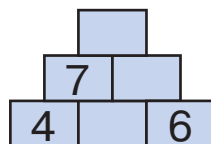
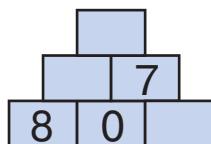
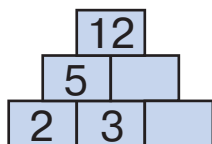
$60 - 30$

274. Бир чокъ геометрик шекиллерни бакъ. «Колемли шекиллер» группасына кирген шекиллерни айт.

275. Къуруджылыккъа 46 чувал цемент кетирдилер. Бир афтадан сонъ 12 чувал цемент къалды. Къач чувал цемент масраф эттилер?

276*.

277. 3, 4, 5 ве 7 сайыларыны 10-гъа къадар текмилле.

278. Схемаларгъа бакъып ифаделернинъ кыйметини тап.

$3 + 8 = \square$

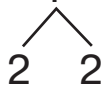
$5 + 7 = \square$

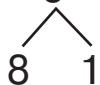
$7 + 6 = \square$

$12 - 4 = \square$

$18 - 9 = \square$

$15 - 7 = \square$

279. Ифаделернинъ кыйметини насыл эсапламакъ мумкюнлигини анылат.

$4 + 8 = \square$

$6 + 2 = \square$

$14 - 6 = \square$

$17 - 8 = \square$

280. Алие китапнынъ 32 саифесини окъугъан сонъ, онъа даа 27 саифе окъумагъа къалды. Китапнынъ къач саифеси бар?

Терс меселелер тиз.

$3 \text{ м } 4 \text{ дм} = \square \text{ дм}$

$54 \text{ см} = \square \text{ дм } \square \text{ см}$

$7 \text{ дм } 2 \text{ см} = \square \text{ см}$

$65 \text{ дм} = \square \text{ м } \square \text{ дм}$

282*. Бидонгъа 12 л шингенлик сыгъа. Бидонда энди 7 литр сув олгъаны такъдирде, онъа даа къач литр сув сыгъаджакъ?

283. Ресимге бакъып копечик къач саат ёлда олгъаныны бельгиле.

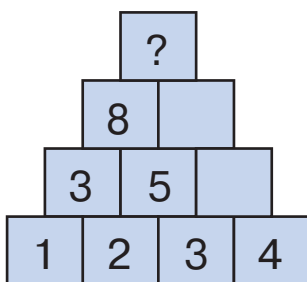

КЪОШМА МЕШГЪУЛИЕТЛЕР

1. Эр бир ракета къайсы сейяреге уча?

2.

3.

5		9	20
8	11		20
7	3		20
20	20	20	

4. Ресимлерге бакъып ибарелер тизгенлер. Олардан къайсылары акъикый, къайсылары исе янълыш олгъаныны бельгиле.

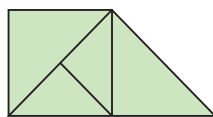
Эписи айванчыкълар къопкъанен.
 Базы айванчыкълар къопкъанен.
 Эр бир айванчыкъ къопкъанен.
 Эписи айванлар къопкъанен дегиль.
 Чокъусы айванлар къопкъанен.

5. 5. Армутнынъ чекисинен бир кельмеси ичюн теразенинъ сагъ тарафына кьач эрик кьоймакъ керек?

6. Ресимде 3 дёрткошелик ве 6 учькошелик тап.

7. Винни-Пух, Кьоянчыкъ ве Миявкъуш меселелер тиздилер. Винни-Пух тизген меселенинъ джевабы — 2, Кьоянчыкънынъки — 7, Миявкъушнынъки исе 18. Меселелернинъ кьайсы бири кимнинъки? Эр бирининъ чезилувини анълат.

1-инджи меселе. Винни-Пухнынъ 10 бардакъ балы бар эди. Сабалыкъ о, 3 бардакъ бал ашады, уйледе исе 4 бардагъыны ашады. Винни-Пухнынъ кьач бардакъ балы эксильди?

2-нджи меселе. Кьоянчыкъ достларына 10 шар багъышлады, онда даа 8 шар кьалды. Башта Кьоянчыкъта кьач шар бар эди?

3-юнджи меселе. Миявкъушнынъ 10 китабы бар эди. О, китапларнынъ бир кьач данесини окъугъан сонъ, онъа окъумакъ ичюн даа 8 китап кьалды. Миявкъуш кьач китап окъугъан?

Кьоянчыкънынъ меселесининъ чезимини яз.

ХАТЫРЛА ВЕ ТЕКРАРЛА

Сайылар. Сайылар узериндеки амеллер

Буюкликлерни (узунлыкъ, чеки, колем) эсаплав ве ольчев нетиджесинде сайыларгъа малик оламыз.

Ракъамлар — сайыларны язмакъ ичюн ишаретлердир. 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9

10-дан 99-гъа къадар язылгъан сайыларда эки ракъам ишлетиле.

Сайыларны тенъештирюв ишаретлерини хатырла:

$$3 < 8$$

эксик

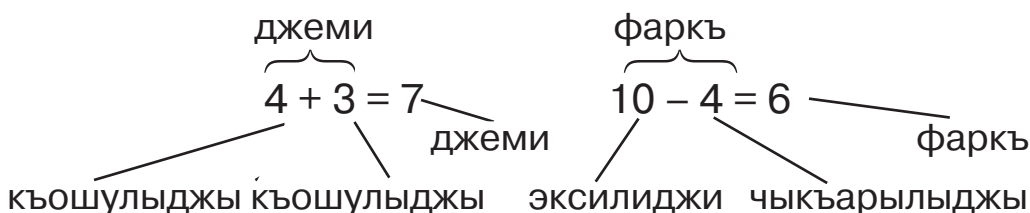
$$12 > 4$$

зияде

$$10 = 10$$

мусавий

Эки чешит сайыдан эсаплав вакътында эвель айтылгъанына кичиги, дениле. Сайыларны къошмакъ ве чыкъармакъ мумкюн. Къошулгъанда ве чыкъарылгъанда эр бир сайынынъ озъ ады ола.

Ифаделер чешит-тюрюю окъула. $5 + 4$ ифадесини бойле окъумакъ мумкюн:

1. 5-ке 4-ни къошмакъ.
2. Биринджи къошулдыджи 5, экинджи къошулдыджи 4.

3. 5 ве 4 сайыларынынъ джемиси.

4. 5 сайысыны 4-ке зияделештирмек.

5. 5 плюс 4.

9 – 6 ифадесини бойле окъумакъ мумкюн:

1. 9-дан 6-ны чыкъармакъ.

2. 9 эксиледжи, 6 чыкъарылдыджи.

3. 9 ве 6 сайыларынынъ фаркъы.

4. 9 сайысыны 6-гъа эксиклетюв.

5. 9 минус 6.

Эки чешит къошулдыжынынь джемисини та-
пув ифадеси эсасында даа 2 айны бойле ифаде
тизмек мумкюн. Эгер джемиден къошулдыжыны
чыкъарсакъ, экинджи къошулдыжыгъа малик
олурмыз.

$$6 + 4 = 10 \rightarrow 10 - 6 = 4 \rightarrow 10 - 4 = 6$$

Эсаплавларда сайыларны къошув ве чыкъарув
джедвелинден файдаланалар.

Сайыларны истенильген тертипте къошмакъ
мумкюн. Сайыларны парча-парча къошмакъ ве
чыкъармакъ мумкюн.

$$\begin{array}{r} 8 + 6 = \boxed{14} \\ \swarrow \searrow \\ 2 \quad 4 \end{array} \quad \begin{array}{l} 8 + 2 = 10 \\ 10 + 4 = 14 \end{array} \quad \begin{array}{r} 12 - 5 = \boxed{7} \\ \swarrow \searrow \\ 2 \quad 3 \end{array} \quad \begin{array}{l} 12 - 2 = 10 \\ 10 - 3 = 7 \end{array}$$

Сайыларны хане-хане я да кет-кете къошмакъ
ве чыкъармакъ мумкюн.

$$\begin{array}{r} 54 + 23 = \boxed{77} \\ \swarrow \searrow \\ 50 + 20 = 70 \quad 54 + 20 = 74 \\ 4 + 3 = 7 \quad 74 + 3 = 77 \\ 70 + 7 = 77 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 87 - 35 = \boxed{52} \\ \swarrow \searrow \\ 80 - 30 = 50 \quad 87 - 30 = 57 \\ 7 - 5 = 2 \quad 57 - 5 = 52 \\ 50 + 2 = 52 \end{array}$$

Меселелер

Эр бир меселе шарттан ве суальден ибарет ола.

Шарт — меселеде белли, бильмек керек олгъаны —
суальдир. Меселеде энъ аздан эки сайы белли.

«Багъчада 5 алма тереги осе, армут исе 3 дане эксик» — шарт. «Багъчада къач армут тереги осе?» — суаль. $5 - 3 = 2$ (арм.) — чезим. Джевап: 2 армут.

Меселени чезмек ичюн:

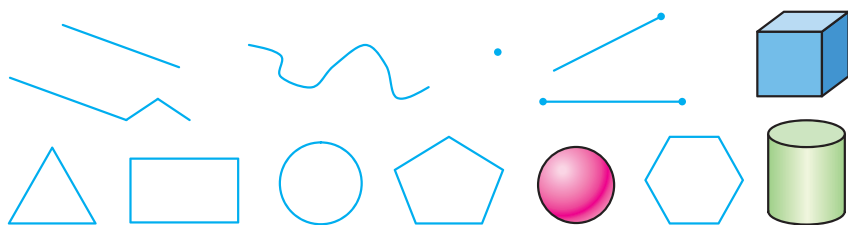
1. Дикъкъатнен окъу, лаф не акъта кеткенини анъла.

2. Бельгиле, не белли, нени исе бильмек керек.

3. Тюшюнип бакъ, белли олмагъан сайыны тапмакъ ичюн белли олгъан сайыларнен насыл амеллерни чезмек керек.

Геометрик шекиллер. Буюкликлер

Булар геометрик шекиллер. Оларны айт.

Шекиллер къыяслана:

Узунлыкъны сантиметрнен, дециметрнен ве метрнен ольчейлер.

$1 \text{ дм} = 10 \text{ см}$ $1 \text{ м} = 10 \text{ дм}$ $1 \text{ м} = 100 \text{ см}$

Эшьяларнынъ **чекисини** килограммнен (кг), **аджимини** исе литрнен (л) ольчейлер.

Афтада 7 кунъ бар. Оларны айт.

Сутка шойле къысымларгъа болюне: гедже, саба, кунъдюз, акъшам.

Мундеридже

Эсап. Предметлернинъ хусусиетлери.	
Бошлукъ мунасебетлери.....	3
Сайыларны ракъамларнен бельгилев.	
1-ден 10-гъадже	12
10 сайысы сынъырларында къошув	
ве чыкъарув. Къошув ве чыкъарув джедвеллерини тизюв.....	53
11 — 20 сайылары. Буюкликлер	84
21-ден 100-гедже сайыларнынъ нумерациясы.....	108
Эки ракъамлы сайыларны башкъа ханеге	
кечмеден къошув ве чыкъарув	130
Огренильгенлерни текрарлав. 20 сынъырларында ханеден	
кечип къошув ве чыкъарув	144
Хатырла ве текрарла	157

Навчальне видання

Богданович Михайло Васильович
Лишенко Григорій Павлович

МАТЕМАТИКА

Підручник для 1 класу
загальноосвітніх навчальних закладів
(кримськотатарською мовою)

Перекладач *Веліев Аблязіз*

Обкладинка Світлани Железняк

Малюнки: Олени Чичик, Тетяни Семенової, Едіє Мустафасевої
Макет, художнє оформлення, комп'ютерна обробка ілюстрацій Василя Марущинця
Комп'ютерна верстка Василя Марущинця, Юрія Лебедева

Директор І.Б. Чегертма
Редактор Г.М. Дудакова
Коректор Е.А. Ібрагімова
Оператор С.Ю. Аджалімов

Підписано до друку 03.07.2012 р. Формат 70x100 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Гарнітура «PragmaticaC» Ум. друк. арк. 13,0. Обл.-вид. арк. 12,0.
Обсяг 10,0 друк. арк. Тираж 805 екз. Зам. № 218.

КРП «Видавництво «Кримнавчпеддержвидав»

95000, м. Сімферополь, вул. Горького, 5.

E-mail: krimuchpedgiz@gmail.com

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи ДК № 508 від 26.06.2001 р.

При верстці використано електронний макет Видавництва «Генеза»
04212, м. Київ, вул. Тимошенка, 2-л.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 3966 від 01.02.2011 р.

Надруковано у ТОВ «Видавництво «Вперед»
97534, АРК, Сімферопольський район, с. Строгонівка, вул. Лікувальна, 1.